L.8° 133-10. 709

Katholski Posoł.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda
w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Luschczanski.

Dźesaty lětnik.

Serbska centralna knihovnja w Budyšinje

W Budyschinje.
Czischczak L. A. Donnerhak.
1872.

Wopschijeczo.

	str.
Budź khwaleny Jězus Khrystus. Postrowjenjo. Wot redaktora	1
Cyrkwinski rozhlad na spoczatku lěta. Wot r.	2
Nasch czas. Wot r.	9
Wuhlady do bližschoho pschikhada. Wot H. D.	11
Wohenj we měsczе Chicago.	17
Wěra. [Z póstnoho pastyrskoho lista archiskopa P. Melchers we Kölnje.] Wot H. D. 25.	33
Póst. Wot r.	35
Bowonczka. Wot r.	41
Boże horjestaczo. Wot r. 49.	57
Nowy zeschiwk „Žiwjenja Swjatych". Wot *F.*	50
Franc Lemmer. Wot r.	51
Rom a swjaty wótc. Wot r.	59
Kak steji z nowej cyrkwju w Czornecach abo Baczonju. Wot Michaka Hórnika.	65
Pius IX. Wot r.	73
Něschto z katholskoho žiwjenja we Indiskej. Wot P. T.	75
Schto je wěrnosczь. Wot r. 81.	90
Zliwki a powodzenja. Wot r.	83
Karl Järsch. Wot r.	85
Nuza a próstwa. Wot r.	89
Serbske pismowstwo. Wot *F*	93
Srjedź njepscheczelow. Wot *A.*	97
Cyrkej njezłožuje so po duchu czasa. Wot r.	105
Schto praja Jesuitoju k swojomu wupokazanju z Němskeje. Wot r.	107
Statistika katholikow we Sakskej. Wot r.	108
Katholska cyrkej we Jendzelskej. Wot r.	113
Statiska katholikow serbskich wosadow. Wot r.	115
Swjaty Bernard. Wot r.	121
Tak lubuje měschnik njepscheczeli. Wot r.	123
Němske katholske towarstwo we Mainzu. Wot r.	129
Franc Riedel. Wot M. Hórnika	133
Zhromadźizna katholikow we Wrotskawje. Wot r.	137
Cyrkwinske swjatoczнosczе a jubilej we Kulowje. Wot duch. rady Fr. Schneidera	139
Wobrjady a modlitwy pschi nutswjedzenju, drasczenju a stajenju knježnow cisterskoho rjada. Wot H. D.	145
Wopomnjenske pismo arcbiskopow a biskopow. Wot r.	153
Stolětne jubileum swjeczenja Wotrowskeje cyrkwje. Wot H.	161
Pokstalětny měschniski jubilej k. kan. fararja Jakuba Barta. Wot M. H.	163
Žiwjenjo jenoho missionskoho biskopa. Wot J. K.	164
Zkoty kwas Jeju majestosczow krala Jana a kralowny Amalije. Wot r.	169
Advent a jutnje. Wot r.	177
Duchowna Rózownja. Wot M. H.	179
Schto maja katholikojo we naschim czasu czinicz?	185
Nowinki a powjesczе: Z naschеje diöcesy. Z drezdźanskeje diöcesy. Z pruskeje Łužicy. Z wukraja.	Stajne rubriki.
Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.	
Należnosczе towarstwa.	
Dary za cyrkej we Czornecach abo Baczonju.	

Pschispomnjenjo.

Z hornimi nastawkami su tak, kaž znamjeschka pokazuja, schescžo knjezojo redaktora podpjerali. Do rubriki „Z naschcje diöcesy" dopisowachu: knjez farar Hórnik, k. farar Herrmann, k. kapłan Ducžman, k. farar Smoła, k. kapłan Nola, k. kapłan Schołta, k. schtudenta Skala, k. wucžer Kral, k. Wawrik, k. kubler M. Kokla, k. M. Schewczik. Rubriku „Z drezdzanskeje diöcesy" wobstara redaktor sam a „Z pruskeje Łužicy" dopisowasche k. duchowny radzicžel Fr. Schneider. Do rubriki „Z wukraja" pschinoschowachu k. farar Hórnik, k. farar Herrmann, k. kapłan Ducžmann, k. kooperator P. Tadej a k. wucžer Kral. Cyrkwinski powěstnik podawaschtej pschecželnje k. farar Hórnik z Budyschinskeje a k. kapłan Ducžman z Radworskeje wosady. Wschěm tutym knjezam praju za wschu procu wutrobny džak a proschu należnje też we pschichodnym lěcze we bratrowsku podpjeru.

Hłowna expedicija „Kath. Posoła bě pola redaktera. Expediciju zwonka Budyschina wobstarachu dobrocžiwje kk. duch. radzicžel Schneider za Kulow, farar Herrmann za Wotrow, kapłan Ducžman z Radwor, P. Innocenc za Marijnu Hwězdu a Njebjelczicy, P. Tadej za Rózant, kapłan Nola za Ralbicy a kapłan Schołta za Khróscžicy. Wěscži budze tucži wysokocželescženi knježa też we pschichodnym lěcze naschomu towarstwej luboscž wopokazacž a Posoł rozschěrjecž a pschinoschki za njón wobstaracž. Z tutej nadžiju porucža so najpodwolnischo

W Budyschinje, 21. decembra 1872.

Jurij Luscžanski, redaktor.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

SEMINARII
ST. PETRI
PRAGAE

Cislo 1. **5. januara 1872.** **Lětnik 10.**

Budź khwaleny Jězus Khrystus.

Tak postrowi po katholskim waschnju Posoł, swój dźesaty lětnik zapoczinajo, swojich cžitari a pscheczelk. Dźewjecź lět je so tak wot założenja towarstwa swj. Cyrilla a Methoda minyło; stajne pschibjeranjo sobustawow swědczi za to, zo serbski lud joho ważnosćz a spomožnosćz pschipóznaje a towarstwo same smě ze spokojnosćzu na skutkowanjo minjenych dźewjecź lět hladacź.

„Katholski Posoł" joho cžasopis, pod wustojnym wjedźenju k. fararja Hórnika wudawany, wukhadźesche porjadnje a podawasche powucžace nastawki, najwosobnische powjesćze z cyrkwinskoho žiwjenja bližschich a dalschich krajinow kaž tež z wótceneju diöcesow. Swojich dalschich zastojnskich dźěłow dla złoži zasłužbny knjez farar redakciu a wubjerk towarstwa dowěri tusamu podpisamomu. We nadźiji na pschecželne podpjeranjo dotalschich a na dobycžo nowych sobudźěłacžeri sym tusamu pschijał a powjedu ju na dotalsche waschnjo we tymsamym duchu. Wotpohladanjo Posoła je a wostanje serbski katholski lud rozwucžecź we najwosobnischej wědomosćzi, we wěrnosćzach wěry, kiž su we naschim cžasu tak wjele stracham wustajene; nabožne a cyrkwinske zmysłenjo we nim zdźerżecź; psched njewěru a jeje zrudnymi scźěhwkami jón zakitacź, najwosobnische podawki z cyrkwinskoho a politiskoho žiwjenja njestronisey a po wěrnosćzi powjedacź. — Zo je tajki powucžacy cžasopis we naschich dnach nuzna wěc, nichtó prěcź njemóže, dokelž hdźež so wschudźom we słowje a pismje tak wjele za hanjenjo a wukorjenjenjo kscheseźanstwa skutkuje, dyrbi so wschudźom k najmjenschomu něschto k joho zamkowjenju a zakitanju stacź. Z klětki nětko njehodźa so wschelake wěcy rozestajecź, we towarschnym rozmkowjenju we katholskich bjesadach njemóže so tež dosćz stacź, jeniczki a najlěpschi pucź je k wobschěrnischomu rozestajenju za cyrkwinske žiwjenjo tak ważnych podawkow naschoho cžasa, pucź cžasopisow. Tohodla budźe tež katholski Posoł dale wukhadźecź, a prosy

jenoż, zo by so pschez swojich dotalschich pschecżeli dale rozschěrił. Jedyn njedyrbjał serbsku katholsku swójbu natrjechicż, kiż Posoł njeczita. Jene z pschichodnych czisłow pschinjese, kak wjele so jich do kóżdeje wsy sczele.

Katholski Posoł pak njecha a njebudże żeni wotmłowjecż na hanjenja, kiż ma we wschelakich liberalnych nowinach wustacż; so pschecżiwo tajkim ludżom zamłowjecż by rěkało, so samoho wobskorżowacż; my njechamy sebi z cyła jich spodobanjo abo spokojnosczż dobycż; tesame by nam wěste znamjo było, z smy na wopacżnym puczu. Tež tamne njelubozne, z dżěla zeskhane rozsudżenja někotrych podawkow, kiż někajki człowjek tež k swojej hańbje do saskich a wukrajnych nowinow druhdy sczele, njejsu wotmłowjenja hódne. My podawki njezamłowjamy, ale je tež prawje wobżarujemy, tola podobne wěcy stanu so tež, a snadż hischcże hórsche, druhdże; za dobre waschnja naschoho ludu pak swědczi to, zo tamny czuschleŕ pschi wschitkej swojej próchy niczo nowoho k hanjenju njenamaka, a tak nětko hižom lěta dołho na tamne zapokuczene a tak wot kóżdoho czesnoho człowjeka zabyte wěcy spomina. Tajkomu człowjekej my njewotmłojamy, ale jenoż joho wot wutroby wobżarujemy.

Wysche Posoła pak wudawa nasche towaŕstwo tež „Żiwjenja swjatych" wot k. kapłana Duczmana po rjedże cyrkwinskich stawiznow rjenje spisane. Dżewjaty zeschiwk so czischczi a rozpósczele so no zapoczatku pschichodnoho měsaca. Tuta wużitna kniha by so mohła spěschnischo wudawacż, hdy by towaŕstwo bohatsche pjenjeżne srědki mělo. Za někotre lěta dohotowjene, budża „Żiwjenja swjatych" we kóżdym domje witana a lubowana kniha. — Wysche někotrych móliczkosczow, wudawa so pod nakładom towaŕstwa tež „Katholska protyka," we kotrejż hižom czisło 21. zandżenoho lěta wobschěrnischo ryczesche. Tak je nasche towaŕstwo ze swojimi snadnymi srědkami po móżnosczi skutkowało. Bóh daj, zo by jomu nowe lěto prawje wjele nowych sobustawow dobyło; dokelż czim wjacy sobustawow, czim wjacy hodżi so dokonjecż.

Jurij Luscżanski.

Cyrkwinski rozhlad na spoczatku lěta.

My smy we jenym prawje njeměrnym czasu żiwi. Lědoma zo bu krawna a surowa wójna mjez dwěmaj narodomaj skónczena, zběha so wjele straschnischi njepscheczel, kiż chce ludej najdróżsche kubła a najswjaczische prawa z mocu rubicż. Tutón njepscheczel je njewěra, kiż so pod wschelakimi schtaktnosczemi na wjacorych puczach k nam bliżi, a kotrejż je so hižom radżiło wjele słabych wutrobow za swoje wuczby dobycż. We jeje służbje stoja tamne nowiny, kiż wschě bóżske wěrnosczе hanja a prěja, za nju dżěłaja jara pilnje tamne knihe, we kotrychż wědomosczż a basnistwo pschez swój wliw na człowjeski rozom a wutrobu wosobnje młody hischcże njenazhonjeny lud do swojich prudkow zawjedu, na jeje stronje stoji też wumjełstwo (Kunst), kiż pschez zjawnje dowolene pokazowanjo a wustajenjo wschelakich njepóccżiwych swjeczatkow njewinowatosczż a hańbiczіwosczż z wutrobow a z waschni zaczěri. Pschede wschim pak zběha so njewěra ze swojimi pomocnikami pschecżiwo katholskej cyrkwi, twjerdżiznje wěrnosczе, maczeri a zakitarcy póccżiwych

waschni. We nowischim czasu je na stronu njewěry pschecziwo katholskej cyrkwi tež stupiła swětna wyschnosch, kiž chce pschez nowe zakonje cyrkwi a jeje słužownikam wschón wliw na schulu a swójbu wzacz, haj tež we jeje samotnym domje je we najnowischim czasu jeje duchownym zakazane, pschecziwo njesprawnym zakonjam jeje prawa zakitacz. My njemóżemy tak prěcz, zo my nowe lěto pod straschnymi wobstejnoschemi zapoczinamy, we wschitlich krajach ma tak cyrkej z mócnymi njepschecželemi wojowacz.

Schtož najprjedy nasch wótcny kraj nastupa, je nascha cyrkej tu wschelakim ji jara napschecziwnym kaznjam z prjedawschich czasow jow poczisnjena, kiž jeje spomožnomu skutkowanju czežke zadžěwki to pucza kładże, tež wschelacy nižschi zastojnicy pschi sudnistwach su we nakoženju tamnych zakonjow husto njeznjesliwi. Tola Bohu džak njejo zjawna njepschezjenosch mjez najwyschschimi cyrkwinskimi a krajnymi zastojnstwami so hacz dotal pokazała. Saski zapósłanc we bundesradże hłosowasche tež pschecziwo tamnomu njejnjesliwomu pschistawkej k khostacomu zakonjej (hl. Kath. Posoł 1871 str. 185). Njech tak tež dale pschecy pschezjenosch wostanje mjez swětnej a cyrkwinskej wyschnoschu, dokelž wobej trjechitej so we wschelakorych naležnoschach a mózetej we pschezjednoschi za ludowe zbožo wjele wužitnoho dokonjecz, hdyž žana swoje mjezy njepschestupi a druheje prawa njerani.

Ze zrudobu pak dyrbimy skoro wschědnje słyschecz, kak we druhich němskich krajach, tak lěta dołho hižom we Badenskej, we nowischim czasu wosobnje we Bajerskej a Pruskej swětne wyschnoschże njepschecželsch pschecziwo katholskej cyrkwi wustupuja, kak ji njeznjesliwosch a žadosch za swětnym knježstwom wumjetuja, hdyž wona tola swoje prawa z dowolenymi srědkami zakituje. K wěrjenju njejo, zo bychu wysoch zastojnich, kiž krajne naležnoschże wjedu, a spisowaczelojo, kiž we nowinach wuczby a słužownikow a zarjadowanja cyrkwje stronisch rozsudżeja a hanja, we tym pscheswědczeni byli, schtož pschecziwo ni ryczża abo pisaja, a ju tak we prawdże za krajne wyschnoschże straschnu, zdžeławoschi a mudromu pokraczowapju napschecziłnu měli, ně, z tajkimi ryczemi ma so jenož lud slepicz. Jich wotpohladanjo wjele wjacy je, wulku němsko-narodnu cyrkej załožicz, do kotrejž maja wschitch podani němskoho khěžorstwa pschisłuschecz, kotrohož wjerch ma tež něhdom wjerch tuteje cyrkwje bycz. Najwjetschi zadžěwk we wuwjedżenju tutoho wotpohladanja namakaja woni we katholskej cyrkwi, a tohodla dyrbi so ji wscha móc wzacz, jeje słužownich ze schule czischcze wupokazacz, ze wuczerskich zastojnstwow wuzanknycz, haj tež we jich prědwanjach so wobkedžbowacz. A pschecziwo tomu njedyrbjała so cyrkej zamkowjecz? mjelczo sebi lubicz dacz, kak jena hałžka po druhej so ji wotręża? We zamkowjenju swojoho prawa wojuje wona za wěrnu zdžeławoschi a zbožo ludu, ryczi wona za zdžerženjo kschescżanstwa; dokelž tesame njejo za jedyn jeniczki narod. Khrystus je swojim japoschtołam porucził, wschitke ludy wuczicz, a s. japoschtołojo procowachu so, cyły swět za Khrystusa dobycz, zo by tak był jedyn pasthŕ a jena wowczeŕnja. Hdyž my tak biskopow prawa cyrkwje zakitacz widžimy, mózemy so na tym wjeselicz, dyrbimy pak kóždy po swojej móžnoschi a we swojich wobstejnoschżach jich podpjeracz; wschitcy pak Boha prosycz, wón chcył wosobnje swětne wyschnoschże rozswětlicz, zo jich zakonje czasnomu a wěcznomu zbožu luda njebychu schkodżeli.

Kaž we krajinach němskoho khěžorstwa, tak ma so cyrkej tež dołhe lěta hižom wobaracź we Rakuskej. Tuton kraj je wot lěta 1859 z cyła jara wjele njezboža měł, nic jenož we krawnych wójnach, pschez kotrež bu joho zwonkowna móc złamana, wjetsche njezbožo potrjechi jón hischcże we znutskownych należnoscżach, we zarjadowanju prawow jednotliwych ludow a krajow mjez sobu. Tak stoja jara mócne strony napscheczo sebi, a jene ministerium po druhim so wot khěžora wuzwola, ale kóžde dyrbjesche so hacž dotal zas puschczicź, bjez toho zo by žadane wujednanjo dokonjało. Prjedy bě katholska cyrkej zwjazk, kotraž rakuske ludy hromadudžerżesche a zjednoczi, tola liberalne ministerije ju we jeje prawach ranichu, tamne zjednoczenstwo mjez swjatym wótcom hako wjerchom katholskeje cyrkwje a rakuskim khěžorom, konkordat mjenowane, samowólnje złamachu, a nowe cyrkwi napschecziwne zakonje wudachu a tak tamny zwjazk roztohrnychu. To drje pschinjese cyrkwi wjele schkody, tola wubudźi katholski lud, kiž mjez sobu do towarstwow stupi a tak wschudźom jenak zrjadowany a derje wjedźeny schkodu, kiž tamne zakonje nabožnomu žiwjenju pschinjesechu, po móžnoscźi zas wotwobrocźa. Chcemy so nadźecź, zo so tajke nabožne towarschne žiwjenjo prawje rozschěri a posylni, zo so zas katholscy mužojo do sejmow wuzwola a krajne należnoscże katholskeje Rakuskeje zas do swojich rukow dóstanu, a tamne njesprawne zakonje zas wotstronja. So rozemi, zo so to tak bórzy hischcże njestanje, k tomu budże wjele procy a wobstajnoscże słuschecź, dokelž lohcy drje so kazy, cżežko pak porjedża.

Wulke nadźije we swojim wustupowanju a potłoczowanju cyrkwje stajachu tamne wyschnoscże na tak mjenowanych protestkatholikow, tohodla buchu tucźi zjawnje podpjerani, psched nałożowanjom cyrkwinskich kazni zakitani. Tak njezkhowachu tež biskopojo wjacy prawa, njeposłuschnych duchownych pschez cyrkwinski zakoń zas k slubjenej swěrje pschiwjescź, dokelž tajcy namakachu podpjeru pschi swětnej wyschnoscźi. Tola tute nadźije so njedopjelnja; mjez tysacami měschnikow njenamakachu so 20, kiž bychu cyrkwi swěru złamali. To pokaza zjawnje, zo katholscy měschnicy njejsu najeńcy, kiž so jeno pschez bojoscź psched cyrkwinskimi kaznjemi k dopjelnjenju cżežkich winowatoscżow nuzowacź dadźa, ale zo su dobri pastyrjo, kiž swoje stadła swědomicże hromadu dżerża. Tak widźimy my tež, zo lud žanoho spodobanja na tamnymi nowymi wucżbami nima, a tamna cżroda wucżenych muži, kiž su po wschěch městach rozscherjeni, njebudża tež žanu wosadu wucżinicź móc. Mudri mužojo, kaž Bismark su tohodla tež nadźiju na protestkatholikow puschcżili a to tež zjawnje wuprajili. Najwjacy hary cżinja cżisami hischcże we Mnichowje a we někotrych druhich městach Bajerskeje, a we susodnym Warnsdorfje, hdźež prjedawschi duchowny a wucżeŕ kschescżanskeje wucżby Nittel pschez někotrych bohatych fabrikantow podpjerany, wjele pohorschka dawa. Tola hdyž so tutym wostudźi, joho a joho wěc podpjeracź, potom wěscźi rozpadnje, dokelž won sam njejo muž za tym, ju sam dżeržecź móc. Kaž najnowische powjescże nam pschinjesu, je nětko pschez krajnu wyschnoscź swojoho wucżeŕstwa tamnischeje katholskeje schule wotsadźeny. Bóh daj, zo bychu wschitcy wot tutych nowych wucżbow zaslepjeni, bórzy k prawomu spóznaczu pschischli, a tak so zas ponižuje swojej macżeri, s. cyrkwi wrócżili.

Nowinki a powjesćże.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. W zańdżenym lěćże je so w naschej wosadże narodźiło 97 dźěćźi, a to 49 mužskoho a 48 žónskoho splaha; z nich bu 67 (a hischćże 5 z cuzych wosadow) pola nas kschćźenych a 30 druhdże. Pschipowjedanjow bě 31 a wěrowanjow 9. Wumrjeło je 116 cźłowjekow; bjez nimi je wysche 5 morworodźenych 58 dźěćźi, kotrež 14. lěto njedocpěchu, a najstarschi bě pschez 91 lět; dale je bjez nimi 14 mandźelskich hospodarjow, 10 mandźelskich hospozow, 6 wudowcow a 10 wudowow. Na pohrjebnischćźo s. Mikławscha bu pohrjebanych 88, do Mnischonca 18 a 10 druhdże. K Božomu blidu bě w tachantskej cyrkwi s. Pětra a we farskej s. Marije 3665. *Γ.*

Z Budyschina. We tachantskej wućźerni bu wokoło 180 khudym dźěćźom rjane wjesełe pschihotowane; boże dźěćźo bě jim pschez ruku smělnych dobroćźeri z dźěła wschelake cźopke drasty a druhe wěcy wobradźiłe, kiž so jim tu pjatk psched hodami we pschitomnosćźi hnadnoho knjeza biskopa, kk. duchownych a wućźerjow a něschto druhich schulskich pschećźeli pschepodachu. Knjes direktor Schołta napominasche dźěćźi we dlěźschej wschěch hnujomnej ryćźi k dźakomnosćźi za dóstate dobroty a k bohabojaznomu a pilnemu žiwjenju. Podobna swjatoćźnosćź bu też druhi swj. dźeń we khěži katholskich rjemjezłnikow za towaŕschow a wućźownikow pschihotowana. Też ju poćźesćźi knjez biskop ze swojej pschitomnosćźu.

Ze Židowa. Pschi poslenim ludulićźenju zhonichmy, zo tudy 326 katholikow bydli.

Z Radworja. W naschej wosadże je so w zańdżenym lěćże 73 dźěćźi narodźiło, 89 ludźi (mjez nimi 52 dźěćźi) wumrjeło; 20 porow bu pschipowjedanych a 7 wěrowanych. K Božomu blidu je jich było 1741 (a to 1650 we Radworju, 91 we Zdźeri). H. D.

Z Łazka. Katholska bjesada pschecy pschibjera. Na swj. Domascha zhromadźi so zas, a nowe sobustawy dachu so zapisać; je jich nětko 62. Powućźowace pschednoschki mějachu we njej zas knjez kapłan Róla, knjez kooperator Tadej z Róžanta a knjez wućźer Hicka z Ralbic.

Z Wotrowa. We zańdżenym, z božej miłosćźu dokanjanym, na ważnych podawkach tak bohatym lěćże, je we naschej farskej cyrkwi swjatu kschćźeńcu dóstało 16 dźěćźatkow (loni też tak wjele), mjez nimi 1 njemandźelske, 10 hólćźatkow a 6 holćźatkow. Khowane bu na nasch kěrchow 10 cźěłkow (loni 24), mjez nimi 2 z khrósćźanskeje wosady, 3 cźěła dorosćźenych a 7 dźěćźi. Pschipowjedanych bu 6 porow (loni 5), 4 pory (loni też tak wjele) buchu pola nas wěrowani. K Božomu blidu su bóli 1731 (loni 1600). Wunoschk tsjoch wot duchowneje wyschnosćże porućźenych cyrkwinskich woporow bě sćźěhowacy: Za lyonske towaŕstwo abo za skutk k rozschěrokosćźenju wěry mjez pohanami pschez 39 toleŕ; za towaŕstwo swj. Bonifaca k cyrkwinskomu podpjeranju khudych katholikow, mjez drohowěriwymi bydlacych 16 toleŕ; a za potłoćźenoho swjatoho Wótca bu we dwojim hromadźenju nawdate pschez 96 toleŕ. Bohu budź dźak za wschitku podwolnosćź a luboscź,

z kotrejž tež naschi wosadni tym ważnym cyrkwinskim potrěbnosczam po tymle wuswědczenju tak bohacze k pomocy khwatachu Nascha farska wosada wobsteji po wupokazanju poslednoho luduliczenja z 503 katholikow. Wot tychle pschińdże na zafarowane wsy: Wotrow 263, Zurich 73, Lada (Neuhof) 47, Jělcy 11, Nowemĕsto 11 duschow a na pschipokazane Kaschecy 49, Krjepjecy 43 a Jědlow 6 duschow. Pschipokazane su k nam tež hischcze nĕkotre druhe mĕsta a wsy, tak daloko hacž katholikoju we nich bydla. Dokelž pak czile nasche boże służby rjaduje njewopytuje, a my tež k jich mnohosczž hacž dotal njeznajemy, njemóžachmy jich tudy sobuliczicz. H.

Z wukraja.

Ze Zhorjelca. Tudy wumrje jara zasłużbny knjez farar Stiller. Wot lĕta 1835 skutkowasche wón nanajpilnischo we naschej wosadże, natwari rjanu cyrkej, faru, lĕkowarnju, we kotrejž miłoscziwe sotry khorych wothladaja, starasche so tež za to, zo mĕsto wosebitu schulu za katholske dźĕczi dźerži. Pschez njoho je we Zhorjelcu rjana katholska wosada nastała, kotraž ma wokoło 4000 duschi. Jeho smjercz zbudźi tak wulku zrudobu a joho pohrjeb 23. decembra bĕ jara swjatoczny, nic jeno joho wosyroczena wosada ale tež joho duchowni bratsja z blizka a daloka pschewodżachu joho a tež cyke lutherske duchownstwo, zastupjerjo mĕsta wopokazachu zasłużbnomu mużej poslenju czesczž R. i. p.

Z Barlina. Nĕkotromużkuliž budże zajimawe, liczbu wotebjerarjow zhonicz, kotruž tudy wukhadżace wulke katholske politiske nowiny „Germania“ we Sakskej maja. Po wot „Germanije“ sameje we zańdżenych dnjach pschinjesenym wupokazanju ma wona we Saskej 36 abonnentow, kotsiž so po sczĕhowacych na żelesnicy leżanych mĕstach rozdźĕla: Drezdżany 10, Lipsk 8, Budyschin 7, Zitawa 2, Biskopicy 1, Dahlen 1, Freiberg 1, Glauchau 1, Kamjenc 1, Lubij 1, Mischno 1, Radeberg 1 a Rochlic 1. Schtóž Budyschin nastupa, njejsu wĕsczi wschitcy abonnentojo we mĕscze samym, ale k wjetschomu dźĕlej, na wokoło leżacych wsach. Pschecy dobre znamjo, zo tež sasch katholikoju zasłużbne wojowanjo Germanije za prawo a sprawnosczž pschisposnaja a po możnosczi podpjeraja. H.

Z Philippsdorfa. Lĕtne wopomnjeczo spodźiwnoho wozjewjenja najzbóżnischeje knjeżny so tež lĕtsa swjatocznje wobońdże. Khapałka, na mĕscze wozjewjenja twarjena, so nimale dohotowjena. Tak khĕtse hacž czas a wjedro dowoli, so zwonkownje wobmjeta, znutskomnje wudebi a potom woswjeczi, zo bychu so potom we njej boże służby mohli swjeczicz. Wona je 24 łohczi dołha, 12 schĕroka, wysokosczž wucżini 25 łohczi. Wokna budża z pisaneje schkleńcy. Na cyrkwi samej so tež pschecy dale twari, jeje liwy tórm, kiž z khapałku hromadu wisy, je hižom 16 łohczi wysoki, tež murje pschecy pomałku pschibjeraja a znutskomne stołpy su hižom tež ze zemje. Lĕtsa pschetwari pschez 20,000 schĕsnakow, dokelž wosobnje zapołożk k stołpam jara droho pschindże a wjacy hacž 2000 schĕsnakow pschetrjeba so na drjewo k róschtam a twarjenju. Z blizka a z daloka pschińdżechu pak tež lĕtsa zas rjane wopory nimale 10,000 schĕsnakow hromadu, bjez toho, zo by so tež jeno nĕchtó wy dary prosył, wĕsczi dopokaz bożeje pomocy.

Hnadne měſto wopytowaſche pak ſo tež woſobnje we lěcze a nazymu prawje bohacze, a budże junu khapałka na měſcze wozjewjenja za boże ſłużby pſchihotowana, budże to znowa wěriwe wutroby dobycź a dotwarjenjo cyrkwje pospěſchicź. Tola zo ſo nadate pjenjezy njebychu jara khětſe pſchetrjebali, budże ſo cyrkej nětko jeno pomałku dotwarjecź, wyſche toho, zo tež tak ſpěſchne dotwarjenjo nuzna wěc njejo, wjacy, hdyž ſo khapałka božim ſłużbam pſchepoda. Njech tak Bóh tón knjez wſcho k ſwojej wjetſchej czeſczi a k pſchekraſnjenju njebjeſkeje macjerje pſchińcź da.

Z Roma. Boża nóc, a z cyła wjeſoły ſwjedźeń hodow, kiž bu druhe lěta tak ſwjatoczńje wobońdźeny, ſwjeczeſche ſo lětſa hižom druhi krócź z cjicha, a pokaza z cyła, kak je tu nabožne a cyrkwinſke žiwjenjo wotewzało. Mjez tym zo běchu hewak we połnocy wſchitke cyrkwje najrjenſcho wudebjene a bohacze rozſwětlene, a z pobožnymi modlerjemi pſchepjelnjene a haſy z wcźipnymi cuzymi, kiž jenu cyrkej po druhej wopytowachu, woživjene, běchu lětſa cyrkwje mało wopytowane, dokelž je we prawdże we nocy jara ſtraſchne po haſach a torhoſchczach khodźicź, hacźruniž je tu nětko pſchi nowym knjeźſtwje ſnadź dźeſacź krócź tak wjele wójſka kaž prjedy. Swjaty wótc, kiž je doſpołnje ſtrowy, ſwjeczeſche božu nóc we ſwojej domjacej khapali, boži dźeń pak mějeſche božu mſchu we fixtinſkej khapali a wudźěleſche tu něſchto cuzym a romſkim zemjanam ſwj. woprawjenjo. — Pjatk pſched hodami zhromadźi ſwj. wótc kardinalow pſchi ſebi, kotſiž pſchez khoroſcź na tym zadźewani njeběchu, a wozjewi jim mjena arcbiſkopow a biſkopow, kotrychž bě za někotre woſyrocźene diöceſy Italſkeje, Rakuſkeje, Portugalſkeje poſtajił. Potom pſchinjeſe jomu we mjenje kardinalkollegija kardinal Patrizi wutrobne zbožapſchecźa k ſwjedźenju hodow, kaž tež k naſtupjenju nowoho lěta. Liczba kardinalow, kotrychž po prawym 70 bycź dyrbi, je ſo pſchez ſmjercź w poſlenich lětach jara pomjenſchiła, dokelž hižom ſo za dołhe cźaſy nowi njewuzwolachu. Kaž rěka pak budże lětſa wokoło ſwjecźenja ſwj. Marije cźiſtoſcźenja jich liczba ſo zas wudoſpołnicź. Kardinalojo ſu mjenujcy najbliżſchi radźicźelojo ſwj. wótca a dźěla ſo do wjedźenja wſchelakich cyrkwinſkich naležnoſczow. Bóh zdźerž nam ſwj. wótca tež we nowym lěcze ſtrowoho a tróſchtuj jeho we cźeżkich domapytanjach!

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchcźenaj: Franc Max, ſ. cigarnika Oskara Hartmanna ze Židowa; Martha Bertha, dź. cigarnika Heinricha Wražidła z Budyſchina. — Wěrowanaj (z wyſchneſtnej dowolnoſczu): Guſtav Wenſchlag a Marija Keuſchec z B. — Zemrjecźi: Max, ſ. Karla Poppy z B., 4 ſ. 6 měſ.; Martha, dź. tohoſamoho, 11 l.; Hana zwudowjena Mužikowa z B., 59 l.

Naležnoſcze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: kk. kooperator P. Tadej Natuſch z Rózanta; 2. Handrij Zarjenk z Dźěžnikec; 3. kapucinar F. Jurij z Rumburka; 4. kapucinar F. Pankrac z Brünna; 5. Hana Rachelec z Kazka; 6. Jakub Glawſch z Rózanta; 7. Michał Cyž z Budyſchina; 8. Pětr Ducźman z Bozankec; 9. ſchoſar M. Kokla z Marijneho Doła; 10. tach. regiſtrator Jurij Banda z Budyſchina; 11. R. D. z Kh.; 12. farar Jakub Nowak z Radworja; 13. kapłan Handrij Ducźman z Radworja; 14. Jakub

Haſcha z Budyſchina; 15—17. z Budyſchina: Jan Koplanſki, Jakub Schpan, Jurij Jakubaſch; 18. Jan Cyž z Radworja; 19. Korla Krempka z Khaſowa; 20. Jan Bětka z Budyſchina; 21. Jakub Wenka z Budyſchina; 22. Michał Polank z Mniſchonca; 23. Franc Gäbler ze Zajdowa; 24. kapłan Lipicž z Kulowa; 25. Hana Balantowa z Rachlowa; 26. rychtař Mikławſch Schołta z Rózanta; 27. Jakub Kubaſch z Pěſkec; 28. Jan Kraſa z Bělczec; 29. Michał Bjedrich ze Smjerdjaceje; 30. Hańža Czumpjelic z Ruknicy; 31. Hana Rynczec z Baczonja; 32. Madlena Wiczazowa z Prawoczic; 33. Handrij Smoła z Baczonja; 34. Michał Pózeŕ z Khróſczic; 35. Pětr Wolenk (Běr) z Zyjic; 36. kapłan Jakub Schołta z Khróſczic; 37. J. Ł. z B.

Na lěto 1871 dopłaczichu: 385. Jan Žur ze Zdžerje; 384. Jan Fulk ze Zdžerje; 385. Jan Kocž z Brěmjenja; 386. Jan Lehman z Brěmjenja; 387. Michał Wiczaz z Brěmjenja; 388. Franc Měrczink z Bělczec; 389. Michał Bobik z Wotrowa; 390. Marija Heſſowa z Neuhofa; 391. Jak. Cyž ze Žuric; 392. Mikławſch Robel z Wulkoho Wjelkowa; 393. Domaſchka ze Swinjarnje; 394. Madlena Wawrikowa z Radworja; 395. Jan Kubica z Khaſowa; 396. Wórſchla Krawczikowa z Bronja; 397. Mikławſch Zoſka z Bronja; 398. M. N. z Cz.; 399. Mikławſch Pětrjenc z Czornec; 400. Franc Jähnchen z Czornoho Hodlerjo; 401. Mikławſch Schołta z Rózanta; 402. Jakub Kubaſch z Pěſkec; 403. Michał Suchi z Rózanta; 404. Mikławſch Kubica z Hory; 405. Pětr Herrmann (Žur) ze Smjeczkec; 406. Jakub Nowak ze Stareje Cyhelnicy; 407. Pětr Žur z Worklec; 408. Mikławſch Schewc z Hory; 409. Michał Lukaſch z Khróſczic; 410. Michał Schpitank z Zyjic.

Dobrowólne dary za towarſtwo: Madlena Wawrikowa z Radworja 6 nſl.; J. J. 5 nſl.; J. Cz. 10 nſl.; k. Donnerhak 5 nſl.; H. B. 5 nſl.; M. D. 10 nſl.; M. B. 2½ nſl.; Pětr Wolenk ze Zyjic 15 nſl.; M. K. z H. 2½ nſl.

Za ſwj. Wótca: Fr. G. z Z. 5 nſl.

Hłowna expedicija Kath. Poſoła namaka ſo hacž na dalſche pola redaktora. Tu wotedawaja ſo tež pſchinoſchki ſobuſtawow. Na wſach ſu expediciju pſchecželnje na ſo wzali: Za Khróſczicy k. kapłan Schołta; za Marijnu Hwězdu k. P. Innocenc; za Njebjelczicy k. farař Smoła; za Radwor k. kapłan Ducžman; za Ralbicy k. kapłan Róla; za Rózant k. P. Tadej; za Wotrow k. farař Herrmann. Kulowje wotebjera ſo Poſoł pola k. radziczela na farje a pola pſchekupca Horniga.

Z nakładom naſchoho towarſtwa je wuſchła a pſchedawa ſo we expedicijach Póſła a pola klamarjow za 2½ nſl.:

Kraj a m.

Katholſka protyka za Hornju Kužicu na lěto 1872.

We expedicijach Póſła je za 3 nſl. na pſchedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a ſtarych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbſki a němſki je w tutej knižcy jara derje wukožena dokhoſtna, płoninſka a cžěleſna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pſchidaty je pſchehlad decimalow atd. W ſchulach dyrbi ſo nowa měra a waha lětſa nawuczicz; duž poruczamy tule knižku tym ſamym. Wona je tuniſcha dyžli podobne němſke!

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: N. N. z R. 1 tolěr.

Hromadże: **5783** tol. 7 nſl. 5 np.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 2. **20. januara 1872.** **Lětnik 10.**

Nasch cžas

dopomni nas prawje žiwje na słowo naschoho zbóžnika: „Schtóž ze mnu njejo, tón je pschećiwo mi, a schtóž ze mnu njehromadži, tón ropjerscha.“ Cyłe cłowjestwo je so tak rjec do dwej stronow dźěliło. Na jenej stoja swěrni wuznawarjo Jězusoweje wuczby a posłuschni wobkedźbowarjo joho zakoni, dopjelnjenjo swojich nadźijow, a myto za swoju swěru we njebjesach wočakowajo; na druhej stronje cžródy tamnych, kiž sebi mysła swoje žadosće z kubłami a wjeselemi tuteje zemje spokojicz, kiž niczo słyschecz njechadža wo nowym žiwjenju po smjercži, wo płaczenju we wěcznosczi. Tsecžu stronu jedyn skoro wjacy njenamaka, dokelž cžas njewěstosće je nimo, nětko rěka: abo swěrnje wuznawacz swoju wěru ze słowom a skutkom, abo dźěłacz za rozschěrjenjo njewěry, za woživjenjo staroho pohanstwa.

Tohodla słyschi jedyn we tak wjele hordźinskich skutkach, dokonjanych za kralestwo boże, ale we tymsamym cžasu husto na tymsamym měsce też mócne napinanjo wschěch mocow we dźěle kralestwa cžmy.

Tak wjele směmy prajicz, zo je cyrkej hacž runiž stajnym wojowanju, wot swětnjeje mocy cžisće wopuschczena, haj potłóczowana, we sebi pschezjena a wobkruczena. Dołholětne pschecžehanja bamža, a skónczne namócne wzaczo joho swětnoho knježstwa zbudži we wutrobach wschěch sprawnje zmyslenych wěrnu sobuželnoscz, joho scžěrpne podaczo do božeje wole, swěrne a njebojazne zamkowjenjo prawow japoschtołskoho stola wjesoku spokojnoscz, widžowny zakit boži, kiž Piusa IX. pschi wschitkej staroscži, stajnym dźěle, we tak cžežkich cžěsnoscžach pschi tak wysokej starobje spodźiwnje strowoho zdžerža, nutrnu dźakomnoscz pschecžiwo Bohu tomu knjezej. Schtož je tak japoschtołski stoł na swětnej nahladnoscži pschisadźił, to je wón dobył na swěrje a na luboscži, kotruž wschitcy wěrni kschescžijenjo pschez

bohate woporh, zjawne adreſſy a cžeſtne deputacije jomu wopokazacź njepſcheſtanu. Wyſche toho ſu wſchitcy biſkopojo we wjedźenju ſwojich woſadow tak ſwědomicźi a pilni a z wjerchom cyrkwje zjednocźeni, kaž ženi prjedy. Duchownſtwo widźi we nimi jaſne pſchikładh kruteje a žiweje wěry a dopjelni ſame ſwoje winowatoſcźe bjez bojoſcźe. Mało je mjez nimi, kiž ſu na ſwoje powołanjo, we ſłužbje cyrkwje ſwěrnje wojowacź zabyli a tak ſwoje měſta wopuſchcźili do ſłužby ſwěta ſtupili. Próca ſwěrnych duchownych pak njejo podarmo, we tym ſwědcźa bohate wopytowanjo božich ſłužbow, pilne dóſtawanjo ſwj. ſakramentow, rozſchěrjenjo pobožnych bratſtwow. Kſcheſcźijanſka luboſcź njeboji ſo woporow na zamoženju a pjenjezach a cžaſu. Haj to ſu wjeſołe znamjenja cžaſa. Tola pſchi nimi pokazowaja ſo tež, haj we wjetſchej mnohoſcźi znamjenja, kiž nam wulku zrudobu a njeměr cžinja. Wſchudźom wulka njeſpokojnoſcź z tym, ſchtož wobſteji, njepſchezjednoſcź mjez wyſchnoſcźemi a poddanami, ſurowe wobronjene wójſka, pſchi tym pſchibjeraca khudoba, njekhmanſtwo a wſchelake druhe hubjenſtwo, a woſebje rozſchěrjenjo bohazabycźiwoſcźe a njewěry, njehańbite hanjenja wſchoho, ſchtož na boha dopomni a k bohu wjedźe.

Cžiſcźe wopacžne je měnjenjo, zo zjawne žiwjenjo, zo politika niczo z nabožnoſczu cžinicź nima. Pohańſtwo wohańbi tu naſchu nowotnu mudroſcź. Haczruniž pohanojo pſchezjedni njeběchu we naſtupanju ſwojich bohow a we waſchnju jich cžeſcźenja, běchu tola pſcheſwědcženi, zo bjez boha niczo, woſobnje žadyn kraj wobſtacź njemóže. Ariſtoteles, jedyn z jich najſławniſchich muži, wucži, zo bjez cžeſcźenja jenoho bóžſkoho bycźa žadyn kraj woſtacź njemóže. Bohazabycźiweho cžłowjeka mějachu tak ſtari pohanojo za njepſchecźela kraja a cžłowjeſkoho towaŕſtwa.

Tamni, kiž chcedźa tak nabožniſtwo a póccźiwoſcź z zjawnoho žiwjenja wupokazacź a tutej dwaj ſtołpaj cžłowjeſkoho zboža powalicź, ſu runiž tak derje njepſchecźelojo ſwětneje wyſchnoſcźe kaž cyrkwinſkeje. Washington, tamny ſławny wójnſki wjedźicźeŕ a załožeŕ zjednocźenych ſtatow połnócneje Ameriki wupraji junu: „Naboženſtwo a póccźiwoſcź ſtej najnuzniſchej podpjerje zjawnoho rjada. Tón žadyn pſchecźel wótciny njejo, kiž chce tutej dwaj mócnej ſtołpaj cžłowjeſkoho zboža powalicź.“

Tola nětko dyrbi zjawne žiwjenjo bycź bjez boha, bjez nabožcnſtwa; tohodla ſu cyrkwi wſchě cžeſne prawa wzate, kotrež běchu ji pobožni prjedownikojo podali, zo bychu ju hako dźowku božu na ſwěcźe wuznamjenowali. Nic na tym doſcź, jeje prawa, kotrež ſo ſwětnej wyſchnoſcźi njelubja, ſo zběhnu, nowe zakonje ſo dawaja, kotrež jeje ſpomožnomu ſkutkowanju zadźewki pſchihotuju.

Dźěcźo ma ſo tak pſchez bjezwěrimu (confeſſionsloſe) ſchulu nabožnomu wocźehnjenju wutorhnycź, a cyrkej cžiſcźe ze ſchule wupokazacź. Pſched lětami zwěri ſo tuta ſtrona we Belgiſkej to zjawnje wuprajicź: „Wſchě dźěcźi bjez wuwzacźa maja hacź do 17. lěta ſchule wopytacź a dźěcźi a ſtarſchi z krutym khoſtanjom k tomu nuzowacź, jeli-zo to ſami wot ſo njecžinja, zo bychu tak wſchě nabožne ſmyſlenjo, kiž do ſchulow ſobu pſchinjeſu, cžiſcźe wotpołožili.“

Swójba dyrbi ſo wot nabožniſtwa dźělicź, a tohodla zwjazk mandźelſtwa jenož hako zjednocźenſtwo bjez mužom a žonu płacźicź, kiž móže ſo tež zas roztorhnycź, hdyž ſo to wobymaj ſpodoba, abo jedyn dźěl wažne winy za to namaka.

Z tym dostanje potom dźiwja nakhilnosć pschewahu a póccźiwe cźiste waschnja dyrbja so zhubicź, swójbne zbožo a wjesełe pschestacź.

Pschez to, zo maja so tež kerchowy cyrkwinskomu dohladej wzacź, a nikomu cyrkwinski pohrjeb zapówjescź, chce jedyn tež mordłych wot nabožnistwa dźělicź.

Tak wojuje mócna strona we wschěch krajach za wupokazanjo cyrkwje a jeje kazni z zjawnoho žiwjenja. Tola zbožo ludu so z tym zawěseži njezakoži, dokelž bjez nabožeństwa njejo žana swědomitosć we dopjelnjenju winowatosćow, žana dowěra na cźłowjekow, žana posłuschnosć pschecźiwo wyschnosćam. Jenož we jenym nabožnym ludźe je dobry rjad, je bohaty darniwy a smělny, khudy spokojny a dźakowny, je wyschnosć sprawna, poddani posłuschni. Dońž so tajke wobkrucźene zakonje njepschispóznaja, tak dołho njebudźe hubjenstwo we swěcźe wotebjeracź.

Wuhlady do bližschoho pschichoda.

W nastupanju pschitomnych podcźischcźenjow cyrkwje pschez piemontskoho mócnarja su wopomnjenja hódne słowa kiž su pobožne dusche hižon psched dlějschim cźasom wuprajiłe a kotrež naschu nadźiju pozbudźuja. Wopomnju tudy někotre tajke słowa:

Marija Latafte je zjewiła, zo budźe pschitomne pschemocowanjo Roma něschto mało pschez 3 lěta tracź. — We lěcźe 1847 zemrjeta Dominikanka (klóschtyrska knježna) Rosa Asdente je zjewiła, zo so nětcźische italske kralestwo z wotsadźenjom Viktor Emmanuela skónczi. — We lěcźe 1837 zemrjeta Hana Marija Taigi je zjewiła, zo budźe Pius IX. něschto pschez 27 lět knjezicź a so wón na kóncu swojoho knježerstwa zasy knjejstwo nad cyłym cyrkwinskim krajom nastupi; joho njepschecźeloja pak, kotsiž su najbóle napschecźo swětnomu knježerstwu romskoho biskopa zakhadźeli, njebudźeja tele wulke dobycźo wohladacź. — Dopjelni-li so wschitko to, by piemontske pschemocowanjo, kiž je so 20. septembra 1870 zapocźało, a bamžowske knježenjo Piusa IX., kiž je so 16. junija 1846 zapocźało, we lěcźe 1873 k kóncej pschischło. Bóh daj swojej cyrkwi nadobne dobycźo, jeje njepschecźelam pak pokutne wobrocźenjo.

H. D.

Nowinki a powjescźe.

Z naschoje diöcesy.

Z Khroscźic. We minjenym lěcźe narodźi so we naschej wosadźe 94 dźěcźatkow; 109 wosobow je wumrjeło; pschipowjedanych bě 36 porow a z nich dachu so pola nas wěrowacź 26 porow. M. K.

Z Ralbic. We zańdźenym lětu je w naschej wosadźe so narodźiło a we naschej farskej cyrkwi swj. kschcźencu dóstałe 28 dźěcźatkow, a to 15 hólcźatkow a 13 holcźatkow. Wumrjeło je tu 35 wosobow a to 20 mužskoho a 15 žónskoho splahu. Potajkim je so 6 mjenje narodźiło hacź wumrjeło. Pschipowjedanych bě 18 porow, z nich jow wěrowanych 12 porow. R.

Z Kukowa. Tudy założena katholska bjesada rjenje pschibjera; hacz dotal je so 56 sobustawow zapisacz dało. Pschez nju założi so tez ratarske towarstwo, kotromuz tez hizom 44 sobustawow pschisłuscha. Wobej towarstwje budzetej so procowacz, za czelne a duchowne zbozo ludu po możnoszi so staracz.

Z Czeczkec. Tudy wudyri tschwórtk 11. januara wieczor wokoło 8 bozi woheń a pschewobroczi we krótkim czasu 9 statokow do popjeła, mjez nimi tez tsi burske kubła, a to Róblec, Jórdanec a Lipiczec. Bóh wobradz wbohim wotpalenym dobroczjiwe a pomocne wutroby.

Z Reichenawa pola Ostrica. Kak katholikojo pschibjeraja, hdzez je za cyrkwine nalezności dospolnje starane, pokaza nam tudomna wjes. Tudy bu psched 3 letami katholska fara założena, a katholske wobydlerstwo, kiz pschi poslenim luduliczenju 1867 528 duschow liczesche, je nětk hizom na 817 duschow pschirostło, potajkim so wo 289 duschow powyschiło. K.

Z pruskej Łużicy.

Z Kulowa. Skutkowaca luboszcz we wutrobach wěrnych kschesczanow żeni njewumrje. To wozjewi so we naschej wosadze z nowa hody pschi wobradzenju bożoho dzěszcza. Nasche městaczko, pschez politisku mjezu we lěcze 1815 wot sakskich katholskich bratrow wottorhnjene, je jara khude; wobydlerjo żiwja so z wjetscha z toho schtoz jim polo a hródź poskiczitej, pschetoz wutwarjene drohi, żeleleznicu a mócne rjemjeslnistwo tu njenamakasch. Z teje winy je pola nas wjele khudych schulerjow, kiz we zymje najnuznischu drastu a pschisprawny wodzewk za czełło nimaju. Na nich tez letsa boże dzěczo zabyczz njechasche. 43 khudych schulerjow hromadzichu so we domje naschich lubych miłoszczywych sotrow, hdzez krasny wobraz bożoho naroda pschihotowany bě a hdzez we tsjoch stwach tsi wulke a ze wschelakimi drobnostkami wudebjene hodowe schtomy jasne zwjeselace swětło wuliwachu. Po wuspěwanym rjanym khěrluschu dzerzesche farar rycz, na kotrejz wón swjatu khudobu nowonarodzenoho zbóżnika wukładowasche a khudych tróschtowasche, dokelz woni we khudobje runja su bożomu Synej, kotryz je z luboszcze k nam hrěschnikam njebjesku hordoszcz wopuschcził a sej na zemi khudobu a nizkotu wuzwolił. Naschim duchownym knjeznam pschisłuscha najwutrobnischi dzak, pschetoz kózde leto hromadza mike dary a woblekaju z wulkim prócowanjom make Jězus dzěczatko we khudych schulerjach. Pschi tajkich, nutskowne czuczo najmócnischo wubudzacych pschileznoszczach wuwinje so z wutroby te żadanjo, zo zazłobjeni njepschecżeljo klóschtyrskich rjadow a zjenoczeństwow móhli swědkojo byczz jich měrnych wot Boha żohnowanych dobrych skutkow! — We zańdzenym lěcze 1871 je so we kulowskej wosadze narodziło 61 hólczatkow a 48 holczatkow, hromadze 109 dzěczi (23 mjenje hacz we lěcze 1870); bjez nimi su dwójcy dwójnikaj a 7 njemandzelske dzěczi. — Wumrjeło je 108 wosobow, 60 muskich a 48 żónskich (44 mjenje hacz we lěcze 1870). — Wěrowanych mandzelstwow bě 33, pschipowjedanych pak 40. — Do arcbratstwa swjatoho rózarija buchu zapisani 65, a do bratstwa swj. skapulira 16. — Schuleŕskich dzěczi je 538 a to: 394 we schěszcz měschczanskich schulach, 144 we tsjoch wjesnych

schulach. Spowjednych dźěći po jutrach bě 81 z wosady a 9 z cuzby; k božomu blidej bě nimale 10,000. — We cyrkwinskich kollektach je so hromadźiło 13 tolerjow 15 nsl. za khude cyrkwje a schule, a za duchowne potrěbnosćze wurubjenoho swjatoho wótca a bamža 38 tol. 25 nsl. — Prědkstejićerka naschich miłosćiwych sotrow, knjeżna Hańža Hänel, je wot Joho Majestosćze krala Saskeje wopomjeński kschiž za wothladanjo khorych a ranjenych wojakow we drježdźanskich lazaretach dostała.

Z Kulowa. We nastupanju pruskich ludowych schulow, z kotrychž chcedźa duchowne a farske wobkedźbowanjo a rozwuczenja zahnacź, je z naschoho města a z nascheje wosady prózstwa na sejm prěnjeje a druheje komory we Barlinje woteschła, we kotrejž 114 samostani mužojo a nanojo — bjez nimi měschćanscy zastojnikojo, wuczerjo a wosadny wyschi schołta — protestiruju pschećiwo tajkomu krajnomu zakonjej, kotryž schulu wot cyrkwje dźěli a duchowne wobkedźbowanjo wuczerjow a schulskeje młodosćze zběhnje.

Z wukraja.

Z Philippsdorfa. Dźeń 13. januara, lětne wopomnjećo spodźiwnoho wozjewjenja najzbóžnischeje knjeżny bě za naschu wjes a wokolnosćź rjany swjedźeń. Cyku nóc prjedy hižom bě hnadne město wot pobožnych cześćowari bohacze wopytane. Dopołdnja 10, po pschikhadze processiona z Philippsdorfa běchu we Georgswaldze wulke kemsche, cyrkej bě pschepjelnjena. Po kemschach wróćźi so pobožny lud zas we processionje pod spěwanjom lauretanskeje litanije k hnadnomu městej. Wschě sobustawy katholskoho kasina wokoło 350 muži wobdźělichu so pschi processionje. Tež wschelake rjane a drohe dary za nowu cyrkej a khapałku pschińdźechu na tutym wopomnjenskim swjedźenju z blizka a z daloka.

Z Barlina. Měschćanska rada bě wobzanknyła, zo maja Barlinske schule bjezwěriwe (confessionslos) bycź a zo katholscy duchowni w měschćanskich schulach kschesćźijansku wuczbu wot 1. aprila sem wuczićź njesmědźa, a zo ma so dohlad na schulemi krajnym wyschnosćam pschepodacź. Pschećiwo tajkim njesprawnym pschikaznjam pak zběha so wěriwe wobydlerstwo Barlina. Tež wokoło 400 katholskich muži zhromadźi so njedźelu 14. januara a wobzankny, so z prózstwu na krajnu schulsku wyschnosćź a na komorje sejma wobroćźićź, zo so tamne njeznjeslíwe pschikaznje wuwjedli njebychu.

Francózska. Husto móžesche jedyn słyschećź, a tež naschi wojacy su so na tym dźiwali, kak njerodnje so we Fracózskej njedźele a swjate dny swjećża. Wot tamnych zrudnych njeměrnych cźasow jow, kiž na kóncu zandźenoho a na zapoczatku naschoho stotetka tak surowe njezbožo na francózski lud a kraj pschinjesechu, a dobre kschesćźijanske waschnja a poczinki wukorjenichu, je so tež njedźelski dźeń swjedźeńscy zjawnje woboćź pschestał. Tola nětkoj dyrbi so swjećźenjo njedźele pschez swětnu wyschnosćź znowa pschikazacź. Za to rycża wschelake wjetsche nowiny, ludowe zhromadźizny, a wosebnje pschepoda zapósłanc baron Chaurand wosebitu wot 10000 lyonskich pschekupcow a druhich měschćanow zestajene a podpisane próstne pismo francózskomu sejmej, we kotrymž woni za to wojuja, zo

by tsecza kaznja boza kiž rěka: ty dyrbisch swjaty dżeń swjeczicz zas, we zjawnym žiwjenju swoje prawo dóstała. To pokaže k najmjeńschom, zo francózski lud zas k zpóznaczu pschińcz poczina, zo bjez pschipóznacza a cześcenja Boha toho knjeza k zbožu a k mocy pschińcz njemóže. —

Z Verony. We Veronje w Italskej sta so scžěhowacy podawk. We tutym měscze bydlesche prawiznik, kiž mějesche na wurubjenju s. wótca wulke wjesełło. Hdyž 20. septembra w l. 1870 italske wójska pschez wrota Porta Pia do hłownoho města kscheścžanstwa pschiczahnychu, běžesche tónsamy w kobłucy a z palatej trubku w hubje do hłowneje cyrkwje. Tam hawtowasche a wołasche a naposledk pschez hroženja dospě, zo so ze wschěmi zwonami k wjeselu nutsczenjenja Italskich do Roma zwonjesche. We běhu lěta 1871 dasche so wón husto słyschecz, zo dyrbi so 20. september hako lětny dżeń wosebicze swjatoczinje wobeńcz, a zo budże so wón na wosebite waschnjo pschi tymle swjedżenju wobdżělicz. Tola schto so sta? Někotre dny psched lóńschim 20. septembrom wón skhori a 18. septbr. zemrje, bjez to zo bu s. sakramenty dostał. A hlej! Runje 20. septbr. 1871 bu wón zahrjebany. K.

Z Roma. Hdyž běchu boži dżeń swěrni wobydlerjo Roma swojomu prawomu knježerjej, Piusej IX. swoje zbožopschecza zjewili, wotmołwi jim bamž ze scžěhowachymi słowami: „Nadżije a pschecza, kotrež je mi senator (wyschschi zastojnik) we mjenje mojich lubych Romjanow wozjewił, su mi wěste znamjo, zo wasche najnutskownische czuczo wam praji, zo wěcy tak wostacz njemóżeja. Nadżijejmy dha so wschitcy toho, a to czim bóle, dokelž dżensa swjedżeń swjeczimy, kotrež nas na to dopomnja, kak běsche romske khěžorstwo tamnych czasow podobne nětczischomu knjejstwu we Romje, mjenujcy we tym, zo běsche tehdomne towarstwo na najwyschschi wjerschk njeporjada, rozwuzdżenosce a nakażenja dóschło. Dobre a prawje myslace wutroby też tehdom wołachu: Rosujcże njebjesa z wysokosce a mróczele njech deschczuja Sprawnoho! Też tehdom žadachu mnozy, zo by so bjezbóžnosczi mjesa stajiła. W tym samym czasu poruczi khěžor Augustus zliczbowanje luda. Hdyž tale poruczbnoscz do Nazaretha pschińdże, dyrbjesche swjaty Józef ze swojej swjatej towarschku do Bethlehema hicz. Tu mózu wam słowa wospjetowacz: Boże słowo dopjelni so hacz do poslednoho pismika. — Wot Boha běsche postajene, zo dyrbi Wumožnik cłowjestwa, załožeŕ praweje wěry na zemi, w Bethlehemje na swět pschińcz. Hdyž nětko k posylnjenju naschich nadżijow, njeporjad a bjezbóžnoscz, kiž je so w nowischim czasu we wěcznym měscze zawjedła a hdżež so dżensa kża prěduje, hdżež so wuczerjo njewěry sprocuja, młodżiznu skazycz, hdżež so wopaczne a helske zasady rozschěrjeja, pschirunam z czasom tamnoho zliczbowanja ludow pod Augustom, (pschetož też tym, kotsiž dżensa tudy w Romje rozkasuja, je do myslow pschischło, lud zliczbowacz dacz): dha njemóżemy nadżiju zhubicz, zo też my swětło a wěrnoscz wohladamy. To je czim skerscho móżno, dokelž běsche tehdom liczba tych, kotsiž Boha proschachu, wjele snadnischa, dyžli dżensa, hdżež so w tutym měscze, po cyłej Italii, po cyłej Europje, haj po cyłym katholskim swěcze Bóh wo zakit swjateje cyrkwje prosy. Sprawna nadżija, pobožne žadanja, zo by so žadławy napohlad pscheměnił, kiž nam swět nětko po-

ſkicza — zeńdu ſo, kaž tehdom, ze zliczbowanjom luda. Woczakujmy dla czim bóle wot ſmilnoſcze bożeje, zo ſo tež nětko, kaž tehdom, tónle žadławy napohlad pſched ſwětkom wěrnoſcze zhubi. Woczakujmy to wot ſwěrneje wěry ludow, wot pſchezjednoſcze wſchitkich dobrych. Haj, nadźijejmy ſo a njedwělujmy, zo budże Bóh nas tróſchtowacź. Pſched wjacy ſtotytkami pſchińdże muž połny khróbłoſcze, wuſtojnoſcze a krutoſcze z horow ſchpaniſkeje krajiny a poruczi wěriwomu ludej, zo by Schpanſku wot turkowſkoho połměſaca wumožił a kraj z nowa do kſchesczanſkoho, derje katholſkoho pſchewobrocził. Woczakujmy dha wot wěry, wot nabožnoſcze ludow, zo ſo tajke dźiwy wobnowja. Zo pak bychmy wuſłyſchenja tajkich próſtwow doſtali, njepſchestańcze ſo modlicź, zo by ſo Bóh we ſwojej ſmilnoſczi na nas dopomnił. Tohodla pozběhuju ſwojej woczi k njebjeſam a praju Knjezej z modlenjom: Knježe, Ty ſy tule winicu ſtworił a ſadźał. Wona Tebi ſłuſcha, dókelž je z krjeju japoſchtołow napowjena, z krjeju wjele tyſacow martrarjow pokrjepjena. Ty ſy ju ſadźał: Bóh je ju ze ſwojej prawicu ſadźał. Ty ſy tule zemju wobdźěłał z cziſtoſczu wuczby, ze ſwjatoſczu pſchikładow, kotruž ſy do wutrobow telko pobožnych mužow zaſchczěpił, kotrychž ſy do ſwojeje winicy póſłał. Pohladaj z wóczkom miłoſcze a ſmilnoſcze na nas, pozběhń ſwoju prawicu a požohnuj ſwój lud, kotryž je Tebi a tomu, kotryž wot Tebje pomoc, wumoženjo, hnadu woczakuje, tak njeſkónczinje drohi. Žohnuj ſwój lud na cźěle a na duſchi, žohnuj joho ſwójby, a Twoje žohnowanjo podaj jomu pokoj. Žohnuj wſchitkich katholſkich kſchesczanow, kotſiž po cyłym ſwěcze k pomoženju duſchow na wumoženju wot wſchoho złoho dźěłaja, kotrež nas wſchudźom doma pyta. Žohnuj jich we tutym wokomiknjenju jich žiwjenja, kaž tež we hodźinje jich ſmjercze, a ſcziń jich hódnych, zo bychu we paradizu do wěcznoſcze žohnowani byli.“ — Na to wudźěli Pius wſchitkim pſchitomnym japoſchtolſke požohnowanjo. H. D.

Pólſka. Lětſa je ſto lět, zo bu Pólſka wot ſwojich ſuſodow, Pruſkeje, Ruſowſkeje a Rakuſkeje rozdźělena. Tohodla wopominaja Polacy we zrudobje tónle podawk. Jim klubu chcedźa pruſcy Němcy pſchipadnjenjo dźěła Pólſkeje k Pruſkej ſwjeczicź.

Ruſke nowiny piſaja, zo chze knježerſtwo warſchawſkoho arcbiſkopa Felińſkoho na ſwobodu puſchczicź, kotryž bu w lěcze 1864 hłuboko do Ruſowſkeje zawjezeny (w měſcze Wjatka internirowany), dokelž běſche prawa wěry ſwojoho luda zakitał. Wón doſtanje dowolnoſcź z ruſowſkoho kraja do cuzby wujěcź. Khěžor chce wuprózniene biſkopſtwa w Pólſkej zaſy wobſadźicź; ale to je cźežko, dokelž dyrbi bamž tež za wobſadźenjo někotrych biſkopſtwow we wjeczornej Ruſowſkej bycź, kotrež wjacy wobſadźicź njecha.

Auſtralia. Wot tudy je francózſke knježerſtwo wjeſołu powjeſcź doſtało, zo ſu bohate złote podkopki namakane na tudomnych francózſkich ležownoſczach.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczenej: Jan Theodor, Jana Kahle z B.; Marija Thereſia, Eduarda Pjecha z podhroda. — Zemrjetaj: Pawoł Beno, Karla Henki z B.: 5 měſ.; Jan Ernſt Heine ze Židowa, 44 l. 23 dnow.

Naležnoscze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: 38. kk. can. cap. senior J. Hoffmann z Budyſchina 39. tach. vikar J. Dienſt z Budyſchina; 40.—48. z Jawory: Michał Cžorlich, Mikławſch Zarjenk, Mikławſch Wawrik, Michał Hanuſch, Michał Ryncž, Mikławſch Schneider, Pětr Bryl, Madlena Schokczina, Madlena Trucec; 49. Hejdan z Mikoczic; 50. Hajnk z Panczic; 51. Michał Handrik z Budyſchina; 52. Katha Duczmanec z Budyſchina; 53. Marja Duczmanec z Budyſchina; 54. Schwejda z Panczic; 55. Michał Cžornak z Koczinje; 56. Jakub Hórnik z Kulowa; 57. gymn. Michał Hórnik we Saganje; 58. Pětr Haſcha z Zajdowa; 59.—61. z klóſchtra Marijneje hwězdy: R. V. Cölnſtina, R. V. Francha, R. V. Joſefa; 62. Cžoch z Kukowa; 63. Delenczka z Kukowa; 64. Jan Wóski z Strożiſchcza; 65. Jakub Cyſch z Stróžiſchcza; 66. Marija Wósfec z Khelna; 67. Marija Hrjehorjowa z Stróžiſchcza; 68. Mikławſch Kubanja z Ralbic; 69. Mikławſch Manjok z Hóſka; 70. Michał Rjeczka z Dżěžnikec; 71. Jakub Wenzel z Dżežnikec; 72. wuczeŕ Mikławſch Hicka z Ralbic; 73. Jakub Matka z Konec; 74. Mikławſch Błažik z Ralbic; 75. Jan Cžornak z Trupina; 76. Jakub Zarjenk z Ralbic; 77. kapk. Michał Róla z Ralbic; 78. Jan Kral z Czemjeric; 79. ſchoſar Pětr Wornacž z Worklec; 80. Rozalia Weis z Worklec; 81.—88. z Khróſczic: Hańža Herrmanec, Jurij Robel (Herrmann), Hana Wiczazowa, Pětr Hejduſchka, Jan Domanja, M. Cyžowa, Marija Wawrikowa, Jakub Jurk; 89. Jakub Bryl z Stareje Cehelnicy; 90. Madlena Kaſchporkowa z Baczona; 91. Schewczik z Baczona; 92. Mikławſch Robel z Cžornec, 93. Jakub Ryncž (Wałda) z Cžornec; 94. Madlena Wólmanowa z Cžornec; 95. Jakub Běr z Libonja; 96. Hana Běrowa z Libonja; 97. Schpitank z Sulſchec; 98. Domanja z Kuſcza; 99. Michał Schokta z Jaſency; 100. Krawža z Now. Jaſency; 101. Jakub Leſchawa z Prawoczic: 102. Michał Wenka z Pozdec; 103. Handrij Kſchižank z Pozdec; 104. Khata Pjechowa z Pozdec; 105. Pětr Pjech z Cžaſec; 106. Michał Ryncž z Cžaſec; 107. czěſl. miſchtr Schöna z Cžaſec; 108. Marja Donatowa (Ryczerina) z Nuknicy; 109. Lebza z Nuknicy; 110. Mikławſch Nowak z Hory. (Pſchichodnje dale.)

Na lěto 1871 dopłaczichu: 375. Michał Wawrik z Khróſczic; 411. Marija Nowakec z Jaſency; 412. Michał Wawrik (Kiſlink) z Khróſczic; 413. Pětr Kuba z Worklec; 414. Müllerowa ze Skoneje Borſchcze; 415. Pětr Symank (Lebza) z Wotrowa; 416. Jakub Schěrak z Neuhofa; 417. M. B. z W.; mjena druhich kiž na lěto 1871 dopłaczichu pſchinjeſe pſchichodne cziſko.

We Khróſczicy pola k. kapk. Schokty zapłaczichu dale ſydymjo Poſoł na lěto 1872.

Dobrowólne dary za towarſtwo: B. S. z R. 5 nſl.; knj. can. cap. senior Hoffmann 15 nſl.; M. W. z Kh. 10 nſl.; Marija Wawrikowa 5 nſl.; Marija Donatowa 5 nſl. — Za ſwj. wótca: M. N. z R. 5 nſl.

K. bj. we Kazku. Wutrobny dżak. Wěſteje winy dla njewozjewi ſo. M. H.

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Baczonju.

K czeſczi Bożej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Z Zdżerje: Jan Schmarander 1 tl.; Hana Ryncžec 5 nſl.; Karolina Lehmanowa 5 nſl.; Auguſt Schokta 5 nſl.; Michał Mark 5 nſl.; Njemjen. 10 nſl.; Jakub Henka 5 nſl.; Jan Richter 5 nſl.; Michał Kaſper 10 nſl.; M. Budarec 2 nſl.; Jakub Cžorlich 1 tl.; Jan Almert 10 nſl.; Jan Žur 1 tl.; Jurij Pětrjenc 2 tl.; N. N. 4 nſl. 6 np.; — Z Brěmjenja: Hana Miczcyna 7 nſl. 5 np.; Njemjen. 1 tl.; Marija Cžornakowa 5 nſl.; Njemjen. 5 nſl.; Njemjen. 1 tl.; Njemjen. 5 nſl.; Jakub Strauß 5 nſl.; Pětr Schrama 5 nſl.; Khata Lehmanowa 1 tl.; Njemjen. 15 nſl.; Jan Lehmann 20 nſl.; Hana Lehmanowa 3 nſl; — Z Radworja: 5 nſl. 9 np.; D. z B. 15 tol. Hromadże: 5813 tol. 15 nſl. 5 np.

Cžiſchczak L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 3. **3. februara 1872.** **Lětnik 10.**

Woheń we měsćze Chicago.

Wjachykrócz pschinjese hižom Kath. Posoł wschelake drobnostki wo surowym wohenju, pschez kotryž so amerikanske město Chicago 9. oktobra zapuscži. Tute město, kiž na južnym brozy jězora Michigan leži, je pschez pschekupstwo spodźiwnje nahle rosło; psched 30 lětami bě hischcže njenahladna wjes, a we tak krótkim cžasu narosćze k jenomu z najrjeńschich městow swěta, kiž měješche wjacy hacž 300,000 wobydleri. Tola najwjetschi dźěl města, wjacy hacž 20,000 khěžow bu we cžasu 24 hodźinow pschez woheń, najskěrscho pschez zkóstnisku ruku załoženy, do popjeła pschewobrocženy. Jedyn duchowny z rjadu s. Benedikta, Gerhard Artmann, rodźeny Němc, wopisuje woheń a pschez njón nastate hubjenstwo, we dlěschim liscže, kiž psched krótkim jenomu ze swojich pschecželi pósła. Rjad s. Benedikta měješche tam rjanu wosadu, cyrkej, schule a druhe twarjenja, tola wscho je so spaliło. Pschez 200,000 dollarow schkody nacžini jim woheń. Podamy tu wopisanjo wohenja po joho liscže.

Hižom sobotu wudyri we južnorańschim dźělu města woheń, kiž wjacy millionow schkody nadźěła; tola njedźelu rano zdasche so strach wotwobrocženy bycž. Njedźela miny so we měrje, my mějachmy kaž hewak we naschej krasnej cyrkwi boże słužby. Wjecžor sedźachmy hromadźe we zahrodźe hacž blizko k dźesacžim, tu na dobo cžepjechu zwony k wohenjej. „Hižom zas woheń" prajesche P. Prior. Dokelž pak to we amerikanskich městach niczo nowoho njeje, njekedźbowachmy dale na to, wot wohenja njebě pola nas niczo k widźenju, a duž dźěchmy bjez staroscže do łoža. K napoł tsjom buchmy wołani, dokelž bě woheń so spěschnje rozschěrił. My stanychmy, a dźěchmy tam, bě to khětry kruch pucža, a na druhej stronje rěki. Jedyn dyrbjesche nazdala stojo wostacž suroweje hěcy dla, kiž jenomu napscheczo sapasche. Dokelž tu niczo pomhacž njemóžachmy, wróczichmy so zas domoj.

Na dompuczu palesche so tež hižom wulki móst, pschez kotryž děchmy pschischli. My zwažichmy pak so tola hischcże pschez njon hicž, dokelž njewjedžachmy, hacž bychmy na druhich mostach pschez rěku pschińcž móhli. Wokoło k napoł schtyrjom běchmy doma; a tu wuhladamy na dobo we połnócnym dźělu města surowe płomjenja. Njebjo bě tu cžerwjene kaž krej. K tomu zběhny so mócny wichor. P. Prior chcyschе, zo by jedyn wot nas duchownych božu mschu swjecžił, zo by pschi njej pschežohnowane woblatka wužił. Ja sym k tomu hotowy, hacž runiž so mi strach za nas bycž njezdasche. We domjacej khapalcy du ja k woltarjej, jedyn druhi duchowny pschinjese mi kheluch z pschežohnowanymi woblatkami z nascheje cyrkwje a tež tamny z klóschtra sotrow z rjadu swj. Benedikta. Hdyž ja prěnje Dominus vobiscum praju, wuhladam, zo zady nascheje cyrkwje wodowe nastroje (Wasserwerke), wulkotne parne maschiny, pschez kotrež so cyłe město z wodu wobstara, we płomjenjach stoja, a za wokomiknjenjo rozlecža parny kótlik ze surowym hołkom. Nětk njemějesche město krepki wody wjacy. Pschi Sanctus pschińdže P. Prior a jedyn druhi měschnik, a wołaschtej na mnje pschi durjach, zo dyrbju khwatacž, hewak wjacy z domu njepsć hińdu. Tola ja njemóžach wjacy khwatacž, dokelž móžach stowa jenož cžežko wuprajicž. Swětkosćž a hěca tak pschibjeraschtej, zo we knihach skoro niczo njewidžach. P. Anselm pomhasche swjate hostije wužicž a potom wopuschczichmoj khwatajcy khapałku. Hdyž po skhodže dele dźěch, wuhasny na dobo płun (Gas); to bě znamjo, zo so tež płunowe nastroje pala. We mojej stwiczcy wzach sebi khětsy klobuk a mój kofr, we kotrymž hischcże wschě wěcy derje zrjadowane běchu, dokelž běch hakle psched 4 dnami do Chicago pschischoł. Tónsamy pschinjesech hacž do khěže won, tola tu dyrbjach jón stojo wostajicž, ani schkórnje njemóžach so wjacy wobucž, we cžrijach dyrbjach cžeknycž. Hdyž na hasu pschińdžech, zdasche so mi powětr jara cžopły, móžach lědoma dychacž. Ja khwatach, schtož móžach, zo bych skoro k lěpschomu powětru pschischoł. Potom hakle so wobhladnych. Kajki napohlad! Měschenca, hara a hubjeństwo njeda so wopisacž. Wschěm njemóžesche so pomhacž. Khori noschachu so na khribjecže abo cžahachu so na swojich lěhwach dale, jedyn matrowasche so sam ze swojim posleschczom, doňž bjezmócny njepadny. My spytachmy joho zas k žiwjenju pschinjescž, njemějachmy pak krepki wody, a njemóžachmy tu pschi nim wostacž, dokelž tu k wutraczu njebě. Schto je so z nim stało, my njewěmy. Nimale poł hodžiny wot nascheje cyrkwje, zastupich do khěže, kiž hischcże k naschej wosadže słuschesche, we nadžiji, zo tu žadyn strach wjacy njejo. Dokelž so jara słaby cžujach, proschach wo někajke posylnjenjo. Dóstach schkleńcu wina a kusk tykanca. Lědoma běch to zjěd, bě tež tu hižom hěca cžucž. P. Prior bě tež pschischoł, a nětko khwatachmoj dale. Tysacy so palachych schińdželi, połojcy deskow, žehliwe wuhlo lětasche tu we lofcže a padasche dele, a millionу a millionу schkriczkow, cyły powětr zdasche so žehliwy bycž, woheń wo prawdže dele padasche. Jena žona njesesche tu swoje cžěschne dźěczo, tu pany płomjo z njebjes, spali ji ruchy, tak zo dyrbjesche dźěczo puschczicž; dźěczo spali so psched jeje woczomaj. Jedyn stary muž nascheje wosady njesesche swoje posleschczo. Na dobo cžisnje je prjecž zawołajo: „Moj božo, moje dźěczo!“ wroczi so z khwatkom do swojoho domy,

pschinjese swoje hižom na pok zaduschene dźěczo hacz k durjam, hdyž sam pany, a so zadusy. Na druhim dnju leżesche wopalene dźěczo we rukomaj hischcze z 19 druhimi muzemi, kiž běchu tu žiwjenjo zhubili we tak mjenowanym Lincolns Parku. 60 wosobow wuczahnychu z rozpadankow jeneje jeniczkeje khěže. Młody muž ze swojej žonu we jenej khěži 4 skhody wysoko, pytasche podarmo za pomocu; khěža palesche so deleka, a tež tsěcha. Kur nam jej pschikry, a wobej namakaschtej we płomjenjach smjercz. Druhoho muża žona bě swoj rozom zhubiła, ja wuhladach jej runje, kak won jej ruch z schtrykom hromadu wjaza, a ju tak precz czehnjesche, dokelž chcyschce z mocu zas do płomjenjow. Niczo njejo jomu wostało, hacz wrótna žona. Hodźinu daloko my tak dźěchmy, a namakachmy wuczek we klóschtrje redemptoristow pschi cyrkwi swj. Michała. Hdyž knjeża nas pschińcz widźachu, myslachu sebi, schto je so nam stało. Wótse z nami płakachu, powitachu nas do swojoho klóschtra a slubichu nam, zo chcedźa nam rady pschi sebi wobydlenjo dacz, dońž móża tu sami wostacz. My jim powjedachmy, zo wot 4. hodźiny jow nascha cyrkej, schula, wobydlenjo, klóschtr sotrow naschoho rjada we płomjenjach stoji. Tu my najprjedy něschto mało posnědachmy a potom rozeńdźechmy so na wschelake strony, zo bychmy widźeli kajki pucz surowy woheń bjerje. Ja dźěch k syrotnicy, a wuhladach bórzy kak so twarjenja zady njeje pala. Wrota khěže so tež hižom wotewrichu, a wbohe syrotki, dwej a dwej, kaž hewak do cyrkwje du, wopuschczichu zrudne swoju domowiznu. Jene pomahasche druhomu, wjetsche moliczkim, mjez tym zo sotry czisczе make na swojich rukach njesechu; dźěczi a sotry płakachu hórke sylzy. Jich bě na dwě sczě; a wbohe dźěczi dyrbjachu na tamnym dnju nimale dwě hodźinje daloko hicz, dońž we wjeczornym dźělu města pola Jesuitow swoje wobydlenjo namakachu. Ja dźěch dale k hójerni, kiž mějachu tu bratsja rjadu Alexianow. Bratsja běchu hižom swojich khorych prjecz donjesli. Synych so tu na skhodźenki jich twarjenja, stysknjwje czakajo, hacz woheń tež sem swój pucz wozmje. Za krótki czas hižom zapocza so cyrkej we mojej blizkosczi palicz a nětko widźach, zo nic jeno hójernja, ale zo tež cyły dźěl města, tež cyrkej redemptoristow a jich cyła wosada psched spěschnje běžacymi płomjenjemi zakitana njewostanje. Ja tohodla khwatach k redemptoristam, kiž běchu nam wobydlenjo dali a pschipowjedach jim zrudnu powjesc a radźach wscho zrumowacz, tak derje hacz so hodźesche. To bě wokoło jědnaczich, hdyž so zas wróczich a tu slyschachmy žałosnu powjesc, zo wot nascheje cyłeje wosady žana khěža wjacy njestoji. My pomhachmy nětko redemptoristam jich knihownju rumowacz a wscho do zahrody zahrjebacz, precznjesc abo wjezc dacz bě njemózna wěc. Popołdnju tsjoch czěkachmy potom dale do wjeczornoho dźěla města, k Jesuitam. Po schtyrjoch stojesche hižom krasna cyrkej swj. Michała we płomjenjach, redemptoristojo su wobydlenjo na kraju we němskej syrotnicy namakali. Wjeczor pozdźe pschińdźechmy my k jesuitam, kiž nas pschecželnje a sobuželnosczіwje pschijachu.

My běchmy połni sazow a wocži połne procha k jesuitam pschischli, a wutoru rano dyrbjachmy z czerwjenymi wocžemi a z czornym wobliczom k wołtarjej stupicz; ja mějach hižom rano pjeczich kemsche, zo njebych widźany był; wodu žanu njeinějachmy. Za schtyri dny hakle dósta město zas wodu. Najprěnsche dźěło

wutoru bě, spaleniſchczo naſcheje cyrkwje a woſady wohladacz. Czežko nam bě město, hdžež bě cyrkej staka zas namakacz. Naposledku namaka nasch pohonc město biskopskeje cyrkwje, a wot jow bě nam tež mózno, tamny blak zas namakacz, hdžež bě nascha cyrkej staka. Tu my z woza zlězechmy, synychmy so na kamjenje a płakachmy kaž dźěczi. We kraju, hdźcž so jenož ze smělnych darow wěriwych cyrkwje a schule twarja, je tajke njezbožo wjele bóle cžucz. Tola bychmy hischcze na to zabyli, njeby-li so nam jenož tež cyła wosada sobu spalika. Tak daloko hacž mózachmy widžachmy widžecz, niczo hacž spaleniſchcza. My jědžechmy pſched město na prärije, to su wulke łuki. 10 haj 20 tysac ludźi leżesche tu druhdy na jenej tajkej łucy; někotsi mějachu swoje posleschcza, druzy niczo, jenož někajku njedospołnu drastu na sebi. We nocy bě deschczik schoł a nětko bě khětro zyma. My trjechichmy žónske, kiž žane wobuczo na nohach njemějachu. Tu so dźěczi narodźichu pod hołymi njebjesami, a husto něhdom z maczerjemi zas wumrjechu. Hubjenstwo njejo k wopisanju. Wjele dnow dołho błudźachu dźěczi wokoło a pytachu swojich starschich, žony swojich muži.

Tak wopisuje P. Gerhard Artmann surowy woheń, kiž za tak krótki czas rjane a bohate město Chicago zapuszczi, na wjele tysac zbožomnych ludźi hubjenstwo a njezbožo pschinjese; nastata nuza bě czim wjetscha, dokelž so wbohim ludźom runje k zymnischomu czasej wobydlenja a zamoženjo spali.

Nowinki a powjesče.

Z naſcheje diöcesy.

Z Budyschina. Kaž na wschelakich druhich stronach, pschibjeraja tež w naschich serbskich wsach jětra. Ludźo njedyrbjeli so próchy bojecz, so z nowa schczěpicz dacz. Pschez to wuczeknje so lózo natykowanju, a byrnje so jedyn pschez to pſched straschnej khoroscžu njezakitał, njewustupuje wona tola tak sylnje a njeskónczi so tak lochcy ze smjercžu abo njewostaji po sebi tak zrudne scžěhwki. Lěkarjo mjenujcy wobswědczeja, zo jene schczěpjenjo jenož na njewěsty czas, wokoło schěscz lět wobwarnuje.

Z Budyschina. Pschi zliczbowanju ludu 1. decembra 1871 pokaza so, zo ma nasche město (z wuwzaczom Židowa) 13,295 wobydleri. Po tajkim je wot poslenjoho zliczbowanja psched 4 lětami we 704 wosobow pschibyło. Po wěrjewuznaczu je tu 1194 Katholikow, 11,994 Lutherskich, 52 Rongianow, 4 Dissidentojo, 1 pschiſłuscha k wosadze czesko-morawskich bratrow, 1 unirowany, 40 reformirowanych, 8 židow.

Z Njebjelczic. We lěcze 1871 je so we naschej farskej cyrkwi kschczilo 17 dźěczatkow, a to 7 holczatkow a 10 hólczatkow. Wumrjeło je we wosadze 25 wosobow. Pschipowjedanych bě 15 porow, z kotrychž so tu tež 5 wěrowacz dachu. K s. woprawjenju bě tu 1800 wokoło wosobow. S.

Z kupjele pola Smjeczkec. Psched dwěmaj lětomaj załoži so tudy za serbsku wokolnoscz pczołarske towarstwo, kotrež ma nětko hižom pschez 50 sobustawow. Wone swjeczesche tudy njedzelu 21. januara swój założeński swjedzeń, na

kotrymž so tež druzy hosczo a pschecželjo wobdželichu. Pschi nim knježesche towarschna wjesokosczž a pschistojnosczž. Zakožeŕ a pschedsyda towarstwo je k. Jurij Robel z Njebjelczic. M. K.

Z wukraja.

Z Barlina. Kultusminister Mühler je nětko tola swoje zastojnstwo zkožił. Tónsamy bě prjedy konservativnje zmysleny, a mějesche tohodla lěta dołho wot liberalneje druheje komory pruskoho sejma wjele wustaczž. Wón bě tež pschecziwnik bjezwěriwych schulow. Tola we poslenim lěcze wón tež so pschemění, a we wschelakich važnych cyrkwinskich a schulskich należnosczach zadžerža so po woli liberalnych. Tola kaž so zda, njewěrjesche so jemu tu hischcze prawje a duž so radscho czischcze wotczischcza. Joho nastupnik rěka Falk, je zdžěłany prawnik, kiž so we swojich dotalschich zastojnstwach, kaž tež na sejmje pschez wótre rozsudženja wěcy w tež pschez spodobnu ryczniwosež wuznamjenjesche. Joho město je jara važne, dokelž změje zakonje wosobnje schulu a cyrkej nastupace sejmej pschedpołožicž. Tola my nimamy wjesoły nadžiju, zo budže wschelake wot swojoho prjedownika zhotowjene abo zapoczate, cyrkwi napschecziwne kaznje zběhnycž abo porjedžicž, wjele wjacy mamy winu, so bojecž, zo na nastupjenym puczu dale krocži a zo budža nowe zakonje kiž so we bližschim czasu wuradža, prawa katholikow hischcze czežscho ranicž.

Z Barlina. Wobstupjeny kultusminister Mühler bě pruskomu sejmjej nowy zakoń, dohlad ludowych schulow nastupacy, pschedpołožił. Tutón nowy zakoń woznje cyrkwi z jenym dobom wschě ji pschisłuschace prawa, schule wjesc a jeje skutkowanjo dohladowacž. Pschecziwo tomu zběha so wěriwe wobydlerstwo cyłeho kraja. Wjac hacž 1200 protestow z wschelakich městow a wosadow z wjele tysac podpismami, pschedewschim z katholskich krajinow je so druhej komorje sejma pschipołało, we kotrychž njewotwisni mužojo, wosobnje kscheszczanscy nanojo pschecziwo tamnomu njesprawnomu zakonjej swoje prawa zamkowjeja. We najbližschim czasu zhonimy, hacž tutón powschitkomny hłós kraja pola nowoho ministra a zapołancow ludu schto zamoži.

Bajerska. Arcbiskop we Mnichowje bu wot s. wótca z listom poczeszczeny, we kotrymž so jomu bamž džakuje za wopokazanu wobstajnosczž a wutrobitosczž we zamkowjenju cyrkwinskeje wuczby a joho prosy, tež dale pschi czerpjenjach swěru wobkhowacž.

Γ. Bajerska. Tudy je wulka njepschezjenosczž na sejmje a w cyłym kraju. Biskop z Augsburga běsche žadak, zo by knježerstwo protestkatholikow wjacy njezakitało a wosebje wotpanjenym duchownym zdu dale njepschizwoliło. Wo tymle namjecze so wjacy dnow na sejmje ryczesche, hacž bu wón skónczenje z hłosami pokojcy zapósłancow zaczisnjeny. Duž na tymle sejmje po bajerskim zakonju so tajki namjet wjacy stajicž njesmě. Tohodla tež protestkatholske hibanjo tam dale traje.

Rakuska. Kaž je znate, je po wotstupjenju Beusta wuherski hrabja Andrassy móc a wliw na cyrkwinske a schulske należnosczе katholskoho khěžorstwa na so torhnył. Wón drje je po swojim narodze katholski, tola tak kaž něhdy Cavour w

Italſkej, Lutz we Bajerſkej a druzy, kiž ſwoju móc a katholſke mjeno k ſchkodźe ſwojeje cyrkwje nakožeja. Wot katholſkich towaŕſtwow běchu ſo jomu pſchi naſtupjenju zaſtojnſtwa proteſty z wjacy dyžli 412,000 podpiſmami pſchepodali, we kotrychž ſo njeſpokojnoſcź katholſkoho ludu z Beuſtowym zadźerženjom pſcheczźiwo Italſkej wupraji a wón ſam napomina, zo by prawa a ſwjatoho wótca a katholſkeje cyrkwje, k kotrejž wjetſchina rakuſkich poddanow pſchiſtuſcha, zamołwjał pſcheczźiwo namócnomu napadowanju italſkoho knježeŕſtwa. Tola Andraſſy njecha tute ſprawne žadanja dopjelnicź. Ale nadźijamy ſo, zo je tež najdlěje naležnoſcźe khěžorſtwa wjedł a zo ſo khěžor ſnadź ſkoro pſchepokaza, zo ſwoje ludy jenož ſpokoji, hdyž muža za prěnjoho radźicźerja wuzwoli, kiž je tež pſcheczźiwo cyrkwi ſprawny.

Rakuſka. Prjedawſchi khěžorſki póſłanc pola italſkoho krala, baron Kübeck, je wo pſcheſadźenjo proſył, dokelž njecha w Romje póſłanc italſkoho krala byćź. Joho naſtupnik je hrabja Wimpffen; tón ſamy njeczźini ſebi z toho žane ſwědomjo.

Z Roma, 24. januara pſchepodachu wotpóſłani wſchelakich katholſkich towaŕſtwow Němſkeje, Rakuſkeje, Belgiſkeje, Spaniſkeje, Francózſkeje, Jendźelſkeje a Schwajcaŕſkeje ſwjatomu wótcej adreſſu, we kotrejž woni we mjenje katholſkoho ludu ſwojich krajow wobžaruja, zo ſu jich krajne wyſchnoſcźe ſwojich zapóſłancow tež do Roma k italſkomu kralej poſłali a pſchez to kſchiwdu a ſurowu njeprawdu, kiž je wot Italſkeje ſwj. wótcej ſtała pſchiſpóznali. Adreſſa dale wobkrucźa, zo katholſki lud žanoho dźěła nima na tutym pſchiſpóznaczu dokonjaneje kſchiwdy, ale zo zacpěje tamnu njeſprawnu nowotnu wuczbu, kiž cźinjenu njeprawdu zamłoja, hdyž je ſo ſtała.

Z Roma. Pſchi wuſtajenju pjenjez za pſchichodne lěto žadaſche miniſterſtwo na ſejmje za policiju w Romje ſamym 26,000 frankow a k tomu hiſchcźe wurjadny pſchidawk 961,000 frankow. A tola je woprawdźe tak mało za policiju ſtarane, zo paduſchi a rubježnicy ſamo wodnjo w Romje ſwoje khumſchty wuwjeduja.

Z Roma. Swjaty wótc powita 19. januara pſchi ſebi tamnych wuczeri romſkeje univerſity, kiž běchu cyrkwi ſwěrni woſtali, radſcho ſwoje měſta wopuſchcźili, hako zo bychu italſkomu kralej ſwěru pſchiſahali. Pſchi tutej pſchileżnoſcźi wupraji bamž ſłowa, kiž ſu za katholſkich wuczerjow wſchěch krajow rozpomnjenja hódne. „Kaž měſchnik tak ma tež wuczeŕ, njech je duchowny abo nic, jara cźežke zamkowjenjo we naſtupanju wot njoho wudźěleneje wuczby. Bóh dawa ſtarſchim dźěcźi, wažny zawdak ſwojeje luboſcźe. Tucźi pak dowěrja najdróžſche, ſchtož jim tón knjez we jich žiwjenju na zemi poda, wuczerjam, dokelž je ſami rozwuczecź njemóža. Woni ſo nadźija, zo dawana wuczba wutroby jich dźěcźi njezkazy. Cźini pak to jedyn wuczeŕ pſchez pſchednoſchenja wopacźnych wuczbow, cźini to pſchez wſchelake wuprajenja we wobkhadźe ze ſwojimi wuczomcami, kiž jomu ſtarſchi, kiž jomu Bóh dowěri, pſchehrěſchi ſo wón nic jenož pſcheczźiwo ſwojemu najwyſchſchomu ſudnikej, ale tež pſcheczźiwo ſtarſchim, pſcheczźiwo młodźinje haj pſcheczźiwo cyłomu cźłowjeſkomu towaŕſtwej, a je khoſtanja hódny, byrnje by jomu tež tudy na zemi cźeknył, haj byrnje by ſo tež pſchez runjeſmyſlenych wuznamjenował. Powołanjo wuczerja dźěcźi abo młodźencow je jene wyſoke, rjane, cźeſcze hódne, a

płody, kiž swědomity wučeŕ woežehnje, najrjeńsche, najwyschsche myto. Wostańcże krucži we wěrje, lubi synojo, waschoho a waschich wučencow wěcznoho zboża dla, dokelž wučeŕ kiž so we wěrje khabła kaž scżina we wětšiku, njemóże swoje powołanjo zastacż. Husto je so jedyn prajicż zwěrił, zo wěra wědomoscżam a pokročowanju we wužitnych należnoscżach cżłowjestwa schkodźi, mjez tym hacž je tola runje kscheścżijanstwo wyschschu wědomoscż wudospołniło a sebi najwosobnische zasłużby we nju dobyło..... Wopacżne wuczby, kiž někajki wučeŕ rozsywa, korjenja so, kaž pjanka, a byrnje też dobre symjo druhich wučeri cżiscże njepodusyli, schkodża tola njeskónczńje wjele dobromu symjenju, kiž móże potom jenož pod zadźěwkami roscż a zrawicż. Tahodla njech tón najwyschschi wasche kročżele wjedże, njech wam móc a wobstajnoscż wudżeli pschez swoje žohnowanje, we kotrež ja za was proschu."

Schpanisła. Nowy kral, italski prync Amadeo, chce sebi cyku móc w cyrkwinych należnoscżach pschiswojicż. Tola kardinal Mozeno, arcbiskop we Valladolidże je pschecżiwo tomu swój hłós pozběhnył a druzy biskopja, cyłe duchownstwo a wulki dżěł nahladnischich ludżi cyłoho kraja su wuprajili, zo su runje tak zmysleni a zo budża za tesame prawa wojowacż kaž arcbiskop. Katholska młodżina w Madridże je arcbiskopej też pschihłosowacu adressu póslała.

Francózska. Kaž we němskich krajach, tak ma so też tudy we Francózskej schulu nastupace kazuje k schkodże cyrkwje a wěrnoho zboża ludu pscheměnicż. Minister zjawneje wuczby Jules Simon chce mjenujcy wschě dźěcżi nuzowacż, do wot krajneje wyschnoscże założene a wot njeje wjedżene a dohladowane schule wopytowacż. Tola to by jeno sprawna wěc była, hdy by wyschnoscż też wschě žadoscże cyrkwje a starschich we nastupjenju wotcżehnjenja dźěcżi a młodżiny dopjelniła. Hdżež pak so to njestanje, tam dyrbi też starschim dowolene bycż, swoje dźěcżi do druhich schulow slacż, k kotrymž maja wjacy dowěry. Tohodla so też tu wěriwy lud mócnje hibje. Biskopojo, pschedewschim slawny biskop Doupanloup wojuje we słowje a pismje pschecżiwo tutomu zakonjej, mjenuja tóntamy „zjawne njezbožo surowische a cżežsche hacž kóžde druhe, kiž je francózski lud hacž dotal potrjechiło". Jedyn z toho widżi, zo je we wschitkich krajach tamna kscheścżijanstwu njepschecżelna strona jara pilna a też mócna, zo wschudżom za tejsamej wěcu z tymisamymi brónjemi wojuje, a zo maja tohodla też kscheścżijansey zmysleni mužojo wschě dowolene srědki pilnje nałożecż, zo njeby zbožo kscheścżijanskeje zdźěłanoscże k zhubjenju schło.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Madlena Marija, dż. Mikławscha Heiny ze Skoneje Borschcże; Marija Madlena, dż. Handrija Augusta Renčza z B.; Hermann Klemens, s. Fr. Wylema Riedela ze Židowa; Ernst Rudolf, s. murjerja Michała Horjenka ze Židowa. — Wěrowani: Wylem August Löffler z Nachlowa a Hańža Sopic z Prawoczic; Pětr Pawoł Kubica, tyscheŕ, a Hana Libschic z B. — Zemrjelej: Hana Leschawic ze Židowa, 69 l. 10 m.; Ther. Menzelec z Ehrenberga, 56 l.

Naležnoscże towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: kk. 111. Pětr Schneider (Krawc) z Jawory; 112. P. Ludwig Angermann, adminiſtrator we Rózeńcże; 113. Hana Schokczina z Kazka; 114. Katha Suchowa z Rózanta; 115. Pětr Kral z Hrubjelczic; 116. Pětr Nikolaides z Kulowca; 117. Hana Mrózec z Budyſchina; 118. Michał Haſcha z Natarjec; 119. Jurij Kokla z Zajdowa; 120. Marija Madlena Laraſowa z Hrubjelczic; 121. can. cap. cant. Kuczank z Budyſchina; 122. Marija Pjetaſchowa we Drezdzanach; 123. direktor tach. ſchule P. Schokta z Budyſchina; 124. farař Smoka z Njebjelczic; 125. Krawc; 126. duch. radzicżel a farař Fr. Schneider z Kulowa; 127. prěni kapkan J. Wowczeŕk z Kulowa; 128. wucżeŕ Jakub Schokta we Koczinje; 129. wucżeŕ Mikławſch Czórlich we Sulſchecach; 130. wucżeŕ Pětr Roſmij we Němcach; 131. Katha Schokikowa we Rachlowje; 132. Wórſchla Nowotnikec z Hóſka; 133. Jakub Schokta (Roſtok) z Salowa; 134. Pětr Hejdan z Kulowa; 135. Jakub Žur z Hóſka; 136. wucżeŕ Jakub Kral we Radworju; 137. Mikławſch Miſchnař z Radworja; 138. Mikławſch Libſcha z Radworja; 139. Michał Domſch z Bozankec; 140. R. V. priorka Paula z Marijnoho Doka; 141.—150. z Mikoczic: Jawork, Jurjanc, Kral, Pětranc, Fulk, Pětſik, Lukaſch, Krawc, Wurodzanſki, Schwon; 151. Kokla z Swinjarnje.

Na lěto 1871 dopkaczichu: kk. 418. Pětr Czumpjela z Wotrowa; 419. zankař Schokta z Panczic; 420. Pětr Nikolaides z Kulowca; 421. Michał Nowak z Hrańcy; 422. Boſczij Schuſter z Rózanta; 423. kubleŕ Pjech z Swinjarnje; 424. kubleŕ Žur z Swinjarnje; 425. Njehoŕ z Wětenčy; 426. Madlena Kuczankec, albertinka we Drezdzanach; 427. Madlena Pjekarec, albertinka we Drezdzanach; 428. Mikławſch Miſchnař z Radworja; 429. Pětr Weclich z Žurje; 430. Madlena Thomaſowa z Radworja; 431. Michał Czunka z Khelna; 432. Pětr Měſcheŕ z Měrkowa; 433. hajnik Jurij Pětrenc z Zdzěrje; 434. Jan Schmarander z Zdzěrje; 435. Hana Ryncżec z Zdzěrje; 436. Michał Mark z Zdzěrje; 437. Michał Czornak z Konjec; 438. Wórſchla Schipſchikec ze Schunowa; 439. Mikławſch Rocho ze Schunowa; 440. Marija Hejduſchkec ze Schunowa; 441. kowař Jan Rachel we Schunowje; 442. Michał Kumner z Kazka; 443. Michał Woko ze Schunowa; 444. Michał Schota z Konjec; 445. Hana Wiczazowa z Khróſczic; 446. Mikławſch Bjedrich z Haſlowa; 447. Jakub Bryl z Stareje Ceſelnicy; 448. Jan Czornak z Trupina; 449. Mikławſch Nowak z Hory; 450. Hana Natuſchkec z Hory; 451. M. J. z Noweje Cehelnicy; 452. mkóńk Jakub Czornak z Njebjelczic; 453. Michał Lukaſch; 454. Michał Běłk; 455. Krawc; 456. Mikławſch Czornak z Wotrowa; 457. Hana Mužikowa z Budyſchina; 458. Jórdan z Czěžkec; 459. Jan Lehman z Boranec; 460. M. Libſcha z Radworja; 461. Schokta z Mikoczic; 462. M. Schokta z Konjec. (Pſchich. dale.)

Na lěto 1870 dopłaczichu: M. W. z N., Pětr Nikolaides z Kulowca, Michał Nowak z Hrańcy, Michał Schokta z Konjec.

Dobrowólne dary: Jurij Kokla z Zajdowa 5 nſl.; Marija Pjetaſchowa z Drezdzan 5 nſl.; Jan Lehman z Boranec 5 nſl.; R. V. priorka Paula 15 nſl.; Hana Mužikowa 5 nſl.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Jurij Hawk z Swinjarnje 10 tol.; pſchez jenu knježnu z klóſchtra 20 nſl.; njemjenowana ſkužowna dzowka z Baczona 1 tol.; Mikławſch Rjeczka z Brěmjenja 15 nſl.

Hromadze: **5825** tol. 20 nſl. 5 np.

Cziſchczeŕſki zmólk: We darach z Zdzerje běchu we poſlenim cziſle wuwoſtajeni: Jan Strauß 5 nſl., Jan Kubaſch 10 nſl. a Jan Fulk 2 tol.

Cziſchczak L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 4. **17. februara 1872.** **Lětnik 10.**

Wěra.

[Z póstnoho pastyřskoho lista arcbiskopa Pawoka Melchers w Kölnje. *)]

. . . . . Zańdżene lěto je njemało wěcow na swětło pschinjesło, kiž dyrbja wschě swěrne dźěcži cyrkwje z hórkej bolosczu napjelnjecź. Wěrch nascheje cyrkwje, nasch wótc a najwyschschi pastyř, je pschecy hischcże swojoho wobsedżeństwa, swojeje trěbneje swobodnosczże a njewotwisnosczże wurubjeny we jatosczi; a nimale wschudżom w Europje je so napscheczo naschej swjatej cyrkwi zatraschne hidżenjo ze strony jeje njepscheczelow, zawěrny wichor hanjenjow, łžow a napadowanjow pozběhnył. Jeje bójske wuczby so zacpěja a zaschmjatuja, jeje pschecżiwnikojo so khwala a zakitaja, jeje najswjeczische wustajenja so hanja a tamaja, njemdrje żada so zběhnjenjo a zahnaczo jeje Bohu swjeczenych towarstwow a zjenoczeństwow. Spytuja nic jeno cyrkej a jeje skutkownosczź, ale tež kscheszańsku wěru ze swójby, ze schule a z krajnoho zarjadowanja cyle wutkóczicź, a na jeje město schkódne zasady nowoho póhanstwa stajicź. Haj, tak daloko hižon je pschischło, zo so zda, hako bychu sebi mnozy zjawnje a njetajnje za nadawk swojoho žiwjenja stajili, nic jeno kscheszaństwo, ale tež wschitku nadpschirodnu wěru do Boha a njesmjertnosczże ze swěta zahnacź.

Schtóžkuli z wěriwym a njezapschimnjenym wóczkom znamjenja cžasa wobkedźbuje a z rozważnosczu a pschemysljenjom wulkotne podawki najnowischeje zańdżenosczże wobhladuje, tomu njemóże so potajicź, zo smy we cžasu pschekhoda, hdźež boża sprawnosczź a mudrosczź cžłowjeski splah wopytuje z cžežkimi prutami, kiž su pschirodżeny a nuzny sczěhwk njewěry a hrěcha; zo smy we cžasu, hdźež

*) Pastyřski list kóždoho katholskoho biskopa drje je tak ważny, zo zasłuži, tež zwonka wosady tutoho biskopa so cžitacź. Podamy tudy z pomjenowanoho pastyřskoho lista to, schtož ma płaćiwosczź za cyłu cyrkej, a tež za nas.

boža pschedwidžownoscz chce prawej wěrje tak jara wocuzbjeny swět zasy wróczicz k kužołam spomoženja a hnady, k kschižej a k cyrkwi kschižowanoho, zwonka kotrejež žana zbóžnoscz njeje za czas a wěcznoscz.

Rozpominajo tuto, chcu k wam ryczecz wo wěrje, wo naschej swjatej katholskej wěrje, kotraž nam pschecy a wschudże prawy pucz pokazuje, a kotraž nětko bóle, dyžli hdy, woživjenja, posylnjenja a wobkruczenja potrjebuje.

1.

Wy wschitcy scże dźěczi naschoje maczerje, katholskeje cyrkwje, a wschudžom namaka so we wutrobach katholikow žiwa wěra a swěrna pschiwisnoscz k naschej swjatej cyrkwi. . . . . O, wobkhowajcże swoju wěru; ta je najdróžschi pokład, kiž scże wot božeje hnady dóstali. Wona je swětło, bjez kotrohož prawy pucz k swojomu wěcznomu powołanju namakacz njemóžemy. Wona je korjeń a spoczatk wscheje kscheścżanskeje póccżiwoscże a to jedne nuzne, bjez kotrohož njemóžemy k wěcznej zbóžnoscżi pschińcz. Toho dla praji bójski Zbóžnik: „Schtóž njewěri, budże zatamany" (Mark. 16, 10), tón je hižon sudżeny (Jan 3, 18); a japoschtoł praji: „Bjez wěry je njemóžno, so Bohu spodobacz." (Hebr. 11, 6.)

Wěra je **nuzna**, nic jeno toho dla, dokelž je ju Bóh porucził a dokelž so słuscha, zo człowjek bjez wumënjenja to za wěrno dźerži, schtož je Bóh, wěczna wěrnoscz, wozjewił, ale tež a wosebje toho dla, dokelž nascha padnjena natura, nascha pschez herbski hrěch zeslabjena a zacžëmnjena duchowna móc wjacy njezamoži, ze sebje bójske wěcy a wěczne wěrnoscże tak spóznawacz, kaž je to k naschej zbóžnoscżi nuzne. Nasch rozom móže drje hischcże někotre z tutych wěrnoscżow spóznacz, n. pschi. njesmjertnoscz dusche, byczo najwyschschoho bójstwa. Ale stawizny a nazhonjenja wschitkich stotytkow su na dosez dopokazałe, kak czežko je człowjekej, tele wěrnoscże bjez pschimëschenja hrubych błudżenjow spóznacz, a kak mało tele pschirodne spóznaczo k tomu dosaha, wolu nawjedowacz a prawy pucz k wěcznomu powołanju namakacz. Bójske wěcy a wěczne wěrnoscże su tak wysoke a wot naschich czělnych spóznawanjow a pschirodżenych zapschijeczow tak zdalene, zo je jeno hako potajnoscże wěricz, nic pak hako pschedmjety pschirodżenoho spóznawanja na dosahace waschnjo zapschijecz zamožemy. — Runje kaž łódźnik pucz po wulkim morju njenamaka, hdyž by jomu magnetna jehła we kompasu prawy zaměr njepokazowała; runje kaž hwězdař bjez dalokowida hwězdy na njebju a jich pucże wumërjecz njedokonja: tak njemóže człowjek pschez zeinske žiwjenjo bjez swětła wěry na swojim pucżowanju prawy pucz k njebjeskej wótczinje namakacz. Toho dla je so boža luboscz człowjeskomu splahej zjewiła, a nam wschitko, schtož k wěcznej zbóžnoscżi trjebamy, wozjewiła, a nam poruczíła, zo dyrbimy to wěricz, je-li wěcznu zbóžnoscz zhubicz njezechcemy.

2.

Tale wěra, bjez kotrejež zbóžnoscz njedóstanjemy, je nadpschirodna, bójska póccżiwoscz, kotrejež załožk a byczo je so nam we swjatej kschcżeńcy pschez božu hnadu podało. Wona wobsteji we krutej a wobstajnej woli a zamožnoscżi, wschitko

pſchiecz a za wěrno dżeržecz, ſchtoż nam ſwjata katholſka cyrkej hako boże zjewjenjo k wěrjenju pſchedſtaja. Bójſka wěra je nic ſame měnjenjo abo njewěſte za to dżerżenjo, ale wſchitkón dwěl wuzamkace pſcheſwědczenjo a wěſtoſcz wo wěrnoſczi toho, ſchtoż je pſchedmjet wěrjenja. Pſchedmjet wěrjenja pak je jeno to, ſchtoż ſo po ſwědczenju cyrkwje na boże zjewjenjo zepjera. Niczo njeje rozomniſche, hacż to, ſwój rozom božej nahladnoſczi podczińſnycz. Zo pak je ſwědczenjo cyrkwje njezmylne, mamy dopokazmow na doſcz. Schtóżkuli z njezamróczenym pohladom ſtawizny cżłowjeſtwa wobhladuje, lohcy ſpóznaje, zo je Jěżus Khryſtus, zakożeŕ naſcheje cyrkwje, frjedżnik ſtawiznow ſwěta, kónc ſtaroho, a zapoczatk nowoho cżaſa, kużoł wſchoho zboża za wſchitke ſtawy cżłowjeſkoho ſplaha. Wón běſche woczakowanjo ludow a woſebje wuzwolenoho luda, kotromuż běſche Bóh pſchez telko zjewjenjow a wěſchczenjow wo ſlubjenym Meſiaſu hako wumożerju a zbóżniku z hłubokoho hubjenſtwa, do kotrohoż běſche ſwět pſchez hrěch zapadnył, jaſny a pſchehladny wobraz pſched woczi ſtajił, kotryż je we Jěżuſu Khryſtuſu ſwoje dopjelnjenjo doſpołnje namakał. Wy wſchitcy znajecże cyle ſwjate żiwjenjo, ſwjatu bójſku wucżbu, njepſcheliczne dżiwy, mocy a ſpóznacża, pſchez kotrež je ſo wón hako Knjeza cyłeje pſchirody, njebjes a zemje, hako knježerja na żiwjenju a ſmjercżi, hako ſrědnika mjez Bohom a cżłowjekami, hako pſchikład wſcheje ſwjatoſcże, hako ſwětło ſwěta wozjewił. Wy wſchitcy wěſcże, kak je ſo wón we njeſkónczнej luboſczi pſchez ſwoje hórke cżerpjenjo a wumrjeczo hako krejny wopor božej ſprawnoſczi podał za hrěchi ſwěta, a njezapſchijomnu, bójſku potajnoſcż luboſcże wunamakał a poſtajił, w kotrejż wón pſchecy pſchitomny woſtawa we cyrkwi, kotruż je ſebi założił, a wſchitkim ſplaham a ſtawam wumożenoho cżłowjeſtwa płody a hnady wumożenja pſchiwobroczuje, a ſo jim k jědżi podawa.

Wy wěſcże, kak ſpodżiwnje je ſo potom kſcheſczanſtwo rozſchěrjało pſchecżiwo wſchitkim zadżěwkam, kotrež jomu pſchirodżene nakhilnoſcże cżłowjekow, krawne pſcheſczěhanja, krajne potłóczenja, njepſcheliczne błudy a prócowanja wopaczneje wědomoſcże na pucż kładżechu. Wſchitke tute zadżěwki njezamożachu joho rozſchěrjenjo zaſtajicż, ale pomhachu je rozſchěrjecż, runje każ krjej millionow ſwjatych martrarjow, kotſiż wjeſele a wobſtajnje we cżwělach ſwoju wěru do Jěżuſa Khryſtuſa wuznawachu, njepřejomne ſwědczenjo dawaſche bójſkej mocy wěry a hnady, kotraż we nich běſche a ſkutkowaſche. Nic mjenje pſcheſwědczace je żiwjenjo njepſcheliczнych Swjatych, kotrychż je Jěżuſowa wěra we wſchitkich ſtotytkach kubłała, a w kotrychż żiwjenju ſo żiwjenjo, poczinki a dżiwy Jěżuſa Khryſtuſa wobnowjachu. Schtó njeznaje dale żohnowanja, kotrež je kſcheſczanſtwo wſchudżom rozſchěrjało, hdżež bu pſchijate? Pſched nim cżekny póhanſke pſchibójſtwo ze ſwojimi błaznoſczemi a żadławoſczemi, kotrež běchu ze ſłużbu złych duchow zjenocżene. Pſchez nje miny ſo cżłowjeka wonjecżeſcżace njewólniſtwo, w kotrymż pſched Khryſtuſom najwjetſchi dżěl cżłowjeſtwa żałoſcżeſche. Z kſcheſczanſtwom pſchińdże ſwětło do cżmy a ſmjertnych ſcżinow, z kotrymiż běſche póhanſtwo ſwět zawodżeło.

Mjez tym zo pod knjejſtwom póhanſtwa lědym najwucżeniſchi mudrowc wo najważniſchich naležnoſczach cżłowjeka w joho poměrach k Bohu a k joho wěcżnym powołanju někajke ſpokojace wotmołwjenjo dacż zamożeſche, móże tebi po jaſnej a

jednorej wuczbje Jězusowej kóžde dźěczo w kscheszczańskej schuli wo najwjetschich a najhłubschich potajnoszczach Bójstwa a wěczbnoszże wschitko prajicz, schtoż so k zbóżnoszczi wjedżecz trjeba.

Cyle nowe żiwjenjo je z kscheszczaństwom na swět pschischło a hdżežkuli je wone wutrobu człowjeka pschewzało, je ju ponowiło, wuczischczilo, wozbóżniło. Haj, schtóżkuli je swoje żiwjenjo po Jězusowej wuczbje zrjadował, móżesche na sebi samym zhonicz, kak wěrne je słowo, kotrež je Jězus junu prajił: „Chce-li schtó wolu mojoho Wótca czinicz, tón spóznaje, zo je moja wuczba z Boha.“ (Jan. 7, 17.) Hdyż hrěschnik so nawoprawske k Bohu wobroczi, so wuspowjeda a pokutu czini, pschińdże měr a pokoj do joho z tyschnoszczu a czwělu wobczeżeneje wutroby, a wón dóstawa nadpschirodne mocy k rozłamanju putow hrěcha. Hdyż hordy njewěriwy człowjek, wot czeżkich czerpjenjow domapytany, so psched Bohom swojim Zbóżnikom kłoni, wotpadnje wot wóczka joho ducha zaslepjacy zawjazk a Khrystus joho duschu rozswětluje. A sprawny, kotryż je po wěrje do Jězusa Khrystusa żiwy, ma w swojej wutrobje nadobnoszcz pokoja, kiż jomu swědczi, zo je Bóh joho Wótc.

Hdyż pak ma kscheszczaństwo bójski zapoczatk, hdyż je joho założeŕ Jězus Khrystus, syn boży, dha je tež cyrkej bójska, kotruż je wón założił z połnomocu, wschěm ludam joho wuczbu prědowacz, wschěm człowjekam joho hnadu wudżělecz. To je ta cyrkej, kotraż pschez wósomnacze lětstotytkow steji na założku, kotryż je Jězus Khrystus sam położił, prajicy: „Ty sy Pětr, a na tule skału natwarju swoju cyrkej a mocy hele ju njebudżeja pschemocowacz.“ (Math. 16, 18.) To je ta cyrkej, kotruż stłyschecz je wón nam wschitkim porucził, hdyż swojim japoschtołam a jich sczěhowarjam prajesche: „Schtóż was zacpěje, mje-zacpěje“, a „schtóż cyrkej njesłyschi, toho mějcze za póhana a cłónika.“ (Math. 18, 17.) To je ta cyrkej, kotrejż je wón swojoho swjatoho Ducha póstał a joho pomoc na wěczbne slubił, a w kotrohoż mocy je wona pschez wosomnacze lět stotytkow swěrnje po Jězusowej poruczbnoszczi czinika, pschez swoju wuczbu a sakramenty miliony Swjatych kubłała a so cyle spodżiwnoho zakita pschedwidżownoszcze pschecy wjesclika. To je ta cyrkej, kotraż je wot swojoho założenja bjez pschetorhnjenja te wot Jězusa pschepodate wuczby a frědki hnadow, każ tež wot njoho dóstatu wustawu, w nastupanju hłowy a stawow, we wschitkich kruchach hacz do dżensischoho dnja swěrnje wobkhowała a kotraż móże so ruuje toho dla wot wschitkich z wěstoszczu a bjezdwělnoszczu hako „cyrkej żiwoho Boha, hako stołp a zakład wěrnoszcze“ (1. Tim. 3, 15) z lóhkoszczu spóznacz.

(Pschichodnje dale.)

Nowinki a powjescze.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. We prěnich lětach swojoho wukhadżenja mějesche Kath. Posoł wschelakich pschecziwnikow, kiż mějachu we nim wjele wěcow wustajecz, wosobnje běchu z nowym prawopisom, abo każ jedyn prajicz słyschesche „z tym pis-

mom", jara njeſpokojni. Tola Bohu dźak, dobra wěc je dobyła, a ſchótź je ſebi jeno kuſk próchy dawał, cźita nowy prawopis runiź tak derje a lohcy, kaź tamny prjedawſchich ſerbſkich piſmow. Tak namaka ſebi Poſoł z kóždym lětom teź nowych pſcheczeli. Podam dźenſa liczbu cźitari we jednotliwych ſerbſkich wſach, tak daloko hacź je to pſchez pſcheczelne podpjeranjo wonkownych expedicijow móźno. Z tutoho pſchehlada kóždy lohcy ſpóznaje, zo mohło we někotrych wſach Poſoł hiſchcźe wjele wjac wotebjerarjow ſebi dobycź. We Budyſchinje rozdźela ſo 70 Poſołow, a to we měſcźe ſamym, na Židowje a podhrodom 30; dale bjeru: Skona Borſchcź 6, Bělczecy 5, Cźemjerich 5, Dźeźnikecy 5, Zajdow 4, Bozankecy 3, Hrubjelczicy 3, Wulki Wjelkow 2, Bobolcy 1, Cźorne Noſlicy 1, Dalicy 1, Horna Kina 1, Mniſchonc 1, Ratarjecy 1, Wunjow 1. We Radworju rozdźěli ſo teź 70 a to we Radworju ſamym 27, dale bjeru: Zdźeŕ 7, Bronjo 6, Kamjenjej 5, Brěmjenjo 5, Khelno 4, Khaſow 4, Stróźiſchczo 3, Cźorny Hodleŕ 2, a Boranecy, Lutowcź, Luh, Kſchiwa Borſchcź, Libuchow, Brunow, Drezdźany po jenym. We Ralbicy rozdźeli ſo 37 a to we Ralbicach 14, dale bjeru: Schunow 13, Konjecy 8, Nowoſlicy 1 a Trupino 1. We Róźeńcźe rozdźeli ſo 60 a to we Róźeńcźe 17 a dale bjeru: Pěſkecy 8, Koſlow 7, Nowoſlicy 7, Dobroſchicy 6, Łazk 5, Sernjany 4, Smjerdźaca 3, Hrańca 2, Horki 1. We Wotrowje rozdźeli ſo 46 a to we Wotrowje 24, a dale bjeru: Żurich 8, Kaſchecy 5, Khanecy 4, Neuhof 3, Krjepjecy 2. Do Kulowa pſchińdu 23, za měſto a wokolnoſcź. We Khróſcźicy rozdźeli ſo 150, a we klóſchtrje Marijnej Hwězdźe 68. Kak wjele z tutych do jednotliwych wſow pſchińdźe, wozjewimy teź, tak khětſe hacź zhonimy. — Wyſche toho wopóſcźele ſo na poſcźe 36 exemplarow do wſchelakich městow Sakſkeje, Cźeſkeje, Morawſkeje, Schlezynſkeje a dwaj Poſołaj pſchińdźetej do Schwajcarſkeje.

Z Budyſchina. We tudomnym domje katholſkich rjemjeſnikow bě njedźelu wjecźor wjeſola zabawa. Towaŕſchoſo hrajachu dźiwadło abo theater. Dwaj praje žortniwej kruchaj: „Das Landhaus an der Heerſtraße" wot Chr. Ney-a, a potom: „Incognito" abo: „Der Fürſt wider Willen" wot Kippera buſchtej jara derje z dźěla wuběrnje pſchedſtajenej a pohnuſchtej wſchěch wſchihladowari wjeloſcźi a zbudźiſchtej powſchitkomnu ſpokojnoſcź z nakhwilnymi hercami, kiź hewak we wſchelakich druhich waźnych powołanjach dźěłaja. Wulki ſal towarſchnje bě pſchepjelnjeny. Wuźitne towaŕſtwo dobywa pſchecy na pſcheczelach, a pſchibjera na ſobuſtawach, na tak mjenowanych cźeſnych kaź teź woprawdźitych.

Z Kukowa. Tudy wumrje 30. januara wjecźor prjedawſchi wucźeŕ Jan Maurek, rodźeny we lěcźe 1795 we Radnicach we Cźeſkej. Won ſkutkowaſche wot lěta 1826 hacź do ſwojeje ſmjercźe hako wucźeŕ hudźby we holcźim wuſtawje we klóſchtrje Marijneje Hwězdy; hako wucźeŕ ſchule we Kukowje pak dźěſche hižom wokoło lěta 1850 na wumjeńk. R. i. p. — Kaź dale ſłyſchimy je k. wucźeŕ Bräuer teź nětko k wucźerjej hudźby we ſpomnjenym wuſtawje poſtajeny.

Z Łazka. Naſcha katholſka bjeſada ma porjadnje ſwoje ſkhadźowanki a pſchibjera pſchecy na ſobuſtawach, liczi jich nětko 75. Rozwucźace pſchednoſchki mějachu we poſlenjej zhromadźiznje knjeza wucźerjo Kleiber ze Schunowa, Hauffa

ze Rózanta a Hicka z Ralbic kaž tež knjez pschedsyda kapłan Róla a knjez P. Tadej z Rózanta. T.

Z dreždźanskeje diöcesy.

Z Dreždźan. Nasche katholske kasino swjeczesche njedźelu 4. februara swój prěni założerski swjedźeń, kiž bu tež pschez pschitomnosczź najwysokodostojnischoho knjeza biskopa wuznamjenjeny. Wobdźělenjo sobustawow a tež druhich hosczi bě praje bohate.

Z Dreždźan. We lětuschim posczże budże so z dowolnosczu knjeza biskopa kóždu srjedu wjeczor sydomich we cyrkwi Jozefinskoho wustawa we francózskej ryczi prědowacź; stanje so to cuzych katholikow dla, kiž tudy we wulkej mnohosczi pschebywaju, a kiž němske prědowanja dorozemicź njemóža.

Z wukraja.

Z Barlina. Kaž hižom poslenje czisło Kath. Posoła tež spomni, bu pruskomu sejmej nowy zakoń, dohlad ludowych schulow nastupacy k wuradźenju a k pschiwzaczu pschedpołoženy. Swětna wyschnosczź sama pschimocuje sebi prawo, dohladowari wschěch ziawnych a privatnych schulow postajicź. Pruske schule su so pod cyrkwinskim dohladom na wysoku stupjeń pozběhnyli, buchu tež powschitkomnje khwalene. Tola tute swědomite, a tež płódne procowanje cyrkwje za schulu, płaczi nětschische liberalne pruske ministerium z tym, zo cyrkej a jeje służownikow ze schule wupokaza a to pschecźiwo woli ludu. Ze wschěch dźělow kraja, wosebje pak z katholskich městow a wosadow bu we poslenich tydźenjach pschez 1900 protestow z wjacy hacž 300,000 podpismami druhej komorje póstane, we kotrymž lud swjatocznje so wobara tutych njezbóžnych pschemjenjenjow we dohladowanju schulow. Na dnach 8., 9. a 10. februara jednasche druha komora we tutym zakonju. Dołhe a z dźěla jara wustojne ryczże móżesche jedyn tu pschecźiwo a kaž tež za pschiwzaczo zakonja słyschecź. Bismark měješche złe dny, a njespokojnosczź a mjerzanjo wozjewi joho cyle zadźerženjo kaž tež ryczże, z kotrymiž chcyschе napschecźiwnikow zakonja wosobnje zapósłancow Windhorsta, Reichenspergera a Mallinckrodta zatraschicź a mócny wliw jich wuběrnych ryczi wosłabicź. Na jene za ministra njehódne waschnjo wumjetowasche tutym czesczomnym mužam a jich stronje, kiž bjez tajenja a bojosczże za swoje pscheswědczenjo, a swjate prawa swojoho ludu ryczża, a hłosuja, zo njejsu derje němscy zmysleni, zo pschecźiwo wobkrucźenju nowoho khěžorstwa skutkuja, a tola njemóże to ani zjeniczkim podawkom dopokazacź. Tak wjele je wěste, zo je tuton zakoń Bismarkej a joho liberalnej stronje hižom nětko wjacy schkodźak hacž pomhak, wěrno drje je, won bu někak pschiwzaty. Z 369 pschitomnych zapósłancow hłosowachu 197 za tónsamy a 171 pschecźiwo jomu, jedyn zdźerża so hłosowanja. Tola pak zjewi pschi tutej pschileżnosczi nětsische ministerium, zo je to jeno mała kročzel k dalschomu potłoczowacomu wustupowanju pschecźiwo cyrkwi a z cyła kóždej duchownej wyschnosczi. K tajkomu ministerijej a k tajkim zapósłancam, kiž tesame podpjeraja, njemóże lud žaneje dowěry měcź. Spomjeny zakoń pschepoda so nětko prěnjej komorje k wu-

radźenju. Tola powschitkomnje wěschczi so, zo tu wjetschinu hłosow njedóstanje a potom bu hacž na dalsche pschi starym wostało. To by tež wěsczi najspomožnische było, dokelž pokraczowanju liberalisma dyrbja so zadźěwki do pucza kłascz, je-li zo so płody kschescżanskeje zdźěławoscże czischcże pschisadźicz njedyrbja.

Z Barlina. We wólbnym wokrjesu Pleß-Rybnik we pruskej hornej Schlezynskej bu tudomny znaty katholski spisowař, duchowny radźiczel Müller za zaposłanca na němski rajchsrat z nowa zas wuzwoleny a to z wulkej wjetschinu hłosow. Kanclerjej Bismarkej a liberalnej stronje czini to wulke mjerzanje. Tež hižom pschi powschitkomnej wólbje bu wón wuzwoleny, tola joho wólba bu bjez winy zacżisnjena, najbóle tohodla dokelž by duchowny radźiczel wot ministerija tak hidźenej stronje centra pschistupił, a nowa wólba wupisana we nadźiji zo budże prěni krócz pschepadnjeny wjerch Hohenlohe, kiž ma we tamnej krajinje jara wulke kubla, a kiž bě wot wyschnoscże poruczeny, druhi krócz wjetschinu hłosow dostacz. Joho strona nałožowasche tež wjele njedźele za sobu wschě mózne srědki za joho wuzwolenjo, tola katholski lud njeda so tam zaslepicz a zatraschicz. Bohaty a mócny wjerch a wojwoda pschepany druhi krócz, a katholski duchowny bu druhi krócz z wulkej wjetschinu wuzwoleny. Lud spózna a dopjelni tu swoju winowatoscz, a tak dyrbjało wschudźom bycz. We naschich czasach su wólby zapósłancow jara ważne, dokelž swětna wyschnoscz mocuje so wschitkich prawow a chce wschě ludowe należnoscże wobknježicz. Tola zakonje k tomu muradźuja so we komorach, haj krajne ministerum samo wuzwola so z wjetschiny zaposłancow, abo dyrbi je-li zo chce wobstacz wjetschinu we komorje zaso měcz, a tohodla dyrbi zo za skutkowacz, zo kschescżijanscy zmysleni mužoja so do krajnych komorow scżelu, a tajcy tam tak wjetschinu dóstanu, potom budża tež tam muradźene zakonje wot kschescżijanskoho ducha wobknježene.

Z Roma. Wjesołe žiwjenjo, kiž druhe lěta wokoło pósnic tu knježesche a wjele cuzych ze wschěch krajow tu zhromadźi, njechasche lětsa wotucżicz. Romscy so na zjawnych swjecżenjach njewobdźela, a czrody italskich zastojnikow, za kotrychž dyrbjachu so wozy hakle najimacz, nima nichtón kedźby. Italski kral kotromuž swědomjo we Romje tola prawoho měra njewostaji, je toho dla tež zas Rom wopuschcził a so do Neapla podał. — Swjaty wótc hacž runiž jaty dóstanje, wschědnje wopokazmy swěry a luboscże wot swojich prjedawschich podanow, a njemysli na to, Rom wopuschczicz.

Syriska. Turkoja we Damasku a we wschelakich druhich dźelach Syriskeje pschestupuja we nahladnych czródach katholskej cyrkwi. To je czim ważnischo, dokelž mjez tym hacž we naschich dnjach wschelake europske ludy katholsku cyrkej tak hanja a hidźa, dobywa sebi tasama we ranschim kraju nowych pschecżeli. Jedyn jandźelski wucżeny, kiž katholskej cyrkwi njepschisłuscha, chcyschce so sam we wěrnoscżi toho pscheswědczicz, a pucżowasche do tamnych syriskich krajinow z Jeruzalema, hdźež wón hižom někotre lěta dołho pschebywasche, a pisa we tym, zo je po joho liczenju we krótkim czasu k najmjenschom we wschelakich krajinach 25,000 turkow so kschecżijanstwej pschiwobroczilo. — Bóh daj, zo by we tam-

nych rańschich krajinach, kotrež su ze stołpami a krewju swjatoho japoschtołow swjeczene, po dołhim spanju też zas nowe kschesczańske žiwjenjo wotuczyło.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschecżenaj. Bjedrich Max, s. Pětra Lukascha z podhroda; Hana Marija, dź. Bernarda Pursche Budyschina. — Wěrowanaj: Julius Künast a Khata Handrikec z Budyschina. — Zemrjeczi: Józefina mandź. kryjerja Karla Sentnera z B.; 59 l. 2 měs.; Franc Bernard, s. Emila Müllera z B. 3 l. 1 m.; Kurt Woldemar, s. wojnarja Reinholda Bachmanna z B., 6 měs.

Z Radworja. Kschczeni: Martha Henrietta, dź. Bjedricha Wilema Gnauka z Radworja; Marija Theresia, dź. Pětra Bartka z Měrkowa; Jakub, s. Jakuba Schmidta z Radworja; Mikławsch, s. Pětra Schramy z Brěmenja; Jan Korla, s. Jana Donata z Měrkowa; Helena, dź. Jana Rjeczki z Boranec; Hana, dź. Jakuba Běrka z Khelna; Jakub Jan, s. Jana Kocże z Brěmjenja. — Zemrjeczi: Marija, dź. Michała Kmjecża z Lutowcża, 3 nj. 1 dź.; Marija, dź. Jurija Hanczki z Bronja; 2 l.; Jan, s. Jana Henki z Kamjenej, 1 m. 1 dź.; Mikławsch, s. Michała Kmjecża z Lutowcża, 2 l. 11 m. 6 dn.; Hana, dź. Jakuba Rychtarja z Radworja, 1 l. 5 m. 16 dn.; Hańża, wud. njeb. Juria Frencela z Lutowcża, 80 l. 2 m. 11 dn.: Korla August Paczka z Kupjanskeje Dubrawy, 83 l. 9 m. 14 dn.; Pětr Duczman z Lutowcża, 75 l. 10 m. 20 dn.; Hana Augusta, dź. Jana Ernsta Freiberga z Lutowcża, 1 m. 20 dn.; Jan Pěcz z Khelna, 75 l. 3 m. 27. dn.; Hańża, wud. njeb. Matheja Wósky ze Zdżerje, 87 l. 9 m. 14 dn.; Katha, dź. Jana Cyża z Radworja, 4 m.; Jakub Scholta z Khasowa, 66 l. 5. m. 26 dn.; — Wěrowani: Mathej Hanto z Hóska, z Hanu, zwud. Běrkowu z Radworja; Mikławsch Czech z Hory, z Madlenu Schpitankec z Radworja; August Helas z Měrkowa z Hanu Kasperec z Kamjenej; Michał Schołta z Lutowcża, z Madlenu Lehmanec z Radworja; Mikławsch Jersch z Radworja, z Madlenu Kralec z Radworja.

Należnosćże towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: k. k. 152. Michał Zarjenk z Pozdec; 153. Hana Nowotnowa z Hórkow; 154 Pětr Just z Jasency; 155. Jakub Schóczka z Hórkow; 156. Jakub Budar z Stareje Cehelnicy; 157. Jakub Grós Nuknicy; 158. Handrij Hascha z Zajdowa; 159. Truc z Kukowa; 160. Michał Mechela z Pěskec; 161. Mith z Kukowa; 162. Jakub Wenka z Nóžanta; 163. Mikławsch Mtónk z Hatow; 164. Wórschla Schömlowa z Zernjan; 165. Mikławsch Duczman z Wudworja; 166. Michał Domsch z Smjeczkec; 167. Hana Lipiczowa z Kozaric; 168. Michał Janka z Jasency; 169. Michał Buk z Huscża; 170. pjekař Zelnak z Kukowa; 171. Wawrik z Kukowa; 172. kapłan Innocenz Jawork z Marijneje Hwězdy; 173. Hana Měrczinkowa z Dźěžnikec; 174. Jakub Kral z Jasency.

Na lěto 1871 dopłaczichu: 463. Michał Scholta z Hórkow; 464. Jakub Schóczka z Hórkow; 465. Michał Mechela z Pězskec; 466. Laukus z Huscża; 467. Michał Swodenk ze Smjeczkec; 468. Wawrik z Kukowa; 469. Jan Ryncz z Bronja.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Hrabja Cajus Stollberg z Brunowa 10 tolěr; J. D. z Huscża 5 tolěr.; J. H. z K. 20 tol.

Hromadże: **5860** tol. 20 nsl. 5 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 5. **2. měrca 1872.** **Lětnik 10.**

Wěra.

(Skónčenjo.)

3.

Dokelž dha mamy tajke z bójskej mocu a połnomócnosću k prědowanju zjewjenych wěrnosćow wuhotowane wučerstwo we swojej maćeri, katholskej cyrkwi, směmy, mózemy a dyrbimy wschitko z bjezdwělnej wěstosću pschijećz a za wěrno měćz, schtož nam wona k wěrjenju prědkstaja. Kóždy swobodowólny dwěl na wěrnosći jeje wučby je zběhanjo napscheczo božej nahladnosći, z kotrejž je bójske wučerstwo wuhotowane. Wěriwy kscheseźan tohodla rady a wjesele swoje měnjenjo njezmylnomu wučerstwei cyrkwje podćisnje, byrnje potajnosće wot njeje prědowanoho zjewjenja joho rozom pschesahake. Z krutym, njech tež druhdy cźěmnym wěrjenjom zapschimuje wučbu cyrkwje, dokelž derje wě, zo so wot nas jeno wěrjenjo, nic pak dospóznawanjo potajnosćow wěry žada. Tale wěra wopschija dha wschitke wučby cyrkwje, a je pschezcykna k najmjeńschomu po woli, byrnje tež kóždy wěriwy wschitke wučby wosebje njeznał. Schtóž byrnje jenu jenicźku wučbu wědomje a ze swojej wolu wot wěrjenja wuzamka, nima prawu katholsku wěru, dokelž so samoho nad nahladnosć cyrkwje pschezběhuje a pschez to bytnosć wěry zniczuje.

W naschim cźasu su tam a sem cźłowjekojo, kotsiž so postajenjam najnowischoho vatikanskoho koncila podćisnycz njechadźa, prajicy, zo su tam nowe wučby wozjewjene, kotrež su dotal w cyrkwi cuze byłe. Z tym pozběhuja so napscheczo njezmylnomu wučerstwu cyrkwje, kotrež je we tamnych wobzamknjenjach powschitkomnoho koncila cyle bjezdwělnje ryczako. Tak prěja wěru do njezmylnoho wučerstwa cyrkwje a wuzamkaja so pschez to sami ze zhromadźeństwa cyrkwje. Wysche toho je cyle wopak prajicz, zo su tamne postajenja a wosebje wustajena wučba

wo njezmylnym wučeŕstwje bamža nowa wučba. Tale wučba wotpočuje, kaž wschitke druhe wučby cyrkwje, na božim zjewjenju, a běsche po swojej bytnosći pschecy we wědomosći a podawiznach cyrkwje, haczrunje prjedy hischće swjatočnje wuprajene dogma njeběsche. Pschecy běchu jeno te postajenja powschitkomnych koncilow płaczíwe, kotrež běchu wot bamža wobkruczene. Pschecy běsche w katholskej cyrkwi prawidło, zo je kóždy katholik swjatostnym postajenjam wěry, kiž so wot bamžow stanu, wěrnu posluschnosć winojty a zo so wot nich njehodži na powschitkowny koncil powołacz. Hlej, to je bytnosć vatikanskich wustajenjow, kiž su nětko wuprajene, a we swjatym pismje a ertnych podawiznach zadajene.

4.

Ma-li nam wěra woprawdže k zbóžnosći słužicz, njesmě so na nutskowne wěrjenjo wobmjezowacz, ale dyrbi so tež wozjewicz we zwonkownym wuznawanju a we žiwjenju, kotrež je po wustajenjach wěry zrjadowane. Dyrdisch po wěrje žiwy bycz; pschetož „sprawny je z wěry žiwy“ (Rom. 1, 17) a „w Khrystusu płaczi jeno ta wěra, kiž pschez luboscz skutkuje.“ (Gal. 5, 6.) Schtóž ma wěru, ale nima skutki wěry, tón ma morwu wěru, „kaž tež djaboły ju maja, kotsiž wěrja a tschepotaja.“ (Jak. 2, 10.) „Kaž je cźěło bjez dusche morwe, tak je tež wěra bjez skutkow morwa.“ (Jak. 2, 26.) Haj nascha wěra dyrbi bycz korjeń, z kotrohož cyłe žiwjenjo ze wschitkimi swojimi myslemi, słowami a skutkami wuroscźuje, kaž hałzy, kćzenja a płody ze schtomowoho korjenja.

Nascha wěra dyrbi tak žiwa, tak mócna bycz, zo smy hotowi, po pschikładze swjatych martrarjow radscho žiwjenjo podacz, hacz wěru zapřecz. To je, kschescźanski cźłowjeko, twój nadawk tudy na zemi; swoje žiwjenjo jenajke scźinicz ze swojej wěru. Hdyž je njerozom, na wěrnosći božoho zjewjenja dwělowacz, je hischcźe wjetschi njerozom, tak žiwy bycz, hako by wěra njebyła abo wopacźna była. Po naschej wěrje budże něhdy nasche žiwjenjo sudźene. Starajmy so nětko, zo by žiwjenjo pschezjedne było z wěru; potom nas wěra k zbóžnosći powjedże.

5.

Zo by nascha wěra žiwa była, dyrbimy prawe srědki k jeje wožiwjenju a posylnjenju nałożecz. Prjedy wschoho dyrbi nam na wutrobje leżecz, zo bychmy wěru hako najwosobnische wschitkich kubłow sebi wysoko ważili a wobkhowali. Wosebje we hodźinach spytowanja abo pruhowanja dyrbimy so dopomnicz, zo je wěra cyle nuzna k zbóžnosći. „Schtóž njewěri, budże zatamany.“ Dale je nuzne, zo boże słowo pilnje słyschemy; pschetož „wěra pschikhadża ze słyschenja.“ (Rom. 10, 17.) Schtóž boże słowo njeslyschi, njemóże wěru wobkhowacz. Tohodla je telko njewěriwych a liwkich kschescźanow, dokelž tak mnozy słyschenjo božoho słowa zakomdźeja a so njeprócuja, we spóznaczu swjateje wěry rosć a pschiběracz pschez pilne posłuchanjo božoho słowa na prědowanju a kschescźanskej wučbje, kaž tež pschez cźitanjo dobrych rozwuczných knihow wo swjatej wěrje, mjez kotrež maja so tež wosebje liczicz žiwjenja Swjatych, kiž nam scźenjo w joho nałoženju prěduja.

Wosebje je nadawk a winowatosć kschescźanskich starschich, zo swoje dźěći

wot zažneje młodoscże we wěrnej, katholskej wěrje kubłuja a so za to staraja, zo bychu so wot dobrych katholskich wuczerjow rozwuczowałe. Tohodla ma so ze wschěmi sprawnymi srědkami napscheczo tomu dźěłacz, zo by so schula wot cyrkwje dźěliła a njekscheszczanske schule wěru a kscheszczanske žiwjenjo wobschkodźowałe. . . .

Tola njesměmy měnicz, zo mózemy sebi ze swojimi mocami wěru dobycz abo pschisporjecz. Wěra je hnada boža a tohodla dyrbimy tez nadpschirodne srědki nałożecz. K tuthym słuscha pilne a dostojne wužiwanjo swjatych sakramentow, a nutrne modlenjo, wosebje wo hnadu wěry, zo bychmy spytowanja napscheczo wěrje pschewinyli. „Knjeże, pschisporjej nam wěru“ (Luk. 17, 5) proschachu japoschtołojo. Dokelž pak wěra we swojim korjenju a byczu we ponižnym podczisnjenju swojoho spóznawanja pod božu nahladnoscz wobsteji, dyrbi kscheszczan czasto poczink wěry wubudźecz a so wschoho zdalowacz, schtož je napscheczo poniżnoszczi. Hordoscz a czeszcze-lakomoscz je hrožacy strach za wěru.

6.

Wulki strach za wěru leži tez we cyłym złożenju a waschnju naschoho czasa, w kotrymž je wjele tajkich, kotsiž so wo jedne nuzne, mjenujcy wo Boha a wěcznoscz njestaraja; tajkich, kotsiž su nadpschirodnu wěru do Boha zhubili, su hórschi, dyžli póhanjo; do Boha, njesmjertnoszcze a wěcznoszcze njewěrja, ale su z djabołskim hidźenjom napscheczo Bohu a wschomu, schtož je swjate, wosebje pak napscheczo katholskej cyrkwi, a napscheczo wschitkim swěrnym sobustawam tuteje cyrkwje napjelnjeni, hanja wscho swjate a buchu wěru najradscho mjez człowjekami podusyli. „Hladajcze so falschnych profetow, kotsiž we wowczich drastach k wam dźeja, nutska pak su torhace wjelki.“ (Mat. 7, 15.)

Dalschi strach za wěru su tajke czasopisy, kotrez w hidźenju wschitkoho kscheszczanstwa a kscheszczanskoho žiwjenja kžě a njewěrnoszcze a błudy rozschěrjeja a we wutrobach wěru podrywaja. Schtóž tajke czasopisy czita, staja swoju duschu do stracha, wobdźěli so na cuzych hrěchach a podpjera ze swojimi pjenjezami njepscheczelow cyrkwje.

Wužitne a nuzne a winowatosczi je, dobre, kscheszczanske czasopisy czitacz a podpjeracz, kotrez wěru podpjeraja, a so za rozomne rozwuczenjo staraja. . . .

Wubrał H. D.

Póst.

Wschě ludy swěta su we tym pschezjene, zo je poszczenjo boža słužba. Stari Romscy czeszczachu swojich pschibohow pschez poszczenjo, wosebje wěmy, zo so kóžde pjecz lět k czeszczi bohowki Ceres poszczachu; Grichojo pschihotowachu so pschez pósť k swjeczenju eleusinskich potajnoszczow, a tez we starych Egipczanach czitamy, zo dyrbjachu so prjedy dołho poszczicz, hdyž chcychu swojej bohowcy Isis woprowacz. Hacz runiž prěni wobydlerjo Ameriki we nabožnych wěcach jara błudźachu, namaka so tola tez pola nich pósť, pschez kotryž chcychu swojich pschibohow czcszczicz. Po tajkim pohanojo dźerżachu na pósť a hischcze dźensnischi dźeń słuscha poszczenjo pola pohanskich Indow za najwosobnischi pokutny skutk.

Tež pola Muhamedanow płaczi poscženjo wjele; we měsacu Ramadan poscži so kóždy jara krucže, dokelž psched skhadženjom prěnjeje hwězki wjeczor za cyły dżeń niczo k sebi njebjerje, ani lěkarstwo. — Tež Židża so jara swědomicže pocża; kaž bu jim we starym zakonju kruty a husto dołhi póst hako bohuspodobny pokutny skutk pschez profetow pschiporucženy, tak wobkedżbuja tež nětkoj Židża pódla pjecz hłownych póstnych dnow wjele mjeńschich. — Hacz runiž bu we 16. lětstotetku pschez Luthera a joho nastupnikow póst zacżisnjeny, njemóżachu tola wužitk tohosamoho prěcz. — Kak krucże so we grichiskej cyrkwi póstna kaznja dopjelni, je znate; tu zapoczina póst so hižom póndżelu psched popjelnej srjedu, a pschez cyły czas hacz k jutram njejedża niczo wot skotu, ani jeja, mloko, butru, wino; tež nic wolij, a we tsjoch poslenich dnach psched jutrami njewoznu abo żaneje cyroby, abo spokoja so jeno z khlěbom a wodu. — We katholskej cyrkwi stuscha poscženjo we wschitkich ežasach k dobrym bohuspodobnym skutkam, a je so póst pschecy po pschikładże a wuczbje naschoho zbóżnika a joho japoschtołow swěrnje dżeržał, hacz runiž je po wabstejnosczach wschelakich krajow, ludow a czasow prěnjotna póstna kaznja wschelako połóżena. We prěnich czasach njebě jenož mjasajědżenjo, ale z cyła wschitka jědź wot skotu zakazana, a tež junu za dżeń dowolene dospołne nasyczenjo móżesche so hakle po słónca skhowanju stacź. Tola nětko je pscheměnjenych wobstejnosczow dla cyrkwinska kaznja jara połóżeua, a cyrkej njekładże tak wulku ważnosćź na zwonkowne póstne skutki, ale wjele wjacy na pschez tesame dokonjane znutskomne pscheměnjenjo cżłowjeka, na wěrne wobroczenjo a nakazanjo wutroby. Zwjazki hrěcha dyrbja so roztohracź, njeprawe nakhilnosćże so moricź, złe nawucženja wotpołożicź a wschitcy k bohuspodobnym dżěczom so pscheměnjenicź.

Nowinki a powjescże.

Z nascheje diöcesy.

Z Noweje wjeski. Pjatk 23. februara pschewobroczi boži woheń wobydlenjo tudomnoho khěžkarja Kocora do popjeła; tónsamy kaž tež jedyn druhi khudy dżěłaczeŕ, kiž tu na hospodże bydlesche, pschisadżi swoje cyłe zamoženjo. Woheń wundże pschez to, zo běschtaj sebi dwě dżěsczi k swojomu zawjeselenju we bliskosezi khěžki woheń zadżěłałoj wot kotrohóž plomjo do nizkeje tsechi sapny a tak njezbožo pschihotawa.

M. K.

Z dreždżanskeje diöcesy.

Z Dreždżan. Tež we druhej komorje naschoho sejma je zakhadżenjo pschecźiwo katholskej cyrkwi, kiž bě we zańdżenych tydżenjach z Barlina jow husczischo słyschecź, swój wothłós namakało. Kaž je znate, njesmjedża so po § 56 krajnoho zakładnoho zakonja nowe klóschtry założecź, a Jesuitojo a druhe duchowne rjady do kraja pschijecź. Nětko pak skutkuja we Dreždżanach we tak mjenowanym Jesefinskim wustawje z dowolnosczu a k zpokojenju krajneje wyschnosćże „sotry kscheseźijanskeje luboscże", kiž buchu psched lětom z Paderborna hako wucżeŕki sem powołane. Tesame su nětko wschelakim ludżom jara na puczu a maja so z tam-

nym paragrafom zakładnoho zakonja z kraja wuhnacź. Liberalny zapósłanc Ludwig staji namjet, zo ma so krajna wyschnosćź prosyćź, zo bychu so „sotry kscheſcźijanskeje luboscże“ z kraja wupokazali. Tola we tamnym samo na sebi hižom njesnjezliwym postajenju zakładnoho zakonja je jenož zakoženjo nowych klóschtrow aby pschiwzacźo duchownych rjadow zakazane, tola pak tamne sotry kscheſcźijanskeje luboscże njewucźinja žadyn klóschtyr, njesu tež žadyn duchowny rjad, ale jenož duchownym rjadom podobne zjednocźenstwo, haj njejsu do kraja pschiwzate, ale skutkuja tu nětko jeno nakhwilnje, dokelž su sem powołane. Tesame njejsu po tajkim pschez zakładny zakoń zakazane. Minister zjawnoho wucźerstwa Dr. Gerber zamkowjesche tohodla tež sotry pschecźiwo tamnomu njesprawnemu namjetej Ludwiga, khwalesche jich skutkowanjo, kotrež bě pschez jenoho zastojnika swojoho ministerija pschehladacź dał, a wupraji, zo tamny paragraf zakładnoho zakonja so na nje nałožicź njehodźi. — Ludwigej a tamnym ludźom, we kotrychž mjenje won rycźi, njejsu pak jenoj tamne pilne sotry kscheſcźijanskeje luboscże, ale tež naschej dwaj klóschtraj, kotrejuž wobstacźo je pschez tónsamy zakładny zakoń zawěscźene, haj z cyła skutkowanjo katholskeje cyrkwje we Sakskej na pucźu, haj won widźi we tymsamym strach zu „protestantsku swobodu“. Njejo k wěrje podobne, zo moht Ludwig we tym pscheswědcźeny bycź, schtož won wupraji; joho słowa pokazaja wjele wjacy, kak njelube jemu je, zo hischcże maja katholikojo tež we Sakskej wěste prawa. Tola tute njebudźa wěscźi lutherskim sobukrajanam strach abo schkodu pschinjescź. Jedyn wjele wjacy namaka, zo so katholikojo ze swojimi njekatholskimi bratrami prawje derje znjescź wjedźa a we pschezjednoscźi hromadźe bydla, haj zo sebi wjele lubicź dacźa, zo móža skoro wschědnje wěrnoscże swojeje wěry, wustawy a zarjadowanja swojeje cyrkwje we wschelakich nowinach, ludowych zhromadźiznach, na dźiwadłach abo w keklijach hanjene a směschene widźecź a słyschecź, tak zo móža woni prajicź, zo „katholskej swobodźe“ pschez dowolenjo tajkich wěcow strach hrozy. K tomu nětko zwaži so we ludowej komorje zjawnje psched cyłym krajom jedyn ludowy zapósłanc tak cźežko cyrkej wobskoržowacź a njeznjesliwy namjet na sejm stajicź, zo by so jeje skutkowanjo pschepytało, a tomu samomu mjezy stajiło. Zrudnje je we prawdźe, zo my we druhej komorje ani jenoho katholskoho muža nimamy, kiž by tajke njesprawne namjety wotpokazał a skutkowanjo katholskeje cyrkwje zamkowjał. Tak bě za Ludwiga drje jara lohko, nic pak jara rjenje, tak zjawnje swoje skóržby wuprajicź. Nadźijmy pak so, zo budźe tsecźa deputacija sejma, ke kotrejž bu tamny Ludwigowy namjet k dalschomu rozsudźenju pschepodaty, a wjetschina komory, kotraž budźe we tymsamym hischcże junu jednacź měcź, znjesliwscha hako namjetowar a zo we skutkowanju katholskeje cyrkwje žadyn strach za „protestantsku swobodu“ njespóznaje a ji žane nowe zadźěwki do pucźa njepołoži.

Z wukraja.

Z Barlina. Tudy su wóndanjo Polaka jatoho wzali, kiž je dyrbjał, kaž so praji, Bismarkej za žiwjenjom hicź. Wot knjeżerstwa płacźene nowiny cźinja wěc jara ważnu, tola schtož so hacž dotal z wěstoscźu zhoni, pokazuje na to, zo je to wscho wotrycźane a skazane, zo bychu so pschez to katholikojo a Polacy, kiž

ſu pſchez ſwoje njebojazue a khwalomne zadžerženjo we ſejmje pſchi wuradženju ſchulſkoho zakonja pola luda a, kaž ſo praji, tež kralowſkoho dwora na nahladnoſczi dobyli, hako za krajne zbožo ſtraſchni ludžo pokazali, a zo by pſchez to Bismark, kiž we zarjadowanju domjacych naležnoſczow tajke zbožo nima kaž we zwonkownych, a tohodla wjele pſchewjeſchka zhubi, na ważnoſczi dobył. Tohodla ſo tež, tak khětſe hacž běchu Weſterwella, tak Polak rěka, ſadžili, ſ do cykoho ſwěta trubjeſche, zo je wón jara dobry katholik, zo je ſo dlěſchi czas pola jenoho wyſokoho duchownoho we Poznanju zdžeržował, zo je pola zwónka katholſkeje cyrkwje ſwj. Hedwigi we Barlinje, kiž je joho pſchirodny nan, trjecheny.

Z Kölna. Proteſtkatholikojo ſu tu tež z pomocu wójerſkeje wyſchnoſcze cyrkej k božim ſłužbam dóſtali. Je to cyrkej ſ. Pantaleona, we kotrejž mějachu wojacy, katholſcy kaž lutherſcy po rjedže ſwoje bože ſłužby. Prěni krócz buchu jich kemſche jara derje wopytane, dokelž wczipnoſcz bu jim najwjacy ludźi do cyrkwje pſchiwjedła. Tola nětko hižom ſo pokazuje, zo drje budže cyrkej za krótki czas prózna ſtacz. Arcbiſkop je tež z wſchěch klětkow wozjewicz dał, zo ſo kóždy, kiž ſo na tamnych božich ſłužbach wobdželi, pſchez to ſam z cyrkwje wuzanknje.

Z Roma. Wſchitcy woſobni cuzi, kiž Rom wopytuja, nic dokelž je to nowopjeczene hłowne město zrudnoho italſkoho kraleſtwa, ale hłowne město a ſrjedžina katholſkoho kſcheſczijanſtwa, proſcha tež ſwjatoho wótca, zo bychu ſo jemu pſchedſtajicz ſměli. Tak běchu tu we zandženym tydženju wójwoda Naſſauſki, ze pryncom Wilhelmom a prynceſna z Oldenburga; někotre dny pozdźiſcho pryne Bjedrich Karl z Pruſkeje ze ſwojim pſchewodom. K tomu pſchindu wſchědne deputacije z Roma a z wokolnoſcze a tež z dalſchich krajinow prjedawſchoho bamžowoho kraja, zo bychu ſwj. wótcej zaczucza a dopokazy ſwěry a pſchiwiznoſcze wozjewili. Swj. wótc, Bohu dżak doſpołnje ſtrowy, ſtaja ſwoju dowěru na njebjeſku podpjeru a pomoc. Wón nadźije ſo hiſchcze lěto jubilejſkoho wotpuſtka 1875 doczakacz, a ſam tak mjenowane ſwjate wrota „porta santa“ a z nimi czas jubilejſkoho wotpuſtka wotewricz. Bóh daj, zo by ſo jeho nadźija dopjelniła.

Schpaniſka. Nowy ſchpanſki kral, italſki pryne Amadeo, drje ſo tež dołho wjacy na tronje zdžerżebz njebudże. Joho nan ma ſam ſtrach za njoho, dokelž tam žanu politiſku ſtronu za ſo nima. Ze wſchelakich ſtronow dawa ſo jomu tohodla hižom dobra rada, ſo trona wotrjec, kiž jomu tola po prawdże njeſtuſcha, a ſo zas domoj wróczicz.

Francózſka. Měr, kiž nětko někotre měſacy dołho we kraju knježeſche a ſurowe rany njezbožomneje wójny zas někak hójicz zapoczinaſche, je drje najdlěje trał. Nakhwilne knježerſtwo pod pſchedſydu Thiersa njemóże ſo dołho wjacy dżerżecz. Pſchi wſchelakich pſchileżnoſczach pokaza ſwoju ſłaboſcz. Tola ſchto potom? Zaſtupjerſtwo ludu kiž je hiſchcze we Verſaillesu zhromadżene, kaž lud ſam je do wſchelakich ſebi napſchecziwnych ſtronow dżělený. Najmócniſchu ſtronu zda hrabja Chambord za ſo měcz, kiž tu khwilu we Belgiſkej we Antwerpenje pſchebywa. Wſchědnje pſchikhadżeja tu k njemu wſchelake woſobne deputacije zemjanſtwa, duchownſtwa, wojerſkich wyſchſchich, a tež ze wſchelakich wjetſchich měſtow. Tež po ſtawiznach ma tutón najwjacy prawa na francózſki trón. Wo

tónſamy pak wojuje tež młódſa halza bourbonſkeje kralowſkeje ſwójby, ſwójba Orleans. Prync Ludwig Philipp, hrabja z Pariza, zdžeržuje ſo tu khwilu we Parizu, a zaſtupuje tu ſwoje prawa. Tola namaka mało luboſcže a ſwěrnoho pſchiwjeſchka. Tež za wěſte zjednoczenjo tuteju kralowſkeju ſwójbow, kotrejuž prjedownicy ſu na francózſkim trónje ſedželi, bu dołho a tež we poſlenim czaſu bu jara pilnje džełane, tola ſo njeradźi. Tſecza ſtrona, kiž ma we ludže a tež mjez wójſkom khětry pſchiwjeſchk, wojuje za wróczenjo Napoleona; teſama ſo tež woſobnje we poſlenim czaſu jara mócnje hibje, tola bu to runiž tak wulke njezbožo za Francózſku było, hako hdy by ſchtwórta ſtrona dobyła kiž chce republiku zawjeſcź, kotrejež pſchedſyda nichtó druhi był njeby hacž znaty Gambetta.

Jendželſka. Pſched lětom bu we Londonje wot 12 wyſchkow prjedawſchoho bamžowoho wójſka „towaŕſtwo ſwj. Boſczijana“ załožene, kiž chce ſo ze wſchitkimi dowolenymi ſrědkami wo to ſtaracź, zo by ſwj. wótc ſwoje prawa hako wjeŕch cyrkwinſkoho kraja doſpołnje zas dóſtał. Jich liczba je ſo we tutym lěcže na 78 powyſchiła, a wyſche toho ſłuſcheja k towaŕſtwej tež 316 czeſnych ſobuſtawow. Tute ſtoji ze druhimi podobnymi towaŕſtwami we wſchelakich krajach we zjednoczenju. Hacž dotal ſkutkuje wone jenož piſomnje, ale podpjera pak tež prjedawſchich bamžowych wojakow. We pſchihodnym czaſu pak budža ſobuſtawy tež pjero ze tſělbu pſcheměnicź wjedžecź, a muži namakacź, kiž budža hotowi, bjez bojoſcže za ſwoje žiwjenjo ſwjate prawa cyrkwi a jeje widžownomu wjeŕchej zas dobycź. Na ſwj. Boſczijana bě we Londonje hłowna zhromadźizna towaŕſtwa.

Amerika. Z jednoczenych krajow ſewjerneje Ameriki ſłyſchimy zrudnu powjeſcź zo je 8. februara wulcy zaſłužbny arcbiſkop we Baltimore a wjeŕch katholſkeje cyrkwje we zjednoczenych ſtatach, Dr. Spalding wumrjeł. Won bě rodźeny 1816 we blizkoſczi měſta Lebanon we kraju Kentucky a bě jara horliwy ſłužownik ſwojeje cyrkwje, a ſtaroſcziwy paſtyŕ ſwojeje woſady, kiž je mnoho cyrkwjow, ſchulow, ſchpitalow a druhich wuſtawow kſcheſczijanſkeje miłoſcže załožił.

Amerika. We Waſhingtonje je baronka Bertha ze Gerolt, džowka prjedawſchoho pruſkoho póſłanca do klóſchtyro ſtupiła. — We New-Yorku džeržachu wóndanjo Jeſuitoju w tamniſchej cyrkwi ſ. Jana miſſion. Pſchi tutej ſkładnoſczi dóſtachu 12,000 woſobow ſ. ſakramenty a 40 proteſtantow wróczichu ſo do klima katholſkeje cyrkwje. K.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: Minna Franciſka, dž. Wilhelma Götjesa z Budyſchina; Jan Pawoł, ſ. Wilhelma Auguſta Löfflera z Budyſchina; Jan Jurij, ſ. Jakuba Haſcha z Budyſchina.

Należnoſcže towaŕſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: kk. 175. faraŕ Riedel z Łuka we Czěſkej; 176. faraŕ Michał Hórnik w Budyſchina; 177. Hańža Pjetaſchec z Radworja; 178. Jakub Kral z Konjec; 179. Jakub Matka (Bětſcha) z Konjec; 180. Michał Czornak z Ralbic;

181. Mikławſch Nek z Nalbic; 182. Mikławſch Heina ze Skoneje Borſchcze; 183. Khata Menjowa z Czemjeric; 184. Hilla z Cehelnicy; 185. Madlena Wünſchec z Radworja; 186. P. Benno Krahl z Oſſega; 187. Jakub Horjenja (Domaſchka) z Rózanta; 188. Michał Lipicz z Zernjan; 189. Jórdan z Czężkec; 190. Jan Müller z Czemjeric; 191. Mikławſch Müller ze Skoneje Borſchcze; 192. duchowny Cyrill Zidek z rjada prämonſtratow w Nowej Riſchi w Morawſkej; 193. Michał Wawrik z Khróſczic; 194. Mikławſch Kral z Khróſczic; 195. Jakub Kokla z Khróſczic; 196. Madlena Rmjeczowa z Kozaric; 197. Jan Nowak z Noweje Jaſońcy; 198. Jan Donat z Nuknicy; 199. Jan Delenk z Wutokczic.

Na lěto 1871 dopłaczichu: kk. 470. Mikławſch Schmarander z Radworja; 457. Michał Lipicz z Zernjan; 471. Mikławſch Müller ze Skoneje Borſchcze; 472. Madlena Rmjeczowa z Kozaric; 473. Jan Nowak z Noweje Jaſeńcy; 474. Michał Cyż z Wotrowa.

Za ſwj. wótca: J. D. z W. 15 nſl.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Bożej a k ſpomożenju duſchow ſu dale woprowali: k. dop. pr. J. G. D. 15 nſl.

Hromadze: **5861** tol. 5 nſl. 5 np.

W redakciji a w expedicijach Póſka je na pſchedań:

Pobožnoſcz na ſwatém Skhodze.

Tele knižki móża ſo broſchirowane doſtacz, kaž tež w njezeſchitych exemplarach, kotrež ſo k druhim kniham derje pſchiwjazacz hodża.

Wuſchke ſu a móżeja ſo we expediciach Kath. Póſka dóſtacz:

1) **Litanija wo najſwjeczíſchej wutrobje Jězuſowej.** 8 ſtron. — 6 np.
2) **Czeſczowanjo ſydom boloſczow a ſydom radoſczow ſwjatoho Józefa.** 8 ſtr. — 6 np.
3) **Litanija k czeſczi ſwjatoho Józefa.** 4 ſtr. — 4 np.
4) **Różowc k ſpomożenju duſchow we cziſczu.** 2 ſtr. — 2 np.
5) **Khěrluſch wo ſwjatym Duchu.** 2 ſtr. — 2 np.

We expedicijach Póſka je za 3 nſl. na pſchedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a ſtarych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbſki a němſki je w tutej knižcy jara derje wukożena dokhoſtna, płoninſka a czěleſna měra, tež za tóczne wěcy, żita atd. Pſchidaty je pſchehlad decimalow atd. W ſchulach dyrbi ſo nowa měra a waha lětſa nawuczicz; zhuż poruczamy tule knižku tym ſamym. Wona je tuniſcha dyżli podobne němſke!

Różowc

najzbóżniſcheje knjeżny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobożnoſcz zrjadowak Handrij Duczman. Zeſchity płaczi 15 np.

Cziſchczak L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na póšće a w knihańi 17 nsł.

Ludowy časopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyšchinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 6. | 16. měrca 1872. | Lětnik 10.

Bowońčka.

Posleni tydźeń s. pósta mjenuje so martrowny tydźeń, dokelž je k wopomnjeczu hórkoho cžerpjenja a bolosczliweje smjercze postajeny, pschez kotruž je Jězus Khrystus z luboscze k nam nas wot hrěcha a joho zrudnych sčžěhwkow wumožił, a nam zas hnadu a spodobanjo boże zaskužił. Je to za kóždoho kschesczana swjaty tydźeń, we kotrymž móže wón prawje živje cžežu a žadkawosčz hrěcha spóznacž, tola pak tež winowatosčz pschez cžiche swjate živjenjo so za dobyte hnady džakowacž a tesame k swojomu duchownomu wužitku pilnje nakožecž. Tutón tydźeń rěkasche prjedy tež „wulki tydźeń", dokelž su so we nim za cyke cžłowjestwo tak wulke, važne wěcy stali, Bóh z cžłowjekom so wujednał, a najwosobnische kubła so zas dobyli. Zo pak bychu wěriwi tute wulke potajnosczе sebi cžim wysche važili, a njeskónczhnu luboscz božu cžim lěpje spóznali, wuznamjenja cyrkej tute dny pschez wosebite rjane a hnujace ceremonije a wurjadne pobožnosczе. Wona pschewodža tak zbóžnika na puczu k joho cžerpjenju a joho smjercži, wozjewja najwosobnische podawki z poslenich dnow a wokomiknjenjow joho živjenja.

Bowońčka, njedźela z kotrejž so martrowny tydźeń započžina, wopomina swjatočhny cžah, we kotrymž so zbóžnik z Bethanije do Jeruzalema poda. K stajnomu wopomnjeczu na to, zo židowski lud tehdom z bokminowymi hałzami we rukomaj, z wjesołymi spěwami Jězusa powita a pschewodžesche, swjecža so tež dženisnischi dźeń we wschěch katholstich cyrkwjach bokminowe hałzy abo jelizo tesame dóstaczu njejsu, druhe podobne a rozdźěla so mjez wěriwych, a na to dźerži so swjatočhny procession. Pschi tutej swjatočhnosczi nakožene paczerje a ceremonije chcu z krótka dale rozestajecž.

Kaž wobydlerjo Jeruzalema z bokminami zbóžnikej napschecžo džěchu a joho swjatočhnje powitachu, njesu k wopomnjeczu na to tež katholscy kschesczenjo bokminy,

ale ſwjeczene. Wſchě wěcy, kotrež cyrkej k ſłużbje božej nałożuje, ſwjeczi wona najprjedy, dokelž wě, zo je ſo boži hněw prěnjoho hrěcha dla na cyłu ſtwórbu wulinył: „zaklata njech je zemja twojedla.“ (1. Mójz. 3, 17.) Hdyž chce tak cyrkej něłajku wěc łaž k pſch. wóſk, wodu, wolij k ſłużbje božej nałożicz, žohnuje ju najprjedy, t. r. wona proſy Boha, wón chcył na njej wotpoczowace kleczo zběhnycz, zo by wot nětka tuta wěc ſo jomu ſpodobała a wſchěm, kiž ju trjebaja, k duchownomu a k cźělnomu zbožu ſłużiła. Tak ſwjeczi wona tež bołminy, kiž ſo bowonczku pſchi proceſſionje trjebaja a potom domach khowaja.

Po wobkhadze z krjepjencu dże měſchnik we fijonkowej draſcze zas k wołtarjej. Tu ſu na joho liwej ſtronje k ſwjeczenju poſtajene bołminy pſchihotowane. Swjeczizna ſama zapoczina ſo ze ſłowami, z kotrymiž židowſki lud Jězuſa powita, kotrež ſo na khorje ſpěwaja: „Hoſianna ſynej Davidowomu, žohnuwany budź, kiž pſchikhadza we mjenje toho Knjeza, o kralo Izraela.“ Na to praji měſchnik znate poſtrowjenjo: Dominus vobiscum (tón Knjez budź z nami) a ſpěwa potom modlitwu, we kotrejž Boha proſy we pomoc joho hnady, zo bychu wěriwi to zbožownje docpěli, ſchtož je jim ſyn Boži pſchez ſwoju ſmjercź a horjeſtaczo zaſłużił. Na to czita ſo wodźělenjo ſ. piſma z druheje knihi Mójzeſoweje, we kotrymž ſo powjeda, kak Izraelſke dźěczi pſchi czehnjenju pſchez puſczinu na jene měſto pſchi Elim pſchińdźechu, hdźež 12 kužołow a 70 bołminowych ſchtomow namakachu, kak ſo tu wokſchewichu, za krótki czas pak zas pſchecziwo Mójzeſej a Aronej morkotachu, na czož jim Bóh njebjeſke manna ſlubi. Czohodla pak da cyrkej tute ſłowa ſ. piſma pſchi ſwjeczizniu bołminow czitacz? Wěſczi nic jenož tohodla, dokelž ſo tu na bołminy ſpomina, ale wjele wjacy tohodla, dokelž ſo tu we czahu izraelſkich dźěczi pſchez puſczinu a we njebjeſkim manna rycźi. My, lud nowoho zakonja, czehnjemy tež pſchez ſtraſchnu puſczinu do ſlubjenoho njebjeſkoho kraja, a zo bychmy tam pałmy dobycza ſobupſchinjeſli je nam wjele woſobniſche manna, wěrny khlěb z njebjes poſłylnjenju daty. Na to czita ſo wotdźělenjo ſ. piſma nowoho zakonja, a to ze ſczěnja ſ. Mateja, we kotrymž ſo ſwjatoczny czah Jězuſa do Jeruzalema wopiſuje. Wěſczi pſchihodza ſo tute ſłowa ſ. ſczenja, kotrež na podawk dopomnja, kiž je wina a wobjeczo cyłeje ſwjatocznoſcze.

Na to zapoczina ſo ſwjeczizna bołminow. Měſchnik ſpěwa najprjedy modlitwu, we kotrejž won Boha proſy wo požohnowanjo tutych bołminowych a wolijowych hałzow, łaž je wón pſchedznamja ſwojeje cyrkwje, Noe-a, hdyž z archi wuńdże a Mojzeſa, hdyž z izraelſkimi dźěczimi z Egyptowſkeje czehneſche žohnował, zo bychmy my wſchitcy, kiž bołminy njeſemy tež Khryſtuſej tomu knjezej z dobrymi ſkutkami napſchecžo czahnyli. Woprawdźite bołminy ſu mjenujcy jara kraſne, tola pak tež jara płódne ſchtomy rańſchoho kraja, ſłódke płody, datle mjenowane, na nich roſtu, a z wolijowych ſchtomow dóſtanjemy najlěpſchi cziſty wolij. Bołminowe a wolijowe hałzy pokazuja takle kſcheſczańſku kedźbnoſcz a płódnoſcz; my njeſmjemy jenož bołminy we rukomaj njeſcz, ale dyrbimy ſami bołminy we zahrodze Božej, we cyrkwi Khryſtuſowej bycz, na kotrychž ton Knjez płody póccźiwoſczow namaka. — Na tutón paczeŕ ſczěhuje jedyn khwalbny ſpěw, podobny tamnomu, kiž ſo wſchědnje na Božej mſchi hako präfation ſpěwa. We nim wupraji ſo, zo

wschě stworjenja tomu Knjezej słuža, dokelž we nim samym swojoho stworičerja a Boha pschispóznaja. Z tym chce nas cyrkej napominacz, zo mamy tež my runja wschěm druhim stworjenjam woli a czeschi Božej służicz. Je měschnik tak wulkosch a majestosch Božu khwalił, pozběhnje zas wutrobu, ruch a hłós a prosy we pjecz modlitwach njebjeske žohnowanjo na tute hałzy a na wschěch, kiž je ponjesu. We prěnjej modlitwje spomina so na tamnu tróschtnu wolijowu hałžku, kiž hołb, so zas wróczo, do archi sobupschinjese. Kaž bě tamna hałžka Noe-ej znamjo, zo je woda suroweje lijency zas wotběžała, a zo so zemja znowa zas zeleni, tak su nam bołminy znamjenja, zo je Jězusowa krej zemju wot schtyrithsaclětnoho hrěschnoho błóta wotmyła a zas za Boha a njebjo płódnu sczinika. — We druhej modlitwje prosy so wo Boże žohnowanja za tute bołminowe hałzy, za bychu wschitcy, kiž je k czeschi mjena Božoho z dowěru dóstanu, psched wschitkej nuzu byli zakitani. — We tsecżej najdlěschej modlitwje spóznajemy, schto bołminowe a wolijowe hałzy we poczehnjenju na Khrystusa znamjenjeja; bołminy mjenujcy znamjenjeja joho sławne dobyczo na smjercži, wolijowe hałzy pak wozjewjeja nam pschikhad duchownoho žałbowanja, t. j. posylnjenja a wobkruczenja. Tak spózna hižom wot njebjeskeje swětłosczże rozswětlena, tamna czróda židow, zo budże Khrystus tón zbóžnik z wjerchom smjercże za žiwjenjo cyłoho swěta wojowacz a pschez swoju smjercz dobycz. A tohodla jomu z wjesołosczu napschecżo czehnjechu. Kak wjele wjacy njedyrbjeli my za tute tak boloscziwje wuwojowane dobyczo tomu zbóžnikej so dżakowacz, kiž smy my pschez njejo hižom wumoženi wot wěczneje smjercże, kiž smy hižom dóstali tamne duchowne žałbowanjo, t. j. posylnjenjo k dobromu. — Ze schtwórtej modlitwy zhonimy, zo su bołminy tež znamjenja měra, měra a pokoja mjez Bohom a człowjekom, mjez njebjom a zemju, kotryž Jězus Khrystus wschěm pschihotowak, kiž do njoho wěrja: „Měr a pokoj człowjekam na zemi, kiž su dobreje wole“ spěwachu jandżelojo pschi joho narodże; hako kral měra a pokoja czehnjesche wón do Jeruzalema, kaž bě to hižom wot profetow do prědka wozjewjene, a hako znamjenja měra njesechu so jomu bołminowe hałzy napschecżo a tež my njesemy hako dżěczi tamnoho wot Khrystusa dobytoho měra a pokoja bołminy. To znamjenjeja bołminowe a wolijowe hałzy, we prawe zrozemjenjo tutych pótajnosczow a hódne wobeńdżenjo cyłeje swjatoczłnosczże prosy cyrkej we pjatej modlitwje. Na to wokrjepja so hałzy tsikrócz ze swjeczenej wodu a pokadża so z woruchom a potom rozdżěla so mjez pschitomnych duchownych a wěriwych.

Po swjeczizinje zrjaduje so procession, k kotromuž měschnik pschepros z słowami: Procedamus in pace (Chcemy hicz we měrje) a na to so wotwłowi: In nomine Christi, Amen (we mjenje Khrystusowym, amen), a wěriwa wosada wopuschczi cyrkej. Swjaty kschiž njese so do prědka, dokelž procession ma dopomnicz na Khrystusowy sławny czah do Jeruzalema, dokelž pak tón knjez na widżowne waschnjo nasche processiony pschewodżecz njemóże, njese so k najmjenschomu joho swjeczo sobu. Za swjeczom kschižowanoho zbóžnika dże wosadna młodosch, kiž dopomni na tamne czródy dżěczi, kiž z wolijowymi hałzami zbóžnikej napschecżo khwatachu a wjesele wołachu: Hosianna synej Davidowomu, a tak do-

djelnichu tamne ſłowo profety: We horcze dźěczi a cźěžnych ſy ſebi khwalbu pſchihotował (Pſ. 8, 3), a tež hiſchcze dźenſniſchi dźeń dopjelnja pobožne dźěczi tamne ſłowa. Po mkodoſczi du wotroſczeni, wjedźeni wot ſwojich duſchow paſthrjow, bołminy we ſwojich rukach njeſo. Tute bołminy ſu najprjedy znamjenja naſcheje wěry do zbóžnika, my ſwjeczimy joho ſławne dobyczo, pſchez kotrež je wón ſmjercź pſchewinył a nam njebjeſke wrota zas wotewrił. My njeſemy pak tež bołminy hako pſchedznamjenja ſwojich dobyczow, pſchez kotruž mamy njepſcheczeli naſchoho wěcžnoho zboža pſchewinyczź, kaž tež zawdawki kraſnoho myta, kiž ſebi pſchez to dobudźemy. Jenož ſchtož z Khrſtuſom wojuje, dobudźe z nim, a ſchtóž z nim dobudźe, budźe tež z nim krónowany. „Schtóž pſchewinje“ praji Jězus „tomu chcu ja ze mnu na mojim trónje ſedźecź dacź, runje kaž ſym tež ja pſchewinył a z mojim wotcom na joho trón ſo ſynył.“

Hdyž proceſſion zas cyrkwinym durjam ſo wróczi, namaka teſame zankńje, tu zaſtanje khwilku, a ſpěwarjo we cyrkwi nutſka a kiž ſu pſchi proceſſionje pſched cyrkwju, ſpěwaja mjez ſobu krótki khěrluſch. Ha hakle potom, hdyž je měſchnik tſikrócź z kſchižom do duri zaklepał, wotewrja ſo teſame. Schtó njedopomni ſo pſchi tym na ſchtyri tyſac lět dołho zanknjene njebjeſke wrota. Hrěch bě je zanknył, a niczo njecziſte njemóžeſche pſchez nje, žadyn człowjek njemóžeſche je wotewricź. Syn Boži pſchińdźe na ſwět, zo by za człowjekow zas pſchiſtup k njebu dóſtał: „Pozběhnćze ſwoje wrota wy wjerchojo, pozběhnćze ſo wěczne wrota, zo by zaſtupił kral hordoſcze“; a wot tamnych bu praſchane: „Schtó je kral hordoſcze?“ a na to ſo wotmkowi: „To je tón knjez, ton ſylny, tón mócny, tón knjez mócny we bitwje (Pſ. 23, 8), a zo by wón ſwoju móc pokazał, wza Khryſtus tón kſchiž, z tym kſchižom zaklepa wón do njebjeſkich wrotow, kotrež ſó wotewrichu, a nětko cźehnjeſche kral hordoſcze pſchewodźany wot cźródow wumoženych do njebjeſkeje wotcźiny, a wot toho cźaſa ſtoja njebjeſke wrota wſchěm wotewrjene, kiž do Khryſtuſa, do kſchižowanoho zbožnika wěrja.

Pſchez nětko zas wotewrjene wrota cźehnje proceſſion zas do cyrkwje, a na to ſcźěhuja druhe Boże ſłužby.

Nowinki a powjeſcźe.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina, 12. měrca. Dźenſa rano runje 7 zaſtyſchachmy tſikrócź khětſe za ſobu ſo wospjetowace praſnjenjo, tak ſo wokna žrachu. We Budyſchinſkim pólverniku běchu tſi khěžki do lofta zleczeli. Dwaj dźěłaczerjej pſchińdźeſchtej wo žiwjenjo, Stober a Jofka z Budyſchina. Poſleńſchi bě hakle něſchto měſacow do ſtraſchneje ſłužby zaſtupił. Zawoſtaji po ſebi zrudnu mandźelſku z dwěmaj ſynkomaj.

Z Budyſchiny, 6. měrca. Dźenſa popołdnju wokoło ſchtyrjoch bě tudy a eyłej wokołnoſczi lohke zemjeźrjenjo. We horach bě teſame mócniſche.

Z Budyſchina. Pſchichodny tydźeń budźa tu we tachantſkej ſchuli a

na wuczeŕſkim ſeminaru a z nim zjednoczenej präparandze zjawne pruhowanja, k kotrymž ſo ſtarſchi pſcheczelnje pſcheproſchuja.

Z Stareje Cehelnicy. Tudy zemrje pſched nĕkotrymi njedzelemi we cyłej wokolnoſczi znaty J. Skop, kiž pſchez 20 lĕt dołho ſwoje ſtawy trjebacz njemożeſche. Hnadna knjeni we Marijnej Hwĕzdze a nĕkotſi druzy dobroczerjo, woſobnje dwaj buraj z Khróſczic zaſtarachu joho dobroczĭwje ze wſchĕm, ſchož potrjebaſche. Bóh zapłacz wſchĕm nanajbohatſcho wbohomu khoromu wopakazanu luboſcz. J. W.

Z Khróſczic. Zandzene dny pſchebywaſchtej we naſchej wokołnoſczi doſtojnej knjeznje z klóſchterſkoho ziednoczenja franziſkankow z Aachena; knjezna Sekunda a knjezna Beata; poſlednja je dzowka hrabje Kaja Stollberga z Brunjowa, kotraž je pſched nĕkotrymi lĕtami, wjeſela a kubła ſwĕta, kotrež by tu wuzĭwacz mohła, zacpĕwſchi, ſebi ponizne a woporow połne zĭwjenjo tutoho krutoho klóſchtyrſkoho rjada wuzwoliła. — Pſched 15 lĕtami buchu nĕkotre ſotry ſpomnjenoho rjada z Aachena do mĕſta Kaiſerswertha pola Düſſeldorfa powołane. Tu pſchepoda ſo jich zaſtaranju khorownja a dom za khudych. Jich luboznomu, kózdomu woporjej ſtajnje hotowomu ſkutkowanju za położenjo człowjeſkoho hubjenſtwa pak bĕchu jim pſchepodate khĕże bórzy njedoſahace. Nĕkotryzkuli jich pilneho wothladanja potrĕbny dyrbjeſche ſo wotpokazacz, dokelz na rumje pobrachowaſche. Tak wobzanknychu we nadziji na pomoc Bozu a dobroczĭwoſcz ſmĕlnych ludzi nowu rumnu khorownju k czeſczi najzbózniſche knjezny Marije natwaricz. Pſchez nahladne dary nĕkotrych dobroczerjow bu jich ſpomoznemu ſkutkej zakładny kamjeń położeny, k ſpĕſchnomu dalewjedzenju a zbozownomu dokonjenju pak hiſchcze ſu nowe dary potrĕbne. — We dotalſchich khorowni ſłużacych twarjenjach pak zarjaduja ſo nowe wuſtawy, woſobnje jedyn za ſyroty a druhi k nawuknjenju ſchicza za holczata, kiž we ſuſodnych fabrikach dzĕłaja. Nowa khorownja załoži pak ſo tak wobſchĕrna, zo we njej nic jeno khudzi ale tez khori z zamożiczĭſchich ſwójbow dobre wothladanjo dóſtanu. Z dowolnoſczu miniſterija nutſkownych nalezhoſczow, kaz móże ſo to kózdy z „Bautzner Nachrichten“ cz. 45, we tym pſchepokazacz, mózetej doſtojnej ſotſe tez we Sakſkej dary hromadzicz, a ſtej we tutym wotpohladanju do naſcheje ſerbſkeje krajiny pſchiſchlej. Bóh wobradz jimaj tez wſchudzom druhdze kaz pola nas, ſmĕlne wutroby, zo by jeju rjad k położenju człowjeſkoho hubjenſtwa praje derje ſwoje wotpohladanjo wuwjeſcz mohł.

Z dreżdżanſkeje diöceſy.

Z Dreżdżan. We druhej komorje naſchoho ſejma jedna ſo tu khwilu wo nowym ſchulſkim zakonju, za kotrymž wĕſta ſtrona wjele lĕt hizo żakoſczeſche. Schulſki zakoń wot lĕta 1835 je naſche ludowe kaz tez wyſchſche ſchule na wyſoko ſtupjeń doſpołnoſcze pſchinjes, tak zo wſchak tak nuznje njebĕ, jón czĭſcze wotſtronicz. Miniſterium dopjelni pak lĕtſa wolu tamneje ſtrony, a wudzĕła doſpołnje nowy zakoń, kotryż ſo woſebitej deputaciji k dalſchomu wuradzenju pſchepoda. Tola hizom deputacija pſchemĕni tón ſamy we wjele jara wazhnych wĕcach, a pſchedpołoži jón tak druhej komorje, kiž we nim 4. mĕrca jednacz zapoczinaſche.

We nowym zakonju, tak khětše hacž so tónsamy wót prěnjeje komory wuradźi a wot knjejstwa wobkrucźi, powucźi Posoł swojich cźitari we wosebitym nastawku. Ze jednanja druheje komory wuzběhnjemy jeno § 15. Tutón paragraf postaji mjez druhim, zo je tež cyrkwinskim rjadam, kongregracijam założenjo wustawow k rozwucźenju a k wocźehnjenju mkodoscźe jenož pod wosebitym zakonjom dowolene.“ Město toho pak staji Ludwig nowy namjet, po kotrymž cyrkwi, duchownym rjadam a zjednocźenjam założenjo tajkich wustawow dowolene njeje, a tež njedyrbi so cźerpjecź, zo bychu sobustawy cyrkwinskich rjadow na wustawach po zakonju wobstejacych wucźbu dawali.“ Z tuthym namjetom chcyschе won „sotry kschescźanskeje luboscźe“ (hladaj Kath. Pos. cź. 5 str. 36) z Jozefinskoho wustawa a z cyła z kraja wupokazacź, hdyž so jomu to z § 56 zakładnoho zakonja radźiło njebě; wón chcyschе potom tež pschez to skutkowanju knježnow nascheju łužiskeju klóschtrow we pschi nimaj założenych schulach zadźěwki na pucź kłascź. Joho namjet pschepadny skónczinje, a § 15 bu po słowach deputacije pschiwzaty. Pschispomnicź so z wobžarowanjom tež móže, zo kubleŕ Beeg z Brěznej, kotromuž wjetschina serbskich katholikow pschi wólbach swój hłós da, za Ludwigowy pschecźiwo katholikam tak njeznjesliwy zakoń hłosowasche, tohorunje tež kubleŕ Strauch, za kotrohož su katholikojo budyskoho sudnistwa sobu zwjetscha hłosowali. Z toho móža widźecź, kak su jich należnoscźe na sejmje zastupjene.

Z wukraja.

Z Barlina. Minister Bismark krocźi we potłoczowanju katholskeje cyrkwje pschecy dale. Kaž je znate, bu wloni katholske wotdźělenje we ministeriu kulta a wucźby zběhnjene, kiž měješche cyrkwinske a schulske należnoscźe katholikow Pruskeje rjadowacź, a kiž we cyłym cźasu swojoho wobstacźa tak spomožnje za zdźerženjo měra a pschezjednoscźe skutkowasche. To pak bě jenož prěnja, hacž runje jara ważna krocźel. Na to bu tamny Lutzowy zakoń pschecźiwo duchownym do němskoho rajchsrata pschinjeseny a tam tež pschiwzaty, po kotrymž maja so cźisami z jastwom hacž do dweju lětow khostacź, kiž sebi zwěrja zjawnje we swojim zastojnstwje krajne należnoscźe tak rozestajecź, zo mohło to měr skazycź. Hižom tutón zakón dasche dalsche krocźele wocźakowacź. Tak bu nětk nowy zakoń psched pruski sejm pschinjesemy, kiž dohlad ludowych schulow, kiž dotal pod cyrkwinskej wyschnoscźu stojesche, a wot duchownych so stawasche, swětnym wyschnosežam podcźisnje. Tutón zokoń bu, hacž runje lud zjawnje a powschitkomnje swoje njespodobajo na nim wupraji, we druhej komorje z małej wjetschinu 10. februara pschiwzaty, dyrbjesche pak so hischcźe, zo by płacźiwoscź dóstał, tež prěnjej komorje, abo kaž so we Pruskej praji, „komorje knjezow“ k wuradźenju pschedpołożicź. Knjejstwo měješche nětko wulki strach, zo konservativna prěnja komora liberalny zakoń zacźisnje, a woprawdźe we kommissiji, kiž měješche tónsamy k dalschomu wuradźenju we prěnjej komorje sejma pschihotowacź, bu wón tež tak pscheměnjeny, zo dyrbi dohlad schulow cyrkwinskim zastojnikam tež na dalsche so wostajicź. Tola minister Bismark wjedźesche sebi tež tu wjetschinu hłosow dobycź a tak bu tutón namjet zacźisnjeny, a zakoń tak pschiwzaty, kabž bu we druhej komorje wuradźeny.

Zo by so to docpěło, buchu najprjedy za prěnju komoru nowe sobustawy postajene, druhe kiž hewak wjele lět so pschi wuradźowanjach pokazali njeběchu, buchu tu powołani, nowiny dyrbjachu wschědnje dołhe artikle za zakoń pisacź, a Bismark prócowasche we dołhich ryczach, we kotrychž pak tola wscho wěrno njebě, dopokazacź, zo je tajki zakoń nuzna wěc k zdźerženju nutskomnoho měra we Pruskej, zo wot katholskeje cyrkwje za krajne zbožo surowy strach hrozy, zo wón a joho towarschoho to wjele lěpje widźa a wjedźa, hako druzy. Pschez tajke woprawdźe njehódne srědki radźi so jomu wjetschinu hłosow tež we prěnjej komorje za zakoń dobycź.

Z Barlina. Hrabja Arnim, kiž bě pruski zapósłanc pola s. wótca, je k zapósłancej pola francózskoho knjejstwa pomjenowany. We Romje bě won wosobnje pola italskoho krala a krónprynca rady widźany; hižom psched lětom bu z Roma wotwołany, a jednasche pschi wobzankjenju měra mjez Francózskej a Němskej. We tutych dnach pschebywa zas we Romje, zo by s. wótcej list swojoho krala, kiž joho wottam wotwoła pschepodak. — Pschi zmyslenju nětsischoho pruskoho ministerija pschećiwo katholskej cyrkwi drje budźe z cźežka nowy zapósłanc postajeny, k zastupjenju katholskich należnosczow pschi japoschtolskim stole.

Z Barlina. Wschelake nowiny, kiž hewak we mjenje a po woli knjejstwa pisaja, chcedźa wjedźecź, zo je so tež wobzanknyło, pschećiwo biskopej we Ermlandźe, kiž je někotrych njeposłuschnych duchownych z cyrkwje wuzanknył, krucźe wustopowacź, dokelž, tak sudźa tamne nowiny njerozomnje dale, so pschez to prawa swětneje wyschnosczе ranja. Najskerje budźe sebi pruske knjejstwo žadacź, zo maja katholscy biskopojo najprjedy we joho dowolnosćź prosyćź, prjedy hacź smědźa někoho po cyrkwinskich zakonjach khostacź. Potom so wot ministrow a druhich ludźi pschi kóždej pschiležnosczi katholskej cyrkwi a jeje biskopam porokuje, zo chcedźa wschudźóm knjeźicź. Bychu zawěrno jara njehódni pastyrjo swojich wosadow byli, hdy bychu wschěm potłoczowanjam mjelczeli.

Z Erfurta. Tudy wotpali so 7. měrca prjedawschi klóschtyr bosymnichow Augustinow, kiž nětko luthersku syrotnicu we sebi hospodowasche. To je tónsamy, do kotrohož je Luther 17. augusta 1505 hako bosymnich zastupił. Cuzym pokazowasche so tež stwiczka, we kotrejž bě wón bydlił a kiž so tež spali. Tež druhe stare wopomniki, kiž so tu khowachu, buchu pschez woheń zapuscźene.

Rakuska. We zańdźenym lětstotetku bu pschez khěžora Józefa wjetschi dźěl klóschtrow we wschěch krajach Rakuskeje zběhnjeny, a jich wulke zamoženjo bu wot knjejstwa pschetrjebane. Mały dźěl tohosamoho bu k założenju nowych schulow a farow skhowany, dokelž pschez zběhnjenjo klóschtrow pobrachowasche na duchownych a wucžerjach, kotsiž běchu so prjedy z klóschtyrskich duchownych brali. Tutón dźěl klóschtyrskoho zamoženja dósta mjeno „Religionsfond“. Hižom we tamnym czasu bě za tute pschez krajnu wyschnosćź założene nowe duchowne města postajena mzda jara moliczka. Hacź runje su nětko wschě k žiwjenju potrěbne wěcy wjach hacź dwójcy tak drohe kaž tehdom, njeje so mzda tamnych farow powyschiła, tak so dyrbjesche wjetschi dźěl rakuskoho duchownstwa z nuzu wojowacź abo k najmjenschomu jara zlutniwje žiwy bycź. Tola nětko je rakuske knjejstwo spóznało, zo je joho winowatosćź, woprawdźe zrudne wobstejnosczе wulkoho dźěla katholskoho duchown-

ſtwa polóžicz, a tak dokhody tamnych z Religionsfonda płaczomnych farſkich měſtow z nowa rjadowacz. Dokelž pak ſo ta hnydom ſtacz njemóže, je ſebi k nakhwilnomu podpjeranju duchownſtwa 500,000 ſchěſnakow wot ſejma žadało. Tute pjenjezy běchu ſo potom na jenotlíwe kraje rozdželiłe, na czěſke kraleſtwo by k pſch. 107,800 pſchiſchło. Tež wſchelacy rakuſcy biſkopojo ſu wo powyſchenju mzdy nižſchich duchownych wuradželi. Tak je nadžija, zo budže jich woprawdže ſprawna žadoſcz ſkoro ſpokojena.

Rakuſka. Tudy ſo proteſtkatholikam tak njeholduje, kaž we němſkim khěžorſtwje. Jich njehańbita žadoſcz, zo maja ſo woni za prawu katholſku cyrkej we Rakuſkej pſchiſpóznacz a džeržecz a zo ma ſo jim cyrkwinſke zamoženjo pſchepodacz, je ſo jim kaž ſo rozemi, cyle zapowjeła. Ale tež dale je miniſterium kulta poſtajiła, zo wot jich duchownych wjedžene cyrkwinſke knihe, pſched nimi wobzanknjene mandželſtwa njepſchipóznaje. Tak drje ſo proteſtkatholikojo we rakuſkich krajak ſkoro zhubja.

Z Trienta. Naſch wjerchbiſkop Benedikt Rikkabona je 5. měrca we 64. lěcze ſwojeje ſtaroby wumrjeł.

Z Roma. Kardinalojo zhromadžichu ſo 23. februara rano we vatikanſkim hrodže a tu wozjewi jim ſwj. wótc 28 z nowa poſtajenych arcbiſkopow a biſkopow. Mjez tutymi ſu tež 6 za ruſke khěžorſtwo. To za to ſwědczi, zo je zwjazk mjez japoſchtołſkim ſtołom a ruſkim knjejſtwom zas trochu pſchecželniſchi.

Naležnoſcze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: **k.** 200. Michał Lebza z Kulowca; 201. Mikławſch Wenka ze Serbſkich Pazlic; 202. Madlena Jancyna (Mikławſchcyna) z Kazka; 203. Jan Maaz z Wulkoho Wjelkowa; 204. Jakub Libſch z Hornjoho Wunjowa; 205. Hana Pjekarjec ze Židowa; 206. Michał Žur z Njebjelczic; 207. farař Jakub Herrmann z Wotrowa; 208. Jakub Stranc ze Žuric; 209. Jakub Smoła z Kaſchec; 210. Mikławſch Böhma z Wotrowa; 211. Mikławſch Rynczka z Wotrowa; 212. Hańža Lehmanec z Khanec; 213. Mikławſch Hejdan z Wotrowa; 214. Korla Nowak z Khanec; 215. Jurij Pjech z Krěpjec. (Pſchich. dale.)

Na lěto 1871 dopłaczi: **k.** Mikławſch Wujeſch z Njebjelczic.

Dobrowólne dary: **k.** farař Fr. Riedel 15 nſl.; Njemjen. 2 nſl.; J. M. z Cz. 5 nſl.; J. L. z W. 5 nſl.; B. W. z Ž. 5 nſl.; P. R. z W. 1 nſl.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: **k.** N. B. W. w Z. 1 tol.; M. B. we W. 5 nſl.; pſchez **k.** kapłana Duczmanna 1 tol.

Hromadze: **5863** tol. 10 nſl. 5 np.

Za jutrownych kſchižerjow pſchedawaja ſo w Khróſczicach a w Kulowje broſchirowane za 1½ nſl.:

Jutrowne khěrluſche,
z khróſczanſkich ſpěwarſkich wuwzate.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 7. **6. hapryla 1872.** **Lětnik 10.**

Boże horjestaczo.

„Tón Knjez je horjestanyk, wón je zawěrno wot smjercze stanyk," tak powjedachu sebi swjeczi japoschtołojo z wulkej wjesołoscžu na tseczim dnju po boloscžiwej smjercži swojoho mischtra. A tute radostne powjestwo wospjetuje so wot tamnoho czasa kóždolětnje a zbudži swjatu wjesołoscž we kóždej kschescžanskej wutrobje. Tola katholska cyrkej njewozjewja jeno tutón wozbožacy podawk ze skowami, ale pschedstaja jón tež pschez swjeczatka, nasche wucho njedyrbi jeno radostnu powjescž słyschecž, ale tež nasche wóczko dyrbi ju widžecž a tak wutroba ju hłubscho zacžucž a pomjatk krucžischo wobkhowacž. We jutrownym czasu widžimy na prawej stronje wołtarja swjeczo stojo, kiž so tež we procejsionach sobuwokołonosy. To je wobraz wot smjercze stanjenoho zbóžnika a mjenuje so tohodla tež „Boże horjestaczo." Wone pschedstaja nam wot smjercze stanjenoho zbóžnika, kiž na skale stoji, swjate pjecž rany na nohomaj a rukomaj a na stronje su k widženju, z prawicu pokazuje k njebju, z liwicu pak khorhoj dżerži. Pschez tute swjeczo dopomni nas cyrkej na rjane wucžby a wěrnoscze.

1. Skała je podnožk, na kotrymž zbóžnik stoji. To dopomni nas najprjedy na powjescž swjatych scženikow, po kotrejž Józef z Arimatheje a Nikodemus Jězusowe czěło z kschiža wzaschtaj a do nowoho, do skały wurubanoho rowa pokožischtaj. Na skału stupi tak tón zbóžnik najprjedy po swojim horjestaczu. — Tuta zwonkowna wobstejnoscž pokazuje pak tež na hłubsche wěrnoscze. Skała to je něschto krute, twjerde, schtož so tak lohcy powalicž a wobroczicž njeda. Tak dopomni pschi tuthym wobrazu skała, na kotrejž Khrystus stoji na wobkrucženjo, kiž je joho swj. wucžba pschez joho horjestaczo dóstała. Pschez nje wobkrucži zbóžnik swoje słowa hako bóžsku wěrnoscž. Hižom we swojim žiwjenju pokazuje wón na swoje horjestaczo hako na najwjetschi dżiw, pschez kotryž budże joho bóžske jow-

pschińdźenjo najdospołnischo wozjewjene. „Tutón bohazabyczźiwy, njeswěrny splah,“ praji wón we njewěriwych židach, „žada sebi jene znamjo, ale jomu njebudźe žane znamjo date hako znamjo profety Jonasa. Kaž je Jonas tsi dny a tsi nocy we rybinym brusche był, tak budźe też syn człowjeka tsi dny a tsi nocy we wutrobje zemje.“ A kaž Jonas žiwy z ryby pschińdźe, tak stany też Khrystus z nowa woživjeny, z klina zemje. Móžesche snadź so zjawnischi dopokaz za joho bóžsku naturu žadacź? Móže sebi jedyn wjetschi dźiw myslicź, hako hdyž so mordły sam zas k žiwjenju zbudźi. To njemóže smjertny człowjek, to zamóži jenož njesmjertny Bóh. Skawne horjestacźo je tak najwěsczźischi dopokaz, zo je joho wucźba bożska wěrnosćź, wschě joho słowa su pschez tutón dźiw wobkrucźene, dóstanu krutosćź, kaž krutosćź skały.

„Njebjo a zemja zańdu, móje słowa pak njezańdu,“ podobnje bě tón zbóžnik husczźischo k swojim japoschtołam ryczał, a my widźimy tute słowa dopjelnjene, krucźe stoji joho wucźba pschi wschitkich njepschecźelskich napadach, krucźe kaž skała we wichorach wschitkich czasow joho cyrkej. Kak mócni njepschecźelojo njestanychu we běhu czasow pschecźiwo tutej swjatej wucźbje, židźa, pohanojo a njewěriwi kscheszczenjo a chychu czistu wucźbu z wopacźnej człowjeskej wědomosczu skazycź. Wscho je so we swěcźe pscheměniło we czasu 1800 lět, ale Jězusowa wucźba je njepscheměnita wostała, a budźe je też wostacź, byrnje so wona też kaž we naschim czasu ze słowami a pismami, z leszu a ćźu haniła a pschimała, dokelž wěrna wucźba Khrystusowa podpjera so na skału, kaž jeje wot smjercźe stanjeny bóžski wucźeŕ sam a tuta skała, hdźe wona je? „Ty sy skała, a na tutu skału chcu ja moju cyrkej twaricź, a mocy hele ju njepschewinu.“ Komu prajesche zbóžnik tute ważne słowa? schtó je tuta skała, na kotruž je Khrystusowa cyrkej, twjerdźizna wěrnosćze twarjena? To je Pětr, tamny Pětr, kiž ženi njewumrje, ale we swojich nastupnikach, romskich bamžach stajnje žiwy wostanje. Tam je po tajkim jeniczka wěrna cyrkej Khrystusowa, hdźež je Pětrowa skała, a schtož jenož też zwjerschnje stawizny swěta znaje, a wěrnosczi swoju wutrobu z dobrej wolu njezanknje dyrbi so pscheswědczicź, zo tuta cyrkej we prawdźe na skale stoji. Hdy by móžno było, ju powalicź, by hižom so to dawna dyrbjało stacź, dokelž nic lětstotetki, ale hižom nimale 2000 lět dołho zaběhuja so pschecy nowi njepschecźelojo, ju znicźicź, ale wscho je podarmo. To je tamna khěža, kotruž je tón najmudrischi na skału twaril, tu móža nětko mócne wichory so zběhacź a lijency pschecźiwo ni swoje žołmy słacź, tuta khěža njepanje, wona stoji na skale. Na krutosćź cyrkwje dopomni tak też skała, na kotrejž swjeczo wot smjercźe stanjenoho zbóžnika stoji. Pschez wulki dźiw swojoho horjestacźa je tak Khrystus swoju wucźbu a swoju cyrkej na najwěsczźischo wobkrucźił.

(Pschichodnje dale.)

Nowy zeschiwk „Žiwjenjow Swjatych“.

Nasche towarstwo je dźensa dźewjaty zeschiwk legendy, wot k. kapłana Ducźmana wustojnje a wobschěrnje spisaneje, wudało za sobustawy łońschoho lěta. Zo je tónle zeschiwk hakle nětko wuschoł, na tym je czischczeŕnja wina, kotraž měješche

wot decembra, hdyž sebi doczischczenjo żadachmy, pschewjele druhoho dźěła. Za to wuńdże sczěhowacy zeschiwk zahe w nazymju.

W tymle zeschiwku je najprjedy dokonczenjo 66. wotdźělenja legendy, kotraž żiwjenja Swjatych psched skónczenjom nawjeczornoho romskoho khěžorstwa powjeda. Wobschěrnischo je tam wopisany po swojim żiwjenju a skutkowanju s. Hieronymus, slawny cyrkwinski wuczeŕ, s. biskop Porfyrius, a s. biskop a cyrkwinski wuczeŕ Hawschtyn (budźe so hako najwobschěrnischo wopisany wosebje naschomu ludej lubicź), s. martraŕ Jakub z Persiskeje. Dokelž běchu w tamnym czasu prěnje wulke cyrkwje swjeczene, dha sczěhuje nětk powjesczź wo załoženju a poswjeczenju basiliki Salvatora, swjateju Pětra a Pawoła, s. Marije „na sněžy" a cyrkwje „wozjewjenja s. Michała". Potom spoczina so w knizy nowe 67. wotdźělenjo „czas pschecźahowanja ludow w nawjeczornych krajach hacź k Muhamedej" (445—622). Tu zetkamy najprjedy w rjedźe romskich biskopow s. bamża Leo Wulkoho, s. Hilaria, a bjez sczěhowarjemi tež wobschěrnje wopomjnanoho s. Hrehorja Wulkoho. Z tehdomnischich biskopow w Gallii (pozdźischej Francózskej) su zajimawi s. Lupus, s. Remigius a s. Cäsarius; z biskopow Britaniskeje (Jendźelskeje) pak s. Patrik, japoschtoł Irlanda a s. Hawschtyn, japoschtoł Jendźelczanow. Bjez Swjatymi z kralowskoho rodu (abo splaha) mamy s. Zygmunda, s. kralownu Klotildu, s. prynca Hermenegilda, s. Radegunda a s. krala Ethelberta abo Alberta. Bjez martrarjemi z Vandalskich pschesczěhanjow w Africy su s. Deogratias, Armogastes, martrarjo jutrowniczki, s. Liberat a towaŕschojo, swjata Dionysia, s. biskop Eusebius a wjacy druhich. Nasche wobdźiwanjo zasłuża dale tehdom żiwi swjeczi putnikojo a mnichojo; z prěnischich su to s. Alexius, kiž je 17 lět njepóznaty w domje swojoho nana bydlił, a potom s. Simeon Stylita, kiž je najprjedy na dwěmaj nizkimaj stołpomaj pobywschi potom 22 lět na 40 łochczi wysokim wuzkim stołpje żiwy był a pokutu prědował; dale tež s. abt Severin, s. nastołpnik Daniel, s. Sabbas, s. Jan Mjelczeŕ a druzy. Z mnichow je tam s. Roman, s. Euthymius, s. arcwótc Theodosius, s. Fulgentius atd.

Tak daloko mój pschehlad. Njech nasch lud czita a tež dźěczom czitacź dawa tute żiwjenja Swjatych, zo bychu wschitcy w kóždym powołanju swjatosczź wuknyli po słowach s. Hawschtyna: „Hdyž mózachu to czile (swjeczi) a tele (swjate), czohodla nic tež ja?" Knjezej kapłanej Duczmanej, naschomu pilnomu spisowarjej pak prajimy w mjenje towaŕstwa dźak za tule knihu a pschejemy, zo by so we wudawanju spěschnischo pokroczicź hodźiło! *Γ.*

---

† Franc Lemmer.

Pjatk 22. měrca wjeczor 8 wumrje po krótkej khorosczi zasłużbny wuczeŕ tachantskeje schule knj. Franc Lemmer. Tónsamy narodźi so we lěcze 1822 we Rußdorfje pola Ostrica. Po pilnym pschihotowanju wuczeŕstwjej na Budyskim krajnostawskim seminaru skutkowasche won wot lěta 1842 we Ostricu, najprjedy hako pomocny wuczeŕ. Tež joho tamnischi wuczomcy wobkhowaja jomu dźakomne wopomnjeczo. We lěcze 1850 bu na naschu tachantsku schulu powołany, na ko-

trejž 22 lět najspomožnischo swoju wuczersku wustojnosczż nakožowasche, a to wot zapoczatka jow we tejsamej klassy, najmjeńsche dżěczi wón wjedżesche a wubudżowasche we nich wotpoczowace mocy. Wosobnje znaty pak bě njebohi Lemmer we cyłym měsczże pschez swoju wulku wustojnosczż we rjanopisu a we rysowanju, a rozwuczowasche we tym nic jeno we tachantskej schuli ale tež no naschim katholskim seminaru, a tež we tudomnej znatej schuli za pschekupskich. Pod joho nawjedowanjom zhotowjene pisma a rysy namakachu pschi zjawnych pruhowanjach wschěch spodobanjo. Tež towarstwo kath. rjemjesnikow žaruje psche njoho, dokelž njesebicžnje wudospołnjesche wón pschez dwě lěcze dołho rjemjesnikow we pisanju a rysowanju. — We poslenjej zymje bě na nim widżecż, zo je khorowaty, tola zasta pak wschitke swoje służby hacż do poslenjeje hodżiny najswěrnischo, chcysche hischcże tež 18. měrca postajene pruhowanjo we tachantskej schuli sam dżerżecż a bě k tomu tež hižom we salu pschitomny. Tola tu bě jomu tón knjez mjezu stajił, kotruż njedyrbjesche pschekroczicż. Wulka słabosczż nuzowasche joho so lehnycż, khorosczż spěschnje pschibjerasche; wón dósta swj. sakramenty khorych a pschihotowasche so tak swoje pruhowanjo psched Bohom wotpołożicż. Pjatk wjeczor zańdżeli swojej woczi za tutu czasnosczż. — Joho swjatoczny pohrjeb bě we martronym tydżenju wutwory dopołdnja, a swědczesche, kak bu joho njenadżita smjercż wobżarowana wot dżěczi a jich starschich, kiž ze sylzami we woczomaj wokoło joho rowa stojachu. Duchowna wyschnosczż pschewodżesche we nim swědomitoho a podwolnoho wuczerja, kollegojo ze wschěch měsczanskich wuczernjow pschecżelnoho a swěrnoho towarscha, zawostajeny bratr a tsi sotry płakachu we dobroczinwoho bratra a namakachu we poslenjej czesczi, kiž so jomu po smjerczi wopokaza ton trósczt, zo je sebi pschez swoje pilne skutkowanjo czesczomne a dżakomne wopomnjeczo pschihotował. R. i. p.

Nowinki a powjesczе.

Z nascheje diöceje.

Z Budyschina. Rjana jutrownczka bě tež lětsa we wschěch serbskich katholskich wosadach wjele pobožnych kchižeri zhromadżiła, kiž po starym rjedże na rjenje wupyschenych konjach kschižerske procesiony dokonjachu a wot smjercże stanjenomu zbóžnikej wjesele khwalbne khěrtusche spěwachu.

Z Budyschina. Zańdżenu srjedu swjeczesche „Maczica serbska“ 25lětny jubilej swojoho wobstacża. K tomu bě so wjele za serbski lud a zdżěłanosczż staroscżiwych muži z blizka a z daloka do hosczeńca winoweje kicże k hłownej zhromadżiznje zeschło. Swjatocznosczż zapoczinasche so ze serbskim spěwom, na to bě swjeczeńska rycż, a rozprawa we 25lětnym skutkowanju Maczicy. Zhromadna wjeczeŕ a zabawa da maczicznym sobustawam pschiležnosczż k dalschomu pschecżelnomu rozmłowjenju. „Maczica serbska“ je, kaž drje to wjetschi dżěl czitarjow „Kath. Pos.“ wě, towarstwo serbskich muži, kiž chce pschez wudawanjo dobrych ludowych a wuczenych spisow a pschez wudawanjo czasopisa za czischczenjo a wutwarjenjo serbskeje rycże a za zdżěławosczż serbskoho ludu so po możnosczi staracż.

Jara wjele spomožnoho je Maczica dokonjała. Wjacy by so hischcze stało, hdy by bohatsche pjenjeżnje srědki wobsynyła.

Z Kukowa pola Marijneje Hwězdy pisa so do „Katholisches Kirchenblatt" we Drježdżanach: Katholske kasino we Kukowje chce serbski cyrkwinski spěw we klóschtyrskej cyrkwi Marijneje Hwězdy hajicz a k tomu je so we nim czródka wosobnje młodych muži zjednocziła, zo bychu so pod nawjedowanjom knj. wuczerja Bräuera we cyrkwinskim spěwje wudospołnoscźili. Z dowěru so nadźije, zo budże tute dobre wotpohladanjo wot Boha žohnowanjo, wot pschecźeli rjanoho cyrkwinskoho spěwa pak podpjeru dóstacź. — Tež Kath. Posoł so jara nad tym zwjeseli a pscheje jenož, zo by so tež serbski spěw w klóschtyrskej cyrkwi z pischczelemi pschewodżał. Potom bychu serbske khěrlusche mócnje w rjanej cyrkwi klinczeli!

Z Schěrachowa. We nocy wot 17. k 18. měrca sta so we naschej cyrkwi wobżarowanja hódny złóstny skutk. Paduschi, kiž běchu pschez wokno do cyrkwje pschischli, su tabernakel z mocu wotewrili, a ciborium je swjatymi woblatkami rubili. Hacz dotal njejo so niczo namakało, tež swjate hostije nic. Bóh daj, zo by zkóscźinc k spóznaczu swojoho njeskutka pschischoł, wonjeczescźeny najswjeczischi sakrament pak dospołne wujednanjo dóstał.

Z drježdżanskeje diöcesy.

Z Drježdżan. Pomocny wucžeŕ na schuli pschi Queckbrunje Moric Dominik je k statnemu wucżerjej pschi tejsamej schuli postajeny.

Z Drježdżan. Boże służby we matrownym tydżenju běchu we wschěch katholskich cyrkwjach bohacze wopytowane, wosobnje we kralowskej cyrkej, do kotrejež wosobnje krasna a hnujaca hudżba pschi božich służbach, kaž jara rjany Boži rowczk a swjatoczłnoscź Božoho horjestacża wulku mnohoscź pobożnych kemscheri pschiwjedże Nasch pobożni kral, hacz runiż we poslenim czasu kusk khorwaty, dawasche ze swojej wysokej swójbu wschěm pschitomnym najlěpschi pschikład.

Z Drježdżan. Nasch sejm so němskoho reichstaga dla hacz na njewěsty czas pschetorhnje. Nowy schulski zakoń so hakle tak nazymu, dokelż prjedy drje so wuradżowanja sejma z czeżka zas zapoczinu, na dżeński porjad prěnjeje komory pschinjese.

Z wukraja.

Němska. Wschě krocżele, kiž so we němskim khěżorstwje pscheczżiwo katholskej cyrkwi, abo jedyn móże prajicź pscheczżiwo kscheścźijanstwej stanu, pokazaja wěstu wotryczżanu pschezjednoscź, stawaja so we Pruskej, Badenskej, Saksej kaž na poruczżene kommando. Někotryżkuli wichor hischcże hrozy, prěni budże najskerje so pscheczżiwo duchownym rjadam a klóschtrskim zjenoczenjam zběhnycź a pschedewschěm jesuitow potrjechicź. Tež prof. Döllinger wěschczesche we jenym ze swojich pschednoschkow, kiž mějesche we Mnichowje, zo bórzy czas so pschibliżicź widźi, we kotrymż budże Němska wot jesuitow wumożena. Döllinger hako radżiczel wschelakich wysokich knježich, kiž krajne należnoscże rjaduja, móżesche to drje wjedźecź.

Z Barlina. Nowy, dohlad ludowych schulow nastupacy zakoń, hižom so wot swětneje wyschnoscże nałożuje; wjacy duchownych kiž běchu z czesczu swoje za-

ſtojnſtwa hako dohladowarjo zaſtali, buchu z njedžakom z tychſamych puſchczeni, druzy ſu je ſami zkoželi, mjez nimi tež něſchto lutherſkich fararjow. — Woſobnje njeznjeſlìwje a cžiſcze po ſwojej hłowje chce barlinſke miniſterium cyrkwinſke a ſchulſke naležnoſcže we nowymaj krajinomaj Elſaß a Lothringen rjadowacž. Tak dołho hacž wonej k Francózſkej pſchiſłuſcheſchtej, rjadowachu ſo tamne naležnoſcže po konkordacže, kiž mjez japoſchtołſkim ſtołom a francózſkim knjejſtwom wobſtejeſche. Konkordat zhubi pak ſwoju płacžiwoſcž tak khětſe hacž krajinje pod druhe knjejſtwo pſchińdžeſchtej, a tohodla by ſo nětko mjez japoſchtołſkim a pruſkim knjejſtwom nowe zjenocženjo ſtacž dyrbjało, po kotrymž mohłe ſo cyrkwinſke naležnoſcže tamneju krajinom rjadowacž. Měſto toho pak chce pruſke knjejſtwo wſcho po ſwojej hłowje bjez wſcheje druheje rady dokonjecž, ſo njepraſchejo, hacž ſo pſchez joho zakonje prjedawſche prawa katholſkoho ludu a cyrkwje ranja a zacpěja abo nic. Kaž rěka, dyrbi k dalſchomu wuwjedženju tamnych nowych zakonjow prawje njeznjeſlìwy zakoń Napoleona I. ſo k zakładej położicž, po kotrymž dyrbi cyrkej jeno podwolna ſłužownica krajneje wyſchnoſcže bycž, a ſebi niczo prajicž a cžinicž zwěricž njeſmje, ſchtož tuta ji njedowoli. Tamnej krajinje džetaj po wſchěm zdaczu cžežkim cžaſam napſchecžo.

Z Trienta. Wjerchbiſkop Rikkabona, kotrohož ſmjercž tež my po druhich nowinach pſchinjeſechmy, je ſtraſchnu khoroſcž k radoſcži ſwojeje diöceſy pſchetrał a namaka ſo na puczu polěpſchenja.

Z Roma. Ženje njejo ſwjaty wótc tak wěrne dopokazy luboſcže a ſwěry doſtawał kaž runje nětko we cžaſu italſkoho namócnoho knjejſtwa, ženje tak blizko a tak huſto ze ſwojimi poddanami wokoło khodźił, kaž nětko, hdyž je jaty. Wſchědnje pſchikhadžeja k njomu deputacije ze wſchelakich romſkich farow a džělow měſta, wot wſchelakich pobožnych bratſtwow, dobroczerſkich a wucženych towarſtwow. Wſchěch wón wě tróſchtowacž, k dowěrje na Božu pſchedwidžomnoſcž zbudžicž a tak z nowa wožiwjenych a we ſwěrnje wobkrucženych znjeſenju cyrkwi cžinjeneje njeprawdy a kſchiwdy z nadžiju na wróczenjo rjeńſchich cžaſow pſchihotowacž. 18. měrca powita ſwj. wótca deputacija katholſkich džěłaczeri z Turina a po wozjewjenju ſwojich zacžuczow ſwěry, pſchiwiſnoſcže a wobžarowanja pſchepoda jomu we mjenje wſchěch katholſkich džěłaczeri Turina, drohi, kraſnje džěłany kheluch a pſchiſtaji pſchi tym, zo dyrbi to bycž zarunanjo za kheluch, kotryž ma kóždołětnje ſardinſke knjejſtwo hako tribut ſwj. wótcej dawacž, winowatoſcž, kotruž pak tamne njeſwěrne knjejſtwo wjele lět dołho dopjelniło njejo. Swjatoho wótca tajke ſwěrne zmyſlenjo jara zwjeſeli. — Tež woſobni cuzy pſchikhadžeja jara huſto k ſwj. wótcej, tak bě tu pſched jutrami danſki kral a kralowa ze ſwójbu, prync z Wales, a tež druzy woſobni cuznicy. — Kak derje ſo italſke knjejſtwo za měr, dobry rjad a zakitanjo cuzoho kubła ſtara, pokaza podawk kiž rakuſke nowiny „Vaterland“ pſchinjeſu: Na ſwjecženju ſwj. Józefa džěch ja pſchez torhoſchczo pſched cyrkwju Marije maggiore, a tu widžu ja cžródu hólczatow, kamjenje do woknow klóſchtra ſwj. Antonija mjetacž a ſo wjeſelicž, hdyž kruchi ſchkleńcow wokoło lětaja. Pſched klóſchtrom ſtoji wojeńſka ſtraža, we blizkoſczi trjechich dweju wojakow policije, ale tamne hólczata njedachu ſebi pſchez ſwoje wjeſelo kazycž.

Amerika. W Raleigh pola Baltimore buchu 8. januara pschez k. Namara do katholskej cyrkwje pschiwzaczi 1. general Dargan, senator w Anson-Counti, kiž jo syn protestantskoho prědarja, a bratr prědarja pola baptistow; 2. slawna spisarka, knjezna Fischerec a 3. Dr. Ives, prjedawschi protestantski biskop. Tež prot. prědak Dr. Josua Bradlay, kiž swojej wosadze zańdzenu njedzelu wozjewi, zo chce k katholskej cyrkwi pschistupicz, jo nětk w New-Yorku w cyrkwi swj. Schczěpana katholske wěrywuznaczo wotpołożił. K.

Indiska. Tudy skutkuja jesuitowje hako missionarojo, pólni prědarjo a wuczerjo. Dowolamy sebi tudy sobudzělicz, kak so jich skutkowanjo wot dweju wysokeju protestantskeju zastojnikow sudzi. Wot 3 lět sem wobstaraja mjez druhim we Kurachec němscy jesuitowje wuczernju z 120 hólczatami. Protestantske tam wukhadzace nowiny, z mjenom „Sindian" 20. oktobra z. l. wo tutej wuczerni takle pisaja: „Za wczerawschim běsche we wuczerni swj. Patrika w Kurachec lětne pruhowanjo a wudzělenjo mytow. Knjezerski präsidenta tuteje provincy, William Merewether bě tež pschitomny, a dzerzesche pschi tej składnosczi rycz. Najbóle wuzběhowasche wón skutkowanjo a woporv wysokoczesczenych wuczerjow. Wón praji: „Zo dyrbi z khwalbu wuznacz, zo su płody jich skutkowanja kózde lěto krasnische, a móza so jenoz wosebitym prócam jich wuczerjow pschipisacz. Wobrocziwschi so na wuczownikow, pschejesche jim zbozo k pilnosczi a tym mytam, kotrez nětk dostanu, a pschistajiwschi hischcze jich napominasche, zo dyrbja so tych dobrotow hódni wopokazacz pschez to, hdyz maja wuczerjow prawje zańcz, kiž su nic swětnoho wuzitka dla, ale, zo bychu za jich duchowne wudospołnjenjo w tutej wotlezanej provincy jendzelskoho kralestwa skutkowali, domowinu a wótcny kraj wopuschczili. K tutomu swědczenju pschizankuje so hischcze druhe, kotrez pola podomnej pschilezsnosczi belgiscy jesuitowje w Calcutta dostachu. We Calcutta, schtoz je residenca městokrala Indiskeje, wobstaraja jesuitowje 9 wuczernjow, kiž su wot 1400 schulerjow wopytane, a wysche toho kollegium swj. Franca Xaverskeho. Tute kollegium, kiž w spoczatku lěta 1864 jenoz 100 studowacych liczesche, mějesche w oktobru 1871 502 studentow, kotrymz 12 jesuitowje hako professarjo, pschedstejachu. Wone ma prawa universitu, kaz tamne w Bombai. Pola wudzělenja mytow w zańdzenym lěcze poczesczi tež městokral, lord Mayo, kollegium z wopytom, a w pschitomnosczi japoschtolskoho provikara a wulkoho dzěla kralowskich zastojnikow, praji wón pschi skónczenju swjedzenja tute słowa: „Wysocyczesczeni knjeza! czesczeni wuczerjo, studentojo a wschitcy młodzencojo kollegia Xaverskoho! Je mi k wulkomu wjeselu, zo mózach so w duchownych dobrotach pschepokazacz, kiž so pschez prócowanja tutych dostojnych knjezow, kotraz tomu wustawej pschedstoja, wulkej liczbje młodych ludzi wopokazaja. Z wulkej spokojnosczu widzu, zo so nic samo 567 dzěczom tudy dobrota wotczehnjenja stanje, ale zo so jich mjez nimi wjele namakaja, kiž so we wědomosczach dale wudokonjecz pytaja, a w tutym kollegiu pschilezsnoscz wuzija, skhodzenk wyscheje wědomnosczе dozpjecz. Winwatoscz pschikazuje mi, pschi wudzělenju Waschich mytow tudy pschitomny bycz; ale ja pschińdzech tež k mojomu zawjeselenju. A ja dyrbju wuznacz, zo je mi to, schtoz sym widzał a słyschał, wulku zabawu pschihotowało. Ja mózu z wěstosczu woczako-

wacz, zo budza czi mkodzi ludzo, kotrymž mamy so tutón rjany dzeń dzakowacz, tež z podobnymi skutkami jich puczowanjo zjawnoho žiwjenja, kiž nětk nastupja, wobkruczicz, kaž su je jow theoretiscy wuwjedli. Skónczinje pscheju ja k. profesarjam a studentam wschitke zbožo. Ja mam pscheswědczenjo, zo kóždy kotromž strowe woczehnjenjo a podpjeranjo wěrnej wědomnosczje na wutrobje leži, na kczéwu tutoho wustawa so wutrobnje zwjeselicz dyrbi, hdyž wobhlada, kajki skhodzenk wědomnosczow wuczerjo dospěchu, a jich wuczownikow pschez tule dospownu wuczbu k tajkej wysokej wědomnosczi pschiwjedzechu. Tola pschi wschěm procowanju za wědomnosczje wedza tuczi wuczerjo hischcze młode wutroby tež k póccziwosczi pschiwjesez, kajkuž na druhich wuczernjach njenamakamy." Takle sudzitaj dwaj anglikanskaj w skutkowanju jesuitow!! K.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenaj: Marija Madlena, dž Handrija Mikk. Njehorka z Budyschina; Korla Max, s Handrija Ernsta Gudy z Židowa. — Zemrjeczi: Bosczij Žefka, dżěłaczeŕ we pólverniku pola Budyschina, 40 l. 7 měs.; Marija, dž. schewca Valentina Górnoho z podhroda, 3 l. 6 njedž.; Hana Marija, dž. Bernharda Pursche z B., 4 njedž.; Bohuměr Gustav Broda z B, 22 l. 9 měs.; Pětr Narczik ze Schunowa, w skužbje w Hrubjelczicach, 31 lět; Hańža zwud. Jenczowa z B., 74 lět; Marija Duczmanec (Kulmanec) z B., 61 l. 3 měs.; Franc Lemmer, wuczeŕ z B., 50 lět 3 měs.; Jan Bjarsch (Nowak) z B., 55 lět 5 měs.

Należnosczе towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: kk. 216. Michał Nobel z Wotrowa; 217. Jakub Schotta z Kaschec; 218. Jakub Balcer z Wotrowa; 219. Boscij Weclich z Žuric; 220. Michał Cyž z Wotrowa; 221. Pětr Nobel z Wotrowa; 222. Pětr Bur z Wotrowa; 223. Michał Njeda z Wotrowa; 224. Khata Weclichec z Žuric; 225. Pětr Smoła z Wotrowa; 226. Mikk. Duczman z Dzěžnikec; 227. wuczeŕ Herrmann Jurk w Worklec; 228. Jan Duczman z Bozankec; 229 Michał Mai z Budyschina; 230. Jan Pětrka z Hrubjelczic; 231. Peczka z Wětenčy; 232. Lehmann z Njebjelczic; 233. Hana Hantowa z Radworja; 234. Marja Běrkowa z Radworja; 235. M. H. z K.; 236. Pětr Kral z Bronja; 237. Michał Symank z Wotrowa; 238. herbski rychtaŕ M. Wałda z Ralbic; 239. rěznik M. Frencel z Rózanta.

Na lěto 1871 dopłaczi: 476. Berger z Panczic; 477. Peczka z Wetenčy; 478. M. Wałda z Ralbic.

Na lěto 1870: Peczka z Wětenčy; M. Wałda z Ralbic.

Na lěto 1869: M. Wałda z Ralbic.

Dobrowólne dar: Knj P. T. 9 nsl.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: „Bóh wobradž nowych dobroczerjow" 50 toleŕ; jena skužowna dźowka pschez fararja Herrmana 1 toleŕ; pschez kapł. Duczmana žónska z khrósczanskeje wosady 10 tol., J. Sch. z K. 7½ nsl., ze Zdžerje 7½ nsl., Marija Duczmanowa z Lutowcza 1 tol., B. z R. 5 nsl.

Hromadze: **5926** tol. — nsl. 5 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 8. **20. hapryla 1872.** **Lětnik 10.**

Boże horjestaczo.

(Skónczenjo.)

2. Pohladajmy na swjeczo same, kiž na skale stoji a wot smjercze stanjenoho zbóžnika pschedstaja. Tesame njepokazuje wjacy tamne cžěło, kiž je na schižu wisało, bjez rjanoscze, rozbite, z krewju a ranami pschikryte, blěde, tschepotate, z cžernjowej krónu na hłowje; ně, tute swjeczo pokazuje tamne cžěło, kiž je hordoznje z rowa stanyło. We rowje, hdžež so druhe cžěła wohidža, je tute cžěło njebjesku krasnoscž dóstało, módrjeńcy, kiž běchu pschez schwikanjo nastałe, su so zhubiłe, cžiste, bjez znamjenja pschětratoho cžerpjenja je widžimy, wschě rany su zahojene, jenož tamne pjecž rany na rukomaj a nohomaj a we stronje je wone wobkhowałe k znamjenju wutrobitoho wojowanja a slawnoho dobycza, a město cžernjoweje króny je joho hłowa nětko wobdata z jasnymi pruhami. Tak dopomni swjeczo na krasnoscž a spodžiwnu rjanoscž we rowje z nowa woživjenoho cžěła Khrystusowoho. Njebjeska hordoscž, we kotrejž so Khrystus na horje Thabor jeno wokamiknjenja dołho pokaza, wobdawa joho po horjestaczu stajnje. — Tola podobna hordoscž je tež naschim cžěłam pschihotowana; my wschitcy smy krasnomu horjestaczu powołani, tohodla mjenuje so Khrystus prěni, kiž je z rowa wuschoł, toła pak „pschińdže tež hodžina, zo wschitcy, kiž we rowach leža, hłós syna Božoho wusłyscha, a ze swojich rowow wuńdu, kiž su dobre skutkowali k horjestaczu wěcžnoho žiwjenja, kiž pak su zło skutkowali, k horjestaczu suda.“ Wschitcy po tajkim zas horjestanu; kaž Khrystus we rowje njewosta, njewostanje tam tež žadyn cžłowjek, ale sprawni kaž tež hrěschnicy so zas wot mordłych wubudža, a dóstanu myto po swojich skutkach. Zli wotsudža so k njepschestawacym martram, dobri pak pschipuschcža so k wěcžnje zbóžnomu žiwjenju. To je pohonjowaca, pak tola tež tróschtowaca a zawjeselowaca mysliczka, kiž dyrbi nas pohnucž, wschoho złoho

ſo ſwědomicze paſcz, na puczu póccziwoſczow ſwěrnje dale kroczicz, na nim ſo žanych wobczežnoſczow bojecz, dokelž jenož ſchtóž wojuje, dobudże, a ſchtóž dobudże, budże pſchi horjeſtaczu z kraſnej krónu wudebjeny.

Z prawicu pokazuje ſwjeczo k njebju, k njebju, hdžež Jězus nětko na prawicy Wótca ſedžo tamne myto wužiwje, kiž je jomu njebjeſki Wótc wudžělił. K tam mamy tež my ſwoje woczi, a ſwoju wutrobu złožicz, hdžež wón je, naſch knjez a miſchtr, tam dyrbimy tež my bycz. A ſchtó njedyrbjał žadacz za tamnym městom, hdžež ſtajnje ſwjate wjeſelo, měr a pokoj knježi, hdžež žana ſmjercz, žana zrudoba, žana bojoſcz wjacy njejo. Tola kak tam pſchińdžemy z doła ſylzow k wěczným wobydlenjam zbóžnych? To wuczi liwica božoho horjeſtacza, kiž khorhoj dżerži. Na czo pokazuje tuta khorhoj? Schto znamjenja, hdyž wojſtwo ſo z bitwy z pozběhnjenymi ſo zmahowachymi khorhowjemi domoj wróczi? Kóždy wě, zo je wone hako dobyczer z bitwy wuſchło. Je pak wójſku khorhoj wzata, pſchinjeſe jomu to najwjetſchu hańbu. Khorhoj je potajkim znamjo dobycza. Tohodla pſchedſtaja ſo horjeſtanjeny zbóžnik z khorhowju we ruch. Khryſtus ſtoji tu hako dobyczeŕ, hako najſławniſchi dobyczeŕ, won je dobył na njepſchecželach, kotſiž pſched nim hiſchcze pſchewinjeni njebuchu, na njepſchecželach, kiž joho hacž do ſmjercze pſcheſczěhowachu, dobył na hrěſche, ſmjercži a rowje. Wón wohańbi ſwojich njepſchecželi, pſchez to, zo horjeſtany na tſeczim dnju, kaž bě to ſam do prědka prajił, pſchewiny hrěch, dokelž pſchez krawny wopor na kſchižu njebjeſkoho wótca wujedna a wodaczo hrěchow nam zaſłuži. Wón je pſchewinył row a ſmjercz, dokelž njemóżetej na wěczne ſwoje wopory zdżeržecz, wón je pſchewinył helu a jeje wjerćha, z kotrohož poddanſtwa won duſche wumoži, haj ſame njebjo je won pſchewinył, dokelž tak dołho zanknjene durje zas wotewri. Ale z kotrej bróńju je tón zbóžnik tutu krawnu bitwu dobył? Jeniczka bróń to bě tón kſchiž, na kſchižu wiſajo je wón ſwoje dobyczo ſwjecził, a tohodla khorhoj tež na kſchižu wiſy.

Dobyczeŕſku khorhoj dyrbimy ſebi tež my dobycz. Jeno ſchtož tajku khorhoj ſobupſchinjeſe, toho pſchipóznaje njebjeſki Wótc hako towaŕſcha a ſwěrnoho wojaka ſwojoho božſkoho ſyna, toho jeno pozběhnje wón k herbjej njebjeſkeje kraſnoſcze. Na kajke waſchnjo pſchińdże jedyn tajkej khorhoji? Pſchez lenjoſcz a liwkoſcz, pſchez mjehke žiwjenjo njedobudże ſebi ju jedyn. Tamny wojak, kiž we czaſu bitwy něhdże ſkhowany leži, abo ſnadź k njepſchecželam pſcheńdże, zhubi czeſcz a žiwjenjo. Njebjeſki dobyczeŕ njebudże nam dźěl bracz dacz na ſwojej kraſnoſczi a na wěczným žiwjenju, jelizo ſmy liwcy a bojazni pſchecžiwo njepſchecželam naſcheje duſche. Ale we naſchim czaſu dopomni nas khorhoj tež hiſchcze na druhe wojowanjo. Kóždomu je derje znate, zo mócny njepſchecžel ſo pſchecžiwo kſcheſczanſtwej zběha, žohnowanja, kiž je wone za kraje a ludy rozſchěriło, prěje a zacpěwa a tohodla wſchě prawa jomu rubi a tak doſpołnje je wukorjenicz ſo prócuje. Tu njedyrbi nichtó lěnjoho pſchihladowarja czinicz, ale kóždy we ſwojim powołanju za Khryſtuſa wojowacz, pod joho khorhoj ſtupicz, žanoho dźěła a wopora ſo ſtróżecz. Jeno tak może ſebi jedyn rjanu dobyczerſku khorhoj dobycz, a za potomnikow płody kſcheſczanſtwa wobkhowacz.

Tajke rjane wěrnoſcze wucži nas ſwj. cyrkej pſchez ſwjeczo Bożoho horjeſtacza, kiž we jutrownym czaſu na prawjej ſtronje wołtarja ſtojo widžimy.

Rom a ſwjaty wótc.

Nimale połdra lěta je ſo minyło, zo buchu wobydlerjo Roma rano pſchez kanony italſkich wójſkow pod generalomaj Cadorna a Bixio ze ſpanja wubudženi, a po wutrobitym wobaranjom bamžoweje njebojazneje cžródki, kotrež pſchez woſebitu poruczność ſwj. wótca pſchesta, cžehnjeſche njepſchecželſke wójſko do ſwjatoho měſta, a z nim a po nim cžrody zběžkarjow, a druhoho njekniczomnoho ludu z Italſkeje a druhich krajow. A ſchto njejo we tutym czaſu ſo ſkutkowało a dželało na ſkaženju ludu. Tola zmyſlenjo woprawdžitych romſkich je teſame woſtało, dokelž derje wjedža, zo Rom žaneje ważnoſcze ani hako pſchekupſke měſto ani hako twjerdžizna a tež nic hako hłowne měſto italſkoho kraleſtwa nima, ale zo ma ſwoje cyłe zbožo ſo jenož džakowacz bamžam, zo ma ważnoſcz jeno hako ſydło wjerćha katholſkeje cyrkwje. Tež tamna ſtrona, kiž chcyſche we Romje italſkoho krala a wjerćha katholſkeje cyrkwje zjednoczicz, je to za njemožnu wěc ſpóznała, kiž by ſo tola jenož na njeſprawnym puczu wuwjeſcz mohła. Tak kóždy nětſiſche zrudne wobſtejnoſcze wobžaruje. Wopuſchczeny je ſwjaty wótc wot mócnych tutoho ſwěta, kiž drje pſchikhadžeja, zo bychu jomu ſwoju ſobuželnoſcz wuprajili, ale žaneje pomocy njepſchinjeſu a tež njeſlubja, kiž z nim rjenje cžinja, tola z tamnymi wokołokhodža, kiž ſu joho wurubili. Tak hoſpodowachu we jutrownym tydženju we Romje 19 kralowſkich pryncow. Jedyn woprascha ſo junu njelěpje jenoho romſkoho zemjana, cžohodla wón tež do Quirinala (to je rjany bamžej wzaty hród, we kotrymž italſki kronprinc bydli) njepſchikhadža. „Ja ſo Quirinala paſu," wotmłowi jomu tutón, „dokelž tamni, kiž tam bydla, ſo prawow mojoho krala mocuja, a wěru mojich wótcow z nohomaj teptaju." Kaž tutón woſobny zemjan, tak ſudži cyły romſki lud z wuwzacžom tamnych, kiž ſu z nowym knježerſtwom pſchicžahnyli a we joho ſłužbje ſtoja. Swoju ſwěru a džěczowſku luboſcz wupraji lud pſchez deputacije, kiž ze wſchěch džělow měſta k ſwjatomu wótcej pſchikhadžeja. Njepſchecželojo cyrkwje měnja drje, zo ſu nětko to doſahnyli, za cžimž tak dołho žadachu, ale Boże pucže njedadža ſo pſchez myſle cžłowjekow wobmjezowacz a poſtajicz. Zwonkowne na cyrkwi drje moža njepſchecželojo pſchimacz, cyrkej ſama pak ſtoji njepſchemėnita a roſcze hacz do kónca wſchěch czaſow. Swětnu móc móža drje bamžej na wěſty czas wutorhnycz, ſkału pak njebudža powalicz. Pius mócny ſchedžiwc, kiž nimale 26 lět cyrkej wjedže, a to wjedže we tak cžežkich czaſach, njepuſchczi wot ſwojoho prawa, woſtanje, zo by ſwětej cyłu njeſprawnoſcz ſwojich njepſchecželi jaſnje pokazał, ſrjedža mjez nimi, wón woſtanje, tak huſto hacz ſo tež piſaſche a wot joho njepſchecželi wudawaſche, zo je na tym, Rom wopuſchczicz. Wón je we Romje ale tu — jaty; dokelž Vatikanſki hród, we kotrymž wón bydli je wot wojakow wobdaty, haj pſchi ſamych wrotach k Vatikanej ſtoji italſka wojerſka ſtraža. Zo je ſwjaty wótc jaty, a zo cyrkej žaruje, to bě tež woſobnje we martrowuym tydženju a jutry widžecz, dokelž ſo hnujace ceremonije a ſwjatoczne

Boże służby, kiž hewak cyrkwje, a wosobnje Pětrowu cyrkej z pobožnymi napjelni, swjeczicz njemóžachu, a runje tež tutych cyrkwinskich swjatoczнosczow dla, na kotrež su romscy tak zwuczeni, a kotrež su pschez nětsische wobstejnosczе zatorhnjene, su woni tak njespokojni, a žadaja za pscheměnjenjom. Bóh pomhaj jim storo jich sprawnu žadosez dopjelnicz.

Nowinki a powjesczе.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Wudzelenjo swj. sakramenta firmowanja we serbskich wosadach, kiž dyrbjesche so wloni khorosczе hnadnoho knjeza biskopa dla wotstorczicz, budze so lětsa něhdom po Božoho czěła dokowanju stacz.

Z Budyschina. Na wuczerskim seminaru běchu wot 4. hacz do 10. hapryla pisomne a ertne pruhowanja tamnych seminaristow, kiž po skónczenym 6 lětnym pschihotowanju seminar wopuschcza, kaž tež tamnych młodych wuczeri, kiž maja po zakonju za dwě lěcze po wustupjenju ze seminara swoju khmanosez k wuczerskomu zastojnstwu pschez pruhowanjo wopokazacz, a potom hakle móža statne wuczerske města dostacz. Abiturientske pruhowanjo wotpołożichu dzesaczo seminaristojo a to: k. Grólmus z Radworja, kiž pak hižom nimale dwě lěcze město pomocnoho wuczerja najprjedy khwilu we Radworju, potom pschi někotrych schulach dreždzanskeje diöcesy derje zastawasche; k. Plevka, kiž dyrbjesche tež hižom psched lětom seminar wopuschczicz a hako pomócny wuczeŕ we Lipsku skutkowacz; k. Jan Scholta z Židowa; k. Engler z Ostritza, kiž hacz na dalsche hako pomócny wuczeŕ pschi tachantskej schuli wostanje; k. Herzig z Ostritza, kiž bu tež hako pomócny wuczeŕ do swojoho wótcnoho města póslany, k. Petrich z Budyschina, kiž na khwilu do Neuleutersdorfa pschińdze; k. Endler ze Schěrachowa, kotromuž bu tež město pschi schuli joho narodnoho města pschipokazane; k. Wischek z Dreždzan; k. Runge z Chemnic a k. Rößler z Budyschina, tuczi tsjo dóstanu města we dreždzanskej diöcesy. Wólbokhmanostne pruhowanjo wobstaschtej dotalnej pomocnej wuczerjej k. Schólta z Radworja (rodz. z Wotrowa) a k. Brendler z Lipska (rodz. z Ostrica). Bóh žohnuj prócu a skutkowanju młodych wuczeri, zo bychu jim dowěrjenu młodosez w bohabojosczi k wužitnym stawam człowjeskoho towarstwa wotczahnyli. — We nětko zapoczatym nowym schulskim lěcze je we seminaru 8 seminaristow, (mjez nimi jeno jedyn Serb, Kubank z Radworja). Liczba präparandow pak je 28, (tak wjele jich hischcze ženi njebě); czisami pschihotuja so tu z dzěla k pschiwzaczu do seminara, z dzěla k dalschim schtudiam na gymnasiach, zdzěla tež chcedza so jeno dale wudospołnicz a potom druhe powołanja sebi wuzwolicz, kaž pschi póscze a t. d.

Z pola Praschenjo. Kaž we „Bautzner Kreisblatt" czitamy, stej wsy Jitk a Komorow, kiž běschtej dotal do Njeswaczidła zafarowanej, z dowolnosczu ministerija do Rakec so pschefarowacz dałoj. Dokelž pak su we Jitku tež něschto katholskich wobsedzeri, bychmy rady zhonili, hacz su tež tuczi sobu do Rakec zafarowani, abo snadz pschi tutej pschiležnosczi do Ralbic??

Tak daloko hacž my wěc znajemy, stej wsy z cyłym swojim wobsedźeństwom do Rakec zafarowanej, po tajkim tež katholscy wobsedźerjo. Tola pschi cyłej wěcy dwoje pschispomnimy, mjenujcy, zo je pschi wažnych winach móžno, zo so wsy z jeneje farskeje wosady do druheje zafarowacź hodźa. Jitk a Komorow měješchtej do Njeswacźidła k najmjenschom hischcźe junu tak daloki pucź, kaž do Rakec, haj Komorowscy dyrbjachu pschez Rakecy abo k najmjenschom cźiscźe blizko pschi Rakecach do swojeje prjedawscheje farskeje cyrkwje khodźicź a tohodla wěscźi je ministerium jich próstwu dopjelniło. Druha wěc je, zo pschi podobnych padach katholscy wobsedźerjo měschanych wsow zahe so za to staraja, zo bychu ze swojimi wobsedźenstwami so do tamnych katholskich farow zafarowacź dali, do kotrychž su hacž dotal pschipokazani byli.

Z Budyschina. Kaž so nam wozjewi, chcedźa někotsi katholscy Serbja na Walporu do Philippsdorfa hicź. Schtož chce so k processionje pschizanknycź, móže do tachantskeje na dopołnische Boże słužby pschincź, wot jow powjedźe so procession dale.

Z dreždźanskeje diöcesy.

Z Dreždźan. Nasch cźesczomny krajny wótc, kral Jan a kralowna Amalia stej po radźe lěkarjow po jutrach do Tirolskeje puczowałoj, a 12. hapryla wjeczor zbožomnje pschi najrjeńschim wjedrje we Riva, městaczku, kiž na połnócnym brozy jězora Garda leži, swoje dalsche bydło na někotre tydźenje wzałoj. Bóh pschiwjedź nam Jej posylnjenjej zas do wótciny, zo byschtej žadny swjedźen 50 mandźelskoho jubileja, kotromuž so cyły kraj zraduje, prawje wjesołej mohłej wobońcź.

Z wukraja.

Z Barlina. Němski rajchsrat bu 8. hapryla na cźiche a jednore waschnjo tež bjez božich słužbow wotewrjeny. Zapósłancow bě jara mało pschitomnych, to wschak hinak bycź njemóže, dokelž wot nazymja jow bě najwjetschi dźěl tychsamych na sejmach swojich krajow pschitomny, a lědoma su wuradźenja na nich skónczene, zapocźinaja so nowe we rajchsracźe, kiž tola tež k najmjenschom někotre měsach dołho zapósłancow na wobstaranju swojich domjacych naležnosczow, dźěłow a zastojnstwow zadźěwaju. K tomu pschindźe, zo maja we Barlinje za swoje pjenjezy žiwi bycź, dokelž diäty hacž dotal njejsu pschizwolene. Jara wažne zakonje Bismark k wuradźowanju pschedpołożicź njeslubi, tola pak budźa wschelake próstwy a adressy pschileżnosczź dołhim a krutym rozmłowjenjam podawacź. Tak su hižom dawno próstwy za wupokazanjo jesuitow skazane a pschihotowane, haj wokoło ducenta tež hižom wotedate. So rozemi, zo tež katholska strona pschi tym z měrom wostacź njemóže, dokelž bjez wobaranja njesmje so nichtó wurubicź dacź; tohodla budźa tež adressy za jesuitow a duchowne rjady a za potłoczenjo swobodomurjerjow ze wschěch rózkow Němskeje na rajchsrat słane.

Z Fuldy. Kaž so druhe lěta nazymu němscy biskopojo we Fuldźe k wuradźenju wschelakich naležnosczow zeńdźechu, sta so to lětsa hižom wot pruskich

biſkopow we zańdżenym tydżenju. Nowy ſchulſki zakoń je najſkerje hłowna wina, kiž wjerchow cyrkwje lětſa tak zahe hromadu pſchińcź da; dokelž dohlad ludowych ſchulow njedyrbi ſo nětko ſtacź we mjenje cyrkwje, ale we mjenje ſwětnoho knjeżerſtwa. Hacž dotal drje je ſo pſchez tutón zaloń we prawdże mało pſcheměniło, dokelž je dohlad ſchulow ſtoro wſchudżom we tychſamych rukach wostał, ale za někotre lěta drje budże mało katholſtich duchownych, kotrymž budże ſo dohlad ludowych ſchulow doměricź.

Z Fuldy, 11. haprila. Tudy zhromadżeni pruſcy biſkopojo ſu krótki paſtyrſki liſt na ſwojich duchownych wozjewili, we kotrymž jim radża a poſtajeja, kak maja ſo pſchecźiwo nowomu ſchulſkomu zakonjej zadżerżecź, zo bychu po jich mózności ſtrachi a zrudne ſcźěhwki tutoho zakonja za nabożne wocźehnjenjo młodoſcźe pomjeńſcheli a zběhali.

Němſka. Jara huſto cźini ſo we Němſkej ſwěrnym katholikam wot liberalnych nowinow a tež wot podobnje ſmyſlenych muži we ſejmach porok, zo woni żaneje wotcźinſkeje luboſcźe k Němſkej njecźuja, zo ſo za cuze należnoſcźe, woſobnje romſke jara pilnje ſtaraja, zarjadowanju noweje Němſkeje pak zadźěwki do pucźa kładu. Zo ſo tajke poroki najhuſcźiſcho bjez wſcheje winy a dalſchoho dopokazma cźinja, je znata wěc. Wyſche toho, zo ſu we poſlenjej wójnje runje tamne krajiny, kotrychž wobydlerjo ſu wjetſchoho dźěla katholſcy, najbohatſche ſmělne dary za wójſtwo a ranjenych woprowali, ſu tež katholſke ſotry wſchelakich cyrkwinſkich zjednocźenjow hordźinſke dopokazy kſchesćańſkeje a wótcźinſkeje luboſcźe dawali, kaž móże jedyn to huſto z horta wojakow, kiž ſu jich ſpomożne ſkutkowanjo widźeli abo ſami zhonili, ſłyſchecź. Tež njeſtroniſke nowiny njemóża jim khwalbu zapowjeſcź. Tak piſa proteſtantſka belletriſtiſka nowina „Daheim“ takle: Pſchez měrwjeńcu wojakow jědże cźicho jednory rěblowany nóż, na nim pobożne miłoſcźiwe ſotry. Z Poznańſkeje ſu ſem khwatali a poſtrowjeja ſo na najcźeſcźomniſcho wot wojakow, kóždy wě kak ſpomożnje a luboſcźiwje wone wſchudżom ſkutkuja, kak dobrocźiwje a miłoſcźiwje wſchudżom pomhaja. Mjez nimi ſu woſobne żónſke, kiž derje francózſcy, pólſcy, němſcy rycża. Praſcha ſo je jedyn wo jich mjena, wotmłowjeja, to je „ſotra Barbara“, „ſotra Marija“. Swójbu żeni njemjenuja, dokelž ſu ju na wěcżne wopuſchcźili; ſlědźi jedyn za njej, ſłyſchi jedyn huſto ſtare pólſke zemjanſke mjena. Żeni njewupraja ſo wone we wójnje ſamej, jeno ſkutki kſchesćańſkeje miłoſcźe maja pſched wocźomaj.“ We jenym druhim cźiſke piſa tamna nowina dale: „Pſchi zapoczatku wójny buchu prěnjej armeji pſchipokazane 60 diakoniſſow z Kaiſerswertha a 150 miłoſcźiwych ſotrow z Deutza; druhej armeji 70 diakoniſſow z Königsberga a Berlina a 150 miłoſcźiwych ſotrow z Deutza; tſecźej armeji 12 diakoniſſow z Treyſa, 12 z Wrótſławy a 150 miłoſcźiwych ſotrow. Hacž do 24. auguſta 1870 buchu z nowa k wójſkej pſchipóſłane 3 diakoniſſy a 219 katholſtich ſotrow ze wſchelakich měſtow, a tež pozdźiſcho je liczba miłoſcźiwych ſotrow na bitwiſchcźach pſchech pſchibjerała.“ — Nowiny mjenuja ſtawy wſchelakich cyrkwinſtich zjednocźenjow z mjenom „miłoſcźiwe ſotry,“ tola pak njejo jeno tamne zjednocźenjo, kiž my miłoſcźiwe ſotry ſwj. Korla Borromäiſkoho mjenujemy, tak ſpomożnje ſkutkowało, ale ſtawy wſchitkich tamnych zjed-

nocżeńſtwow, kiž ſu k położenju cżłowjeſkoho hubjenſtwa pod wſchelakorymi mjenami we katholſkej cyrkwi nastałe. Z dweju provincow Pruſkeje jeno, z Rheinlanda a Weſtfalſkeje, dżěłaſche 1567 ſotrow wſchelakich zjednocżenſtwow a 342 miłoſcżiwych bratrow, po tajkim 1909 klóſchtyrſkich ſtawow na bitwiſchczach, a wojerſkich lazaretach a dawaſche tak najrjeńſchi dopokaz wěrneje luboſcże k bližſchomu a k wotcżinje, a wjeſołeje wopornjwoſcże za zbožo ſwojich ſobucżłowjekow. Pſchez pilne a luboſcżiwe wothladanjo tyſacow ranjenych a khorych wojakow ſu ſebi njepłacżomne zaſłużby nahromadżili. Ale njedżak je ſwětowa mzda, tola móže jich tróſchtowacż ſlubjenjo knjeza: „Zbóžni ſu miłoſcżiwi; ſchtož ſcże najmjenſchomu mojedla cżinili, to ſcże mi cżinili; dżicże k wjeſołoſcżi wěcżnoho żiwjenja.“ W nowiſchim cżaſu doſtawaja pſchedſtejicżerki wſchelakorych klóſchtyrſkich domow, kotrychž ſtawy ſu ſo we wothladanju khorych a ranjenych wojakow wuznamjenili, wot kralowny a khěžorki dżakowne liſty, kiž jeje ſpokojnoſcż z jich ſkutkowanjom wupraja.

Z Trebnic. Tudy wotpołożichu 6. hapryla 10 knjeżnow ſwoje ſluby hako miłoſcżiwe ſotry ſwj. Korla Borromäiſkoho. Skutkowanjo ſotrow namaka pola wſchitkich, tež njekatholſkich zaſłużenu khwalbu, a my ſo nadżijemy, zo teſame cyły rumny klóſchtyr za něſchto cżaſa dóſtanu. Hacż dotal móżeſche jeno mały dżěl k dalſchomu ſkutkowanju miłoſcżiwym ſotram ſo pſchepodacż, druhi dżěl pak hiſchcże ſo porjedża a wutwarja

Z Elſaßa. We Lützelhauſen wrócżi ſo pſched krótkim młody a nadaty fabrikant Scheidegger, kiž millionu wobſynje, katholſkej cyrkwi. Tuta joho krocżel da cżim wjacy we ſebi ryczecż, dokelž tónſamy jenej z najwoſobniſchich a najbohatſchich ſwójbow cyłoho Elſaßa pſchiſłuſcha. Joho znata mulka dobrocżiwoſcż je jomu tutu hnadu wuſkutkowała. Joho dżěkacżerjo z wjeſołoſcżu wótſe płakachu, hdyž ſwojoho dobrocżiwoho knjeza prěni krócż k ſwjatomu woprawjenju hicż widżachu.

Rakuſka. W tuthym khěžorſtwje njecha k prawomu měrej pſchiincż. Wot lěta 1860, w kotrymž bě khěžor nuzowany pſchez njezbožownu wójnu znowa konſtituciju abo wuſtawu dacż (po kotrejž maja tež krajni zaſtupjerjo do knježeŕſtwa ſoburyczecż), traje wojowanjo politiſkich ſtronow. Najprjedy chcyſche zahnaty miniſter Schmerling wſchě kraje khěžorſtwa w jenym parlamencże abo rajchsracże zaſtupjene měcż. Tola nimale ſchěſcżlětne nuzowanjo a pſcheſcżěhanjo njepſchinjeſe wuherſke kraje do rajchsrata. Duž wulahny ſo po njezbožownej wójnje 1866 nowy rjad; naſta dualismus abo rozdżělenjo khěžorſtwa do Cis- a Transleithanije (kajkaž ženje wobſtała njebě), tak zo mějachu Wuherjo swój woſebity parlament w Peſchcże a zo dyrbjachu druhe kraje we Winje ſwoje zhromadne należnoſcże wuradżowacż. Ale tež to njeńdżeſche, dokelž chcychu we Winje Němcy knjezicż a pódla druhe ludy, kiž ſu wjetſche, potłóczecż. Wjacy krócż pſcheměnjachu ſo miniſterſtwa, hacż Hohenwart pſchińdże a prawy pucż naſtupi, na kotrymž chcyſche wſchitkim ludam rune prawo dacż. Tola němſka a wuherſka ſtrona wjedżeſche khěžora wot prawoho pucża zaſy wottraſchicż, zo by njeſprawne knjejſtwo nad druhimi wobkhowała. Haczrunje pak bu Hohenwartowa föderaliſtiſka ſtrona na khwilu wotſtronjena, měješche a ma hiſchcże wulku móc we wſchěch khěžorowych

krajach. Runje dyrbi so w najwažnischim kraju, w Cžěskej, z nowa na sejm wuzwolecz, dokelž bě tak mjenowane liberalne ministerstwo dotalny sejm, hdzež běchu föderalistojo we wjetschinje, rozpuschczilo. Njesprawnoho wólbnoho rjada dla stej sebi wobej stronje na mnohosczi krajnych zapósłancow nimale runej. Duž nałožuje kóžda strona wschitko móžne, zo by dobyła. Knjeżerstwo pak pomha liberalnej abo němskej stronje, kotrejž na zdżerżenju khěžorstwa niczo njeleži a kotraž kraj bóle za pschipad k wulkomu němskomu khěžorstwu pschihotuje. Na föderalistiskej abo statoprawnej stronje steji pak cyły zahorjeny cžěski lud, wulki dżěl starschoho zemjanstwa a klóschtyrskich prälatow (kaž Offegski), kaž tež dżěl sprawnje zmyslenych Němcow. W krótkim so pokaže, kotra strona je mócnischa. Njech pak wupadnje, kaž chce, Cžěchojo njewotstupja wot swojoho staroho prawa. Dostanu-li mjeńschinu hłosow, njepóńdża woni na sejm; změja-li pak wjetschinu, njebudże jich knjeżerstwo na sejm powołacz a woni wostanu w passivnej opositiji (napschecżiwnicy), tak zo khěžorstwo k žanomu měrej njepschińdże. Woni budża a móża cžakacz, doniž khěžor so nuzowanych njespóznaje, zasy němskoliberalne ministerstwo ze służby puschczicz a Hohenwarta abo druhich sprawnych föderalistow powołacz, zo by swoje khěžorstwo a swoju dynastiju pschi knjejstwje zdżerżał! *Γ.*

Naležnosćze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: kk. 240. Handrij Neicz; 241. W. Bj. z B.; 242. Jurij Lehmann (Kilank) z Rózanta; 243. Jurij Wiczas z Ralbic; 244. Mich. Schejda we Marijnym Dole; 245. Michał Wagner ze Smolic; 246. Marija Nowakec z Cžasec; 247. Jakub Pjech ze Smjeczkec; 248. Michał Ryncz z Jasency.

Na lěto 1871: kk. Jnrij Wiczaz z Ralbic; Wagner ze Smolic.

Na lěto 1870: k. Jurij Wiczaz z Ralbic.

Dobrowólny dar: Mich. Kokla z Khr. 5 nsl.

Zemrjetej sobustawaj nasch. towarstwa: Jurij Wiczaz z Ralbic. Hana Bukowa ze Zyjic.

Na s. Marka 25. t. m. popokdnju wot tsjoch budże zhromadzizna wubjerka k pschihotowanju cyrkwje w Cžornecach abo Baczonju, a to w Libonju pola k. kublerja Pjecha. **J. Kuczank,** can. cap. cantor, pschedsyda wubjerka.

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Baczonju.

K cžesczi Bożej a k spomoženju duschow su dale woprowali: ze Smjerdżacej, hromadżene pschez k. wubjerkownika Kummera: Mikławsch Cžornak 1 tol ; Boscżij Lehman 2 tol.; Pětr Kmjecz 15 nsl.; P. Duczman 15 nsl.; Sarenk 5 nsl.; M. Mětka 1 tol.; Katha Schimankowa 5 nsl.; Wórschla Heinkowa 2 nsl.; P. Jaczskawk 10 nsl.; Mikł. Kuczank 15 nsl.; Mikł. Mitasch 1 tol. 5 nsl.; Marija Lěparec 5 nsl.; Michał Woko 20 nsl.; Mikł. Kuczank 5 nsl.; M. Serbin 10 nsl.; M. Nuk 10 nsl.; Mikł. Kral 10 nsl.; Jak Bjedrich 5 nsl.; J. Piczman 2 nsl. 5 np.; Mich. Domaschka 5 nsl.; Mikł. Domaschka 5 nsl.; M. Wenk 5 nsl.; M. Kubasch 8 nsl.; P. Rychtar $7\frac{1}{2}$ nsl.; Mich. Bjedrich 10 nsl.; Mikł. Wincar 10 nsl.; Jak. Bjarsch 15 nsl.; Mikł. Tamec 5 nsl.; Mich. Bjedrich 5 nsl.; P. Woko $2\frac{1}{2}$ nsl.

Hromadże: **5938** tol. 8 nsl. — np.

Cžischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 9. **4. meje 1872.** **Lětnik 10.**

Kak steji z nowej cyrkwju w Cžornecach abo Baczonju?

Hdy by so mje takle zwjedžiwy a zo wschitko duchownje wužitne zahorjeny katholski kschescžan praschał, bych jomu z dobrym prawom a z wěrnej radoscžu wotmołwił: Derje, haczrunje mohło hischcže lěpje stacž!

Wot 6. januara 1870, na kotrymž je cžischcžana zjawna „próstwa, nowu katholsku cyrkej nastupaca'" wudata, je „wubjerk k pschihotowanju załoženja cyrkwje w Cžornecach abo Baczonju", kaž so wón psched cyrkwinskej a swětnej wyschnoscžu mjenuje, zapoczał hromadženjo pjenježnych darow, kotrež so do zapisneje knihi pola pokładnika w Budyschinje zapisuja a pod wobkedžbowanjom tachantskoho konsistorija na pschihodne waschnjo wěscže wupožcžuja. Druhe dary k twarjenju cyrkwje, kaž kamjenje atd. zapocžnu so hromadžicž, kaž bórzy budže wot hnadnoho k. biskopa w dorozomjenju z tymi, kiž chcedža so k tejle cyrkwi džeržecž, postajene, hdže ma cyrkej stacž. We swojim cžasu budže potom tež zapisowane, schto je tón abo tamny za cyrkej z poskicženjom wjezby (fóry) abo rucžnoho dźěła cžinił. Kaž je to pschi wschelakich cyrkwinych a druhich zjawnych twarach było, tak budže, da-li Bóh, tež pschi tymle: wjele stanje so pschi joho wuwjedženju darmo, schtož pschi privatnych mnohoscž pjenjez žada. Darjena budže najprjedy hižo ležownoscž za cyrkej. Cžornecženjo su zhromadnje hižo tajku poskicženi, a Baczońscy chcedža so tež zjenocžicž, zo bychu k. biskopej twarne městno za cyrkej na swojich ležownoscžach pschipokazali. Pschi blizkoscži wobeju wsow budže drje cžežko rozsudžicž, w kotrej by cyrkej k spokojnoscži wschitkich stała. Tola tudy dowěrjamy so dospołnje naschej duchownej wyschnoscži. Dalischim dobroczerjam budže kóžde město prawe a cži z jeneje abo dweju wsow, kotsiž maja do jeneje dweju możneju cyrkwineju městow wo někotre minuty dale hacž do druheje, podcžisnu so rady sprawnomu postajenju swojoho biskopa.

Na jenym poſkiczomneju městnow a to najſkerje na cyle darjenym budże ſo wotmyſlena cyrkej twaricz. Ale hdy? praſcha ſo mje njewěriwy Domaſch. Je-li joho praſchenjo cyle njeſebiczne, dha chcu jomu dale wotmołwjecz.

Haczrunje by někotryżkuli rady widżał, zo by ſo z twarjenjom bórzy započało, hdyż wón pjenježny dar „k Božej czeſczi a k ſpomoženju duſchow“ (każ my z prawom jón mjenujemy) wopruje; dha je wubjerk tola wobzamknył 26. februara 1870, zo ſo z twarbu hakle zapoczńje, każ khětſe budże 10,000 toleri hotowych pjenjez nahromadżenych. Zo to nětko hiſchcze njeje, leži w naturje wěcy ſameje a njewotwiſuje wot wubjerka ſamoho. Wubjerk je czinił, ſchtoż w joho mózności běſche, a prócuje ſo dale. Wón nětko hižo z dżakom mjenuje nic ſnadź někotrych, ale hižo ſta dobroczerjow. A druhe ſta hiſchcze czakaja a ſebi rozmyſleja! Někotry ſo tež wſchelako ſebiczńje zamołwja a njecha dobru wěc ſpěchowacz! Jara lochko je, na falſchne wuzamołwjenja wotmołwicz. Na pſchikład: „Tón abo tamny hiſchcze niczo dał njeje!“ — Daj ty prjedy, jomu k ſczěhowanju pſchikłada! „Bohaty je mjenje dał dyżli ja khudy!“ — To njeje żadyn dawk, kiż ſwětna wyſchnoſcz po zakonju wotměri a kiż po zamoženju ſo żada, ale dar, kotryż Bóh po joho wulkoſczi a tež po wotmyſlenju dawaczerja płaczi! „To mi niczo njepomha!“ — Schto praji luboſcz k bliżſchomu? Z tobu żane rycze njejju! „Khróſczanſka woſada ſo njeſmě torhacz?“ — Hdże je Bóh tak porucził? Tež ralbiczanſka a wotrowſka woſada je ſo wot khróſczanſkeje wottorhnyła! Hdyż chceſch tak njemudrje ryczecz, dyrbiſch wobżarowacz, zo je ſo prěnja kſcheſczanſka woſada w Jeruzalemje tak bórzy poczała „torhacz“, a zo je ſo kſcheſczanſtwo do wſchěch ſwětadżělow rozpſcheſtrěło! „Schto pomha tam cyrkej z jenym duchownym, hdyż změja ludżo pſchi tym tola daloko na rańſche khodżicz? A je tajka cyrkej za duchownoho jenoż wobczežnoſcz, dokelż njemóże bjez ſtaroſcze woteńcz?“ — Najprjedy hodżi ſo wotmołwicz: dha njeſmě nihdże cyrkej z jeniczkim duchownym bycz. A tola je tajkich wjele. Wſchak móże potom wjetſchi dżěl woſebje tež ſtarſchich ludżi na dopołdniſche Boże ſłużby khodżicz a woſebje tež popołdniſche a na dżěławych dnach móża ſo bohatſcho wopytowacz; pſchetoż njetrjeba w kóżdym domje něchtóżkuli doma woſtacz, każ to nětko je, hdyż ſo druzy cyke dopołdnjo wot doma zdaleni. A ſchtoż wobczežnoſcz za duchownych naſtupa, woſtanje wona ta ſama a jenajka. A ſkónczńje njeje krucze poſtajena wěc, zo dyrbi tam pſchecy jedyn duchowny woſtacz, ale pod pſcheměnjenymi wobſtejnoſczemi dże je tež mózno, zo změjetaj dwaj ſkutkowacz. „Hdy změjecze 10,000 toleri a hiſchcze wjacy?“ — Bóh, kiż człowjecze wutroby wodżi, wubudża pſchecy nowych dobroczerjow we Serbach wſchitkich powołanjow, kóżdeje ſtaroby a woſady, kiż bjez napominanja a pſchi wſchelakich pſchileżnoſczach dawaja, woſebje tež w teſtamentach na nas ſpominaja, a tohorunja bjez Němcami, dokelż tež my Serbja poměrnje wjele za Němcow woprujemy, każ za Bonifacijowe towarſtwo, za němſki ſtacijon w Parizu, lětſa za khežu khorych w Kaiſerswerthu pola Rajna atd. atd.

Pſchi pſchibjeranju nowych dobroczerjow a pſchi ſwěrnoſczi dotalnych, z kotrychż ſu wſchelacy hižo wjacy krócz dary woprowali, njemóże dołho tracz hacz k dohromadżenju 10,000 toleri. Schtyriprocentſka dań naſchich kapitalow (z wu-

wzaczom mjenowanych 500 tol. we rozprawje z Libonja) wunoscha hižo rjany pjenjez! Nasche kapitale, kiž je wubjerk zhromadžił a hromadži, njesmědža pak so k niczomu druhomu nałožicz, hacz za twarjenjo cyrkwje w Czornecach abo Baczonju; pschetoz dzewjaty paragraf naschich wustawkow, kotrez je wyschnoscz wobkrucziła, rěka take: „Měł-li so wubjerk dobrowólnje*) prjedy rozwjazacz, hacz je joho požadane wotpohladanjo dospěte, dyrbi wón nahromadzene srědki tachantskomu konsistoriju abo druhej wyschnosczi k tomu kóncej pschepodacz, zo by wotpohladane twarjenjo cyrkwje w Czornecach abo Baczonju so psched wočzomaj dzeržało, dospěło a wuwjedło.“

Hdyž hischcze pschidam, zo je wyschnoscz 23. novembra 1869 wubjerkej, hdyž so pschihotowasche, hižo wuprajiła, kaž w naschich aktach steji, „swoje połne pschipóznaczo za joho khwalby hódne a Bohu spodobne prócowanjo a najlěpschi wunoschk pschała“: dha je wschitke napschecziworyczenjo pschecziwo dzěławoscži wubjerka k załoženju noweje cyrkwje jenož njerozomne (dokelž so wjacy zahnacz njemóže), a ja mam prawo kóždomu Domaschej prajicz: Njebudž njewěriwy, ale wěriwy!

Kschescžanska luboscz k bližschomu złožuj so dale na Boże slubjenja a radu Božoho ducha: „Masch-li wjele, dawaj nadobnje, masch-li mało, pytaj tež to mało rady dawacz.“ (Tob. 4, 9.)

W Budyschinje, po libonjanskej zhromadžiznje 1872.

Michał Hórnik, farař,
w tu khwilu pokładnik spomnjenoho wubjerka.

Nowinki a powjesče.

Z naschoje diöcesy.

Z Libonja. Na kuble k. Michała Pjecha běsche 25. hapryla popołdnju zhromadžizna wubjerka k pschihotowanju cyrkwje w Czornecach abo Baczonju, na kotruž běsche 25 wubjerkownikow a hosczi pschischło. Zhromadžiznu wotewri wysokodostojny knjez can. cap. kantor Kuczank z Budyschina hako pschedsyda. Wón rozkładže, zo je nasch wubjerk zjenoczenstwo za czesczownu, wužitnu a tohodla podpjeranja wschitkich katholskich hódnu należnoscz, mjenujcy za spěchowanjo Božeje czesče w tej so pschihotowacej nowej cyrkwi. Na to poda farař Hórnik z Budyschina hako pokładnik rozprawu wo wubjerkowej pokładnicy. W pschedpołoženych nalutowarniskich knižkach krajnostawskeje banki (Quittungsbuch 2c. No. 28560) na mjeno „Storcha-Tscharnitzer Kirchenbaufond“, běsche z cyła 5169 tol. 8 nsl. 2 np., kotrez móža so w swojim czasu jenož z dowolnosczu wubjerka a na pisowne wobkrucženjo konsistorija zběhnycz. Hdyž so wot toho wotliczi (wotrachnuje) ta dań, kotraž je hižo sobu zapisana hacz do zańdženoho 1. novembra 209 tol. 8 nsl. 2 np., dha je pokładnik do banki 4960 tol. zapłacził. A hdyž so

*) Dobrowólnje so wón njerozwjaza, za to rukuja wschitcy wubjerkownicy; pschetoz woni bórzy, kaž jedyn jich sobustaw wustupi abo zemrje, na pschichodnej zhromadžiznje město njoho nowoho sebi wuzwola. Tak wubjerk njewumrje a budže so stajnje za swoju wěc staracz!

k tomu pschidadża 475 tol., kotrež ma pokładnica w pjenježnych papjerach (statnych a kamjencskich), a 500 tol., kotrež je k. farař Wels na mjeno wubjerka wotstupił, kaž tež 3 tol. 8 nsl., kiž su w hotowych pjenjezach pola pokładnika: dha wupokazuje so tasama summa, kotraž je w najnowischim 8. czisle Katholskoho Pósła hako zjawne kwitowanjo darow za nowu cyrkej, mjenujcy 5938 tol. 8 nsl. K tomu pschistaji pokładnik, schto je so wot czasa poslenjeje zhromadźizny nawdako a kak je so hromadźiło. Nětk da so swobodne słowo kóždomu, schtóžkuli chcyschе něschto wo należnosczi wubjerka prědknjesczž. Najprjedy wustupi k. kubleŕ Lipicž ze żadosczu, zo by so tola skoro wuprajiło, hdże ma wotmyslena cyrkej pschińcž, hacž do Cžornec abo do Baczonja. Dokelž pak je rozsudżenjo wo tym po 7. paragrafje naschich wustawkow abo statutow ordinariatej (t. r. wosebje k. biskopej) nascheje diöcesy we dorozymjenju z pschichodnje zafarowanymi zawostajene: dha pschistaji pokładnik k móżnomu wuwjedżenju k. Lipiczowoho namjeta, zo by so najprjedy nadrobne wopisanjo katholskeje wokolnosczе Cžornec a Baczonja stało, a to po jenosczach (ajnhejtach) a po hłowach. Tajke wopisanjo chcedża po żadosczi wubjerka wuwjesczž a potom hnadnomu k. biskopej podacž k. Pjech z Libonja, k. Lipicž k k. Schewczik z Baczonja. K wudospołnjenju wubjerka buchu dale do njoho wuzwoleni: k. kapłan Scholta z Khrósczic, k. farař a radżiczeŕ Schneider z Kulowa a k. kubleŕ Pjech ze Swinjarnje. Hdyž potom jedyn wubjerkownik na to kedżbnosczž wobroczi, zo so z wěsteje strony po móżnosczi pschecżiwo wubjerkowej należnosczi agitiruje a dawanjo darow so wotradża, dha wschitcy pschitomni tajke cžinjenjo po zasłużbje wotsudżichu a napscheczo tomu krucze protestirowachu, te znate kažace napscheczіworycženjo z dobrymi wotmołwjenjemi wotražejo. K spěchowanju wěcy bu jenohłósnje deputacija wuzwolena, kotraž ma wěste próstwy wuwjesczž, a to: k. Wawrik z Kanec, k. Lipicž, k. kapłan Scholta a k. kubleŕ Kummer z Cžasec. Dale powjeda jedyn wubjerkownik, kak je k. P. Innocenc w dopołdnischim serbskim prědowanju na s. Marka w klóschtrje bjez druhim katholskich Serbow rjenje napominał, zo bychu woni, kiž su tak khwalobnje darniwi za daloke strony, duchowne zbožo swojich blizkich bratrow a sotrow po móżnosczi spěchowali, schtož so tola stanje, hdyž za tu wotmyslenu nowu cyrkej dary składuja, njehladajo na te wschelake njepłaczace zamołwjenja. Tajka powjesczž bu z dżakom słyschana. Bóh daj, zo by prawje wjele dobroczerjow wubudźiła! Knjez kaplan Duczman staji dalischi namjet, zo by po waschnju łońscheje zhromadżizny kóżdy k wopomnjeczu swojeje pschitomnosczе dar luboscze za cyrkej darił. Hnydom wuwjedżene składowanjo wunjese 12 tol. 22 nsl. Hdyž bě pschi wschelakich wużitnych rozpominanjach zhromadżizna dwě hodżinje traka, wobzamkny ju k. pschedsyda, wschitkim pschitomnym dżak prajo, a pokładnik pschecżita hako nakhwilny pismawjedżeŕ protokoll, wot njoho wězo serbski napisany, kotryž bu pschiwzaty, podpisany a k wubjerkowym aktam pschipołożeny. Bóh żohnuj dale zhromadne prócowanjo katholskich Serbow za Bożu czesczž a za zbožo sobuczłowjekow! *Γ.*

Z Budyschina. Na dnju 13. mcje budże nasch s. wótc Pius IX. 80 lět stary: We Romje kaž tež we wschelakich druhich městach a katholskich wosadach budże tutón żadny swjeczeń tež wjesele a dżakownje wobeńdżeny. Njech tež ka-

tholſcy Serbja na njón njezabudu, a njech k najmjenſchomu na tuthym dnju naležnoſcze ſwj. wótca we ſwojich pobožnych pacžerjach Bohu porucžeja.

Z Budyſchina. Tež lětſa ſo we ſerbſkej cyrkwi k cžeſcži najſwjecžiſcheje knježny Marije mejſka pobožnoſcž wſchědnje ½8 džerži, ſo pſcheměnjejo, jedyn dżeń ſerbſcy a druhi němſcy.

Z Budyſchina. We dopiſu zańdżenoho cžiſła, wucžeŕſki ſeminar naſtupacym mamy dwoji zmólk porjedžicž; kandidat k. Petrich z Budyſchina njepſchińdże do Neuleutersdorfa, ale k ſchuli pſchi Queckbrunje we Dreždżanach, a we ſeminaru njejo 8, ale 9 ſeminariſtow (bjez nimi jedyn Serb).

Z Radworja. Naſchu farſku wucžernju wopytuwaja lětſa 182 džěcži, a to w I. rjad. 36, w II. rjad. 54, w III. rjad. 47 a w IV. rjad. 45 džěcži. Jutry zaſtupichu nowych 25 a 20 jich wucžernju wopuſchcži. We běhu zańdżenoho lěta je jich 3 zemrjeło a 4 zaſtupichu do druhich wucžernjow; za to pſchińdżeſchtaj 2 džěſcži z druhich wucžernjow k nam. K.

Z Bacžonja. Na ſwjatoho Marka póſła mi k. młyńk Wawrik z Kanec prěni zakładny kamjeń k nowej wotmyſlenej cyrkwi, 3½ łochcži dołhi a na dwěmaj bokomaj pucowany, na kotrymž je ſo wjele duſchi zwjeſeliło, pſchi joho wohladanju. M. Schewcžik.

Z dreždżanſkeje diöceſy.

Z Dreždżan. Hnadny knjez biſkop budże we juliju we katholſkich woſadach dreždżanſkeje diöceſy ſw. firmowanjo wudželecž.

Z Dreždżan. Naſch cžeſcžomny ſerbſki krajan, k. kanonikus a emeritirowany farař Pětr Nowak, rodżeny z Prawocžic bu pſched dwěmaj njedżelomaj dwójcy wot Božeje ruczki zajaty. Tola Bohu dżak, za krótki cžas pſchińdże zas k wužiwanju wſchěch ſwojich zmyſłow. Bóh daj jomu hiſchcże wjele ſtrowych dnow doczakacž.

Z pruſkej Łužicy.

Z Kulowa. Jutrowne wjeſelo powyſcha ſo we naſchich ſerbſkich woſadach pſchez kſchižerjow, kiž na kraſnje wupyſchenych konjach do ſuſodnych cyrkwjow proceſſiony džerža, z mócnym hłoſom jutrowne khěrluſche k cžeſcži horjeſtanjenoho zbožnika ſpěwajo. We Kulowje bě ſo 174 a we Ralbicy 72 kſchižerjow hromadżiło, kiž we rjanym dołhim cžahu z khorhojemi ſwjaty kſchiž pſchewodżachu a popołdniſchi nyſchpor we wobymaj cyrkwjomaj wopytachu. — K jutrownomu wjeſelej pſchiſłuſcheja we naſchej woſadże tež ſchulſke pruhowanja. Tſi dny za ſobu, dopołdnja a popołdnju, buchu 520 ſchulſke džěcži pruhowane a wobſtachu we wſchěch ſchulſkich wědomnoſcžach jara derje. Běchu potajkim złoty ſchulſki cžas z prawym wužitkom wutrjebale, ſchtož jim kaž knježim wucžerjam k ſprawnej khwalbje jo. Ze ſchule puſchcžene a druhu njedżelu po jutrach k ſwjatomu woprawjenjenju ſwjatocžnje wjedżene buchu 77 woſadne džěcži, mjez nimi 41 ſerbſkoho naroda, a 12 cuze džěcži, kiž ſo z wulkej procu woſebje we kſcheſcžanſkej wěrje wot k. kapłana Lipicža rozwucžowachu. — Naſch boži row, drjewjany twar, kiž

so zeleny schtwórtk we farskej cyrkwi psched wulkim woktarjom postaja, jo cyle zhnity a wot cžerwjow pschežrany, tak zo so bjez stracha padnjenja dale horjezwjescž njeda. Jo tohodla nuznje trěbne, nowy boži row natwaricž. K tajkomu twarej pak žadaja so k najmjeńschonu 200 tolerjow. Luba kulowska wosada změje potajkim lětsa rjanu pschiležnoscž, swój woporny duch a swoju luboscž k bojskomu wumožnikej we skutku wopokazacž. Wopory z pobožneje wutroby maju za sobu bohate žohnowanjo bože, kotrež so hižon na zemi we naschim cžasnym žiwjenju a we naschich hospodarstwach wozjewi, we njebjesach pak nam njezahinite duchowne kubła nahromadža. K tajkim woporam napomina nas swj. psalmista David prajicy: „Knježe, ja lubuju wuzdobu twojoho domu a te městno, hdžež twoje bójstwo bydli.“ Lubi wosadni, wotewrćže da waschu miku ruku, zo bychmy bójskomu wumožnikej, kiž we božim rowje wotpočuje, nowe a dostojne bydło pschihotowacž móhli.

Z wukraja.

Z Elsaßa. We Straßburku bu 1. meje nowa universita wotewrjena. Ze wschěch němskich wysokich schulow su tu deputacije professorow a schtudentow, zo bychu so tu na swjatočnoscži wobdžělili. Nowa universita dyrbi paritätiska bycž, t. r. za katholikow a protestantow, tola pak je tute rune prawo hnydom pschi założenjo ranjene, hižom pschez to, zo tu žane wotdžělenjo za katholsku theologiju njejo; runje tak mało je tu za katholskich professorow filosofije, cyrkwinskoho prawa, stawiznow starane. K tajkej wysokej schuli njemóže katholski lud Elsaßa žaneje dowěry měcž.

Schwajcarska. Tudomne cžasopisy wozjewjeja swobodomurniski list wot 8. novembra 1871, kotryž znowa wobkrucža, zo swobodomurnikojo wschitke rebelstwo a zběžkarstwo napschecžo kschescžanstwu pschihotuja a nawjeduja. List ma so w serbskim pschełožku takle: „Smjercž Romej! [1]) Swobodnoscž. Bratrowstwo. — Cžezcžomny bratse! Po poslednim liscže, kotryž sy wote mnje dóstał, je so na swěcže wjele podało, schtož móže naschu wutrobu z wulkej radoscžu napjelnicž. Wobrocž swojej wocži do Němcow, hdžež naschi bratsa za pokracženjo „altkatholicismа“ [2]) dželaja. — Z Belgie zhonisch bórzy powalenjo klerikalnoho ministerstwa; tež tam chcemy z romskej kanallju [3]) kónc scžinicž. — W Barlinje žiwimy bjeze wschoho zadžěwka woheń pschescžěhanja napschecžo Jesuitam, a mózu Tebi prajicž, zo jich dny k kóncej běža. — Skaby ..... we Winje njezamóže wjacy powołanjo swojoho domu zdžeržecž: wón je w naschich rukach. — W Italskej dželaja naschi pschecželjo a wschitko tam derje dže. — Nuzna wěc je, zo so měschnikojo ze schulow wustorkaja.[4]) — Jan z Mastaj [5]) je zamknjeny a njewěri sebi z woknom swojoho hrodu pohladacž. W krótkim cžasu budže, kaž z wěstoscža wocžakujemy, wěra Galilejskoho ze zemje znicžena, [6])

---

1) Z tutym měnja bamža a katholsku cyrkej, kiž ma w Romje sydło. 2) My smy tute sektu „wjetcharstwo“ pomjenowali. 3) Tak swobodomurnikojo katholsku cyrkej mjenuja. 4) We wschitkich krajach dželaja liberalni na to, zo by so schula bóle a bóle wot cyrkwje dželiła a kschescžanstwo (we wucžbje, kubłanju a žiwjenje) zamjezowało. 5) Tak wón bamža mjenuje. 6) Tale

a wulke kraleſtwo pokoja, bratrowſtwa a cžłowjeczˇnoſcže[7]) naſtanje kaž kraſne zerja.[8]) Bratſe, ja ſym dóſtał, we Schwajcarſkej za naſche wotpohlady dźěłacž. Mam wulku nadźiju, zo wěcy we Schwajcarſkej derje pójdźeja. Wosebje ſtajam ſwoju nadźiju na „bundesverſammlung", kotraž ſo bórzy zeńdźe. W njej ſydaja naſchi bratſa a pſchecželjo. Ty wohladaſch, zo změja tónkrócž Rom a joho měſchnikojo nuzu, napſchecžo nam wobſtacž. Ach, hdy by ſo tola nadobna Schwajcarſka ſkoro z rukow „ſchurkowſkich" měſchnikow wumožicž mohła. — — Tak daloko tamny liſt. My k tomu dale niczo pſchiſtajicž nimamy, hacž to: na kſcheſczanſku cyrkej a kſcheſczanow hotuja ſo potkóczenja a pſcheſczěhanja. Pſchihotujmy ſo z cžaſom na nje. Zeznajmy njepſchecželа a joho bróń a waſchnjo. Zjenoczejmy ſo k ſwjatomu, duchownomu wojowanju za najwoſobniſche kubła cžłowjeſtwa napſchecžo mocam cžmy. — Katholſke zjenocženſtwa — zjawne a ſprawne — ſtajmy napſchecžo tamnym ſkradžnym, zełharnym a njeſprawnym a njekſcheſczanſkim towarſtwam. Dobry započatk je ſo pola nas ſtał najprjedy we ralbicžanſkej woſadže, potom we klóſchtyrſkej wokołnoſczi. Njech we druhich woſadach borzy ſcžěhuja we założenju katholſkoho towarſtwa. Mužojo, kotſiž ſo k tomu hodža, a wo to rodža, ſo wſchudžom namakaja. Khróbły započatk je poł dobycža. *A.*

Rakuſka. Njenadžitu zrudnu powjeſcž roznjeſechu nowiny na kóncu zańdženoho tydženja, ze St. Pöltena; biſkop Feßler znaty ſekretař vatikanſkoho koncila, je nahle wumrjeł. Hižom wot młodych jutrow cžujeſche ſo khorwaty, cžerpjeſche na žile jeneje nohi; tola kóždy ſtrach zdaſche ſo pſchewinjeny, a jomu bu zas dowolene łožo wopuſchcžicž. Tola hnydom na druhi dżeń, 25. hapryla popołdnju cžujeſche ſo jara ſłaby; lěkarſka pomoc pſchiińdże pozdże, wot Božeje ruczki zajaty njemóżeſche wjacy ryczecž, dóſta jeno Boże poſlenje wolijowanjo a generalabſolution a zemrje k wulkej zrudobje ſwojeje biſkopſkeje woſady a cyłoho katholſkoho biſkopſtwa. Wón bě ſo 2. decembra 1813 we Lochawje we Voralbergu narodźił. 1837 bu k měſchnikej, 1864 k biſkopej ſwjeczeny. R. i. p.

Z Roma. Druhu njedželu po jutrach běſche ſo na 2500 woſobow ze 6 pſchedměſtnych farow pod nawjedowanjom ſwojich fararjow we Vatikanje zhromadźiło, zo bychu najwyſchſchoho paſtyrja cyrkwje a ſwojoho krala hako dobri kſcheſczenjo a ſwěrni podani poſtrowili. Pſchepodachu wopor pětrowoho pjenježka a dwě holczcy w běłych draſtach prajeſchtaj ſpěwki na „dobroho paſtyrja". Na to pſchinjeſechu 12 knježny (tež w běłych draſtych) 12 běłych, rjenje z bantami a rózemi wupyſchenych jehnjatkow. Hólczk a holczka prajeſchtaj krótku ryczˇ. Na to pozběhny ſo ſwjaty wótc a ryczeſche k zhromadženym něhdże ze ſcžěhowacymi ſłowami: „Jeno někotre ſłowa chcu k wam ryczecž, prjedy hacž was požohnuju. Wy ſcže ke mni pſchiſchli na njedželi „dobroho paſtyrja". „Sym paſtyř," praji Khryſtus; to rěka: ſym tón paſtyř, kotryž ſwoje ſtadło njewopuſchcži, byrnje wjelki pſchiſchłe; za ſwoje jehnjata podam tež ſwoje žiwjenjo. — Wſchitcy katholikojo ſu

---

nadźija ſo jomu nihdy njedopjelni, dokelž na tón, kiž je wyſche nas, tež ſwoje ſłowo do toho prajicž, a toho ſlubjenjo rěka: mocy hele njebudźeja cyrkej pſchemocowacž. 7) t. j knjejſtwo cžłowjeſkich požadanjow a lóſchtow. 8) W Pariſu ſu tele zerja — palacych twarjenjow hižom wohladali.

jehnjata z knjezowoho ſtadła. Ja we ſwojim hubjenſtwje ſcžěhuju Knjeza, kaž wjele ze ſwojimi ſłabymi mocami dokonjam. Jehnjata mojoho ſtadła drje ſu po cyłym ſwěcže; ale tudy, hdžež ſcže wy, ſu ſtrachi wulke. Toho dla ſym pola was woſtał a njejſym was we ſtrachach wopuſchcžił, hdyž ſo wjelki pokazachu. — Ja drje njewukhadžam a tohodla njejſym hižon dlěſchi cžas wjacy k Wam pſchiſchoł. Pſchicžina toho je, zo by mje pſchejara bolało, dyrbjał-li jenoho z mojich ſtražnikow na haiy wupſchestrjenoho, zamordowanoho ležecž widžecž, abo ſwědk bycž, kak měſchnikow pſcheſcžěhaja, hanja a bija. Ale, hdyž njemóžu ja k wam pſchińcž, pſchikhadžecže wy ke mni a ja ſo za was ſtajnje modlu. — Knjez je prajił, zo je wón pucž, wěrnoſcž a žiwjenjo. Wón je nam pucž pokazał; ſcžěhujmy jón, byrnje nas k martraŕſkej ſmjercži wjedł. — Wón je nas wěrnoſcž wucžił; poſłuchajmy ju; pſchetož jeno wona wjedže nas po knjezowym puczu k žiwjenju. Wrócžcže dha ſo do ſwojich nakrajnych wobhydlenjow, do ſwojich winicow a dopjelnjejcže hako kſcheſcženjo ſwoju winwatoſcž a změjecže žohnowanjo wot Knjeza.“

A.

Amerika. We zjednoczenych ſtatach połnócneje Ameriki ma katholſka cyrkej nětko 63 biſkopſkich woſadow abo diöceſow. — Pſchi pſchileżnoſcži miſſiona, kiž mějachu jeſuitojo we cyrkwi ſwj. Marije we Brooklyn (město, kiž z New-Yorkom hromadu wiſy) dóſta 13250 woſobow ſwj. ſakramenty, 350 wotroſcženi buchu k dóſtaczu ſwj. woprawjenja pſchihotowani a 62 buchu do klina kath. cyrkwje pſchiwzacži. Pſchi druhim miſſionje we Jerſey City liczeſche ſo 8000 ſwj. woprawjenjow a 18 wróczichu ſo do cyrkwje. We Americy njeboha ſo jeſuitow a jich miſſionow, kaž pola nas.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchcženi: Jan Pawoł, ſ. khěžnika Jana Benſcha ze Židowa; Madlena, dž. Jana Schneidera z B.; Pětr Ernſt, ſ. kublerja Michała Nowotnoho ze Słoneje Borſchcže; Emil Anton, ſ. Antona Pittnera z B.; Handrij Pawoł, ſ. cžěſle Jana Handrija Maja z B.; Johanna Franciska, dž. khěžnika Auguſta Laraſa z B. — Wěrowanaj: Vincenc Jirouš a Hana Haklec w Zahorju (rodž. z Cžech). — Zemrjety: Mikławſch Pjetaſch, džěkaczeŕ w B., 66 lět.

Naležnoſcže towaŕſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: kk. 249. Jan Mětowſki z Borſchcže; 250. Jan Korla Handrik z Dreždžan; 251. Jan Kětan z Borſchcže.

Dobrowólne dary k dale wobſtaranju: za towaŕſtwa dźěczowſtwa Jězuſowoho pſchez adminiſtratora k. Ludwiga z Rózanta 3 tol. 10 nſl.

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Na zhromadžiznje w Libonju nawdate 12 tol. 22 nſl.; kubleŕ Žur w Swinjaŕni 5 tol.; Hańža Sch. pſchez k. fararja Herrmanna 4 tol.; H. T. 1 tol.

Hromadže: **5961** tol. — nſl. — np.

Cžiſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 10. **18. meje 1872.** **Lětnik 10.**

Pius IX.

Nadobny wjerch nascheje swjateje cyrkwje je zańdzenu póndzelu, 13. meje, swoje wosymdźesate lěto dokonjak. Někotsi bamžojo su drje też hischcźe wyschschu starobu docpjeli, někotsi też runja Piusej IX. 50lětny měschnisti jubilej swjecźili; žanomu pak njebě wobradźene, hako bamž Pětrowe lěta wohladacź, kaž nětsischomu swjatomu wótcej, kiž nětko hižom dlěje cyrkej Božu wjedźe hacž s. Pětr, jeje prěni wjerch. Zrědka nadeńdźe jedyn we stawiznach muža, kiž po tak dołhich a sylnych wichorach, po tak cźežkich wustatych cźerpjenjach tola wobkhowa połne mocy ducha a też cźěła, njezlemjenjenu wutrobitosćz, kaž Pius IX., dostojny herba nic jeno Pětrowoho wažnoho zastojnstwa a Pětrowych lět, ale też Pětrowych poczinkow. Haj Pius je we naschim cźasu, we kotrymž so wscho tschase, łamje a powala, wěrny Pětr, kruta skała, kiž bjez wscheje bojosćze měrnje stoji, byrnje njemdre žołmy ze wschěch stronow so pschecźiwo njomu zběhali. Sam sylny we wěrje, posylnuje wón, po poruczności swojoho knjeza, swojich bratrow. Kak husto njepozběhny wón swój hłós, a wotsudźi cźródy błudow, kiž chcychu ponižnu a krutu wěru z wutrobow kscheseźanskoho stadła wukorjenicź, a zbožo cźłowjekow na druhe dno zakožicź, hako tamne, kiž je kscheseźanstwo położiło. Pschi tym njekedźbuje wón na wotradźenja wschelakich wucźenych abo wosobnych muži, kiž pak su so wot nowotnych błudow natyknycź dali, njekedźbuje na „dobre“ rady, kiž so jomu ze wschelakich stronow podawachu, zo by so tola z duchom nětsischoho swěta wujednał a zpscheczelił, wsche podobne lesne wabjenja wotraža so na tutej krutej skale cyrkwje. „Non possumus“ t. r. ja njemóžu, to ja njesměm, to je joho słowo, a tak njepschestawa wón swjatu wěrnosćz wozjewjecź a zamłowjecź, njech so to swětej spodoba abo nic. A zo by won swoje stadło lěpje psched błudnymi wucźbami mohł zakitacź, a zo by kscheseźanski lud zwjetschej dowěru hłosej swojoho najwyschschoho

paſtyrja mohł poſłuchacź, wuzběhny vatikanſki koncil 18. julija 1870 tamnu ſtaru a ważnu wucžbu, zo je romſki bamž we wěcach wěry a kſcheſcźanſkich poczinkow ujezmólny wucžeŕ cyrkwje, k wěrnoſcźi wěry. Wyſoki duch někotrych wucženych ludźi, kiž na mudroſcź ſwojoho rozoma ſo ſpuſchcźeja, njemóżeſche tutu wěrnoſcź znjeſcź, wopuſchcźi tohodla ſtołp a twjerdźiznu wěrnoſcźe a wotorhny tež nješchto druhich hižom wuſkhnjenych hałzow ze ſchtoma katholſkeje cyrkwje. Mjez tym hacž pak tucźi duchownje zaſlepjeni wſchědnje bliže pſchińdu bjezdnej njewěry, rója ſo wěrne dźěcźi kath. cyrkwje pſchecy nutrniſcho wokoło ſkały, kotruž mocy hele njepſchewinu. Tak je Bóh tón knjez ſo mudrje ſtarał za ſwoju cyrkej, zo je ji we njeměrnych a tak ſtraſchnych cžaſach tak krutoho wjedźicźerja wobradźił, kiž we ſwojej ſylnej wěrje we wſchitkich domapotanjach, kiž joho potrjechichu ſwoju nadźiju na Boha ſtaji. Haj cźežke zrudne cžaſy je tón Knjez na ſwoju cyrkej dopuſchcźił, zo by wſchitkich pruhował; najwjacy wot wſcheje zrudoby pak ma njeſcź jeje wjerch; dokelž pſchecźiwo njemu zběhaja ſo dawno hižom wſchě mocy hele, njewěry a njekhmanſtwa, derje wjedźo, zo hdyž paſtyrja zraża, ſo ſtadło ſame rozpierſchi. Ze zrudobu ſmy ſami widźeli, kak bu małej njehańbitej cźródcy ſkoro we wſchěch krajach dowolene z kžu a leſcźu, we nowiwach a knižkach, wobrazach a dźiwadłach hanicź a ſměſchecź Piuſa, wjercha cyrkwje, zo by tak joho nahladnoſcź a wliw ſo podrył; tola katholſki lud ſo njeda pſchez to we pſchiwiznoſcźi k njomu zamolicź. Surowa njeprawda pak ſta ſo jomu pſchez rubjenjo joho kraja, pſchez wonjecžeſcźenjo joho ſwjatoho měſta. Napſchecźo kóždomu prawej a pſchez złamanjo ſtatnych wujednanjow (Staatsverträge) buchu jomu joho kraje wzate, a wulke wudawki za wjedźenjo cyrkwje, dokelž k tomu buchu dokhody bamžowych krajow z wjetſchoho dźěła nałożene, dyrbjachu ſo pſchez jamłožnu wěriwych nahromadźicź. We Romje, joho lubowanym měſcźe, wonjecžeſcźa ſo cyrkwje, wuſměſcha ſo wěra a pobožnoſcź, hołduje ſo wſchomu njekhmanſtwu, zběhaja ſo klóſchtry a druhe wuſtawy, kiž je pobožna darniwoſcź prjedawſchich cžaſow lěpſchomu cźłowjeſtwa założiła. To dyrbi ſwj. wótca ze zrudobu a boloſcźu napjelnicź, a jeno ſylna wěra, zo Bóh to wſcho pſchipuſchcźi, zo by ſwěru ſwojich dźěcźi pruhował, wjeſoła nadźija, zo ſo tež zas měrne cžaſy po tutych wichorach pſchibliża, luboſcź a ſwěra, kotruž jomu katholſki lud wſchěch krajow a powołanjow zjawnje wopokazuje, a pſchedewſchim hnada Boża dźerži Piuſej tamnu ſpokojnoſcź wutroby, kotruž wſchitcy na nim wobdźiwaju, a kiž z joho wobliczja a z joho ſłowow ryczi. Njech Bóh ſłowa pſalmiſty: „Longitudine dierum neplebo illum“, z wjele lětami chcu Joho žohnowacź, dopjelni, njech nam Joho wumrjecź njeda kaž Mójzeſa, kotrohož bě Bóh we 80. lěcźe hako wumožnika ludu z mocy Pharaona wuzwolił, prjedy dóńź ſwój ſlubjeny kraj, ſwojich ſwěrnych poddanow wokoło ſwojoho tróna ſo zas zhromadźicź njewidźi, ale njech joho kaž pobožnoho Simeona potom we měrje k ſebi wotwoła, hdyž ſtej joho wocźi wohladałej zbóžnoſcź, kiž je tón Knjez pſchihotował, zo kſcheſcźanſki lud ſo zas wumoži z rukow joho njepſchecźeli.

Něschto z katholskoho žiwjenja we Indiskej.*)

Psched krótkim**) bě we Katholskim Posole rycz, kak so spomožne skutkowanjo jesuitow we indiskich schulach a wustawach tez wot protestantow pschipóznawa. Snadz budze czitarjam Posoła tez zajimawe, hdyz něschto z nabožnoho žiwjenja z tamnych zdalenych krajinow zhonja. Indiska je połkupa južneje Azije, a rozpadnje do prědkownej (Vorderindien) a zadnej (Hinterindien) Indiskej. Najbóle zrozemi pak jedyn pod tutym mjenom prědkownu Indiu, husto doscz tez jeno Jendzelskej pschistuschace krajiny. Najwjetschi dźěl prědkowneje Indije stuscha mjenujcy Jendzelskej. Po najnowischim ludulicženju ma Indiska pschez 193 milionow wobydlerjow, kiž hischcze su zwjetschoho pohanjo; tez wjele mohamedanow so tam namaka, wosobnje we městach. Zahe hižom zeskadza Indiskej swětło kscheszanskeje wěry. Swjaty japoschtoł Domasch hižom je tam symjo Khrystusoweje wuczby rozsywał. Tola njebě tu za nju žana prawje płódna rola. We schěsnatym lětstotetku je tu swj. Franc Xaverski wjele tysac Indow kschcził, a k horliwym kscheszanam sczinił. A wot toho czasa njeje kscheszanstwo we Indiskej so zhubiło, hacz runje měješche tu wjele a surowe pscheszěhanja wutracz.

Po najnowischich powjestwach bydla we jandzelskim dźělu Indije 1,092000 katholskich kscheszanow z 1018 duchownymi. So rozemi, zo czisami najbóle z pohanami pschemèscheni bydla, tola pak namakaju so na mórskich pschibrohach tez cyłe kscheszanske wosady. Hłowne město prědkowneje Indije, Bambay ma 8 katholskich farow, z kotrychž najwjetscha 6995 duschow liczi. Kóžda z tutych farow ma swoje schule a wustawy a duchowne zjednoczenstwa. Tola bydla we Bambay-u hischcze poł miliona pohanow a 200,000 mohamedanow. Tola we nutskomnej Indiji bydla katholikoju rozpjerscheni, 10 abo 12 swójbow we jenym mějcze, tak zo porědko missionskoho duchownoho wohladaja; někotry krócz za lěto zamoži jeno k nim pschikhadzecz, zo by jim swjate sakramenty wudźělił. K wudźělenju swj. kschczeńcy a k rozwuczenju we kscheszanskich wěrnoszach namaka so najbóle na kóždym měscze katecheta. Wysokodostojny biskop we Bombay-u wopytuje kóžde lěto swoje tez najdalsche wosady, kiž so k tomu kóždy krócz jara wjesela. Ze spěwom a hudźbu powitaja joha a wjedu joho do swojoho domu Božoho.

Indiski lud je do wschelakich schtantow abo kaž so praji „kastow" dźěleny, tak je tam burski schtant, rjemjeslniski schtant, pschekupski schtant atd., tola tute „kasty" su mjez sobu krucze dźělene, nimaja žane towarstwo mjez sobu, nichtó njesmje swoju kastu wopuschczicz, tez z njeje so wudacz. Tola tute rozdźělenjo do kastow je po wobkruczenju kscheszanstwej spomožne, je so mjenujzy kscheszan hubjenje zadźerżał a njecha so nakazacz, so z kasty wustorczi. Tohodla bjerje so kóždy na kedźbu. Tola missionarjo dźěkaja na to, zo so wschelakosczi kastow k najmjeńschom we Božim domje pokazała njeby, dokelž psched Bohom su sebi wschitcy runja. Pobožnoscz ludu pokaže so rjenje pschi swjeczenju swjatych dnow. Podawk ze Jězusowoho žiwjenja abo ze stawiznow cyrkwje, na kotryž jenotliwe swje-

*) Hladaj „Kath. Posoł" 1870, cz. 6. **) Hl. „Kath. Posoł" 1872, cz. 7.

czenje dopomnjeja, pschedstaja so husto tež pschez wosoby abo k najmjenschom pschez wobrazy. Tak prěduje so we poscze, wjeczor wo Khrystusowym czerpjenju psched zawodżetym swjeczom. Po skónczenym prědowanju wotczehnje so zawěschk, a stacion z Khrystusowoho czerpjenja je widżecz, we kotrymž bě duchowny ryczak. Wulki pjatk wosobnje pschedstaja so Khrystusowe czerpjenjo pschez wosebite wosoby. Na tajke waschnjo zaczischcza so jednotliwe potajnoscze s. wěry hubscho do pomjatka, zrozemja so skerscho a hnuja bóle. Tež swjeczeń tsjóch kralow wobeńdże so z wosebitej swjatoczinoscżu. Pschikhad tsjoch kralow woznamjeni so pschez żiwe wobrazy we processionje wjedu so do cyrkwje, hdżež so dary wopruja. Kscheszczanski duch we zjawnym żiwjenju pokaże so tež pschez swjate kschiże, kiż su we wsach a tež městach widżecz. Każ missionarojo powjedaja, namaka tam jedyn wjacy Bożich martrow na puczach hacz we samej Tirolskej. To pak je za indiskich kscheszczanow zjawne wuznaczo katholskeje wěry, dokelż pohansky Indowje wustajeja swojich pschibohow tež na wschěch rózkach a kóncach. Pschispóznacz pak dyrbi so znjesliwoscz, kiż we Indiskej pohanjo a tež Jendżelczenjo katholskej wěrje wopokazuja. Żeni jedyn njeslyschi, zo bychu tu pohanjo Bożu martra, kiż na zjawnym měscze stoji wobschkodżili abo powalili, każ so to husto druhdże stawa. Tež we Bombay-u stojitej na najrjeńschim naměscze, na kotrymž wojacy exerciruja, dwaj swj. kschižej. Jendżelscy drje tajke zjawne znamjenja katholskeje wěry rady njewidża, tola boja so nic jeno kscheszczanskich ale tež pohanskich Indow, kschižej na druhe město pschesadżicz. Z toho móże jedyn widżicz, zo so we zdalenej Indiskej, hdżež su kscheszczenjo we wulkej mjenschinje, tola pschecziwo nim znjesliwoscz wobkedżbuje. Jendżelske knjeżerstwo, hacz runje doma katholskej wěrje pschecżelne njejo, njekładże tola tu rozschěrjenju kscheszczanskoho żiwjenja żane zadżěwki do puczа. Katholikowje móża tu po swojim spodobanju cyrkwje twaricz, klóschtry a schule założecz. Starschi móża tu swoje dżěczi do schulow słacz, do kotrychž chcedża, móża za jich kscheszczanske wocżehnjenjo so staracz. We tym wostaji jendżelske knjeżerstwo katholikam swobodnu wolu, a njeboji so pschi tym skutkowanja jesuitow, wone szczele tež swojich najwyschschich zastojnikow k zjawnym pruhowanjam a khwali prócu a pilnoscz wuczeri wo wocżehnjenjo mkodoscze. To je wěrna znjesliwoscz, kotruž drje maja druzy husto we hubje, we zadżerżenju pak ju prěja. Swobodnoscz, kotraž so Indiskim katholikam wostaji, njese pak tež swoje rjane płody. Lěto wot lěta pschibjera kscheszczanstwo pschez pschestupy z pohanstwa, ale tež kscheszczanske żiwjenjo tam kczěje, wěra je żiwa a płódna na dobrych skutkach. Bóh daj, zo bychu tamne wulke a żohnowane krajiny ze cźmy pohanstwa a błuda wótuczite k wozbożacomu swětłej kscheszczanstwa.

P. T.

Nowinki a powjescze.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Po Bożóho czěła dokhowanju zapoczina hnadny knjez biskop z wudżělenjom swj. firmowanja a z cyrkwinskimi a schulskimi visitaciemi we serbskich farach a to po scżěhowachym rjedże. Pjatk, 7. junija, schulske pruhowanja

we Radworju. Sobotu, 8. junija, wudźelenjo ſwjatoho firmowanja. Njedźelu, 9. junija, firmowanjo we Ralbich, hdźež też młodoſcź z Kulowſkeje woſady k firmowanju pſchińdźe. Póndźelu, 10. junija, dopołdnja pruhowanjo we Ralbiczanſkej a popołdnju we Schunowſkej ſchuli. Wutory, 11. junija, dopołdnja pruhowanjo we Róžeńcze a popołdnju pruhowanjo pod Schpitalom pſchi Kamjeńcu, a ſrjedu dopołdnja firmowanju we Schpitalſkej cyrkwi. Schtwórtk, 13. junija, dopołdnja firmowanjo we Njebjelczicy a popołdnju pruhowanjo. Pjatk, 14. junija, dopołdnja firmowanjo we Wotrowje, a popołdnju pruhowanjo. Sobotu, 15. junija, dopołdnja pruhowanjo dweju rjadomnjow Khróſczanſkeje ſchule a popołdnju pruhowanjo we Czornecach. Njedźelu, 16. junija, firmowanjo we Khróſczicach, a póndźelu dopołdnja pruhowanjo dweju druhej rjadomnjow Khróſczanſkeje ſchule, a popołdnju pruhowanjo we Worklecach.

Z Kukowa. Tudomna katholſka bjeſada ſwjeczeſche 81 narodny dźeń ſwjatoho wótca ze ſwjatocznej wjeczoru, pſchi kotrejž ſo 32 ſobuſtawow wobdźeli a wudźeli někotrym khudym jamkožnu. Też ſwjatomu wótcej ſamomu pſchinjeſe pſchez telegramm wutrobne zbožopſchecza. W.

Z dreždźanſkeje diöceſy.

Z Dreždźan. Kaž je znate, wróczi ſo pſched dwěmaj lětomaj hrabja Korla Schönburg-Wechſelburg do katholſkeje cyrkwje. To bě wſchelakim ludźom jara wopaki, žadyn dźiw, zo ſo tohodla hrabja ſam, kaž też woſobnje joho duchowny, Dr. Maſt, krucze wobkedźbowaſche, a huſczíſcho móžeſche jedyn we wěſtych nowinach, kotrymž ſu katholikojo wſchudźom na puczu, czitacź, kak woſobnje Dr. Maſt we cyłej wokołnoſczi propagandu za katholſku cyrkej czini, a kak je ſo tam wjacy woſobow pſchez joho ſkutkowanjo do katholſkeje cyrkwje wróczilo, a zo wón też evangelſkich wobydleŕjow Wechſelburga k pſcheſtupjenju do kath. cyrkwje pſchihotuje. Miniſterium kulta wotpoſła tohodla woſebitoho kommiſſara do Wechſelburga, zo by cyłu wěc pſchepytał, a hlej ſchto ſo wukopa? Zo tamne podawki, kotrychž dla ſo Dr. Maſt wobſkoržowaſche, ſo na wěrnoſcź njepodpjeraja, zo ſu po tajkim tamne powjeſcze zehłane a njewěrne, a zo Dr. Maſt niczo ſebi dowolił njejo, ſchtož by wot zakonja zakazane było.

Z Dreždźan. Naſch lubowany kral a kralowna ſtej ſo ſrjedu wjeczor z Rivy zas ſtrowej domoj wróczilej, a pſchebywatej nětko we Jahnishauſen. Rivu wopuſchczíſchtaj hižom zańdźeny tydźeń, wjezeſchtaj ſo pſchez jězor Garda do Italſkej a wopytaſchtej we Streſa ſwoju dźowku, wójwodku z Genua, kotrejž bě też italſka krónprinceſſina Margaretha, jeje dźowka a wnuczka krala Jana a kralowny Amalije na wopytanjo pſchijěła.

Z wukraja.

Němſka. Wuradźenja na rajchsracze we Barlinje běchu dotal z wjetſchoho dźěła bjez woſebiteje ważnoſcze. Zakoń, kiž ma khoſtanja za wojeŕſke pſcheſtupjenja we němſkim wójſku rjadowacź, bu po dlěſchich rozmłowjenjach woſebitej k tomu wuzwolenej kommiſſiji pſchepodaty, zo by jón wſchelako pſcheměnika, dokelž ſo wjet-

ſchinje zapoſłancow tajki, kajkiž bu wot knježeŕſtwa pſchedpołożeny, njeſpodobaſche, dokelž běchu we nim khoſtanja za wyſchkow a za wojakow a podwyſchkow we njerunym waſchnju pſchimĕrjene. Tuta kommiſſija je ze ſwojimi rozſudźenjami a pſcheměnjenjemi nimale hotowa a jedyn móže ſo nadźecź, zo budźa ważny zakoń we krótkim rajchsratej pſchedpołożeny, a wot tutoho tež z małymi pſcheměnjemi pſchiwzaty. Hacž pak budźe tež knježeŕſtwo z tym ſamym zpokojene, a hacž ſo tak wot njoho wobkrucźi, je druhe praſchenjo. — Wĕc, kiž budźe najwjacy pſchileżnoſcże k dołhim a jara żiwym debattaw dawacź, ſu próſtwy, kiž ſu pſchecźiwo jeſuitam a za nich na němſki rajchsrat wotpóſłane. Kaž ſo zda, budźa teſame we najkrótſchim cźaſu, ſnadź hižom tón tydźen na dźeńſki porjad rajchsrata ſtajene. Hacž dotal běchu wĕc wuradźenjow we komiſiji. Wjele wjeſołoho ſo nadźecź njetrjebamy. Samo na ſebi je hižom njeſprawnoſcź, zo ſmědźa druhowĕriwi, proteſtantojo haj ſami židźa, ſo do nutſkomnych naležnoſcźow katholſkeje cyrkwje měſchecź, a we jeje ważnych wĕcach rozſudźecź, we kotrychž woni runje tak wjele rozemja, kaž ſlepi wo barbje. K tomu pſchińdźe wſchĕdne ſcźuwanjo we njewĕriwych a zełhanych nowinach, kiž najprjedy z dobrej wolu najhroznińſche wĕcy wunamakaja, rozſchĕrjeju a najnjeluboznińſcho rozſudźeja a na tute wot nich wunamakane wĕcy potom ſwoje ſkórźby pſchecźiwo cyrkwi podpjeraja. Cźitari, kiž lohkomyſnje a bjez wſchoho rozſudka wĕrja, namakaju doſcź. Wopokazali ſo pozdźińſcho wĕc tež hako cźiſcźe zełhana, dha we tym mjelcźa, a njemóžali a njeſmědźa ju zamjelcźecź, ſu tola ſwoje wotpohladanjo doſahnyli, cyrkej abo jednotliwe wuſtawy a woſoby hanicź a něſchto pſchi tym pſchecy wiſajo woſtanje. Cyłomu liberalnomu paſmej pak ſu woſebicźe jeſuitujo na pucźu, kaž z cyła klóſchtyrſke rjady. Korcźmy a hiſchcźe zrudniſche dźĕry njekhmanſtwa móža pſchibjeracź, jeno jeſuitojo, miłoſcźiwe ſotry a druhe klóſchtyrſke zjednocźenſtwa dyrbja ſo ze „ſwobodneje“ noweje Němſkeje wupokazacź. Najwjetſchu prócu za jich potłócźenjo a wupokazanjo dawa ſebi tak mjenowany „proteſtantenverein,“ kiž ſo njeſmĕ pſcheměnicź z wĕriwymi proteſtantami. „Proteſtantenverein“ je wjele wjacy cźróda muži, najbóle wucźenych muži, kiž pak wſchu wĕru do wozjewjenych wĕrnoſcźow Božich zacźiſnu, tohodla tež kſcheſcźanſtwo; kotrymž je ſwjate piſmo jeno wſchĕdna kniha, kotraž je we ſtarym cźaſu wot dobrych cźłowjekow, tola bjez wſchoho wjedźenja a pomocy Božeje piſana. Tute a podobne wozbožace wucźby chcedźa woni dale rozſchĕrjecź, a na nje nowe zbožo luda załožecź. Tajkim ludźom je nětko katholſka cyrkej a wo njej woſobnje pilny a zaſłużbny rjad jeſuitow na pucźu. Dokelž pak ſami jich ſpomožnomu ſkutkowanju napſchecźo ſtupicź njezamoža, hacž runje je jich towaŕſtwo pſchez cyłu Němſku rozſchĕrjene a tu wokoło 30,000 ſobuſtawow ma, mjez tym zo tu jeſuitow ani tyſac njejo, dyrbi krajna wyſchnoſcź a němſki rajchsrat k pomocy pſchińcź. To runje wo wulkej dowĕrje na ſwoju khmanoſcź a wuſtojnoſcź njeſwĕdcźi. Zo by rajchsrat ſo do tuteje naležnoſcże měſchecź mohł, bu wot proteſtantenvereina wſchudźom za wotpoſłanjo próſtwow na rajchsrat, za wupokazanjo a potłócźenjo rjadu jeſuitow honjene, tola lĕdoma radźi ſo jim něſchto pſchez kopu tajkich próſtwow hromadu zehnacź, a to tež z krajinow, hdźež ſo jeſuitojo dawno hižom pokazacź njeſmjedźa, kiž tohodla niczo we jich „ſchkódnym“ ſkutkowanju wjedźecź njemóža.

Pschecźiwo tajkomu njeznjeslìwomu měschenju do nutskomnych naležnoscźow cyrkwje, dyrbja so katholikojo wobaracź a su to tež we wschěch dźělach cyłeje Němskeje khwalomnje cźinili pschez protesty, kiž su we wulkej mnohoscźi (1400) a z dźěla z wjele tysac podpismami na rajchsrat stali, we kotrychž pschecźiwo tajkomu njeznjeslìwomu a njesprawnomu zakhadźenju jesuitow zamłowjeja, jich njesebicźne skutkowanjo za rozschěrjenjo wěrneje zdźěławoscźe we mjenje katholskoho ludu khwala a njestronìskomu rozsudźenju rajchsrata naležicźe poruczeja. We kommissiji hižom, kotraž mějesche próstwy a protesty w tutej wěcy k wuradźenju we rajchsracźe pschihotowacź, běsche dwoji namjet stajeny. Prěni, wot prof. Gneista, kiž pschi podobnej pschileżnoscźi psched lětami hižom swoje njepschecźelske zmyslenjo pschecźiwo klóschtram pokaza, radźi rajchsratej, cyłu naležnoscź rajchskanclerjej pschepodacź, zo by ju z druhimi knjeżerstwami Němskeje dale wuradźił, a zo by so pschez wosebity zakoń, kiž ma so, jelizo móżno, hischcźe nětsischomu rajchsratej pschedpołożicź, zasydlenjo jesuitow a podobnych rjadow bjez wosebiteje dowolnoscźe krajnoho knjeżerstwa zakazało. Druhi namjet radźi rajchsratej, z cyła wěc pschi starym wostajicź. Tuton namjet njedosta we kommissiji wjetschinu, tola pak njebudźe drje so knjeżerstwo zwěricź, tak powschitkomny hłós katholikow zaspěcź a żadanjo liberalnoho pasma a protestantenvereina za zahnacźom jesuitow dopjelnicź.

Z Barlina. We wschěch nowinach so wjele pisa a wschelako rozsudźuje, zo bamž kardinalej wjerchej Hohenlohe zakaza, město němskoho póslanca pschi japoschtolskim stole pschiwzacź. Z cyła chcyschce Bismark pschez póslanjo kardinala Hohenlohe hako němskoho póslanca katholikow zaslepicź, zo by so zdało, kak rjenje so wón wo jich naležnoscźe stara, a kak pschez to swjatoho wótca cześcźi; woprawdźe pak chcyschce z tym wuprajicź, zo so ze strony Němskeje bamž hako swětny wjerch dale njepschipóznaje. We Romje pak joho wotpohladanja derje pschehladachu a s. wótc wotmłowi, zo żanomu kardinalej dowolicź njemóże, podobne město zastupicź.

Z Roma. Schtwórtu njedźelu po Jutrach (28. hapryla) běsche so na 2500 wosobow z tsjóch romskich farow k swjatomu Wótcej podało, zo bychu jomu swoju swěru a podatoscź wobswědczili. Bamž ryczesche k nim ze scźěhowachymi słowami: „Boži skutk to je, zo su wobydlerjo tutoho města we pschitomnych złych cźasach tak pilnje a widźownje z duchom nabožnoscźe napjelnjeni. Dobycźo njewěriwoscźe njeje niczo hacź slepjenjo. Njewěriwi chcedźa so a druhich zjebacź. Wschohomócny Bóh schkituje swoju cyrkej a tónle trón. Z toho za nas scźěhuje, zo su potajnoscźe, kotrež dyrbimy wěricź, byrnje wone mocy naschoho rozoma daloko pschesahałe. Jeno to wěricź chcycź, schtoż słabe cźłowjeske zrozemjenjo wopschija, je pucź, kiž do zahubjenja wjedźe. Kak móhli kschescźenjo tak pschewažni bycź a jeno to wěricź chcycź, schtoż jim jich rozom wujasnjuje. Woni njewopschija, kak su rostliny a schtomy nastałe, kak ze symjeschka płodny schtom zroscźe, kak so meteorne kamjenje w powětse tworja a tak wjele druhich cźelesnych wěcow. A woni praja: to su potajnoscźe pschirody. — — Jich smjertna hodźina so bliži a woni wumru bjez pomocy wěry, bjez modlitwy, bjez pschihotowanja a pschepodadźa swoju duschu złomu, kaž je so wondanjo stało. Woni njewumru we klinje cyrkwje, w kotrejž su swětło swěta wohladali, woni su so z njeje zdalili. Žane

wjetſche njezbožo njemóže bycź, hacź tute: bjez pſchihotowanja, wědomje a ze zacpěczom wěry ſmjerczi napſcheczo hicź. Dźenſiſche ſczenjo ſwj. Jana praji: „A hdyž wón pſchińdźe, wón ſwět pſchepokaza wo hrěchu, wo ſprawnoſczi a wo ſudźe.“ Kóždy dóſtanje ſwoje. Nětko ſu ludźo, kiž měnja, zo ſmědźa z rebellſtwom hrajkacź, runje kaž běchu w njedawnych dnjach ludźo, kiž měnjachu, zo móžeja z płomjenjemi Veſuva hracź. O wbozy! Z płomjenjom ſo njehrajka a z rebellſtwom też nic. Hdyž knježerjo mjenja, zo móžeja rebellſtwo po ſwojim ſpodobanju poduſycź, dha ſo ſamych k ſwojej a ſwěta ſchkhodźe jebaja. Jeno wěra, jeno ſwěrne podaczo pod zaſady kſcheſczanſkeje wěry, a to wot knježerjow ſamych, kiž ſu ludej z pſchikładom, móže pokoj, porjad a wěſtoſcź we krajach zdźerżecź. Ja was a wſchitkich wěriwych na zemi hnadźe wěrſchnoho poruczam, zo by wón wam ſwój zakit podał a rebellſtwo ſo wam njepſchiblížiło. Wy pak woſtańcźe wot wyſchnoſcźe zdaleni, kiž žaneje wěry nima a žanjeje dowěry njezaſłuži. Ja wobnowjam ſwoje próſtwy k Wěrſchnomu, zo by mi móc dał, was pſchitomnych, a cyłe kſcheſczanſtwo na zemi z njebjeſkim žohnowanjom požohnowacź, zo byſchcźe wſchitcy wojowanjo ze zaſuknymi njepſchecźelemi cyrkwje wobſtali.“ *A.*

Schpaniſka. We tuthym kraju je nowy njeměr a njewěſtoſcź. Wbohi lud je prawje k wobžarowanju, dokelž je we tuthym lětſtotetku mało měrnych lět měł. Też italſki prync Amadeo, kiž nětko lětko na ſchpaniſkim tronje ſedźi, njemějeſche wuſtojnoſcź wſchelake politiſke ſtrony wujednacź; wjelewjacy je joho knježenjo njeſpokojnoſcź najwjetſchoho dźěła ludu wubudźiło, kiž je we poſlenich tydźenjach pſchi pſchileżnoſczi wólbow do kortes (tak mjenuje ſo ſchpanſki ſejm) ſo do zjawnych zběžkow pſcheměniła. Zo by mjenujcy nětſiſche knježerſtwo wjetſchinu we kortes dóſtało, buchu wólby na wſchelake waſchnjo kažene, to pak zbudźi ſprawnu njeſpokojnoſcź druhich politiſkich ſtronow. Powſchitkomnu njeſpokojnoſcź wuži mócna ſtrona, kiž we Don Karlosu ſwojoho krala ſpóznaje, k zjawnomu zběžkej. Don Karlos ma najwjacy prawa na ſchpanſki trón, wjacy hacź mějeſche nětko zahnata kralowna Iſabella. We joho mjenje a za joho prawa wojuja nětko hižom někotre tydźenje we połmócnych krajinach Schpaniſkeje mócne bandy pſchecźiwo kralowſkim wojakam, kiž marſchall Serrano nawjeduje. Powjeſcźe z bitwiſchcźa ſu jara njewěſte; tak ſo zo z cyła prajicź njehodźi, za kotru ſtronu wěc lěpje ſtoji. Też to ſo njewě, hacź je Don Karlos pſchi ſwojim wójſku abo něhdźe druhdźe.

Należnoſcźe towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: 252. Jakub Bjarſch z Smjerdźaceje; 253. Jakub Wjeraba z Khelna; 254. Pětr Winar z Khelna; 255. J. Hórnig z Worklec.

Na lěto 1871 dopłaczi: J. W. z Kh.

Dary za cyrkej w Cźornecach abo Bacźonju.

K cźeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Marja Roblowa z Cźornec 25 tl. Njemjenowany z radw. woſady 15 nſl.

Hromadźe: **5986** tol. 15 nſl. — np.

Cźiſchcźał K. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 11. **1. junija 1872.** **Lětnik 10.**

Schto je wěrnosć?

Schtó mohł we poslenich tydźenjach nowinu do rukow wzacz, we kotrejž njeby wo jesuitach pisane namakał? We kotrym towarstwje, njech so zhromadźa k rozrycźenju nabožnych abo wědomnostnych praschenjow, abo k wuradźenju krajnych abo měschczanskich należnosczow, abo jeno k towarschnej zabawje, njesponima so tež na jesuitow? Cyły swět wo nich ryczi, a najwjacy so jich boji, same mócne němske khěžorstwo ma psched nimi strach, a zběra mudrosć swojich zapósłancow, zo by pschez wurjadne zakonje jich móc złamało. Wjele njedźeli dołho wuradźesche wosebita wot rajchsrata k tomu wuzwolena kommissia wo próstwach, kiž běchu pschez schczuwanjo tak mjenowanoho protestantenvereina so na rajchsrat za wupokazanjo a potłoczenjo rjada jesuitow poslałe, kotrychž pak žane sto njebě, a potom wo tamnych tomu napschecźiwnych protestach, kotrež bě katholskich lud ze wschěch krajinow Němskeje pschipósłał, a kotrychž bě wokoło 14 stow a kotrež wjac centnari wažachu. Dwaj dnaj dołho, 15. a 16. meje bu we rajchsracze samym we horcych debattach we namjetach jednane, kotrež prof. Gneist, znaty njepschecźel rjadow kath. cyrkwje, we mjenje wjetschiny tamneje kommissije stajesche, kiž na to dźěłachu, wschě próstwy rajchskanclerjej pschepodacz, zo by po wuradźenju z druhimi knježerstwami Němskeje bórzy nowy zakoń rajchsratej pschedpołožił, pschez kotryž so zasydlenjo jesuitow a druhich podobnych rjadow bjez knježerskeje dowolnosćze pod schtrafu zakaza. Wot liberalneje strony bu hischcze dalsche porjedźenjo namjetowane, zo ma so zasydlenjo jesuitow pschez wosebity zakoń z cyła zakazacz. Tak mjenowana strona centra (Centrumsfraktion), kotrejž katholikojo rajchsrata słuscheja, pak staji namjet, wschě próstwy k stronje połožicz a k dźeńskomu porjadej pscheńcz, abo tesame rajchskauclerjej pschepodacz, zo by so zadźerženjo a skutkowanjo jesuitow we wschěch dźělach Němskeje pschepytało, wschě psche-

cźiwo nim zběhnjene skórźby pruhowałe a tak we tutej należnoscźi so wěrnoscź pokazała; a jelizo so pschez tute pschepytanjo njeprawe wěcy namakaja, maja so tamni, kiž su je zawinyli, khostacź.

Tak wschelake namjety stajachu so we rajchsracźe. By sebi jedyn myslił, zo dyrbjał so posleni namjet hako wěscźi liberalny a dospołnje sprawny pschiwzacź. Tola napschecźiwnicy jesuitow, kiž maja we rajchsracźe wulku wjetschinu, a we Bismarku mócnu podpjeru, derje wjedźa, zo pschez njestroniske pruhowanjo skutkowanja a zadźerźenja jesuitow so žane khostanja hódne wěcy pokazałe a woni tak swoje wotpohladanjo, rjad jesuitow potkóczicź, dosahnyli njebychu. Tohodla bu namjet wot wjetschiny zacźisnjeny.

Na prěnim dnju, bu pschi 4 napschecźiwnikach, jeno jenomu zamkowjerjej jesuitow dowolene ryczecź. Tutón bě domkapitular Moufang z Mainza, znaty a ryczniwy katholski duchowny, kiž ze swojej dołhej a rjanej ryczu wěc jesuitow derje zamkowjesche. Po nim dostachu słowo 4 napschecźiwnicy jesuitow, a to najprjedy Wagener, tola njeryczesche pschecźiwo jesuitam, ale wjele bóle pschecźiwo kath. cyrkwi, katholskej wucźbje a katholskomu žiwjenju. Po nim wustupi katholski wjerch Hohenlohe-Schillingsfürst, bratr znatoho a we poslenim cźasu tak husto mjenowanoho kardinala Hohenlohe. Tónsamy bě tež wobknježeny wot wulkoho stracha psched jesuitami, wón steji we Bismarkowjej słužbje, a dopokaza tak zas wěrnoscź słowow naschoho zbóžnika: „nichtó njemóže dwěmaj knjezomaj słužicź“. Po nim ryczesche podobnje zmysleny katholik, Windthorst z Berlina (kiž so njesmje pscheměnicź ze sławnym hanoverskim zapósłancom, Windthorstom); joho ryczi, hacźrunje žadławe hanjenja a skórźby pschinjese, njenamaka wjele kedźbnoscźe.

Tež na druhim dnju, 16. meje pschindźe jeno jenicźki Reichensperger k słowjej, mjez tym zo 5 pschecźiwo jesuitam ryczachu. Podarmo žadachu Windthorst, Mallinckrodt a druzy we dowolnoscź. Poslenje słowo měješe prof. Gneist, kiž zas we dlěschej ryczi namjet kommissije zamkowjesche a k joho pschiwzacźu radźesche. Skónczinje pak bu pschez druhi namjet pscheměnjeny, kiž bu pschiwzaty z 205 hłosami pschecźiwo 84, a kiž sebi žada, zo bychu so wschitke spomnjene próstwy rajchskanclerjej pschepodali, a kiž ma so za to staracź: 1) zo bychu so we němskim khěžorstwje zjawne należnoscźe tak zarjadowałe, zo by so nabožny měr a rune prawa wěrywuznacźow zdźerźało, a jednotliwi poddani zakitani byli we swojich prawach psched duchownej namocu; 2) zo by so pschez wosebity zakoń prawa cyrkwinskich rjadow, kongregraciow a zjednoczenstwow, jich pschipuschczenjo a zasydlenjo rjadowało, zo by so za kraj straschne skutkowanjo tychsamych a wosobnje jesuitow pod schtrafu stajiło.

Z pschiwzacźom tutoho namjeta pak je Gneistowy njepschecźelski namjet we wažnej wěcy wosłabjeny. Wupokazanjo jesuitow z Němskeje, kotrež sebi tak wjele ludźi žadasche, po tajkim njejo wobzanknjene; hdy so nowy žadany zakoń rajchsratej pschedpołoži a schto wón pschinjese, to dyrbimy wocźakacź. Mjez tym je Bismark na někotre měsacy Berlin wopuschcził, a tak so wěscźi nětsischomu rajchsratej zakoń njepschedpołoži.

Tola komu płacźi dha po prawym chłe harowanjo na jesuitow? Su woni

we prawdże tak straschni ludźo, kiž k njezbožu a schkodze cźłowjestwa skutkuju. Schto je wěrnoscź we tutej wěcy, wo kotrejž nimale cyły zdźěłany swět ryczi, pisa a cźita?

Ja njecham na zasłużby jesuitow spominacź, dokelž wěc, we kotrejž je wjele tołstych knihi pisane, njehodźi so někotrymi ryncźkami wopisacź; jeno we njespravnoscźi skórźbow, kotrež so pscheczźiwo nim zběhaja, chcu cźitari kath. Posoła z krótka rozwucźicź. Hdyž jedyn nowiny cźita, abo tež rycze, kiž so wot njepscheczźelskich zaposłancow na němskim rajchsracze ryczachu, moht sebi jedyn we prawdze myslicź, zo dyrbja jesuitojo tola žadławi ludźo bycź, dokelž jedyn njenamaka žanu złóscź, kotraž po tamnych wopisanjach tež jesuitojo wobeschli njebychu, na wschitkich njezbožach, kotrež su někotre kraje a ludy potrjecheli, su woni wina, tak zo něchtó we žorcze njedawno, hdyž hora Vesuv pola Neapla zas woheń, lava, žehliwe kamjenje a popjeł wonmjetasche, wjele krajiny zapuscźi, prajesche, zo je tam wěscźi jedyn jesuit nutssskocził. Tola wostajmy pschi tak ważnych wěcach žorty! su jesuitojo we prawdze tak njekhmani ludźo, kiž su na wschěm njeměrje a njezbožu wina? Su skórźby na nich bjez winy a tohodla njesprawne? Chcemy sebi tesame zkrótkra kedźbnischo wobhladacź.

1. „Jesuitojo su straschni ludźo za kraj, a wosobnje němske khěžorstwo, joho njepscheczźelojo.“ Na to wotmłowi domkapitular Moufang: „Kaž železny kschiž na wutrobje wojerskoho wyschka dopokaza, zo je wón swoju winowatoscź cźinił za wótcny kraj, a so wutrobity wopokazał we bitwje, tak dopokaza tež khěžorowe słowo wot 21. meje 1871, z kotrymž so jesuitam dźak khěžora wupraji a wozjewi, zo su tež hódni a dostojni wójnskoho rjadu a zo su swoju winowatoscź za wótcny kraj cźinili.“ Kaž je znate su jesuitojo we wójnje we lěcze 1866 kaž tež wosebje we poslenjej jara spomožnje na bitwischczach kaž lazaretach skutkowali, za cźož jim tež khěžor zjawnje dźak wupraji. Rjady bracź a nosycź je jim pschez kaznje rjadu zakazane, zo pak běchu pschipóznacża hódni, wupraji tež tamne khěžorowe słowo. Ně straschni ludźo jesuitojo njejsu, woni njenoscha mjecze a pistole, ale Božu martru a rózarje, we jich prědowanjach njewucża niczo druhe, hacž zo ma so jedyn Boha bojecź, krala cześcźicź a žiwjenjo, kiž je po zakonjach swj. scźenja zarjadowane, wjescź. Jesuitojo su runje sylna podpjera dobroho rjadu, tohodla jedyn pschi wschěch nastatych zběžkach, zběžkari najprjedy jesuitow napadowacź widźi, kaž surowe dny knježstwa komuny w Parizu hakle psched krótkim jasnje dopokaza.

(Skónczenjo.)

Zliwki a powodźenja.

Lětuscha meja pschinjese za někotre krajiny Rakuskeje a Němskeje sylne njewjedra, krupy a wulke zliwki, kiž wosobnje ludej na kraju wjele millionow schkody naczinichu. 6. meje bu wulki dźěl Schlezynskeje ze cźežkim Božim njewjedrom domapytany. Jara husto błysk do schtomow, wěžow a twarjeni dyri, na wjele blakach tež zapali, wjacy ludźi zarasy. — Jara cźežke njewjedro bě pjatk psched swjatkami 17. meje we wokolnoscźi Darmstadta w Hessenskej, wjele gmejnow zhubi cyłu

nadžiju na žně ze zahrodow, polow a wincow, wscho je z dźěla pschez krupy zbite, kiž we wulkoscži kurjachych jeji padachu, z dźěla pschez wulku lijeńcu zapuscżene, kiž na hrimanjo scżěhowasche*). Sylne hrimanja běchu we wschelakich krajinach Němskeje na prěnim a druhim dnju swjatkow. We wokolnoscži Neustadt-Eberswalde (we pruskej provincy Brandenburg) bě hižom wjeczor psched swjatkami surowe njewjedro z krupami, kiž we někotrych wsach wschě płódne zahony zapuscżi. Krupy běchu tak kruty lód, zo dołhi czas njerostate ležo wostachu. Swjatoczniczku wjeczor bě tam z nowa czežke hrimanjo. — Na tymsamym dnju bu tež Bajerska jara czežko domapytana, na jara wjele blakach błysk zapali a płody polow buchu pschez krupy wobschkodżene. We Badenskej bu krajina wokoło Offenburga, we Würtenbergu wokolnoscże městow Horb, Tübingen, Reutlingen, Kirchheim, Weißenstein a Aalen najczežscho trjechene. — Kak wulku schkodu je hrimanjo we Elsaßu nacziniło, móže jedyn z toho sudźicz, zo je we měscże Mühlhausen jeno na woknach 200,000 frankow schkodowało. — Tež ze wschelatich krajinow Francózskeje pschińdu powjescże we wulkich lijencach a powodżenjach a pschez to naczinjenych schkodach. — Najczežscho pak bu sobotu 25. meje Czěska trjechena. We połnócnowjeczornej Czěskej, we wokolnoscži městow Horžowic a Rokycan, Beraun a Pürglitz, Saaz a Karlsbad panychu popołdnju 25. meje surowe lijency, potepichu cyłe krajiny, zapuscżichu wschě zahony, spowalachu wjele khěžow, haj cyłe wsy ze wschěm, schtož bě w nich, wzachu sobu, tež wjele cżłowjekow pschińdżechu wo žiwjenjo. Schkodu, kiž so na kraju naczini, njemóže hacž dotal nichtón wobliczicz. Tysacy zhubichu zamoženjo a wobydlenjo. Wosobnje czežcy buchu krajiny na brohomaj Moldawy domapytane, dokelž woda roscżesche nahle, stupi pschez brohi. We Prazy woda we nocy wot soboty k njedżeli jara nahle pschibjerasche, pschipołdnju bě 144 zólow wyschsche, hacž wschědnje, dźěle města, kiž nižscho leža, běchu powodżene, tak zo dyrbjachu ludźo swoje wobydlenja wopuschczicz, a na hasach po czołmach jězdźicz. Na žołmach plowasche jara wjele drjewa, hrjadow, wschelaka domjaca nadoba, tež morwe konje, kruwy, swinje, psy, wowcy, młynske kolesa, cyłe wotnjesene tsěchi, wschelake kschiny, piczołki a t. d. Dwě rjanej płowarni (Schwimmschulen) buschtej tež wotnjesenej ze wschěm, schtož bě we nimaj. Najwjetschu schkodu změjatej drjewowi kupcy, kiž maja swoje drjewo blizko pschi brozy Moldawy we wulkich zahrodach a kólnjach, zdźěla pak tež hischcże na rěcy samej ležo. Po stotysachych licża někotsi swoju schkodu. Najczežscho bu wjes Praskoles pschi Karlstejnu trjechena, wot jeje wobydleri žadyn jenicżki pschi žiwjenju wostał njejo. Město Rakonic, 6 hodźinow k wjeczoru wot Prahi ležane, we kotrohož wokolnoscži so zliwk zapocża, bě zyle powodżene, wjacy khěžow bu powalene, mosty wottorhane. Wulku schkodu naczini tež lijenca na železnicy kiž wot Prahi do Pilzena a potom dale do Bajerskeje wjedże. Tež wuwołane kupjele Karlsbad buchu wot zliwka potrjechene, dokelž tež rěka Tepel wustupi a hasy a promenady powodźi. Powodżena a tak czežcy domapytana krajina je we Czěskej k najmjenschom 60 quadratmilow wulka.

*) Na tymsamym dnju bě tež pola nas sylne hrimanjo, wjacy krócż tež Boże njewjedro dyri, kaž na Židowje, hdżež so tež palesche, a kaž němske nowiny pisachu dyri tež dwójcy za sobu do nowych rodźi k. Pjecha we Libonju, nastaty woheń pak bu Bohu dżak tola zahascheny.

Zo je lud na kraju wyſche druheje ſchkody tež wo ſwoje žně pſchiſchoł, tak zrudnomu wotſudej napſchecžo dže, je uajbóle k wobžarowanju. Tež we Dreždžanach a wokolnoſczi bě póndželu a tež hiſchcže wutory woda Hlubja jara ſpěſchnje pſchibjeraka, tola njejo ſchkoda dołho tak wulka, dokelž běchu wſchitcy wobydlerjo pſchi brozy we pſchikhadže wody rozwucženi a mózachu tohodla wſchitko k ſtronje pſchinjeſcz.

---

† Karl Järſch.

Sobotu pſchińdže zrudne powjeſtwo z Hubertusburka, zo je pjatk 24. meje pſchipołdnju njenadžicy wot Božeje ruczki zajaty wysokodoſtojny knjez farař Järſch wumrjeł. Kaž tudy, tak zbudži zažna ſmjercz zaſłužbnoho muža wſchudžom, hdžež joho znajachu, wosobnje pak pola wſchitkich, kotrymž bě we ſwojim ważnym poſlenim zaſtojnſtwje duchowny radžiczeŕ, ſwěrny pſchecžel, dobroczinwy pſchedſtajeny byk, wulku zrudobu.

Njebohi narodži 25. februara 1819 we do Radworja ſłuſchacym Czornym Hodlerju wot pobožnych ſtarſchi, kiž joho we poſłuſchnoſczi a ſwjatej bohabojoſczi woczehnjeſchtaj. Płody, ſwojeje próchy wužiwaſchtej we ſwojej wysokej ſtarobje, dobroczinwy ſyn mějeſche jej pſchi ſebi we Hubertusburku, hdžež nan pſched někotrymi lětami wumrje, macz pak dyrbjeſche po Božej woli ſwojoho duchownoho ſyna k rowu pſchewodžecz. Po khwalomnje dokonjanych ſchtudijach we Prazy dóſta 21. oktobra 1842 měſchniſku ſwjeczižnu a bu hako druhi kapłan do Woſtrowca póſłany, hdžež 12 lět we tymſamym zaſtojnſtwje jara ſpomožnje ſkutkowaſche, z woſebitej luboſczu džełaſche we ſchuli. Hiſchcže dženſiſchi dżeń je tam we najlěpſchim wopomnjeczu. We lěcze 1854 bu, dokelž bě ſo we ſwojim dotalſchim zaſtojnſtwje hako wuběrny katecheta wopokazał, do Dreždžan hako direktor katholſkeje měſchczanſkeje ſchule pſcheſadżeny, a po 8lětnym khwalobnym dźěle pſchi tejſamej, kaž tež hako kapłan dwórſkeje cyrkwje, dóſta we lěcze 1862 faru we Hubertusburku. Joho najwoſobniſcha naležnoſcz tu bě, jatych, kiž we Hubertusburku a Waldheimje wobeńdżenych njeſkutkow dla ſedżachu, rozwucžecz, jim ſwjate ſakramenty podawacz, Boże ſłużby dżeržecz a k polěpſchenju žiwjenja pſchiwjeſcz. Kak pilnje a wot Božoho žohnowanja pſchewodżany je won we wſchěch tudomnych wuſtawach 10 lět dołho ſkutkował wopokaza nam najlěpje powſchitkomne wobžarowanjo a zrudoba, kiž ſo pſchi joho ſmjerczi pokaza. Joho ſwjatoczny pohrjeb, wutory 28. meje popołdnju, ſwědczeſche, zo bě tu njebohi ſrjedz protestantow czeſczeny nic jeno mjez wucžerjemi a pſchedſtoczirjemi wuſtawa, we kotrymž ſkutkowaſche, ale we cyłej wokolnoſczi. Joho hrjebaſche knjez präſes a kanonikus Bernert z Dreždžan, pſchewodżany wot 6 katholſkich duchownych we cyrkwinſkich draſtach, mjez kotrymiž bě tež njebohoho pſchecžel, knjez kantor J. Kucžank z Budyſchina. Tež 6 lutherſcy duchowni z wokolnoſcże we ſwojej zaſtojnſkej draſcże wopokazachu jemu poſlenju czeſcz. Bóh daj jemu wěczny wotpoczink, joho zawoſtajenej zrudżenej maczeri pak tróſchtnu wutrobu!

Nowinki a powjesće.

Z naschejе diöcesy.

Z Budyschina. Kaž so nam powjeda, je kukowske katholske towarstwo na swjatomu wótcej k Jeho 81. lětnomu narodnomu dnej pschez telegramm pschipósłane zbožopscheczo na tymsamym pucza z Roma pschez kardinala Antonelli wotmłowjenjo dostało, we kotrymž swj. wótc swój džak wupraji, a sobustawam a skutkowanju towarstwa swoje žohnowanjo wudželi.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Kralowski dwór ma žarowanjo, sotra naschej kralownej, arcwójwodka Sofia, macž rakuskoho khěžora Franca Józefa je wutory popołdnju po dlěschej khoroszi zbóžnje wumrjeła. Kralowna Maria je, tak khětse hacž zhoni, zo je khoroszž straschna do Wiena so podała a bě pschi smjerczi swojeje sotry. Arcwójwodka Sofija bě džowka bayerskoho krala Maximiliana I. a narodži so 27. januara 1805. Kralowna Amalia je jeje sotra a kralowna Maria dwójnska sotra.

Z Dreždžan. Wutory 28. meje wudželesche hnadny knjez biskop we Josefinskim wustawje swj. sakrament firmowanja.

Z wukraja.

Z Barlina. Němski rajchsrat muradžuje nětko wudawki za należnoscze khěžorstwa, spóznawa tesame najbóle za dobre, kaž su so wot knježerstwa pschedpołožili. Wulki džěl zapósłancow ma urlaub, druhdy je jich tak mało, zo płaczíwe wobzanknjenja móžne njejsu, a potom dyrbi so posedženjo wotstorczicz. Žiwjenjo do rajchsrata pschinjesu jeno, hdyž je pschiležnoscz, we należnoszach katholskeje cyrkwje ryczecz, potom so tež zapósłancy ze wschěch rózkow Němskeje hromadu honja. Wažne należnoscze nimamy wot tutoho rajchsrata wjacy wocžakowacz. Rajchskancleŕ je so tež na swój hród do Varzina podał, a wot toho czasa je tež we knježerskich nowinach a wosobnje we joho nowinje „Norddeutsche allgemeine Zeitung“ schczuwanjo pschecziwo kath. cyrkwi trochu pschestało.

Z Bonna. Tudy wumrje, wot Božeje ruczki zajaty 17. meje rano ½11 slawny prědar, jesuit P. Roh, we 61. lěcze swojeje starosby. We cyłej Němskej, Rakuskej, Schwicy a tež we Danskej bě won hako missionski prědaŕ znaty a czeszeny. Na joho pohrjebje wobdželi so cyłe město a wokolnoscz, hacž runje bě deschczikojte wjedro; mjez pschewodžerjemi bě tež wjele druhowěriwych. Zo by so wopomnjeczo na njoho zdžerżało a kóždy pschiležnoscz měł tež swoju luboscz wotemrjetomu wopokazacz, hromadža so dary k jenomu rjanomu wopomnikej na row a k załoženju stipendia po nim pomjenowanoho, za khudych schtudowacych. — Nowoprotestantojo, kiž tu wosobnje krótki czas dołho wulku haru czinjachu, su so tu skoro cziscze zhubili, a kaž tu we Bonnje tak tež we Kölnje a w Badenskej, hdyž so wosebicze wot knježerstwa podpjerachu. Tajcy japoschtołojo, kaž tamni mužojo, kiž běchu z katholskej cyrkwju njespokojny, nowoprotestantsku haru zapoczinali a khwilu nawjedowali, wschak njebudža wěriwy lud za so dobycz a tak nowu cyrkej załožicz.

Z Mnichowa. Abt Haneberg, zaſłużbny profeſſor na univerſiczę we Mnichowje a ſławny ſpiſowaczel, je nětko tola biſkopſtwo we Speieru pſchiwzacź ſlubił, jelizo je to wola ſwj. wótca. Po najnowiſchich a wěſtych powjeſczach z Roma zhonimy, zo bamž nic jeno dowoli a runje pſcheje, zo by abt Haneberg biſkopſku hódnoſcź pſchijał. Univerſita, kaž tež klóſchtyr Benediktinarow zhubitej czeſczenoho wuczerja a dobroczinoho a lubowanoho pſchedſtejiczerja. Abt Haneberg narodźi ſo we lěcze 1816.

Z Elſaßa. Pſchi ſwjatoczným wotewrjenju noweje němſkeje univerſity we Straßburku ſta ſo jara wobžarowanja hódny podawk, kiž ſo we wſchitkich nowinach hižom tydzenje dołho rozryczuje. Mjez druhimi ſławnymi Němcami bě k ſwjatocznoſczi tež ſławny założeŕ tak mjenowanoho germaniſkoho muſea we Nürnbergu, ſwobodny knjez z Aufſeß pſcheproſcheny a pſchijědże tak tež do Straßburka. Khorwatoſcź pak njedowoli jemu, ſo na ſwjatocznoſczach wobdźělicź. Wjeczor pozdże widźi, zo žanu czerſtwu wodu k piczu nima, dże tohodla ze iſtwy won na korridor; dokelž nikoho k ſłužbje dowołacź njemóżeſche, czerpjeſche na ſchiji a płuca (Lunge), zahwizda wótſe z piſchczakku, kiž pſchecy pſchi ſebi noſcheſche. Tola to bu wopaki zrozemjene; dwaj druhej Němcaj, jedyn profeſſor a jedyn zaſtojnik to ſłyſchitej a myſlitej, zo chce někajki Francóza z tym němſku wěc hanicź a wuſměſchecź, napadnjetej wbohoho khoroho muža, czepjetej jeho pjaſczemi, czisnjetej joho na zemju, ſtorkatej joho z nohomaj, tak zo wón na ſczěhwkach na 6. dźeń wumrje. Wſchelakim němſkim nowinam je tuta należnoſcź jara njeluba, a dawaja ſebi tak wulku prócu, cyłu wěc woſłabicź. Tola ſo jim to njemóże radzicź, dokelž je wot njeboho Aufſeßa ſamoho nadrobnje we jeho dźenſkej knižcy wopiſana, a joho ſyn Herrmann je ju pſchez nowiny wozjewił. Tamnej dwaj za nowu němſku ſchulu we Straßburku zahorjenej ſtej wěſczi jara hłubiko do ſchkleńcy hladakej a běſchtaj tohodla khětro ſkurjenej, zo němſku rycź wjacy wot francózſkeje rozeznawacź njemóżeſchtej. — Nowa univerſita z tajkej haru wotewrjena, pak ma hacź dotal jara mało ſchtudentow.

Rakuſka. Tute khěžorſtwo rěka nětko po prawym Rakuſka-Wuherſka, dokelž je ſebi po pruſkorakuſkej wójnje (1866) Wuherſka nimale ſamoſtatnoſcź wudobyła. Duž ſtaj w khěžorſtwje nětko dwaj rajchsrataj (po ſłowje dwě „krajnej radże"), do kotrejuž ſo ze ſejmow (landtagow) wuzwoluje. Winſki rajchsrat (njewuherſkich krajow) je runje zhromadżeny, ale wón njezaſtupuje wſchitke ludy ſpomnjenych krajow a njeje tohodla powſchitkownje pſchipóznaty, znajmjeńſcha nic wot Czechow, Słowjencow a Tyrolſkich. Najwažniſche kraleſtwo, Czěſka z Morawſkej, ma tam mjenujcy jenož němſkich zapóſłancow; czi ſchtyrnaczo Czechowje, kotrychž ſu Němcy hańbicziwoſcze dla na „ſejmje" w Prazy pódla 40 Němcow, do rajchsrata wuzwolili, njejſu tam ſchli, dokelž běſche czěſki ſejm njeſprawnje zeſtajane (Czechowje, kotrychž je w Czechach pſchez dwě tſeczinje a w Morawſkej pſchez tſiſchtwórczinu maja jenož tſeczinu zapóſłancow) a dokelž ſu ſo wot knježeŕſkeje ſtrony pſchi poſlenich wólbach do ſejma njeſprawnoſcze ſtałe. Czechowje z Morawſkeje tež njejſu do Wina ſchli. Skónczuje ſu tež Polacy z Galicije poczeli njeſpokojni bycź na rajchsracze, dokelž tón pſchecziwo prjedawſchim ſlubjenjam

nochce jich resoluciju, w kotrejż su Polacy swoje žadanja napisali, prawje dopjelnicz. Duž so winstonu rajchsratej pschi wschěch khwalbnych ryczach we wěstych němskich nowinach hubjenje dże. Tež so hižo zasy wo nowych ministrach powjeda. Wuherski rajchsrat so runje z nowa wuzwola. Tež tam a wosebje w tych krajach, kiž su z Wuherskej zjenoczene, su wulke zwady. Tak stanu so wosebje we Khrowatskej njesprawnosczje wot knježerskeje strony, kotraž z madžarsku stronu dżerži, a khrowatisku narodnu potkócža. Tola Khrowatojo a Serbja, kaž tež Słowakowje we Wuherskej, so pschecy bóle posylnjeja. A hdyž so cżile Słowjenjo hischcże z Rumunami w politiskej dżěławosczi pschecżiwo Madžaram (kiž maja nětko knjejstwo) zjenocża, dha pschińdże w swojim cżasu tež we Wuherskej kaž we Rakuskej (njewuherskej) k sprawnischomu wujednanju ludow, jeli khěžor monarchiju pschi žiwjenju zdżeržecz zechce!

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Marija Hana, dż. Jana Augusta Oehme z B.; Jan Kurt, s. Jana Hase z B.; Franc Józef, s. Bohuwěra Zarjenka ze Židowa. — Wěrowani: Ferdinand Reil z Budestec a Karolina Tilschec z Czech; Adolf Fischer, policaj w B. a Marija Riedelec z B. — Zemrjeczi: Marija Martha, dż. cžesle Adolfa Hobraka ze Židowa 3 l. 2 m.; Gustav, s. słužbaka Wylema Großmanna z B., 4 l. 3 m.; Jan Jurij, s. khěžnika Jakuba Hasche z B., 3 m.; Marija Madlena Hübnerowa, 79 l. 5 m.; Marija Hana, dż. J. A. Oehmy z B., 20 dnow.

Z Radworja. Kschczeni. Hańža, dż. Jana Lorenca z Radworja; Hana Marija, dż. Mikławscha Wróbla z Nowych Boranec, (†); Jurij, s. Handrija Wrobla z Radworja, (†); Hana, dż. Jana Parjency z Kupoje; Hana, dż. Jana Scholty z Měrkowa; Jan Bjedrich Oskar, s. Jana Krawca z Měrkowa; Jan Michał Adolf, s. knj. Jana Mickela w Kupoji; Wilhelmina Hańža Hedwig, dż. Richarda Albriga z Bronja; Korla, s. Michała Kocža, Kupjanskeje Dubrawy. — Zemrjeczi. Hana, dż. Gustava Morica Paula z Kupoje, 5 m. 3 dn.; Hańža, wud. njeb. Michała Pjetascha z Radworja, 76 l.; Michał Brankacz z Khelna, 44 l. 1 m. 16 dn.; Hańža, mandż. Michała Pětra z Kupoje; Cecilija Marija, dż. sczěpana Zosela z Měrkowa, 1 l. 2 m. 12 dn.; Michał Möhn z Radworja, 76 l. 6 m. 27 dn.; Hana, m. Jurija Bjarscha z Khelna 29 l. 11 m. 17 dn.; Marija, m. Jurija Jeschki z Měrkowa, 26 l. 8 m. 13 dn.; Jakub Jan, s. Jana Kocža z Brěmjenja, 3 m. 5 d. — Wěrowanej: Michał Schokta z Konjec, z Madlenu zwud. Wenkowu z Měrkowa.

Należnosczе towarstwa.

Na lěto 1870 dopłaczichu: Jakub Kola z Jasency; Michał Kaschpor z Stareje Cehelnicy.

Dobrowólne dary: M. E. z Cž. N. 5 nsl.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: k. kantor J. Kuczank 25 tol.; J. K. 10 nsl.; M. H. 15 nsl.

Hromadże: **G012** tol. 10 nsl. — np. Bohu dżak, prěnja ciffra je so zas pscheměnika.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Hosć

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 12. **15. junija 1872.** **Lětnik 10.**

Ruza a próstwa.

Njezbožo, kotrež 25. a 26. meje wulki dźěl Cžěskeje pschez nahłe zliwki potrjechi, njeda so wopisacź a nacžinjena schkoda hacž dotal wotwažicź. Wschědnje zhoni jedyn nowe zrudne wěcy. Wjele stow twarjeni bu spowalane, wulki dźěl skotu so zatepi, dwě scžě ludźi namaka we žołmach zrudnu smjercź, płody polow a zahrodow a wincow buchu dospołnje zapuscžene, a nadźija wosobnje krajnych ludźi na bohate žně za wjele lět zniczena, dokelž dobra płódna zemja bu wotplowana. Najcžežscho potrjechena krajina je połnócno-wjecžorna Cžěska, krajiny pschez kotrež Eger, Beraun z tamnym rěcžkami, kiž so do njeju wuliwaju, běžitej, wokoło městow Karlsbad, Saaz, Mjes, Rakonic; tež krajiny na wobomaj stronomaj Moldawy a Hłubja. Wucžini wokoło 70 quadratmilow. Ze zrudobu a sobuželnoscžu so wutroba kóždoho napjelni, kiž tak domapytane krajiny a wsy wopytuje a surowe hubjenstwo widźi. We wsy Schelesen namakachu cyku swójbu z pjecź wosobow wobstejacu we jeje wobydlenju morwu, kiž wodże cžeknycź njemóžesche. Pschi wokuje leżesche nan, spody koža macź, na blidže cžěschne dźěcžo, we kolebcy druhe kusk wjetsche, pschi durjach schulska holcžka. We cyłej wsy pschińdże 26 wosobow wo žiwjenjo. Pschez wjes Holetic walachu so wody tež ze surowej mocu, a nacžinichu wulku schkodu. Cyła wjes leži we dole, a bě tak namocy dospołnje wustajena. Wot 74 cžisłow, stojesche 26 hacž pod tsěchu we wodże, dwě buschtej cžiscże wotpłowjenej, ani kamjeń wysche njewosta. Tu namakachu 3 mužojo, 9 žonow a 22 dźěcži smjercź we žołmach, mjez nimi jena wudowa z 5 z dźěła wotroscženymi dźěcžimi; jeniczka dźowka, kiž bě druhdże we słužbje, wosta wot cyłeje swójby. Wulka bě jeje boloscź, hdyž na tsecži dźeń domoj pschińdże a macź z bratrami a sotrami hižom we wotewrjenym rowje na kěrchowje namaka. — We Liboricach zatepi so młoda mandźelska gmejnskoho pschedstojiczerja a młónka

Lukſcha. Taſama bě ze ſwojim mandźelſkim a z dwěmaj dźowkomaj we delnej ſtwě, hdyž ſurowe žołmy ſo nawalichu, z woknami a durjemi waleſche woda ſpěſchnje do jſtwy; mandźelſki nuzowaſche ſwoju žonu, na łubju cźeknycź, dźowkomaj ſo to radźi, młónkowa pak bu we khěži wot žołmow doſahnjena, a do młóńcy donjeſena, hdźež na druhi dźeń jeje cźěło namakachu. We jenej druhej tomuſamomu ſłuſchacej khěži, bydleſche dźěławy muž ze ſwojej žonu, ze ſynom a dźowku. Syn pſcherazy me ſwojej nuzy wjerch, a pſchinjeſe tak ſotru na łubju a dale na tſěchu, macź a nana njemóžeſche wjac doſahnycź; ruch łamajo dyrbjeſche pſchihladowacź, kak buſchtej wot dźiwich žołmow hrabnjenej a wotnjeſenej. — We Otſchehau radźi ſo jenomu najeńkej ze žonu na tſěchu pſchińcź, mjez tym zo dyrbjeſche 5 dźěcźi we z wodu napjelnjenej ſtwě zawoſtajicź. Za khwilku bu tež hižom žona pſchez žołmy z joho rukow torhnjena, wón chcyſche ju zas doſahnycź, ale bu pſchi tym wopor žołmow, a muž, žona a dźěcźi namakachu we nich ſwój row. — We wjeſcy Hrzedl bě 9 woſobow na jedyn ſchtom zalěžko. Bě jich po prawym 10, kiž ſo hałzow ſchtoma dźeržachu, mjez nimi tež dwanacźelětna holcźka. Wboha hladaſche tam, hdźež bě khěžka jeju ſtarſchej ſtała. Blizko pſchi ſchtomje nimo njeſechu žołmy žónſku, kiž ze ſmjercźu wojuje, holcźka na ſchtomje ſpóznaje we njej ſwoju macź a ze ſłowami: „ſchto budu ſama zapoczinacź, hdyž je macź morwa“, puſchcźi ſo tež wona ze ſchtoma, zo by z macźerju wumrjeła.

Zaſtojnicy, kiž buchu do powodźenych krajinow hnydom póſłani, zo bychu nuzu połóżeli, ſwědcźa, zo ženi tak zrudne podawki widźeli njejſu. Nuza je wulka, hubjenſtwo njeda ſo pſchehladacź. We wſchěch krajinach Rakuſkeje, a tež we měſtach a krajach Němſkeje hromadźa ſo ſmilne dary. Tež Serbja njedadźa pſchileżnoſcźi nimo hicź, ſwojim cźežko domapytanym ſuſodam dobroczinu wutrobu pokazacź. Wſchak je Bóh tón knjez naſche zahony tak bohacźe žohnował, nadźije na bohate žně dał, hacź dotal k najmjeńſchomu wſchě płody zemje pſched ſchkodu hnadnje zakitał.

Na znatu ſerbſku dobroczinoſcź ſo ſpuſchczo, kaž na Boże žohnowanja na naſchich zahonach pokazowajo, pſchińdźe dźenſa Katholſki Poſoł tež k wſchitkim z naležitej próſtwu, zo bychu ſo za wbohich powodźenych tež we ſerbſkich wſach ſmilne dary hromadźili. Knježa duchowni a wucźerjo, budźa wěſcźi tak dobroczinwi, teſame pſchiwzacź a je redakciji Kath. Poſoła k dale wobſtaranju pſchepodacź, kotraž teſame tež wozjewi. Dokelž pak tón, „kiž khětſe da dwójcy da“, proſy ſo dale, zo bychu ſo dary we pſchichodnymaj dwěmaj tydźenomaj chcyli wotedacź.

Schto je wěrnoſcź?

(Skónczenjo.)

2. „Jeſuitojo žadaja za knjeżenjom, pſchez leſcź prócuja ſo k mocy pſchińcź a tak wſcho wobknjeżicź.“ Tež na to wotmłowi domkapitular Moufang: Na kim dha maja woni dźenſniſchi dźeń móc? Na naſchich wjerchach? — Mjenujcźe mi jenoho! — Na naſchich miniſtrach? Mjenujcźe mi jenoho! rozhladujcźe ſo we cyłej

Němſkej, hdže namakacze jeniczkoho, kiž pod mocu jeſuitow ſtoji? Na krajne naležnoſcze nimaja tak žaneje mocy, ale „we cyrkwi, na bamža, na biſkopow na duchownych.“ Haj my duchowni ſkutkujemy a ſtojimy pſchi nich, ale njedamy ſo wot nich wobknježicz. Tež biſkopo ſtoja tu nic jeno ſamoſtatni, ale ſu jich pſcheſtajani, a ſchtož bamža naſtupa, je ſo wón ſam we tym wuprajił, zo je to njewěrnoſcz, kiž won wot ſo wotpakaza. Jeſuitojo nježadaja tak za mocu a nimaju ju ani we krajnych, ani we cyrkwinſkich naležnoſczach.

3. „Ale Jeſuitojo ſu ſtraſchni pſchez ſwoje wulke zamoženjo, a hladaja pſchez wotkazanja na ſmjertnym ložu pſchecy wjac na ſo pſchinjeſcz.“ Tež na tute wobſkorženjo wotmłowi Moufang z krótka. Tež pſched ſto lětami je ſebi jedyn ſchtó wě ſchto nadžał, a myſlił ze zamoženjom jeſuitow krajne kaſſy we jich nuzy móc napjelnicz, tehdom bě tu wjele kollegiow, a tola bě ſo jedyn jara zhebał; a hdy by ſo dženſiſchi dżeń jeſuitojo zběhnyli a jich zamoženjo wzało, bu to móliczka ſumma była, kiž by jedyn pſchez to doſtał. — Schtož dale ſkórżbu naſtupa zo woni pſchez wotkazanja na ſmjertnym ložu zamoženjo na ſo cżahnu, da ſebi jedyn tajke kžě we romanach lubicz, hdżež chcedża ludżo, kiž niczo za dżěło nimaju, nowe baſniczki zhonicz; ſprawny muž pak dżerži ſo ſtaroho ſłowa: Ty njedyrbiſch wopaczenje ſwědczicz pſchecżiwo ſwojomu bliżſchomu.

4. „Jeſuitojo pak ſkaża ludźi ze ſwojimi wuczbami,“ a dopokazanjo toho wjedża jich njepſchecżelojo ze wſchelakich wot jeſuitow piſanych knihi wěſte ſady wuſchikuje wutohrnycz a je potom za wuczby jeſuitow wudawacz. Tola k temu wſchak wjele njeſłuſcha, na tajke waſchnjo namakaja ſo we kóždej knihi, tež we ſwj. piſmje jara wopaczne ſtraſchne wuczby. Su pak cżi ludżo, kiž na tajke njeſprawne waſchnjo jeſuitow wobſkorżuja, runje ſtaroſcżiwi za cżiſtotu a wěrnoſcz wuczbow, njech jeno tamne knihi pſchehladuja a jich rozſcherjenju napſchecżo ſtupaju, kiž zjawnje wſchu wěru do Boha a kſcheſczanſtwa hanja, njepóccżiwoſcz zamłowjeja a tak wo prawdże ſtraſchne wuczby rozſchěrjeja. Jeſuitojo njewucża žanu druhu wuczbu hacz tu kathólſkeje cyrkwje, a hdy by jedyn z nich wuczbu wucżił, kiž je napſchecżo wěrje katholſkeje cyrkwje, njeby jeno joho pſchedſtajeny ale tež cyła cyrkej pſchecżiwo njemu ſo zběhnyła. Wuczby jeſuitow wucżicz a je we żiwjenju nakožecz móže jedyn kóždomu radżicz.

5. „Jeſuitojo ſu tež njepſchecżelojo a kažerjo pſchezjenoſcże mjez katholikami a proteſtantami.“ Kak dha móże ſo měr a pſchezjednoſcz mjez wſchelakowěriwymi zdżerżecz? Tola jeno pſchez to, zo je dowoleno kóždomu po ſwojej wěrje żiwom bycz, bjez toho zo by jedyn joho tohodla hidżił, wuſměſchał, do zady ſtajał, wo joho prawa pſchinjes. Nětko móże ſo jedyn praſchecz wſchěch, kiž ſu knihi a piſma jeſuitow cżitali, na jich wuczby a prědowanja poſłuchali, z cyła jich ſkutkowanjo wobkedżbowali, hdy abo hdże ſu woni proteſtantow abo z cyła druhowěriwych hanili a ſměſcheli? Hdże a hdy ſu ſebi k pſchikładej žadali, zo by ſwětne knježerſtwo proteſtantenverein z mocu poczíſchczało? Nihdże a żeni. Tola pola koho je ſurowa njeznjeſliwoſcz? Schtó je tón, kiž měr a pſchezjenoſcz mjez katholikami a proteſtantami kazy? Kóždy ſo nadżijeſche, zo budże pó ſkónczenej wójnje we Němſkej rjany cżas měra a nabożneje znjeſliwoſcże ſo zapoczecz. Tola hižom prjedy hacz

bu měr krucze wobzanknjeny, pokazowachu so znamjenja, zo so jeno bitwischczo a waschnjo wojowanja pschemëni, zo pak maja nětko katholikojo so pschimacz, a potłoczecz, dokecz to kóždy hnydom spóznaje, zo pschecźiwo jesuitam wudyrjena njepschecźelska hara katholskej cyrkwi płacźi, kaž dźeń tež wschelacy ryczńicy na rajchracze wjacy a dlëje pschecźiwo cyrkwi ryczachu, hacž pschecźiwo jesuitam. Në tak wjele je wëste, jesuitojo njebudźa nabožny měr ženi kazycz.

6. Naposledku pschińdu njepschecźelojo z jenym nowym porokom, prajo: „jesuitojo su pschecy njepschecźeli měli, su ze wschelakich krajow wupokazani, haj jich rjad bu wot bamža zběhnjeny, po tajkim dyrbja tola straschni ludźo bycz!“ To su rozomne sudźenja! Khrystus, nasch knjez njebë wot swojoho naroda jow hacž k smerczi bjez njepschecźeli, bu wot nich kschižowany. Swj. Jan mějesche mócnych njepschecźeli a we jastwje bu jomu hłowa wutrubana. Smë jedyn tohodla podobnje sudźicz?

A wot koho buchu jesuitojo hidźeni a pschescźëhani? Snadź wot bamžow, kiž drje tola jich skutkowanjo rozsudźicz zamoža? My móhli rjane a wosobne khwalace wuzběhowanja tudy pschinjescz, z kotrymiž su bamžojo skutkowanjo jesuitow pschispoznali. — Abo snadź wot biskopow? Najwjacy biskopow runje němskoho khěžorstwa, we kotrychž diöcesach jesuitojo skutkowaju, su jim zjawnje a na za nich czescźomne waschnjo swoju spokojnosch a swój dźak wuprajili? Abo wot dobrych katholikow? Wěscźi nic, katholik, kiž swërnje k cyrkwi dźerži, czescźi tež jesuitow.

Hdźe namaka jedyn tak njepschecźeli jesuitow? Mjez njewěriwymi protestantami, swobodomurjerjemi, židami, z cyła mjez ludźimi, kiž za potłoczenjo kschescźanstwa dźëłaja. Tajkich ludźi k njepschecźelam měcz, pschinjese czescz.

„Schto je wërnosch?“ smë so jedyn skónczńje pschi cyłej harje praschecz? Je snadź na stronje njepschecźeli jesuitow? Schtóž je kedźbnje krótke wopisanjo czitał, móžesche spóznacz, zo su pschecźiwo jesuitam zběhnjene skórźby njesprawne a z dźëła zehłane, zo je cyła hara tak bjez winy, a zo maja njepschecźelojo jeno wosłabjenjo katholskeje cyrkwje we woczomaj. Tola wërnu móc katholskeje cyrkwje woni njewosłabja, dokelž jeje móc wobsteji, kaž Moufang tež rjenje spomni, we pschezjednosczi wëry, we pschezjednosczi měschnistwa, we pschezjednosczi biskopstwa, we pschezjednosczi widźownoho wjercha. We tym je jeje móc, jena wulka duchowna móc, kotrejež so nichto bojecz njetrjeba, kiž pak tež nichto wosłabicz njezamože.“

Njech so tak tež za něschto czasa njepschecźelam cyrkwje radźi ze swojej nahladnej mocu, a ze swojim wopacznym swědomjom we někotrych krajinach rjad jesuitow na khwilu potłoczicz abo zakazacz, budźe to za swětnych duchownych rjana pschiležnosch, swoju pilnosch a dźëławosch powyschicz a wschë swoje mocy nałożecz, zo by so skutkowanje jesuitow zarunało. Mamy dźeń tola tež krajiny, kaž we naschim wótcnym kraju, hdźež je jesuitam dawno wschë skutkowanjo zakazane, haj we Łužicy njejsu ženi so zasydlili a tola njebudźe nichtó sakskim a wosebnje łužiskim katholikam nabožnu liwkosch abo njerodu porokowacz móc.*)

*) Pschirunaj k tomu Kath. Posoł 1871 cź. 22. 23 a lětnik 1867 cź. 11. 12. 13. —

Serbſke pismowſtwo.

Runje je nowa paczerjaca knižka wot k. kaplana Duczmana wuſchła pod mjenom „Hwězda“. Wona budże hižo po ſwojim zwonkownym někotromužkuli witana, kotryž ma rady pſchirucznu knižku (180 ſtronow) w małym formacże a tohodla nětko najbóle k němſkim ſahacz dyrbjeſche. A kóždy ſo tola radſcho a nutrniſcho w ſwojej ryczi modli, byrnje tež cuzu rycz rozemił! Ale tež znutskowne wopſchijeczo knižki budże ſo ſpodobacz, woſebje młodoſczi; pſchetož wſchitke trěbne modlitwy ſo tam namakaja, kaž tež někotre khěrluſche. Bjez litanijemi je tež ta wo ſwjatym Józefje. Pobožnoſcz kſchižowoho pucza, kiž ſo w Serbach rady wopomina, je po tamnym krótkim rjedże podata, we kajkimž ſo w Romje ſpěwa.

Z cyła je jara dżaka hódne, zo mamy zaſy tule nowu ſerbſku knižku; pſchetož prjedawſcha wot toho ſamoho ſpiſowarja wudata pod mjenom „Khwalcże Knjezowe mjeno!“ je hacz do něhdże pjeczdżeſat exemplarow rozpſchedata. *Γ.*

Nowinki a powjeſcże.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Kaž ſo nam piſa, je tež hrabinka Hana, dżowka hrabje Stolberga z Brunowa a ſotra tamneje franziſkanki, kiž wokoło jutrow tež we ſerbſkej wokołnoſczi dary hromadżeſche, do klóſchtra franciſkankow we Kaiſerswertu zaſtupiła.

Z Budyſchina. Kaž prjedy poſtajene a hižom tež wozjewjene, wotjědże hnadny knjez biſkop pjatk, 7. junija cyrkwinſkim a ſchulſkim viſitaciam a k wudżělenju ſwj. firmowanja do ſerbſkich woſadow a najprjedy do Radworja, hdżež ſobotu 8. junija 126 woſobow ſwj. firmowanjo doſtachu.

Z Ralbic. Sobotu 8. junija popołdnju po pjeczich pſchijědże k nam z Radworja hnadny knjez biſkop a bu wot knjezow duchownej, ſchule a woſady z wonka wſy ſwjatoczńje powitany. Nazajtra njedżelu, wudżělesche, dokelž wjedro hójeſche, wonka na kěrchowje něhdże 510 woſobam ſwj. firmowanjo. Z ralbiczanſkeje woſady bě jich 138, druzy pak ze ſuſodnej kulowſkeje, mjez nimi běchu daloch ludżo z Czěſkeje, Pólſkeje a Wuherſkeje. Póndżelu wophytaſche hnadny knjez biſkop ſchuli, dopołdnja ralbiczanſku, popołdnju ſchunowſku, a wotjědże wutoru rano pod zwonjenjom naſchich zwonow do Rózanta, zo by tam ſchulſku viſitaciju dżeržał.

R.

Z Schpitala pod Kamjencom. Srjedu 12. junija bu we naſchej cyrkwiczy prěni krócz ſwjate firmowanjo wudżělene a to 19 woſobam. Bóh daj zo by ſo nětko pſchez ſtajnoho duſchow paſtyrja zjednoczena katholſka woſada pſchiſporjała a wobkruczała.

Z Marijnoho Doła pola Woſtrowca ſo nam powjeda, zo je pſched krótkim knjez ſchulſki radżiczel Bornemann we mjenje miniſteria kulta a wuczby holczu ſchulu, we kotrejž klóſchtyrſke knježny ſkutkuja, wophytał, zo by ſo ſam pſcheſwědcził, hacz ſo tamne ſkórżby, kiž ſo wot wěſteje ſtrony na ſakſtim ſejmje pſche-

cžiwo wucžbje knježnow zběhachu, na wěrnoscž podpjeraju. Hacž runje hacž dotal swoje rozsudženjo zjawnje wozjewił njejo, wěmy tola z wěstoscžu, zo je nawjedži-toho schulskoho muža skutkowanjo knježnow we schuli jara spokojiło, na wjacorych městach wupraji so khwalobnje wo tym, schtož knježny we schuli dokonjeja.

Z Wotrowa, 12. junija. Kaž słyschimy, bychu tu ludžo we noch wot njedžele k póndželi pschez Boži woheń nastróženi. Pola k. mkońka Heydana spali so bróžnja a hródže.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Knjez direktor měschczanskeje schule, Anton Dreßner swjeczesche 4. junija swój pjecž a dwacyczi lětny měschniski jubilej, a dosta pschi tutej pschileżnoscži z daloka a blizska wjele wopokazow luboscže. Bóh daj dobrocziwomu knjezej tež hnadu a wjesełe pjeczdžesatlětnoho jubileja doczakacž.

Z Dreždžan. Dwórski prědař, knjez kanonikus Heine je so straschnje khory, z kupjelow Marienbad wrócził.

Z wukraja.

Z Barlina. Pschez dlěschi czas hižom plecže so zwada mjez pruskim ministeriom a biskopom z Ermlanda. Biskop Krementz je mjenujcy dweju professorow, Wollmanna a Michelis-a we Braunsberku, dokelž zjawnje wucžbu katholskeje cyrkwje wo bamžowym njezmólnym wucžerstwje prějeschtaj, zjawnje a swjatoczńje exkommunicirował, t. r. z katholskeje cyrkwje wuzanknył, a tak tež měschniske służby zastacž zakazał. To je biskop Krementz czinił, bjez dowolnoscže pruskoho ministeria. Tute nětko měni, zo ma tajke zjawne a swjatoczne wuzanknjenjo z cyrkwje za wuzanknjenych tež schkódne scžěhwki we towarschnym žiwjenju, psched kotrymiž ma swětna wyschnoscž swojich poddanow zakitacž. Tohodla tak sudži ministerium dale, je biskop mjezy swojeje mocy pschekrocził, tamneju dweju duchownju bjez dowolnoscže swětneje wyschnoscže z cyrkwje wuzanknywschi. Na to je biskop we wobschěrnym pismje derje wotmkowił, zo wón na tym wina njejo, hdyž we tutej należnoscži bjez cyrkwinskimi a swětnymi zakonjemi pschezjenoscž njeknježi, we wěcach wěry móže wón jeno po cyrkwinskich zakonjach sudžicž, a nichtó njemóže cyrkwi prawo přěcž, ludži kiž błudne wucžby rozschěruja, ze swojeje srjedžiny wuzanknycž, a swojim wěriwym z nimi wokoło khodžicž zakazacž. Tute prawo njemóže cyrkej żeni wotstupicž. Ministerium je 21. meje na to biskopej z nowa wotmłowiło, a żada sebi nětko, zo biskop tamne schkódne scžěhwki, kiž je zjawne a swjatoczne wuzanknjenjo z cyrkwje za czesc tamnej dwej mužow měło, wotwobroczi, a zo pruskomu knježerstwej slubi, zo chce wschěm swětnym zakonjam dospołnje posluschny bycž. Njebudže-li tute żadanja dopjelnicž, hrozy so jomu, zo so zwjazk mjez nim a krajnym knježerstwom zběhnje a zo so poslenje potom za tym pschecziwo njomu zadžerži. Kajke wotmkowjenjo biskop na to poda, njewě so hacž dotal, a kak so ministerium pschecziwo njomu zadžerži, jelizo biskop joho żadanja njedopjelni, drje móže jedyn z joho dotalschich krocželi pschecziwo katholskej cyrkwi sudžicž. So praji, zo zwjazk zastojnskoho wobkhada (Amtsverkehr) dospołnje roztorhnje, a wschě dokhody zapowje. Kaž je znate, su we Pruskej tež cyrkwinske

kubła wot ſwětneje mocy wzate, a biſkopojo doſtawaja nětko wot kraja mzdu, kotraž pak nihdźe tak wjele njewuczini, kaž bychu prjedawſche cyrkwinſke kubła pſchinjeſłe. We cyłej należnoſczi je wěſczi prawo na ſtronje biſkopa, móc na ſtronje ſwětnoho knjeżerſtwa, tola biſkop Krementz budźe prawa cyrkwje zakitacz a radſcho hněw nakhwilneje mocy ſebi lubicz dacz. — Z cyła zda nětſiſche pruſke knjeżerſtwo ſwoje wjeſelo na tym měcz, z biſkopami katholſkeje cyrkwje we zwadźe leżecz, dokelž tež wojerſkoho probſta, biſkopa Namſzanowſkoho, je wone wotſadźiło. Cyła wěc je tale: we Kölnje mějachu we cyrkwi ſwj. Pantaleona katholſcy a tež lutherſcy wojacy ſwoje Boże ſłużby po poſtajenym rjedźe. Nětko pak doſtachu tež proteſtkatholikojo dowolnoſcz, we tejſamej cyrkwi ſo k ſwojim Božim ſłużbam zhromadźecz, ſchtož ſo tež ſta. Katholſki wojerſki probſt, biſkop Namſzanowſki, zakaza tohodla wojerſkomu fararjej Lünnemannej za katholſkich wojakow we tutej cyrkwi Boże ſłużby dźerżecz, kotraž bu pſchez Boże ſłużby proteſtkatholikow wonjeczeſczena, a poruczi, zo by we jenu druhu cyrkej k tomu proſył. To pak generalleutnant z Frankenberg, gouverneur we Kölnje, njedowoli, żadaſche ſebi wjele wjacy, zo ma farař Lünnemann hacz na dalſche we tamnej cyrkwi wojerſke Boże ſłużby ſwjeczicz. Biſkopej Namſzanowſkomu bu to wozjewjene. Tutón pak je cyłu należnoſcz do Roma wozjewił a 21. meje z nowa fararjej Lünnemannej zakazał, tak dołho Boże ſłużby we tamnej cyrkwi dźerżecz, dońž tež proteſtkatholikojo tuſamu wužiwaju, jelizo ſebi to zwaži, zo jomu duchowne zaſtojnſtwo zaſtacz zakaza. Farař Lünnemann je ſwojomu biſkopej poſłuſchny. Miniſterium wójny pak je nětko biſkopa Namſzanowſkoho hacz na dalſche wot zaſtojnſtwa probſta pruſkoho wójſka wotſadźiło, dokelž měni, zo je tež wojerſki zaſtojnik a hako tajki pod nim ſtoji. We wſchitkich wěcach pak tola wěſczi pod nim njeſtoji, a woſobnje njejo wěc miniſteria, rozſudźicz, hdy ſo Boži dom wonjeczeſczi, abo żadacz, zo maja ſo na tajkim měſcze Boże ſłużby ſwjeczicz, to je runje tak njeprawje kaž, hdy by ſo poſtajiło, zo ma ſo Boża mſcha wjeczor dźerżecz. Najſkerje pak budźe tež pruſke knjeżerſtwo ſwoj dźak katholſkim wojakam za jich wutrobitoſcz a ſwěru a wopory pſchez to wopokazacz, zo lědoma zarjadowane duchownſtwo za wójſko zas zběhnje.

Z Barlina. Nowy zakoń pſchecziwo jeſuitam, kotryž ſebi rajchsrat żadaſche, je jomu hižom zańdźenu ſrjedu pſchedpołożeny. Tónſamy dowoli, zo móże ſo jeſuitam a ſobuſtawam podobnych kongregacijow, byrnje bychu tež domjace prawo (indigenat) we Němſkej měli, pſchez policajſku wyſchnoſcz zaſydlenjo wſchudźom zakazacz.

Z Mnichowa. Miniſterpräſident, hrabja Hegnenberg-Dux, kiž tež wěc proteſtkatholikow podpjeraſche a zakitaſche je wumrjeł, z katholſkej cyrkwju wujednany, dóſta ſwj. ſakramenty a bu wot katholſkich duchownych pohrjebany.

Z Roma. Tudy praja, zo je cyrkej ſwobodna. Ale kajka je to ſwoboda? Klóſchtyry zahanjeja, cyrkwinſke kubło ſebi bjeru, katholſku wěru wſchědnje hanja, duchownych a klóſchtyrſke woſoby na haſach pſcheſczěhaja, cyrkwinſke wobkhady njemóżeja z cyrkwje ſtupicz. Zawěrno, pod pazorami tych, kiž ſu kaž rubježnikojo a mordarjo Rom napadnyli, je cyrkej ſwobodna — wſchěch prawow. Możno, zo hiſchcze hórje pſchińdże. Hela zběra wſchu ſwoju móc — ale mocy hele cyrkej

njepschemocuja, wjele mjenje tamny, kiž so „czestny kral" mjenuje. Bóh je dołhomyslny a czaka na pokutu. Ale je=lizo so czas hnady njewužity minje, padnje joho ruka czim czežo na tych, kiž Knjezowoho žałbowanoho tyscha. *A.*

Jendželska. Dr. Fortuscue, anglikanski tachant w Perth we Schotiskej, je psched 6 měsacami swoju słužbu złožił, a nětko ze swojej žonu a 5 džěczimi so do katholskej cyrkwje wrócził. Tónsami wopuschczi, hacž runje bjez zamoženja, zastojnstwo, kiž měješche lětnje 900 sterl. t. j. 9000 schěsnakow, dokhodow. Po wuznaczu je jeho pschezjenosez 800 biskopow we wuprawjenjach poslenjoho koncila k tomu pohnuło. K.

Jendželska. Lěta dołho hižom bliži so wěsty džěl Anglikanow katholskej cyrkwi, wosobnje pschez to, zo swoje Boże słužby z swjatoczinymi katholskej cyrkwi podobnymi ceremonijemi swjeczża. Wjele z nich wróczi so tež dospołnje do cyrkwje. Skoro kóždy tydzeń pschestupja nowi. Mjez 264 duchownymi diöcesy Westminster su 46, kiž běchu prjedy anglikanscy duchowni.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Jan, s. knihiwjedžerja Jana Hofmanna z B.; Jurij Klemens, s. tyscherja Hermana Schmidta z B., Pawoł Józef, s. Augusta Gottfrieda Gurki z B. — Zemrjeczi: Jan Kral, khěžkař z Němsec, 57 l. 6 měs.; Madlena, wudowa Jakuba Hasche z B., 76 l.; Marija Madlena, dž. Mikławscha Rehorka z B., 5 njedž.; Jan Kral, wóznik z mnischeje cyrkwje, 36 l.; Michał Cyž, žiwnosczeř z Borschcze, 59 l. 9 m.

Należnosce towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: kk. 256. Jakub Krawža z Hory; 257. Michał Kaschpor z Stareje Cehelnicy; 258. Marija Donatec z Bóschic; 259. Jakub Kola z Jasency; 260. Marija Bukec z Jasency; 261. Jakub Mtónk z Jasency; 262. Mikławsch Lehman z Smjeczkec; 263. Jakub Pjech (Žur) z Baczonja; 264. Marija Elsnerowa z Czornych Noslic; 265. Handrij Weclich z Ralbic; 266. Mikławsch Kubica z Dreždžan; 267. Jurij Bardonja z Pěskec; 268. Michał Schpihel z Radworja; 269. M. C.; 270. kapłan J. Kubasch z Königshaina; 271. wucžeř Jakub Pjetasch z Khróscžic; 272. Marija Wenkowa z Khróscžic; 273. Jakub Zarjenk z Khróscžic; 274. Jakub Kummer z Czasec; 275. Madlera Bjerowa z Kopschina.

Na lěto 1871 dopłaczi: M. K.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: pschez k. kapłana Nowaka z Khróscžic 3 tol.; A. B. z Jasency 5 tol ; pschez k. kapł. Duczmana 15 nsl.; pschez k. kapłana Schołtu z Khróscžic jena słužowna džowka 2 tol.; njemjenowana 20 nsl.; njemjenowana 1 tol.

Hromadze: **6024** tol. 15 nsl. — np.

Smilne dary k dalewobstaranju. Za wobschkodzenych pschez powodženjo w Czěchach: farař M. Hórnik 3 tol.; J. K. 1 tol.; J. K. 5 nsl.; J. D. 15 nsl.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 13. **6. julija 1872.** **Lětnik 10.**

Srjedź njepschećelow.

Z nowa počžinaja so hrimanja a njewjedra na katholsku cyrkej hotowacź. Njepschećelio hromadźa swoje cźródy, zo bychu cyrkej napadnyli. Z kočžej leschu drje woni rycža: katholskej cyrkwi my niczo cźinicź njechamy. Ale hdyž toho abo tamnoho biskopa abo měschnika swěrnosćże dla khostaja, hdyž tón abo druhi rjad we joho skutkowanju zamjezuja, hdyž klóschtyrske wosoby z kraja wustorkaja, hdyž horliwych kschescźanow potkóczuja, hdyž widźownoho wěrcha cyrkwje we joho prawach pschikrotczeja, hdyž cyrkwinske kubło bjeru a so wschudźom do cyrkwinskich naležnosczow tykaja a měscheja, dha to niczo druhe njeje, hacź katholsku cyrkej pschescźěhacź. W tajkim cźasu smy žiwi a hórsche wěcy so hischcże na nas hotuja. My widźimy njepschećelstwa so bližicź. Ale njebojmy so jich; cźakajmy khróble na nje; wschak my skónczinje dobudźemy.

1.

Cyrkej ma a změje pschecy njepschećelow, napschecźo kotrymž dyrbi wojowacź a wot kotrychž ma cźerpjecź.

Wot spočžatka je było njepschećelstwo mjez dźěcźimi božimi a dźěcźimi swěta, mjez dźěcźimi swětła a dźěcźimi cźmy. W njebjesach je Lucifer tajke njepschećelstwo započžał. „A w njebjesach nasta wulke wojowanjo: Michał a joho jandźelio wojowachu ze zmijom a zmij a joho jandźelio wojowachu. A woni niczo njezamožachu a jich město njebu wjacy w njebjesach namakane. Ale tamny wulki zmij, stary had, kiž djabok a satan rěka, bu wustorkany.“ (Pot. zjewj. 12, 7—9.)

Z njebjes wustorkany wjedźesche so w paradizu prěnimaj cźłowjekomaj pschilischcźicź a jej k njeposłuschnosczi zawjescź. Wot toho cźasa pschihotuje sebi wón

na zemi kraleſtwo a „zawjeduje cyłu zemju“. (Pot. zjew. 12, 9.) Tehdom je ſo zapoczało njepſchecželſtwo, wo kotrymž Bóh w paradizu rycži.

Hdyž běchu ſo czaſy czakanja dopjelniłe, a Jězus ſo w Bethlehemje narodźił, ſpěwachu jandželjo: „pokoj człowjekam na zemi, kotſiž ſu dobreje wole.“ Ale Simeon wo tutym dźěſczu praji: „Hlej, tutón je poſtajeny k padej a k ſtanjenju mnohich we Iſraelu, a hako znamjo, kotromuž budże ſo napſchecžo rycžecz.“ (Luk. 2, 34.) A Khryſtus ſam wo ſebi praji: „Ja njejſym pſchiſchoł pokoj pſchinjeſcz, ale mjecz.“ (Math. 10, 34.)

K tomu je Jězus ſwoju cyrkej założił, zo by wojowała napſchecžo kraleſtwu złoho ducha a tak ſwoje ſtawy wjedła k wěcznomu, njebjeſkomu pokojej. Swojim japoſchtołam je wón tele słowo ſobu na pucz dał: „Dopomnjejcże ſo na moje słowo, kiž ſym k wam rycžał: ſłužownik njeje wjetſchi, dyžli joho knjez. Hdyž ſu mje pſcheſczěhali, budźeja tež was pſcheſczěhacz.“ (Jan. 15, 20.) — Hlej, ja was ſczelu kaž wowcy do wjelkow. . . . . Bjerćże pak ſo pſched cžłowjekami na kedźbu; pſchetož woni was ſudam pſchepodadźa*) a budźeja was na ſwojich zhromadźiznach (ſynagogach) ſchwikacz**). Tež pſched bohotow***) a kralow budźecże wodźeni moje dla. . . . . (Math. 10, 16—18.) „Budźeja was moricz a budźecże mojoho mjena dla pola wſchitkich ludow hidźeni.“ (Math. 24, 9.)†) — Hdyž ſwět was hidźi, dha wěſcże, zo je mje prjedy was w hidźenju měł. Hdy byſchcże wot ſwěta byli, by was ſwět hako ſwojich lubował. Dokelž pak wy wot ſwěta njejſcże, ale ja was ze ſwěta wuzwolił ſym, toho dla was ſwět hidźi. Hdyž ſu mje pſcheſczěhali, budźeja tež was pſcheſczěhacz.“ (Jan 15, 18—20.)

Tele słowa Jězuſowe ſu ſo na cyrkwi a jeje ſłužownikach a wuznawarjach we wſchitkich czaſach dopjelniłe. We njepſchecželſtwach, wojowanjach a pſcheſczěhanjach je cyrkej założena, roſtła a pſchiběrała a z dobyczerſkej krocželu krocžiła po krajach. Krjej martrarjow běſche ſymjo nowych kſcheſczanow a pſcheſczěhanja ſu žně do knjezowych bróžnjow. Hdyž je cyrkej pſcheſczěhana, ſtupa wona do Khryſtuſowych ſtopow.

2.

Schto dha je wina tohole ſtajnoho njepſchecželſtwa a wojowanja napſchecžo cyrkwi?

Jězus Khryſtus je ſwětej jeno dobroty wopokazował a k zbožu cžłowjeſtwa ſo ſamoho na kſchižu woprował. A tola bu wón wot naroda hacž do ſmjercże hidźeny a wſchě njekniczomne frědki ſo k tomu nałožowachu, zo bychu joho zniczili. Hacžrunje bě joho njewinwatoſcz znata, bu wón tola k ſmjercži wotſudźeny.

Toſame wospjetuje ſo w žiwjenju cyrkwje. Cyrkej je ſtajna a najwjetſcha dobroczerka cžłowjeſtwa. Pſchez nju ſu dobre poczinki do ſwěta pſchiſchłe, pſchez

---

*) hl. § 130a.
**) hl. wſchelake ſejmſke rycže.
***) Bychmy wſchelakich z mjenom mjenowacz móhli.
†) hl. Jeſuitojo atd.

jeje wuczby a lubłanjo su dźiwje ludy k porjadnomu žiwjenju pschiwjedżene. Pschez nju je rozehnata cźma njewědomoscże a pschiwěry. Pschez nju je prawa, wěrna, wosbožaca swoboda ludow polěkowana. Wschudżom dobroty, kiž cyrkej swětej wopokazuje, a tola telko njepschecżelow, kotsiž chcedża ju znicżicź.

Wina toho je, zo dyrbi cyrkej kralestwo boże rozschěrjecź; djabol pak sebi njecha swoje knjejstwo wzacź dacź. — Cyrkej dyrbi wěrnoscź prědowacź, ale je wjele cźłowjekow, kotrymž so wěrnoscź njespodoba. Cyrkej dyrbi napschecżo tomu wojowacź, schtož so swětej spodoba, a zahanjecź, schtož swět sebi khwali. Cyrkej njehołduje zmyslam, ale žada pschewinjenjo a zaprěczo sebje samoho; ale wjele ludźi chcedża na zemi wscho wužiwacź. — Cyrkej so we swojich wucżbach po měnjenju a žadanju ludżacych myslow njepscheměnjuje, ale steji krucże na tych wot Boha załoženych zasadach. Wscho to je doscź winy, sebi njepschecżelow pschihotowacź mjez wěrchami a ludźimi.

3.

Cyrkej njebudże ženje wot swojich njepschecżelow pschewinjena.

Njech njepschecżeljo so hromadża a swoje mochy bole napinaja; pschechy wostanje Jězusowe słowo: „mochy hele ju pschemocowacź njebudżeja“. (Math. 16, 18.) Mózno njeje, zo by Jězus swoju winicu zapuscźicź, swój skutk znicżicź, swoju cyrkej pschewinycź dał. Kaž je cyrkej we wschitkich cźasach dobywała a swojich njepschecżelow pokutu cźinicź abo njepokutnych zahinycź widźała, tak tež wona běděenja naschich cźasow bjez schkody pschětraje a dobycżerscy dokonja.

Pschi tym je nascha a kóždoho kschescźana winwatoscź, běděicź a wojowacź ze sprawnej, wotrej, krutej brónju Khrystusowej. Prěnja bróń napschecżo njepschecżelam je modlitwa, pobožna, wobstajna, zjenoscźena modlitwa wschitkich. Wójsko modlerjow je njepschewinite wójsko.

Druha bróń je cżestne, sprawne, poskuschne, po wucżbje Jězusoweje wěry zrjadowane žiwjenjo, na kotrymž tež njepschecżel niczo wustajicź nima.

Tsecża bróń je pschezjednoscź a bratrowska luboscź, kotraž swójby, wsy, wosady a kraje zjenocżuje we jednym duchu Khrystusowym, a kóždoho pohnuwa k podpjeranju a pomhanju tam, hdźež je podpjera a pomoc trěbna.

Pjata broń je scżerpnoscź, kotraž wschitku kschiwdu a njesprawnoscź pschenjese, ale žaneje kschiwdy a njesprawnoscże njecżini. Ze scżerpnoscżu wurazysch najnjemdrischomu njepschecżelej bróń z rukow.

Tón, kiž naschu bróń žohnuje a nasche běděenjo nawjeduje, je Khrystus tón Knjez we njebjesach.

D.

Nowinki a powjescże.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Hnadny knjez biskop je cyrkwinske a schulske visitacije, we serbskich wosadach, z kotrymiž tež wudżelenjo swj. firmowanja zjednocźi, zbožomnje dokonjał. Wutory 18. junija wrócźi so zas domoj. Wschudżom pschihotowa

joho pschikhad mjez wosadnymi wulke wjesselo. We Radworju wudżěli 126 wosobam swj. firmowanjo, we Ralbicy 510 (mjez tutymi běchu 138 z ralbiczanskeje, druzy z kulowskeje wosady), we Schpitalskej cyrkwi 31 (nic kaž běchmy za poslenje czisło Posoła wopaczńje zhonili 19), we Njebjelczicy 62, we Wotrowje 49, we Khróscżicy 238. We Marijnej hwězdże firmowasche hnadny knjez biskop hižom wloni.

Z wukraja.

Z Barlina. Nazymu chce rakuski khěžor Barlin a pruskoho krala wopytacź. Hižom nětko so wjele we tym pisa, a wschelake wěcy so zwudawaja, kiž budża so tehdom we Barlinje wuradżecź. Nic jeno politiske, ale tež cyrkwinske należnoscże budża so, kaž so praji, tu k ryczam pschinjescź. Pschi wysokej starobje bamża je mjenujcy za nowe němske khěžorstwo, kaž za Rakusku jenak ważne, do prědka hižom tamne krocżele wuradżicź a postajicź, kiž maja so po bamżowej smjercżi pschi wuzwolenju nowoho bamża stacź. Schto je na tutej powjescżi wěrno, njeda so runje rozsudżicź. Móżno wschak je, zo so we Barlinje rakuskomu khěžorej podobny namjet staji, tola pak budże tónsamy hako katholski wjerch katholskich ludow, so pascź, tajkomu njekatholskomu namjetej pschihłosowacź. Kaznje, po kotrychž so nowy bamż wuzwola, su dawno krucże postajene, a khěžor Franc Josef drje njebudże tak słaby, zo, k woli nětsischoho pschecżiwo katholskej cyrkwi tak njepschecżelnoho pruskoho knjeżerstwa, z mocu na pscheměnjenjo tamnych wot katholskich swětnych knjeżerstwow swjatocżnje pschizpóznatych kazni cżischczi. Bismark by so drje jara rady tež do tuteje katholskeje należnoscże měschał, a tohodla pschinjese tež joho nowina wjac krócź hižom a wobschěrnische artikle we tutej wěcy. Nadżijmy so, zo hischcże so praje dołhi cżas minje, prjedy hacź budże so pruske knjeżerstwo za nowoho bamża staracź trjebacź, a potom budża němscy katholikojo tež bjez joho staroscże nowoho cyrkwinskoho wjercha dóstacź.

Z Barlina. Němski rajchsrat je nětko zas skónczeny. Połtsecża měsaca dołho běchu mużojo zhromadżeni, kotrymż běchu wobydlerjo nětsischoho němskoho khěžorstwa wuradżenjo swojich należnosczow dowěrili. Hacź je so wjetschina dóstateje dowěry hódna wopokazała, pschi swojich wuradżenjach wěrne zbożo ludu we woczomaj měła abo sebicżne wotpohladanja swojeje strony dosahnycź pytała, we tym budże so jara wschelako sudżicź. Tak wjele je wěste, zo móże pruske knjeżerstwo z wjetschinu rajchsrata jara zpokojom bycź, dokelž we njej zwólnimu podpjeru swojoho njepschecżelskoho zakhadżenja pschecżiwo cyrkwi namaka. Posleni dżeń psched skónczenjom bu hischcże tamny zakoń, kiž rjad jesuitow z krajinow němskoho khěžorstwa wuzanknje, dokonjany, nic we tamnych njewěstych słowach, we kotrychž bě jon knjeżerstwo pschedpołożiło, ale tak, kaž bě jon wjetschina rajchsrata pscheměniła. Tak zakoń nětko rěka: „Rjad jesuitow a jim podobnych rjadow abo rjadam podobnych kongregacijow je z krajinow Němskeje wuzanknjeny. Z nowa něhdże so zasydlicź je jim zapójedżene. Hacź dotal wobstejace zasydlenja maja so k najmjenschom we cżasu 6 měsacow zběhnycź. — Sobustawy rjadu jesuitow abo podobnych rjadow abo rjadam podobnych kongregacijow, maja so, jelizo su wukrajnich, z Němskeje wupokazacź; jelizo su pak pschisłuschni Němskeje, móże so jim pscheby-

wanjo we wěſtych blakach zakazacź abo pſchipokazacź.“ We tutym namjecźe bu 17. a 19. junija wuradźowane a zaſłužbny rjad jeſuitow wotſudźeni wot muži, z kotrychž wjetſchi dźěl jich kaznje ani njeznaje, kaž ſami k tomu ſtoja a kiž móža pſchi tym tola we joho ſtraſchnoſczi ryczecź. Tola to wſchak ſo njeſtanje z luboſcźe k krajej, ale wſcho z njepſchecźelſtwa pſchecźiwo cyrkwi.

Tež nowy runje tak njeſprawny haj za wěrne zbožo ludu cźiſcźe ſchkódliwy wukaz je pruſki miniſter kulta wudał, zo mjenujcy ſobuſtawy duchowuych rjadow a kongregacijow dleje hako wucźerjo abo wucźerki we ludowych ſchulach ſkutkowacź njeſmědźa. Hacź dotal ſkutkowachu we wſchěch krajinach Pruſkeje tak mjenowani ſchulſcy bratſja abo ſchulſke ſotry, abo tež mikoſcźiwe ſotry a ſobuſtawy druhich kongregacijow we ſchulach a to k zpokojenju wſchitkich tamuych, kotſiž jim ſwoje dźěcźi k wocźehnjenju dowěrichu. Tak namakaja tež we ſuſodnym Kulowje miloſcźiwe ſotry wulku luboſcź woſobnje hako wucźerki holcźeje mkodoſcźe. K wulkej zrudobje a ſchkodźe wobdźělenych woſadow zapoje nětko cźiſchcźe bjez winy pruſke knjeźerſtwo ſobuſtawam duchownych rjadow dalſche ſkutkowanjo we ſchulach. Tute ſobuſtawy duchownych rjadow ſu ſwoje pruhowanja pſched ſchulſkej wyſchnoſczu wotpołożili, a wěſcźe tež tak derje wobſtali kaž druzy wucźerjo a wucźerki, ſu ſwoju khmanoſcź a pilnoſcź pſchez dołholětne khwalobne wjedźenjo ſchulow zjawnje wopokazali, tola wone ſu dobri katholikojo, a to je tak wulki politiſki hrěch, kotryž wſchě druhe zaſłužby a dobre poczinki ſtraſchne a ſchkódne cźini. Tohodla dyrbi ſo jim ſkutkowanjo zapójeſcź. Ale hdźe budźe miniſter nowych wucźeri bracź. Nětko hižom je wjacy tyſac ſchulſkich městow we Pruſkej njewobſadźenych, dokelž wucźeri nimaju; a hdźe budźa khude ſchulſke woſady pjenjez nabracź za mzdu ſwětnych wucźeri, kiž kaž ſo ſamo rozemi, we naſchim drohim cźaſu njemóža z tejſamej mzdu ſo zpokojicź, kaž ſobuſtawy duchownych rjadow, kiž maja jeno za ſwoju ſamotnu woſobu ſo ſtaracź. Wulku dobrotu miniſter z tutym wukazom ludej wopokazał njejo; tola wſchak to jeno katholſki lud potrjechi!!

Z Barlina. W lěcźe 1866 zakitaſche Bismark hiſchcźe jeſuitow, prajich: „Rjad Jeſuitow je kruta podpjera knjeźerſtwa; joho wucźba wo njewuměnjenej poſłuſchnoſczi je nuzny zakład tež we žiwjenju kraja.“ Te ſłowo Bismarkej wěrimy, dokelž je wěrne ſłowo. Ze ſwojimi nowymi zakonjemi napſchecźo jeſuitam chce drje wón „krute podpjery knjeźerſtwow“ wurazycź. My měnimy, zo runje w naſchim cźaſu by trjeba było, trónam a knjeźerſtwam prawje wjele tajkich „krutych podpjerow“ podſtajicź. Za kraj, za wyſchnoſcź a lud by to najwěſczíſchi pucź k pokojej a zbožu był. D.

Rakuſka. Wulke njezbožowne powodźenjo w Cźechach je po cyłym khěžorſtwje ſobuželnoſcź wubudźiło a bohate dary ſo wſchudźom hromadźa. Ale ſchto je to bjez tak wjele? Schkoda na leżomnoſczach a twarjenjach wobliczuje ſo na ſto milijonow ſchěſnakow! Hdźež privatna podpjera, byrnje wjetſcha njedoſaha, dyrbi ſtat abo kraj pomhacź. Ale runje je pſched rozeńdźenjom winſka krajna rada mjenje pſchizwoliła, dyžli ſo nadźijachu. Schtož wona dawa a požcźi, je w pſchirunanju jara ſnadne, a tola ſpěwaja někotre nowiny němſkeje ſtrony wulku khwalbu a wužiwaja tajku podpjeru k politiſkim zaměram; chcedźa z tym takrjec

nuzowacz, zo by so cžeſki lud (w powodzenej krajinje je 12 cžeſkich a tſi němſke wokrjesy) za dotalnu dualiſtiſku wuſtawu (Verfaſſung) wuprajił. Tola to so njeſtanje, Cžechowje wostanu w oppoſicii a dźerža dale ſtatej joho pſchiſtuſchnoſcz pſched wocži prajicy: Cžeſka dawa khěžorſtwej kóžde lěto wokoło 40 milijonow cžiſtoho wuzbytka; duž zaſłužimy tež my, zo naſche žadoſcze ſłyſchicze! W ſeptembru hakle zaſy delegacije (zaſtupjeŕſtwo wobeju połojcow khěžorſtwa) hromadu zeſtupi. — W tu khwilu ſu hiſchcze nowe wólby za wuheŕſki rajchsrat. Zchła je na 400 zapóſłancow, z kotrychž budža pſchiwiſnicy Deaka najſkerje wo 60 ſobupóſłancow wjacy měcz dyžli tak mjenowana lěwica, kiž chce jenož parſchonſku uniju, z druhej połojcu khěžorſtwa, a ſłowjanſka a rumunſka narodna ſtrona. Deakiſtam mjenujcy pomha nětcžiſche knjeżeŕſtwo kaž tež wójſko. Duž je ſo ſtało, zo ſu pſchi wſchelakich wólbach wjacori wo žiwjenjo pſchiſchli a na 100 je hižo wſchelako cžežcy ranjenych. W Khrowatſkej ma pſchi nowych wólbach narodna ſtrona wjetſchinu, hacžrunje buchu jej wulke zadźewki ſtajane wot knjeżeŕſtwa. *Γ.*

Z Roma. Na Boże Cžěło pſchipołdnju pſchińdże k bamžej towaŕſtwo młodych Romjanow (na 200 wosobow) ze wſchěch powołanjow, kotſiž ſo wo dobre rozwucžeujo katholſkeje młodźiny ſtaraja. Rozeſtajawſchi zaměry tutoho towaŕſtwo proſchachu wo požohnowanjo. Pſched požohnowanjom ryczeſche ſwjaty wótc tele słowa k nim: „Naſch Knjez Jěžus Khryſtus bu we poſlednich dnjach ſwojoho zemſkoho žiwjenja na wſchelake waſchnjo pſcheſcžěhany. Tež nětko jomu njekſcheſcžanſcy zmyſleni ludžo na haſach, haj tež w cyrkwjach kſchiwdu cžinja. Toho dla dyrbjachu zjawne wobkhady z Božim Cžěłom ſo wuwoſtajicz. A wſchědnje paczerje ſpěwamy, zo bychmy po móžnoſczi zarunali wonjecžeſcženja, kotrež ſo tomu ſtanu, ſchtož my cžeſcžujemy. Internacionalni*), ſwobododuchacžojo**) a ſwobodomurnikojo hawtuja, a wonjecžeſcžuja to, ſchož my cžeſcžimy a khwalimy. Dokelž dha nětko Knjeza we zjawnych wobkhadach cžeſcžowacz njemóžecze, cžińcze to we ſwojich domach, we ſwojich dźěłarńjach. Pokazujcze tym, kiž ſo takle napſchecžo Knjezej pſchehrěſcha, zo ze ſwojimi z tajkej lohkomyſlnoſczu ſkutcženymi Bohahanjenjemi niczo napſchecžo wam a waſchej wěrje njezamoža. O zo by pola nich želnoſcz pozdże njepſchiſchła. Waſch ſkutk, kotryž ſpěchujecze, je zaſłužbny a budże wam pſched Bohom płacženy, je-li jón ze zahorjenjom cžinicze. Toho dla wam k tomu z wjeſołoſczu ſwoje požohnowanjo dawam.“ D.

Z Roma. 20. junija doſta bamž zbožopſchecza wſchelakich zaſtojnſtwow, kiž ſu we ſłužbje cyrkwje. Na to pſchindźechu wotpóſłani z italſkich woſadow, na 1500 wosobow, kiž w mjenje 18 milionow Italjanow Khryſtuſowomu naměſtnikej zbožo pſchejachu. Pius wotmołwi jim ze ſcžěhowachymi ſkowami: „Hlejcze! Wy tym, kotſiž praja, zo bamž Italiu njelubuje, ale zacpěje a ju hižon 24 lět zabył, dopokazujecze, zo njewěrnoſcz rycža. Woni praja, zo Italiu hižon 24 lět požohnował njeſſym. Ja pak wam praju, zo ſym ja hako wótc wſchitkich kſcheſcžanow ſo pſchecy za Italiu modlił, pſchecy ju žohnował, kaž ju tež dżenſa z cyłeje

---

*) t. j. zwjazk zběžkarjow ze wſchěch ludow.

**) to ſu ludžo, kiž ſu ſo wot Boha cyle wuſwobodźili a wo Bohu niczo wjedżecz njechaja.

swojeje wutroby žohnuju. Tola nježohnuju tych wučerjow w Italii, kotsiž wutroby młodžiny kaža. Tohodla praju: Wy, kotsiž pschecy wo swobodże rycžicże, dajcże katholskej młodžinje też swobodu rozwučenja. My chcemy bohabojazne kubłanjo měcź; My widžimy w Bohu swojoho stworicżerja, zdžeržicżerja a wobknjeżerja. My spóznawamy joho hako wumožnika, a wěrimy, zo jeno pschez njoho móc dóstawamy, wulke a dobre wěcy dokonjecź. Haj, ja Italiu žohnuju; ale njeżohnuju pschemócnikow, kotsiž so cyrkwinskoho kubła mocuja. Njeżohnuju Bohahanjerjow a tych, kotsiž wěru a cyrkej Khrystusowu hanja. Ja žohnuju Italiu a we njej biskopow, kotsiž su wosrjedź swojich stadłow kaž něhdy japoschtołjo, mjez sobu w pokoju, wot wonka njepschecżelstwa złych a njesprawnych. Ja žohnuju Italiu a we njej wěriwych, kotsiž so we tutych zrudnych cžasach swojim pastyrjam swěrni a poddacźi wopokazuja a kotrychž wěra so w słowje a skutku błyschcźi a we tym wozjewuje, kak wschudžom biskopow pschijachu. Ja žohnuju Italiu a sym ju pschecy žohnowak, ale nic tych, kotrychž naspomnich, kotrychž sym pschecy wuwzak a po swojej winwatosczi wuwzacź dyrbju tak dołho, hacž pucź skaženja njewopuschcża a so zasy do rukow wótca njewrócża. Bože žohnowanjo was zjednocźuj, zo byschcże z krutosczu a khróbłosczu napscheczo njepschecżelam Khrystusoweje wěry wojowali, mjez sobu pak we kscheschcżanskej smilnosczi zjenocżeni byli a wostali. Njech joho žohnowanjo napady wohenja a wodow, natyknjwe khorosczе a wschón druhi prut wot was wotwobrocźi. Italiu, kotruž prjedy naspomnich, kotraž njeje we duchownym a cžělnym nastupanju bjez božoho žohnowanja, tule wuznamjenjenu Italiu naporučžuju hnadże Wěrschnoho. Prajcże to swojim swójbam, swojim starschim, swojim dźěcźom a wschěm tym, kotsiž su was ke mni póskali: wschitkim prajcże, zo bamž Italiu žohnuje a za nju prosy.“ D.

Z Roma. Wschelake liberalne nowiny pak zasy swjatomu Wótcej skhorjecź dadża. Ale Bóh jomu k zbožu cyrkwje dale žiwjenjo a strowoscź zdžerži. Modlmy so!

Hewak w Romje z dowolnosczu a psched woczemi wyschnosczе wschě złosczе dokonjeja. Pjatk, 7. junija, pschipołdnju w 1 hodžinje napadnychu 14 rebellscy khadlojo cžischczerńju katholskich nowinow „La Frusta“ a rozbichu tam wschitko, tak zo na 2000 lirow (à 7 nsl.) schkody naczinichu. Policistojo pak prjedy njepschińdżechu, hacž bě so tamny prak rozběžak.

Franciskanski mnich dźěsche z pohrjeba do swojoho klóschtra „Ara coeli“, a njesesche sebi w ruce swěczku. Někajki italski dundak chcyschе jomu swěczku wutorhnycź, ale mnich ju njepuschczi, ale dyri paducha z pschedeschcźnikom. Hnydom wali so policista na mnicha a wotwjedże joho z tamnym khadlu na sudnistwo. Kaž we wulkim, tak we małym. Hdyž móże Emanuel a joho pomocnikojo bamžej kraj a klóschtry a cyrkwje kradnycź, czoho dla njedyrbjak tajki „Buzurro“ mnichej swěczku wurabnycź směcź? A hdyž sebi mnich njecha swěczku krauycź dacź, dha je to zatraschna złósczź.

Mordarjow bamžowoho strażnika je italske sudnistwo za njewinwatych wuprajiło a puschczіło. Czi maja zbožo, kaž něhdy Barrabas. Sława italskej sprawnosczi.

D.

Naležnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: kk. 276. Rjeczko z Kulowa; 277. Mikławsch Matka z Zernjan; 278. Jan Bryl z Nowoslic; 279. Michał Schołta (Błazk) z Rózanta; 280. Michał Kokla z Khróscjic; 281. Marja Roblowa z Khróscjic; 282. Jak. Pjeczka z Now. Wjeski; 283. Hana Haderkowa ze Zitawy; 284. Marja Rólic z Kschiweje Borschcze; 285. Jan Jähnchen z Czorn. Hodlerja; 286. Jan Mroz z Kamjeneje.

Dary za cyrkej w Czórnecach abo Baczonju.

K cjeczi Bozej a k spomozenju duschow su dale woprowali: S. B. z J. pschez kasino w klóschtrje k wopomnjeczu 26létnoho pontifikata swjatoho wótca Piusa 10 tol., na Delenkec kwasu we Wutokczicach 13 tol., pschez k. Innocenca 6 tol., njemjen. z Radworja 15 nsl., Rjeczko z Kulowa 5 nsl.; pschez k. kan. Barta 2 tol.

Hromadze: **6056** tol. 5 nsl. — np.

Smilne dary k dalewobstaranju. Za wobschkodzenych pschez powodzenja w Czeskej: Knjez schulski direktor Schokta 1 tol.; tónsamy J. D. 15 nsl.; P. Innocenz 1 tol.; pschez k. Innocenza 1 tol. 10 nsl.; pschez k. kapłana Schoktu z Khróscjic 15 tol. 5 nsl.; pschez k. wucz. Pjetascha w prenjej klassy Khróscjanskeje schule hromadz. 2 tol.; Grohmannowa ze Zidowa 15 nsl.; Hana Haderkowa ze Zitawy 15 nsl.; J. M. z Cz. 2 tol.; J. C. ze Str. 1 tol.; Jakub Nezak z Belczec 5 tol.; z Czemjeric 3 tol. (w tym J. Kral 1 tol. 12½ nsl., Natusch 15 nsl., wudowa Kilanowa 10 nsl., wudowa Czemjerina 12½ nsl., P. Bjarsch 10 nsl.); Kh. M. z Cz. 1 tol.; Franc Eiselt z Budyschina 5 nsl.; wucjer Kral z Radworja 10 nsl.; Kislink-Wawrik z Khróscjic 15 nsl.; H. D. z R. 1 tol. 15 nsl.; G. z R. 4 nsl.; P. z R. 2½ nsl.; H. z Kh. 20 nsl.; B. z Kh. 2½ nsl.; K. z Kh. 5 nsl.; Th. W. 15 nsl.; M. K. 2 nsl.; P. K. 15 nsl.; M. Sch. 15 nsl.; Mikk. Ducznan z Dzeznikec 15 nsl.; njemjen. 5 nsl.; Marja Merczinkec 5 nsl.; H. B. 15 nsl.; Jan Mróz z Budyschina 1 tol.; H. M. 10 nsl.; M. L. 10 nsl.; J. K. 10 nsl.; J. Sp. 10 nsl.; tach. schosar Thiel 1 tol.; F. G. 7½ nsl.; Jak. Hornig z Kulowa 15 nsl.; Rjeczko 2½ nsl.; J. M. 5 nsl.; J. Petrka 10 nsl.; Mich. Hascha 15 nsl.; Jan Bryl z Nowoslic 1 tol.; Michał Schołta z Rózanta ze swojej czeledzu 1 tol.; Schäfer a Nowotny z Rajicy 12½ nsl.; T. N. 20 nsl.; M. R. 15 nsl.; Madlena Polkec z Konjec 1 tol.; Wórschla Kuczanowa z Ralbic 15 nsl.; Marja Polkowa z Konjec 1 tol.; H. T. 10 nsl.; k. farar Herrmann 2 tol.; Mikk. Rynczka we Wotrowje 1 tol.; Jak. Smoka we Kaschecach 2 tol.; Jak. Stranc we Zuricach 1 tol.; Pet. Robel we Wotrowje 1 tol. 5 nsl.; Czumpjelic swójba we Wotrowje 12 nsl.; Mikk. Hajdan we Wotrowje 20 nsl.; Hanza Sch. we Khróscjicach 17½ nsl. Hromadze 65 tol. 18 nsl. Wschitkim dawaczerjam: Zapłacz Bóh tón Knjez! Chceli hischcze schtó za powodzenych nješchto woprowacz, prosy so, zo by to we pschichodnym tydzenju wotedak.

Z nakładom spisacjela je wuschła

Hwězda,

modlitwa knizka za katholskich kscheszanow. Str. 184.

Płaczizna 6 a 18 nsl.

Pschisp. Tale knizka, ze wschěmi nuznischimi modlitwami a pobožnoszemi hodzi so swojeje małoscze dla też derje za wojakow.

Na **11. julija** w 2 hodź. je hłowna zhromadzizna naschoho towarstwa w tach. schuli.

Czischczał L. A. Dollnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 14. **20. julija 1872.** **Lětnik 10.**

Cyrkej njezłožuje so po duchu časa.

Husto móže jedyn słyschećz, zo je katholska cyrkej sama wina na pschećziwnoscżach a pschescżěhanjach, kotrež ma we nowischim času wustacź, dokelž na swojich wucżbach a kaznjach krucże wobsteji, dokelž niecha tesame po duchu naschoho časa a po žadanjach nětsischoho swěta trochu pscheměnicź. Wscho je we pokročowanju, wscho so wudospołnoscża, nowe lěpsche wunamakanja stare zacżěrja. Čžohodla njedyrbjała tež katholska cyrkej swoje wucżby a swoje kaznje po potrěbnoscżach nowischoho časa pscheměnicź. „Čžohodla, tute słowa słyschi jedyn najhuscżischo, čžohodla njedyrbjała so katholska cyrkej z nowym časom wujednacź?“

Schto móže jedyn na to wotmłowicź? Móže katholska cyrkej tute žadanja dopjelnicź? Krótke wotmłowjenjo na to je: ně! Dokelž swoje wucżby a kaznje po žadanjach nowischoho swěta, z cyła po spodobanju cżłowjekow pscheměnicź, to by rěkało: je skazycź. Katholska cyrkej je wot Bóhcżłowjeka Jězusa Khrystusa załožena, jeje wucżby su wot Boha wozjewjene wěrnoscże, jeje kaznje su kaznje Boże. Kak pak móhli cżłowjekojo to pscheměnicź haj porjedžicź so zwažicź, schtož je Bóh wozjewił a poručžił? Wjele ludžom drje so wschelake wěrnoscże a kaznje njespodobaju, dokelž su tesame jich žiwjenju a nakhilnoscżam napschećziwne. Někotromužkuliž so móc duchowneje wyschnoscże, póstna kaznja, swjećenjo njedželow a swjatych dnow, spowjedź, njerozdželomnoscź mandželstwa a wschelake druhe wěcy njelubja. Ale dyrbja so tesame tohodla zběhnycź. Cyrkej drje móže waschnjo dopjelnjenja tutych winowatoscżow postajicź, wot nich pak wotwjazacź, to wona njemóže. Wona njemóže žanu wěrnoscź, ani pismik jenoho zakonja pscheměnicź. Schtož je Jězus Khrystus wozjewił, to wostanje wozjewjene za wschitke časy, schtož je junu wěrno było, to wostanje wěrno. Druhe wědomoscże, kiž su pschez mocy a prócu cżłowjekow nastałe a pokročowałe, móža so stajnje wudospołnoscżecź a

pokroczowacz, dokelž wschědnje cžłowjek swoje nazhonjena wobohacza, wschědnje joho mocy rostu, a tak móža tež cžłowjeske wědomosćze wschědnje nadobywacz a so wudospołnosćecz. Wěrnosćze swjateje wěry pak wostanu njepscheměnite, njehodža so dale wudospołnicz, dokelž njejsu wot cžłowjekow wunamakane, ale wot Boha samoho, kiž je njepscheměnity a najdospołnischi, postajene, a to postajene za wschitke cžasy. We wěstym nastupanju pak je pokroczowanjo tež we wěrnosćach wěry dowolene haj nuzne, zo so mjenujcy kóždy prócuje tesame lěpje a dospołnischo spóznacz, swěrnischo pschez póccžiwe žiwjenjo wuznacz. To je khwalomne, Bohu spodobne pokroczowanjo. Tajke pokroczowanjo njeměnja pak tamni, kiž katholskej cyrkwi dobru radu dawaja, zo by swoju wuczbu po duchu naschoho cžasa pscheměnika, „so z nowym cžasom wujednała.“ Woni chcedža wjele wjacy wschitke tamne wuczby, kotrež kscheścžanstwo wuznamjenjeja, po něcžim zacžisnycz. Jězus Khrystus je k pschikładej wucžił, a po nim wucži je tež katholska cyrkej, zo mamy luboscz a žadoscz za njebjeskimi kubłami pschez zacspěcžo cžasnych kubłow we sebi wubudžicz a zdžeržecz, nasch cžas pak žada sebi wot cyrkwje wuczbu, zo njeje trjeba njebjes dla swět ze swojimi kubłami a wjeselemi zacpěcz. Jězus Khrystus žadasche sebi a po joho poruczbnosćzach žada sebi tež katholska cyrkej, pschez pokutu a posćenjo móc hrěschnych nakhilnosćzow wosłabicz, nasch cžas pak chce wucžene měcz, zo je pokuta a posćenjo njetrjebakische haj strowocże schkódne, a hołduje tohodla wschomu, schtož hrěschne nakhilnosćze zbudžuje a posylni. Jězus Khrystus žadasche sebi, zo by cžłowjek dospołnje so Bohu podcžisnył pschez ponižnosćz, so samoho zaprěcžo, pschewinjenjo swojeje samotneje wole, nasch cžas pak chce wucžene měcz, zo je so samoho póniženjo cžłowjeka njehódne, a zo jomu njepschistoji, swoju wolu druhomu podcžisnycz. Jězus Khrystus je, zo bychmy so my swjatosćzili, nam wěste srědki zawostajił, a katholska cyrkej wudžela tesame po joho poruczbnosćzi a njepschestanje wěriwych k wužiwanju tutych srědkow napominacz; tute srědki, kiž nasche swjatosćenjo skutkuja, su swj. sakramenty, a nutrny pacžeŕ; nasch cžas pak njecha wo tutych srědkach niczo wjedžecz, dokelž cžłowjek móže ze samotnymi mocami tamny stopjeń swjatosćze dosahnycz, kiž wón trjeba. Z krótka, Jězus Khrystus je k wumoženju cžłowjeskoho splaha wosebite srědki a pucże postajił, nasch cžas pak chce tute pucże a srědki wschitke zacpěte měcz. Kaznje kscheścžanstwa su jemu njepotrěbne a njeznjeslíwe wobcžežnosćze. Z wuczbami tutoho cžasa njemóže so katholska cyrkej ženi wujednacz, dokelž su wobeju wuczby sebi napscheczžiwne. Katholska cyrkej wostanje stołp a hrodžischczo wěrnosćze, njebudže ani pismik swojeje wot Boha dóstateje wuczby po duchu naschoho cžasa pscheměnicz, ani jenu kaznju zběhnycz, dokelž so wschelakim ludžom njespodoba. Njech tež nasch wot ducha nowoho pohanstwa wjedženy cžas na wschě znamjenja kscheścžanskoho žiwjenja z mjerzanjom hlada a wosobnje skutkowanju katholskeje cyrkwje zadžěwki do pucża kładže, to njebudže katholsku cyrkej pohnucz, swoje wuczby a kaznje pscheměnicz, dokelž tajke pscheměnjenjo, abo kaž so lesnje praji, pokroczowanjo po duchu naschoho cžasa, by rěkało wěrnosćz zaprěcz.

Schto praja Jesuitojo k swojomu wupokazanju z Němskeje?

Njepschečelojo cyrkwje, kotrymž je so njehódne wotsudženjo we němskim raichsracže radžiło, Jesuitow z Němskeje wuhnacź, myslachu sebi, zo budža so Jesuitojo na tym jara mjerzacź, haj snadź psched wupokazanjom so z mocu wobaracź. Tola we tym su so zhebali. Z podaczom do Božeje wole podczisnu so woni tež zakonjam, byrnje jim tesame tež kschiwdu czinili, najwjetschej posluschnosczu. We tym swědczi list jenoho Jesuitu, kotryž „Koblenzer Volkszeitung“ woczischczi, z kotrohož chcemy tež my něschto podacź: „Schto nam pschichodny czas pschinjese, a kajki so nam pokaže, to jeno wě Bóh tón knjez. — my nic, hacž runje smy hako pscheklepani a lesni wuwołani. Pschi wschitkim tym pak, to směm wobkruczicź, njejsmy we njeměrje abo we strachu abo we zrudobje, my khodźimy nasche pucze kaž prjedy, dźěłamy a skutkujemy dobre, hdźežkuli so nam pschiležnoscź k tomu podawa, wscho druhe pak pschewostajimy Bohu tomu knjezej. We prawdże, bych sebi pschał, zo byschcże junu pschi naschich zawjeselenjach pschitomni byli, ani hodźinu dołho njebu wutrobne wjeselo skažene; tu jedyn zaczuje, kajke zbožo to je, so dospołnje Božej prědkwidźomnosczi dowěricź. Złě drje jenomu czini, zo dyrbi jedyn město wopuschczicź, na kotrymž móżesche jedyn spomožnje skutkowacź, złě jenomu czini, swoju czesczź a dobre mjeno na jene tak žadławe waschnjo hanicź słyschecź, bjez toho zo by so jedyn zamłowjecź njeboł, tola tež we tym dyrbi nam dowěra na Boże wjedźenjo a dopuschczenjo tróscht a połóżenjo podawacź .... We prawdże za njemóżne sym dźeržał, zo mohłe so tajke njerozomne, njesprawne a zehłane wobskorżowanja we jenej zhromadźiznje słyschecź dacź, kaž němski rajchsrat je. Lžě a hanjenja drje so tak husto a njesprawnje wospětuja, najwjacy ludźi czita jeno nam njepschečelske czasopisy a knihi a njemóża tak swoje wopaczne měnjenja porjedźicź, ale to směm sebi wot zdźěłanych muži žadacź, zo prjedy hacž we tak surowych a ważnych wobskorżowanjach sudża, wěc prjedy swědomicze pschepytaju, wosobnje potom, hdyž tesama wěc tež tak dobrych zamłowjerjow namaka, kotsiž móżachu so na wjacy hacž 1700 petitionow ze wschěch dźělow Němskeje powołacź. Schtož je kóždomu złóstnikej dowolene, zo so joho wěc pschepytuje a zo móże so wón zamłowjecź, to nam njebě dowolene. Hdyž so Židża we Rumunskej wobžaruju a hdyž so za nich we rajchsracże ryczi, dyrbi so jedyn dźiwacź, zo směě so we tejsamej zhromadźiznje rodźenym Němcam, kotrymž so ani najmjensche pschestupjenjo jenoho zakonja dopokazacź njehodźi, pod bravowołanjom wjetschiny najczežsche poroki czinicź. Kak je to móżno! Dokelž smy katholscy, dokelž naschu swjatu cyrkej lubujemy, bóle hako žiwjenjo. Hako Němc hańbuju so tajkeje zhromadźizny, hako jesuit njeboli mje cyła wěc, dokelž hako tajki móżu ja nětko tamnu kaznju dopjelnicź, z luboscze k Bohu, bjez winy tamne czestne znamjenja kschižowanoho zbóžnika, hańbu, zacpěczo a pschesczěhanjo wjesele nosycź. Pohladam ja pschi tym na czerpjenja a pschesczěhanja swj. cyrkwje, praju ja husto, kak njedyrbjeli my sobuczerpjecź. Hlej, luby pschečelo, to su zaczucza, z kotrychž my tróscht a wjesele czerpany .... Tola dyrbimy my nětko němske khěžorstwo wopuschczicź? a hdże so wobraczimy? To su praschenja na pschichodny czas! Woczakmy, schto

nam pschinjese. . . . Hdže so wobroczimy, to njewěm, to je mi tež nimale wscho jene, dokelž zemja je kula, kotrejež městna su wschitke jenak daloko wot njebjes, po tajkim pucz do njebjes z Azije abo z Ameriki njejo niczo dalschi, hako z Němskeje.

Statistika katholikow we Sakskej.

Hižom we prjedawschich czisłach pschinjese Katholski Posoł druhdy liczbu katholikow we někotrych městach Sakskeje po poslenim luduliczenju 1. decembra 1871. Dženja je nětko możno, drobnischi pschehlad podacz. Liczby we ( ) su tamne z luduliczenja we lěcze 1867.

I. Budyschinska diöcesa.

A. Hejtmanstwo Budyschin.

	Sudnistwo.	W měscze.	Na wsach.	Z cyła.
1.	Biskopicy	65 (74)	78 (93)	143 (167)
2.	Budyschin	1296 (1181)	2291 (2352)	3587 (3533)
3.	Kamjenc	212 (207)	5608 (5552)	5820 (5759)
4.	Kinsbork	18 (21)	3 (25)	21 (46)
5.	Nowosalc	32 (21)	174 (136)	206 (158)
6.	Połczńica	35 (21)	44 (28)	79 (49)
7.	Rakecy	—	836 (781)	836 (781)
8.	Schěrachow . . .	2134 (2060)	756 (712)	2890 (2772)
	Do hromady	3792 (3586)	9790 (9679)	13,582 (13,265)

B. Hejtmanstwo Lubij.

	Sudnistwo.	W měscze.	Na wsach.	Z cyła.
1.	Bjarnaczicy . . .	72 (67)	92 (118)	164 (185)
2.	Ebersbach	—	353 (274)	353 (274)
3.	Großschönau . .	—	1142 (1057)	1142 (1057)
4.	Herrnhut	—	84 (97)	84 (97)
5.	Lubij	147 (141)	82 (102)	229 (243)
6.	Ostritz	1279 (1351)	5813 (6055)	7092 (7406)
7.	Reichenau	—	1273 (965)	1273 (965)
8.	Wósporк	6 (7)	23 (24)	29 (31)
9.	Zitawa	1625 (1413)	1407 (1305)	3032 (2718)
	Do hromady	3129 (2979)	10,269 (9997)	13,398 (12,976)

We Budyschinskej diöcesy bydli po tajkim 26,980 katholikow; we lěcze 1867 bě jich 26,241.

II. Dreždźanska diöcesa.

Krajska direkcia

1. Dreždźany.	2. Lipsk.	3. Zwickawa.
Hejtmanstwo:	Hejtmanstwo.	Hejtmanstwo.
a. Dreždźany 11316	a. Lipsk . . . 3591	a. Chemnitz 2770
b. Mischno . . 600	b. Grimma . . 423	b. Zwickawa 1580
c. Pirna . . . 2130	c. Döbeln . . 376	c. Plauen 1199
d. Freiberg . . 636	d. Rochlitz . . 422	d. Annaberg 1186
		e. Schönburgske knjejstwa 433
Do hrom. 14682 (13340)	4812 (4118)	7168 (7771)

We dreždźanskej diöcesy bydli po tajkim 26,662 katholikow; we lěcze 1867 bě jich tu 25,229.

We cyłej Sakskej je tak 53,642 kath., po tajkim 2172 wjac, hacž we lěcze 1867.

Po mnohosczi katholikow sczěhuja městna po sebi: Dreždźany 9638, Lipsk 2673, Schěrachow 2134, Seitendorf 1807, Chemnitz 1674, Žitawa 1625, Budyschin 1296, Ostritz 1279, Königshain 1277, Reichenau 811, Sebnic 693, Zwickawa 509. We wschěch druhich městnach je mjenje hacž 500 katholikow. Pschichodne czisło pschinjese někotre drobnische wěcy wo serbskich farach.

Nowinki a powjescze.

Z nascheje diöcesy.

Γ. Z Budyschina. Nasche towarstwo ss. Cyrilla a Methoda mějesche 11. julija swoju hłownu zhromadźiznu pod wjedźenjom k. schulskoho direktora Schołty. Tutón wotpołoži hako pokładnik zličbowanjo wot zańdźenoho lěta, po kotrymž ma nětko towarstwo 193 tol. zamoženja, tola dyrbi so z toho hischcze lětuschi zeschiwk „Žiwjenja Swjatych" zapłaczicz. Z tutej rozprawu złoži k. direktor tež pokładnistwo, kotrež k. redaktor Luschczanski k swojej dotalnej wobczežnej słužbje dobroczinwje pschiwza. Redaktorej, dotalnomu pokładnikej a k. kapłanej Duczmancj hako spisowarjej „protyki" a „legendy" bu dźak prajeny. Stóncinje buschtaj k. direktor Schołta a pschitomny k. kapłan Schołta z Khróschczic za wubjerkownikow towarstwa wuzwolenaj. Z dotalnej pjócu a swěru budże towarstwo, da-li Bóh, dale kčžecz!

Z Budyschina. Serbske nowiny pisaja: Z pschizwolenjom kralowskoho hejtmanstwa so we tychle dnjach mjez sakskimi Serbami zběranjo dobrowolnych pjenježnych pschinoschkow we tym wotpohladanju stanje, zo by so wot nich czestny dar k kralowskomu 50létnomu mandźelskomu jubilejej zhotowacz dał a Jeju majestoszomaj kralej Janej a kralowej Amaliji we swojim czasu we mjenje Serbow pschepodał, zo bychu tak Serbja z nowa swoju luboscz, k swojomu kralowskomu domej wopokazali. My smy słyschali, zo so we Serbach wjele zwólniwoscze k tajkomu skutkej pokazuje, a nadźijamy so po tajkim, zo so tejko nawda, zo budże so hódny a pschistojny złotokwasny dar zhotowacz móc.

Z Budyschina. We wulkich katholskich nowinach „Germania“ kiž we Barlinje wukhadźeja, bu wondanjo tež khwalomnje na katholskich Serbow spominane. Po wopisanju swjećenja 81lětnoho narodnoho dnja swjatoho wótca pschez Kukowske kasino praji so tam dale: Z cyka je pschiwiznosć katholskich Serbow we Saksej k swojej cyrkwi a k jeje poćischćanomu wjerćhej we Romje zawěrno hnujaca, kaž to wosobnje tež bohate dary k Pětrowemu pjenježkej, cyrkwinske procesiony a wobkhady zjawnje dopokazaja. K.

Z Schěrachowa. Druhi króćž bu nascha cyrkej lětsa hižom wobkranjena. We nocy wot 12. k 13. julijej buchu z njeje wschitke cynowe swěćzniki pokranjene. We wokolnosći dyrbi nětajka poduska banda rozschěrjena być, kiž swoje złóstniske ruki wosobnje do domow Božich saha, dokelž we wokolnosći su we krótkim času nimale wschě cyrkwje wurubjene.

Z Khróšćic. Njedźelu 14. julija bě tu žadny pohrjeb, k totromuž běsche so tež wjele cuzych a wosobnych knježich zeschło. Knjez hrabja Herrmann Stolberg, prjedy dołholětny lětny wobsedźeŕ Worklec bě srjedu po dlějschej khorosći we Mjedźojzu pola Huski, hdźež poslenje lěta pschebywasche, wumrjeł, a bu po swojim žadanju na nasch keŕchow do rowa swojeje njeboje maćerje, pohrjebany. Pohrjeb měješche nasch k. faraŕ kan. Bart, pohrjebnu rycź pak k. faraŕ Jäkel s Husti. — Knjez hrabja Franc Stolberg, kiž nětko Worklecy wobsynje, je tež psched krótkim susodne rycźeŕkubło Jaseńcy, kaž so powjeda, za 168 tysacow kupił.

Z dreždźanskeje diöcesy.

Z Dreždźan. Hnadny knjez biskop budźe na nowy tydźeń cyrkwinske a schulske visitacije a wudźělenjo swj. firmowanja tež we katholskich wosadach tuteje diöcesy z Božej pomocu dokonjecź.

Z Annaberka. Nasch knjez faraŕ Mikławsch Wowćerk (rodźeny z Wudworja), je za fararja do Hubertusburka postajeny a nastupi swoje nowe zastojnstwo na zapoćatku septembra.

Z wukraja.

Z Barlina. Nětźische pruske knježeŕstwo krocźi na pucźu njepschećelstwa pschećźiwo katholikam pschecy dale. Pschez najnowische wukazy kultusministra Falka je katholska młodosć potrjechena. Wschě nabožne bratstwa a towaŕstwa, kotrež na gymnasijach abo druhich wyschschich schulach za schtudowacu młodosć wobstejachu a ju psched skaženjom a strachami zakitachu, su zakazane. So k póćźiwomu pobožnowu žiwjenju pohonjecź a wot hrěschnych pucźow, na kotrež so młodosć tak lohcy zabłudźi, wotdźeržowacź dacź, dokelž to bě najwosobnische wotpohladanjo nabožnych towaŕstwow, to je we kraju „bohabojosće a dobrych poćźinkow“ zakazane. Cźežscho pak hischće hacź schtudowaca młodosć su katholske dźěćźi pschez nowe wukazy potrjechene, dokelž wschelake nabožne kongregacije, kotrež hacź dotal tak khwalomnje we schulach skutkowachu, spokojnosć wschěch schulskich wyschnosćow sebi dobychu, lubosć dźěćźi a dowěru starschich wobsynychu, kotrež wschě žadanja krajnych zakonjow dopjelnichu, a kotrež móža rjane płody swojoho skutkowanja pokazowacź, dyrbja na dobo městna swojoho skutkowanja wopuschćźicź, schulske

wosady maja z nimi cžinjene kontrakty zběhnyež, a tak khětše hacž mózno schule ze swětnymi wucžerjemi a wucžerkami wobsadzicž. Wina za to so njewozjewi. Zanu druhu jedyn njemóže namakacž, hacž zo su tamne wucžerki nabožnych kongregacijow katholske, zo tu jim dowěrjenu młodoscž we nabožnym duchu kubłaju a rozwucžeja, a to so naschomu cžasej njelubi.

Z Roma. W Romje běsche so towarstwo wojakow załožiło, kotsiž su we poslednich dzesacž lětach bamža zakitali, a kotrež z nimale 1300 wyschkow, podwyschkow a wojerskich zastojnikow wobsteji Tele towarstwo pschinjese 27. junija pschipołdnju bamžej swoje zbožopschecza. Bamž jim sczěhowace wotmłowi: „Wy mi zasy swoje pschecza njesecze a wotkłožujecze za maliczkoscž, kotruž možu we swojich nětczischich wobstejenjach za was cžinicž. Mojoho spodobanja, mojeje wótcowskeje luboscze mózecze pschecy wěsczi bycž. My drje niczo wosebite njewidzimy, schtož by na bliženjo rańschich zerjow pokazowało. Tež nadzija tu njeje, zo budza nam za jedyn abo dwaj měsacoj swěczicž. Tola tróschtujmy so ze slepymaj, kotrejž wot naschoho Knjeza a Zbóžnika swětło woczow pschez dziw zasy dóstaschtaj. Jězus Khrystus jej widzesche, ale niczo njeprajesche. Wonej słuscheschtaj do dobrych wěriwych a sczěhowaschtaj Knjeza a pschewodzeschtaj joho dny dołho na wschěch joho puczach. Tule krutoscž we wěrje, tule swěrnoscž, kotraž bě Knjezej wot spoczatka znata, mytowasche wón hakle po wěstym cžasu a zniczi cžmu, kotraž slepeju wobdawasche. Runje tak zniczi wón cžmu, kotraž nas wobdawa, hacžrunje njejsmy slepi, ale prawje derje widzimy: ja měnju cžmu, kotruž su nam cži pschinjesli, kotsiž wjele wo swětle rycža. Modlmy so k Knjezej we krutosczi a swěrje, a Knjez, kotryž nasche najnutskownische zacžucža znaje, wusłyschi naschu modlitwu. Ja ženje pschestał njejsym, za was wschitkich so modlicž. Hischcže dzensa sym wopor božeje mschě za Rom woprował, za tón Rom, kotrež, kaž mi něchtón cuzy tele dny prajesche, so wjacy njespóznaje cžmy dla, kotruž we nim rozschěrjeja. Boh wschohomócny was žohnuj.“ *Δ.*

Z Roma. Na swj. Jana mějesche němska cžitarnja w Romje cžescž, swjatomu wótcej swoje zbožopschecza wuprajicž. Bamž wotmołwi jim ze sczěhowacymi słowami: „Najprjedy so wam dzakuju za zacžucža pschiwisnosczе, kotrež sczе mi nětle wuprajili. Wone su pschezjedne z tymi, kotrež su mi ze wschitkich stronow Němskeje wuprajene, a kotrež mi k pschecy wjetschej khrobłosczi a pozběhnjenju słuža. Schtož nětko nastupa pschesczěhanjo, kotrež je we waschej wótcžinje wudyriło: stajejcže jomu napscheczo modlitwu a wobstajnoscž. Nałožejcže srědki pisma a zjawnoho słowa. Skutkujcže z kedzbnosczu a krutosczu. Bóh chce, zo dyrbi so krajna wyschnoscž w cžesczi měcž a jej so poskuchacž; ale wón tež chce, zo so wěrnoscž praji a napscheczo błudej wojuje. — My mamy z pschesczěhanjom cžinicž, kotrež je dawno pschihotowane, nětko w Němcach wudyriło. Je to prěni minister mócnoho knjeżerstwa, kotryž je po dobyczach w polu na cžoło tutoho pschesczěhanja stupił. Ja sym jomu zjewicž dał (a to njetrjeba potajne wostacž, ale cyły swět njech je zhoni), zo dobyczo bjez poměrnosczе žanoho wobstacža nima; zo dobyczo, kiž so do wojowanja napscheczo wěrnosczi, a cyrkwi puschczi, je najwjetscha błaznoscž. Tamne pschesczěhanjo budże z wěstosczu błyschcž

a tracžo tamnych wuskutkow wobschkodžecź. Ja sym jomu prědkdžeržecź dak, kak su katholikojo hacź do tohole wokamiknjenja swojomu knježerstwu podacži. Pschecy a pschecy zasy su biskopojo, měschnikojo a nahladni laikojo (swětni ludžo) pschede mnu wuprajili, kak sebi pschecźelnoscź knježerstwa a swobodnoscź, kotruž měješche cyrkej, wažicź wjedža. Runje tak je tež knježerstwo same swoju spokojnoscź ze zadžerženjom katholikow wjacy krócź wuprajiło. Psched wobliczom tutych zastojnskich wuprajenjow — kak móže so zapschijecź, zo móhli so katholikojo na dobo do ludži pscheměnicź, kotsiž posluschnoscź zapowjeduja, kotsiž straschne mučenja cžinja, na znicženjo kraja mysla? Tele praschenja sym ministrej-pschedsydže stajicź dak. Na wotmłowjenjo hischcže pschecy cžakam, snadź toho dla, dokelž na wěrnoscź njeje žane wotmłowjenjo možno. — Hewak pak pozběhujmy swojej wocži k Bohu; stójmy krucže w dowěrje; džerźmy so w pschezjednoscži hromadže. Schto wě, hacž so bórzy kamuschk z wysokosce njewotwali, kotryž nohu běžmana (Koloß) rozrazy. — Ale, hdyž tež by Bóh dopuschcźicź chcył, zo hischcže dalsche pschescźěhanja pschińdu: cyrkej so njeboji. Z napschecźa! We pschescźěhanjach so wona rjedži, posylnja, z nowej krasnoscźu wobdawa. Bjeze wschoho dwěla je tež w cyrkwi tam a sem wurjedženja trjeba; a to so najlěpje dokonja we pschescźěhanjach, kotrež wot sylnych politiskich mócnoscźow wukhadžeja. Tu so pjanka wot pscheńcy džěli a wscha połojcžnatoscź zdali. Dowěrnje wočakujmy, schto je Bóh wobzamknył. Wopokazujmy knježerstwu cžescź a podatoscź tak dołho, hacž nam niczo napschecźo božim a cyrkwinskim kaznjam njeporucža. — Ja žohnuju nětko waschu wótcžinu; žohnuju was a wasche swójby, waschich pschecźelow a wschitkich dobrych katholikow Němskeje. Njech was Bóh ze swojim zakitom wobwarnuje, zo byschcže posysnjemi byli k dopjelnjenju wschoho toho, schtož sym wam pschikazał.“ *A.*

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Bacžonju.

K cžesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: M. D. a H. D., knježniczy z khróscźanskeje wosady 50 tol.; z jeneje khróscźanskeje swójby pschez k. kapłana Scholtu 50 tol.; P. J. z Jasenicy 5 tol.; Sch. a K. 1 tol. 15 nsl.

Hromadže: **6162** tol. 20 nsl. — np.

Smilne dary k dalewobstaranju. Za wobschkodženych pschez powodženjo w Cžěskej: Sotry K. M. H. a W. D. 20 nsl.; M. H. 10 nsl.; Smoka z Bacžonja 1 tol. 10 nsl.; Zelnakec Hana z Bacžonja 20 nsl.; P. J. z Jasenicy 1 tol.; Pjekař z Worklec 10 nsl.; W. z J. pschez k. Innocenca 2 tol.; Fr. M. z Běłcžec 15 nsl.; M. M. z Hatow 1 tol.; M. K. z Ralbic 10 nsl.; Michał Wels z Němsec 1 tol.; M. Cž. 15 nsl.; Marija Ducžmanec z Budyschina 1 tol.; K. z Kh. 7½ nsl.; P. z R. 10 nsl.; J. M. z Konjec 1 tol.; P. S. ze Schunowa 8 nsl.; Jurij Žur z Ralbic 1 tol.; Kh. Kowcec z Schunowa 10 nsl.; Marija Welsowa z Hrubjelcžic 1 tol.; J. Sp. z M. 20 nsl.; M. Sp. 15 nsl.; Jan B. z B. 10 nsl.; Jan Buk z Wětrowa 15 nsl.; Njemjenowany 2 tol.; praparandojo kath. seminara 2 tol.

Tute pjenjezy (z cyła 86 tol.) buchu dzensa na centralny komité města Prahi z póstom wotpósłane. Bóh zapłacź wschitkim dawacźerjam!

Cžischcźał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Bohaŕ

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihaŕni 17 nsl.

Ludowy cžaſopis,

wudawany wot towaŕſtwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyſchinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 15. **3. augusta 1872.** **Lětnik 10.**

Katholſka cyrkej we Jendźelſkej.

We naſchim cžaſu, we kotrymž ſo znowa mócne wichowy pſchećiwo katholſkej cyrkwi a z cyła pſchećiwo kſcheſćanſtwej wosebnje we němſkim kraju zběhaja, zwjeſeli ſo jedyn, na kraje pohladajo, we kotrychž mějeſche cyrkej pſchez dołhe cžaſy podobne, haj hiſchcže wjele hórſche zadźěwki a ſtrachi wuſtacž; nětko pak teſame zbožomnje pſchewinyła, zas rjenje kžěcž a ſo rozſchěrjecž zapoczina. Tajki kraj je woſobnje Jendźelſka.

Hdyž jedyn wo tamnych njepſchećelſkich zakonjach pſchećiwo katholſkej cyrkwi, kiž woſebnje tak mjenowana „knježniſka“ kralowna Hilžbjeta wudawaſche, ſłyſchi, a we ſurowoſći, z kotrejž buchu teſame nałožowane, dyrbi ſo jedyn dźiwacž, zo móžachu ſo pod tak zrudnymi wobſtejnoſćemi tola hiſchcže katholikojo we Jendźelſkej zdźeržecž. Jich liczba drje bu jara mała, ale katholſka cyrkej ſo tam njezhubi. Za to ſtaraſche ſo woſobnje tež horliwoſcž jeſuitow, kiž na połnócnym brozy Francozſkeje woſebite ſeminarije załožichu k wotćehnjenju miſſionarow za potłoczenu Jendźelſku. Z ſpodźiwnej woporniwoſcžu a ſo ſamoho zapřećžom ſkutkowachu woni we cžaſu najcžežſchich pſchesćěhanjow za zdźerženjo cyrkwje. Wjele wot nich wumrje pſchi tym martraŕſkeje ſmjercže. We cžaſu krala Korle I. (1625) běchu we Jendźelſtej jeno hiſchcže 150,000 katholikow, wuzanknjeni wot wſchitkich zjawnych zaſtojnſtwow. We lěcže 1786 bě jich bu jeno hiſchcže 60,000 a tež tehdom běchu hiſchcže we wotebjeranju. Stajnje buchu wuſchměſcheni, bojachu ſo zjawnje ſwoju wěru wuznacž, khowachu ſo ze ſwojimi Božimi ſłužbami do cžmowych hajow abo do zdalenych městow, woſtajachu ſo wſchoho, pſchez cžož bychu ſwojim proteſtanſtim ſobukrajonam někak móhli blizſko ſtupicž.

Tola kak je ſo to nětko wſcho pſcheměniło. Dwaj millijonaj katholikow z kraſnymi cyrkwjemi, z wjele klóſchtrami, zderje zrjadowanym cyrkwinſtim zaſtojnſtwom.

Katholikoju maja tesame prawa z druhimi wobydlerjemi Jendželskeje, we wobomaj komoromaj jich parlamenta wuradžeja sobu nahladni katholikoju, rycža za prawa swojeje cyrkwje. We wschěch stronach waži so cyrkej wysoko, a z kóždym lětom słyschi jedyn we wróčenju nahladnych swójbow zemjanstwa, wučenych a wysokostajenych muži do jeje klina.

Tola z wotkel tute pscheměnjenjo? Hdže namakamy my winy, kiž su jendželske knježerstwo prjedawschu njeznjeslìwosću pschečziwo katholikam wotpokožicz pohnuke? Jendželska je mudra. Wona spózna, zo bě jeje njepschečzelske zadžerženjo a potłoczowanjo katholikow we sewero-amerikanskich kolonijach najwjacy na tym wina, zo tymsamym so radži, wot Jendželskeje so dospołnje dźělicz a wot njeje njewotwisne republiki załožicz. Kaž bě nětko we tutych nowych republikach kóžde wěrywuznaczo dowolene, tak dyrbjesche tež nětko Jendželska sama na to myslicz, swoje pschečziwo cyrkwi tak njepschečzelske zakonje trochu pschemènicz. Nimale we tymsamym czasu wudyri franzoska revolucija, wjele zamožitych Francozow, wopuschczi swoj wótcny kraj, a namaka tež we Jendželskej pschečzelnu hospodu. Tuczi wuznawachu zjawnje swoju wěru; schtož bu tak cuzym dowolene, to njemóžesche so dale krajnym dźěczom zapowjesc. Dobre zadžerženjo katholskich Francozow, jich rjane poczinki, wěrna znjeslìwosć pschemènichu dotalsche wopacine mènjenja we nastupanju katholikow, woni buchu ważeni a czesczeni, namakachu pschistup k jendželskim swójbam, a za krótki czas móžesche jedyn hižom we nahladnych pschestupowanjach słyschecz. Najwjetschi dźak pak słuscha slawnemu Danielej O'Connellej, kiž we parlamencze ze najwjetschej wobstajnosczu, a z wubjernej ryczniwosczu dołhe lěta za prawa swojich katholskich bratrow wojowasche a kotremuž so tak radži, knježerstwo pscheswědczicz, zo su pschemènjenja a porjedženja we nabožniskich należnosczach nuzna wěc. Wot toho czasa jow wotucži katholske žiwjenjo tu wjele mócnischo, katholske towarstwa a nowiny buchu załožane, katholski lud staraschе so za derje zmyslenych a wustojnych katholskich zapósłancow, sczelesche peticiony na parlament, a tak dawasche so Jendželczanam pschileżnosć, katholsku wěc lěpje pschepytacz a spóznacz, a we njestronistim pschepytowanju namakachu winu, sebi ju tež ważicz.

Anglikanska cyrkej z cyła njemóže nabožnoho człowjeka spokojicz, tohodla wopuschczichu tusamu tež hižom zahe wschelake sekty, kotrež na wschelakich puczach swoje nabožne zmyslenjo spokojicz pytachu. Z tutych je za katholsku cyrkej najspomožnischo skutkowała, so rozemi pschečziwo swojej woli, pobožna sekta Puseytow, tak mjenowana po swojim załožerju Pusey. Tutón chcyschе po prawym we anglikanskej cyrkwi nowe mócnische žiwjenjo wubudžicz, kotrež wona trjebasche, zo by so rozschěrjacym sektam a rjenje zakczěwacej katholskej cyrkwi mohła napschecžo stupicz, wosobnje chcychu wón a jeho towarschojo skutkowanjo cyrkwje zadžěwacz, jeje wučby a cyłe zarjadowanjo pschimacz. Ale pschi tym spóznachu, zo je katholska cyrkej jich cyrkwi wjele podobnischa we wučbje a zarjadowanju, hacž běchu sebi to prjedy myslili. Z cyła, lěpsche spóznaczo pohnu wjele z tutych najbóle jara wučenych muži, mjez kotrymiž je nejwosobnischi Dr. Neumann, do katholskeje cyrkwje so wróczicz. We krótkim pschestupichu tak pschi universicze we Oxfortu 30, we Cambridge-u 19 duchownych a wjele druhich muži wulkeje wědomnosczе a wosob-

nych zastojnstwow k katholskej cyrkwi. Jich pschiklad namaka we wschěch czasach hacz do dzensischoho dnja wjele sczěhowari.

Nětko k pschikładej je mjez 264 měschnikami diöcesy Westminster 46, kotsisch běchu prjedy anglikansey duchowni. A zadyn tydzen so njenimje, praji jedyn jendzelski biskop, we kotrymz njebych tsjoch abo schtyrjoch ze strony Puseyitow do klina cyrkwje pschiwzak. Z cyła je rozschěrjenjo cyrkwje we Jendzelskej praje dziwne. My drje wěmy, zo su so druhe ludy tez k cyrkwi wobroczili, ale najbóle tak, zo kral abo wjerch a wulki dźěl zemjanstwa rjany pschiklad da, kotryz lud sczěhowasche, ale tu we Jendzelskej wundze zapoczatk ze strony anglikanskoho duchownstwa. Wjele z nich wopuschczichu znatych a krejnych pschecželi, husto jara rjane a wosobne, z bohatymi dokhodami wuhotowane zastojnstwa, a sczěhowachu spóznatej wěrnosczi; to zbudzuje nowe rjane nadzije.

Nětko ma Jendzelska ze Schotlandom a Irskej 5 archbis'opstwow, 35 bis'opstwow, a 3 japoschtolske vikariaty, muzske a zonske klóschtry, jara derje wodzene schule, husto dosez tez wot anglikanskich dźěczi wopytane; holcze schule stoja z wjetscha pod klóschterskimi knjezami.

Kak rjane cyrkwinske zywjenjo tu knjezi, pokazaje tez wosebje we zandzenym lěcze załozene „Catholic Union," kiz města katholskich biesadow a kasinow naschich krajow zastupi. Tute katholske towarstwo, kiz ma we cyłej Jendzelskej sobustawy, chce wschě katholske nalezhnosczе podpjeracz, chce wosebje tez swjatomu wótcej k jeho rubjenym prawam zas dopomhacz. Husto dzerza sobustawy tak mjenowany „meeting" t. r. zhromadzizhu k rozestajenju katholskich nalezhnosczow, prjedy wschitkich druhich swojich domjacych jendzelskich. Pschi poslenim „meetingu" kiz so pod wjedzenjom slawnoho zemjana Duke of Norfolk zhromadzi, wotpósła pak tez rjanu adressu na biskopa Krementza z Ermlanda, we kotrymz so jemu we mjenje jendzelskich katholikow dzak wupraji za wutrobne a wobstajne zastupjenjo prawow cyrkwinskeje wyschnosczе. Tez pschihotuje protest pschecziwo njepschecželskomu pschesczehanju duchownych rjadow we Němskej a Italskej. To su lute znamjenja rjenje wotuczenoho katholskoho zywjenja, na kotrymz móze so jedyn wutrobnje zwjesclicz.

Statistika katholikow serbskich wosadow.

Mějach pschilezhnosez, liczbu katholikow we jednotliwych sakskich wosadach zhonicz, kaz so pschez poslenje luduliczenjo 1. decembra 1871 pokaza. Podam do Posoła statistiku serbskich wosadach. Njemozemy drje so tez dospołnje na nju spuschczicz, dokelz so tajke liczby z kózdym dnjom měnjeja, je tola to schtoz so tudy podawa, wjele wěsczische, hacz tamne data, kiz so we „Ramming's Kirchlich-statistisches Handbuch für das Königreich Sachsen" namaka.

Najwjetscha wosada je Khrósczicy; do njej sluscheja 3559 katholikow, a to 3058 zafarowanych, 501 pschifarowanych, t. r. takich, kiz so we wsach, do lutherskich cyrkwjow zafarowanych, namakaju. Zafarowane do Khrósczic su: Khrósczicy, kiz maja 475 katholikow, Worklecy 321, Kukow 305, Hórki 177, Smjeczkecy 164, Panczicy 146, Mitoczicy 143, Wudwor 137, Nowa wjeska 135,

Swinarnja 118, Jawora 101, Hora 81, Kanecy 80, Nuknicy 69, Kozarcy 65, Bacjoń 64, Cžasecy 60, Zyjicy 58, Wětenca 57, Hranca 53, Stara cyhelnica 51, Lejno 50, Prawocžicy 49, Pozdecy 49, Haty 46, Cžornecy 38, Kopschiń 35, Liboń 20, Luh 11. Pschifarowane: Jasenca, kiž ma 177 katholikow, Dobroschicy 111, Luscž 51, Sulschecy 26, Hailow 25, Bóschicy 25, Cžěschkecy 22, Banecy 20, Wutokžicy 18, Nowy Luscž 17, Wucžkecy 15, Zarěcž 13, Nowe Bóschecy 12, Wětrow 11, Njeswacžidło 9, Lischa Hora 5.

Do Budyschina słuscheja 2337 katholikow, a to 2031 zafarowanych a 300 pschifarowanych. Do Budyschina zafarowane su: město Budyschin, kiž ma 1296 katholikow, Židow z podhrodom 326, Khelno 112, Słona Borschcž 46, Hrubjelcžicy 46, Cžemjercy 37, Dželnikecy 36, Bělschecy 34, Dalicy 30, Němsecy 27, Stróžischczo 20, Mnischonc 19, Hrubocžicy 2. Pschifarowane: Raschow, kiž ma 30, Zajdow 26, Malsecy 20, Huska 16, Mikkecy 16, Hornja Kinja 14, Wulki Wjelkow 13, Horni Hunjow 12, Boblicy 10, Cžorne Noslicy 10, Bozankecy 9, Njezdaschecy 8, Hucžina 7, Wulke Debsecy 7, Hornja Horka 7, Ratarjecy 6, Džěchorecy 6, Libuchow 6, Mjedžojž 6, Delna Kina 5, Hodžij 5, Cžichońca 5, Maly Wjelkow 4, Male Boblicy 4, Dobrusch 3, Mała Borschcž 3, Debsecy 3, Delna Horka 3, Horna Borschcž 3, Słońkecy 3, Brěžynka 2, Malescecy 2, Bónecy 1, Brězow 1, Błohaschicy 1, Bolborcy 1, Hnaschecy 1, Kobjelń 1, Janecy 1, Jenkecy 1, Jeschicy 1, Meschicy 1, Nadžanecy 1, Hownjow 1, Pschiwcžicy 1, Pórschicy 1, Rabocy 1, Smochcžicy 1, Tšělany 1, Scžijecy 1, Wawicy 1, Budyschink 1.

Do Ralbic słuscheja 1512 katholikow, a to 1279 zafarowanych a 233 pschifarowanych. Zafarowane su: Ralbicy, kiž maja 247 katholikow, Schunow 235, Konjecy 193, Rózant 147, Smjerdžaca 145, Nowoslicy 122, Zernjany 122, Lask 68. Pschifarowane su: Koslow, kiž ma 64 katholikow, Woslink z pisanym Dołom 63, Rakecy 34, Jitk 24, Trupino 21, Wysoka 15, Niža wjes 6, Debricy 4, Jitro 1, Skaskow 1.

Do Radworja słuscheja 1104 katholikow a to 842 zafarowanych a 262 pschifarowanych. Zafarowane su: Radwor, kiž ma z 475 katholikow, Kamjenej 107, Bronjo 80, Boranecy 75, Měrkow 63, Lutowcž 37, Lupoj 10, Lupjanska Dubrawa 5. Pschifarowane su: Zdžěr, kiž ma 77 katholikow, Brěmjenjo 74, Khasow 44, Luh z nowym Luhom 31, Kschiwa Borschcž 10, Wulka Dubrawa 7, Psowy 5, Holeschow 4, Kupoj 2, Khróst 2, Minakał 2, Komorow 1, Cžělchow 1, Jatsob 1, Klukch 1.

Do Wotrowa słuscheja 693 katholikow, a to zafarowanych 391 a pschifarowanych 302. Zafarowane su: Wotrow, kiž ma 263 katholikow, Žuricy 74, Neuhof 43, Nowe město 11. Pschifarowane su: Biskopicy, kiž maja 65 katholikow, Kaschecy 50, Krěpjecy 42, Połcžnica 35, Halschtrow 21, Brěžěn 11, Jělca 11, Porchow 11, Protec 9, Hornja Jazeńca 7, Delnja Jazeńca 6, Brětnig 6, Jědlow 6, Ringenhain 5, Njeradecy 4, Frankenthal 3, Wohorn 2, Smělna 2, Wujezd 2, Wałowy 1, Ramnow 1, Palow 1, Hauswalde (Wukow) 1.

Do Njebjelcžic słuschcja 573 katholikow, a to 559 zafarowanych, a 14

pschifarowanych. Zafarowane su Njebjelczicy, kiž maja 224 katholikow, Serbske Pazlicy 168, Pěskecy 167. Psch.farowanej: Němske Pazlicy, kiž maja 13 katholikow a Czornow 1.

Do Schpitala pod Kamjencow słuscheja 285 katholikow a to Kamjenc, kiž ma 191, Brunjow 32, Schpital 24, Kinsbork 18, Wulka Hrabowa (Großgrabe) 9, Rohrbach 6, Bischheim 4, Gersdorf 1.

Kaž bu hižom spomnjene, njemóžemy so na tute liczby tež dospołnje spuschczicz, dokelž pschi zapisanju stanu so wschelake khiby, tak zapisachu so k psch. we Budyschinje wokoło 30 wosobow hako „deutschkatholikojo", dokelž su němcy, a tohodla němske katholske prědowanja wopytaju.

Nowinki a powjescze.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdzenu wutoru bu na naschim tachantstwje nowy probst stajany, dokelž bě dotalny probst k. minister z Nostitz-Wallwitz swoje město hako nětczischi tachant mischnjanskoho kapitla po wustawkach abo statutach złożicz dyrbjał. Nowy probst je nětko mischnjanski kanonikus, k. kralowski ministerialny radziczeŕ Karl z Weber, direktor statnoho archiva (krajnych aktow atd.) w Drezdzanach. Kaž drje naschi czitarjo wjedza, nima probst žanu służbu zastacz, dokelž ta je na tachanta a kapitel pschenjesena, ale je tajke město nětko jenož titel, kotryž ma wěste nutspschińdzenja (dokhody). Snadz budze jim lubo, hdyž tule wěc po stawiznach wobschěrnischo rozestajamy. Hdyž mischnjanski biskop Bruno II., rodzeny knjez nad Bartom (pola Wósporka), w lěcze 1221 tachantstwo w Budyschinje hako kollegiatny kapitel, pod dohladom Mischnjanskoho biskopstwa stejacy, załoži, wuczini sebi wón, zo dyrbi prěni kanonikus t. r. probst (kiž bě sobu tež archidiakonus biskopstwa) kóždy krócz jedyn z mischnjanskich kanonikusow bycz. Tak bydlesche kóždy budyschinski probst w Mischnje a dasche so w Budyschinje pschez officiala (zastupjerja) zastupicz. W lěcze 1485 dosta saksi wójwoda Albrecht wot bamža Sixtusa IV. prawo, zo smě wón, kaž joho potomnicy wyschsche městna w mischnjanskim kapitlu a tež probsta w Budyschinje (Łužica bě tehdom hischcze czěska hacz do 1635) z mischnjanskich kanonikusow wuzwolecz, budyski kapitel pak ma joho stajecz a wobkruczecz. Tak je to hacz do dzensnischoho dnja; regenta w Saksej, nětko kralowska Majestosc, pomjenuje probsta a kapitel joho wobkrucza w staja. Hdyž pak mischnjanski biskop Jan z Haugwitz (1559) a probst Hieronymus z Kommerstadta a druzy mischnjansch kapitularojo k nowej Lutherowej wěrje pschestupichu, njebu mischnjanske biskopstwo z kapitlom wot saksich kurfürstow tola cyle zběhnjene, ale města tutoho „hochstifta" a kapitla (z wumzaczom biskopa) buchu ze swětnymi muzemi, wosebje mischnjanskimi zemjanami wobsadzane. Wěsty dźěl dokhodow mischnjanskich prjedy duchownstich městnow a potajkim tež probstewstwa w Budyschinje, kiž leżownosczе wobsedzi, dze nětko do krajneje kassy. Probst a tachant w Mischnje staj kóždy krócz ze zemjanstwa, druzy kapitularojo mischnjanskoho, kaž tež wurzenskoho kapitla su najbóle professorowje w Lipsku. Na sak-

ſkim ſejmje je ſo hižo wjacy króćż wěſta ſtrona prócowała, zo bychu tute prjedawſche duchownſke mĕſta a nĕtko ſinekury (mĕſta bjez wobſtaranja abo ſłużby) zběhnjene byłe, ale to ſo njeje radżiło. To też nikomu njeſchkodży, ale pomha tym zaſłużbnym mużam, kotrychż chce krajny knjeżeŕ z tutymi titlemi a dokhodami poczeſczicż. *Γ.*

Z Budyſchina. Nĕkotſi mużojo, kotſiż bĕchu prócu na ſo wzali, k wotmyſlenomu czeſnomu darej pſchinoſchki hromadżicż, ſu ſwoju zbĕrku hižo wotedali. Proſymy z nowa, zo chcyli ſo Serbja na tutej ſerbſtej naležnoſczi bohacze wobdżĕlicż. To budże pſchiſtojne wopomnjeczo!

Z Budyſchina. Każ ſłyſchimy je ſo lĕtſa k. kapłan Jakub Scholta z Khróſczic hako ſerbſki prĕdaŕ za proceſſion do Rumburga podał.

Z wukraja.

Z Barlina. Politiſke podawki bĕża pomałku, dokelż ſu tamni mużojo, kiż je wjedu, we wſchelakich kupjelach, abo na kraju na ſwojich kubłach. Pſcheczíwo biſkopej z Ermlanda, Dr. Krementzej njeje ſo hacż dotal niczo nowoho ſtało, hroženjo, zo ſo jomu dokhody wocżahnu, njeje hacż dotal wuwjedżene. Wſchelake nowiny drje k tomu ſtajnje ſchczuwaju, tola boji ſo knjeżeŕſtwo hiſchcże, tutón ſrĕdk nałożicż. Wĕc wojeŕſkoho biſkopa Namſzanowſkoho ſo wot wojeŕſkoho ſudniſtwa pſchepytuje, tola tam wona njeſłuſcha, dokelż je jeno cyrkwinſka naležnoſcż, we kotrejż wojeŕſki ſud rozſudżecż prawo nima.

Z Barlina. We zańdżenym tydżenju naſtachu tu khĕtre a ſtraſchne zbĕżki, kotreż mózachu ſo jeno z wojeŕſkej mocu poduſycż. Dokelż do Barlina wſcho czehnje, ſchtoż druhdże niczo hódne njeje, nahromadżi ſo tam jara wjele njekhmanoho a woſobnje prózdnoho ludu, kotromuż pſchedewſchim wobydlenja pobrachuja, dokelż wobydlenja ſu tu pſchi ſurowej płacżiznje khĕżow, jara drohe. Tohodla naſtachu pſched mĕſtom we krótkim czaſu cyle nowe haſy khĕżow, kiż buchu nĕkak z deſkow hromadu zbite. To drje nĕtko we lĕcże doſaha, ale ſchto ma ſo we zymje ſtacż? Hubjenſtwo budże potom hiſchcże wjele wjetſche. Też druhi ſurowy njepſchecżel je do Barlina zacżahnył, kholera bu tu hižom we wjacy padach pytnjena.

Z Magdeburka. Kónc mĕſaca junija dżerżeſche knjez biſkop Dr. Martin we tak mjenowanej ſakſkej provincy cyrkwinſke viſitacije a wudżĕleſche ſwj. firmowanjo. Pſchi tym mĕjeſche wulke wjeſelo, zo mózeſche 7 nowych cyrkwjow ſwjeczicż na mĕſtnach, na kotrychż hakle buchu we nowiſchim czaſu miſſionſke ſtacije założene.

Z Póznanſkeje. Zakoń, kiż jeſuitam wſchĕ ſkutkowanjo zakaże, je też na wjac mĕſtach hnydom na dnju, na kotrymż bu wozjewjeny, ſo nałożał. We mĕſtaczku Gnjewkowo mĕjachu jeſuitojo runje miſſion, kotryż bu, hacż runje mĕjeſche ſo hakle za dwaj dnaj ſkónczicż, hnydom pſchez policajſtwo zakazany. Tojame ſta ſo też we mĕſcże Thorn.

Z Roma. Z nowa zas powjeda ſo, zo bamż Rom z wĕſtoſczu wopuſchczi a ſo do Belgiſkeje poda, haj zo k tomu hižom wſchelake wĕcy rjadowacż a pſchihotowacż da. Tola drje pak też na tajkim powjedanju niczo wjac wĕrno

njebudże, hacž to, zo sebi italske knježerstwo pscheje, zo by swj. wótc Rom chcył wopuschczicz, dokelž widži, zo romski lud wot swěry pschecźiwo japoschtolskomu stolej njepuschczi, a zo Viktor Emanuel ze swojim cyłym knježerstwom mjez romskimi žaneje luboscze sebi njedoby. Katholska strona pak, kiž so pod nětsischimi wobstejnoscźemi na politiskim a z cyła zjawnym žiwjenju jara mało wobdželi, a so radscho wobknježicz da wot někajkeje mjenschiny, kiž so do wschoho khroble měscha, a wschudžom njehańbicze wustupuje, je tež spóznała zo sebi pschez to sama najwjacy schkodži, tohodla pschistupuje tež z nowa k wólbam. Jeli=zo je pschezjena, a jeno trochu pilna, njemóže ji dobyczo pschi měschczanskich kaž krajnych wólbach cźeknycz. Tež toho so italske knježerstwo boji, a dokelž wě, zo ma katholska strona pschez pschitomnoscz swj. wótca we Romje wjacy mocy a wutrobitoscze, pscheje sebi, zo by bamž Italsku wopuschcził.

Z Roma. Swjaty wótc dósta z arcdiöcesy Toulouse 40,000 frankow a z diöcesy Grenoble 27,000 pětrowoho pjenjezka. Je to khwalomna woporniwoscz francózskich katholikow, kiž pschi surowym hubjenstwje, kiž jich kraj potrjechi, tola tež tak bohate dary za wjerscha cyrkwje namakaju.

Z Pariza. Znaty biskop z Orleans, Dupanloup, je we jenym z Versailles wudatym rjanym pastyrskim liscze postajenja vatikanskoho koncila wozjewił. Swój pschistup k tymsamym je wón hižom dawno wuprajił. Z tym je stawny biskop wschěm wjesełu skazył, kiž so na njoho podpjerachu, hdyž pschecźiwo bamžowomu njezmólnomu wuczerstwu harowachu, dokelž k wuczbje samej je so won pschech, we wutrobje, kaž tež we swojich pismach wuznał. Kaž z Roma pisaja, je swj. wótc na tutym pastyrskim liscze wulke wjesełu měł.

Z Schpanskeje. Z Madrida pisaja wot 19. julija. Dženja bu na krala a kralownu, hdyž so tejsamej ze zahrody Buen=Retiro do swojoho hrodu we wozu wróczischtej, wot 5 muži tselane. Tola wostaschtej njeranjenej. Dwaj mordarjej buschtej jatej, jedyn pak morjeny.

Z Jeruzalema. 2. junija móžesche so we Jeruzalemje po hasach města zas zjawny procession z Božim cźełom wotdžerżecz. Tónsamy bě jara swjatoczny, wuńdże z hłownoje cyrkwje a skónczi so we cyrkwi franciskanow. Grichojo su so naschej katholskej swjatoczjnoscźi pschizankli. Jich khěže běchu rjenje wudebjene, hasy z rjanymi płachtami wodžete, a rožemi posypane. Boże cźełko bu we drohej monstrancy wot patriarchi njesene. Na tymsamym dnju bě tež procession we Bethlehemje, a schtwórtk prjedy we wjesy San Giovanni, we narodnym městaczku swj. Jana kschcżenika, hdžež bu swj. Hilžbjeta wot swj. Marije wopytana. Procession we Jeruzalemje bě rjany, tola hewak cźichi; na dwěmaj druhimaj městnomaj pak pokaza so wjesołoscz tež wótse. Tak khodżesche po dołhim czasu zas zbóžnik we potajnoscźi najswjecźischo sakramenta po tychsamych hasach a městach, po kotrychž je won wschěm dobroty wopokazowajo we swojim žiwjenju khodźił. — Nastupnik Poncia Pilata, naměstnik Židowskeje je swojej dwě džowcy sotram Ecce-Homo-klóschtra k woczehnjenju dowerił. Tutón klóschtyr stoji na tymsamym mescze, na kotrymž bu Jězus Khrystus, hako kral Židow z czernjemi krónowany a schwikany smjercźi wotsudżeny. Tež židowske džěcźi pschepodawaja

so tamnym kſcheſczanſkim ſotram k woczehnjenju. Tež nĕkotre z tuthych ſu kſchczene židowki. Mjez wſchitkimi pak knježi najrjeńicha pſchezjenoſcz.

Cyrkwinſki powĕſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: Michał Mikławſch, ſ. kublerja Michała Welsa z Nĕwſec; Karl Hugo, ſ. Karla Auguſta Gruhla z B.; Marija Madlena, dž. murjerja Auguſta Krala z B.; Eduard Józef, ſ. wuhenjerſkoho miſchtra Franca Moſera z B.; Emilia Regina, dž. Chriſtopha Gimpela z Budyſchina; Ernſt Otto, ſ. wojnarja J. A. Nowaka z B.; Jan Klemens, ſ. tyſcherja P. Pawoła Kubicy z B.; Pawoł Hermann, ſ. policaja Adolfa Fiſchera z B.; Ferdinand, ſ. Auguſta Lehmanna z podhroda. — Wĕrowanaj: Pětr Siebar z Hrubjelczic a Hana Rychtarjec z Nĕwſec. — Zemrjeczi: Hańža rodž. Bärec, wudowa Antona Eiſelta na Židowje, 85 l. 9 měſ.; Marianna, wudowa zkótnika Karla Jonathana Kirſcha z B., 82 l. 9 m.; Franc Max, ſ. Karla Oskara Hartmanna ze Židowa, 6 měſ.; Pawoł, ſ. Reinholda Klingſta z B., 6 l. 1 měſ.; Marija rodž. Pětſchkec, ſchtrymparja Huberta Wjenki z B., 31 l.; Michał Guda z Dalic, 78 l. 10 m.; Ernſt Mikławſch Mužik z podhroda, 72 l.; Friedrich Ganzert z B., 54 l. 5 m.; Michał Horjenk z B., 60 l.

Należnoſcze towarſtwa.

Sobuſtawy na lĕto 1872: kk. 287. Pětr Lebza z Ralbic; 288. Jurij Žur z Ralbic; 289. Pětr Delank z Borſchcze; 290. Michał Schejda z Schunowa; 291. Pětr Schokta z Schunowa; 292. P. Arnold Wornar w Oſſegu; 293. Johanna Schützowa z Rieſy; farar Salm we Plawenje.

Na lĕto 1870 a 1871: J. M. z K.

Dobrowolne dary: Hana Haderkowa 7 nſl.

Za miſſionſke towarſtwo: Johanna Schützowa 7 nſl.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: N. Z. z K. (pſchez młynka Wawrika z Kanec) 25 tol.; Johanna Schützowa z Rieſy 10 nſl.; S. 2 nſl.

Hromadze: 6188 tol. 2 nſl. — np.

Smilne dary k dalewobſtaranju. Za wobſchkodženych pſchez powodženjo we Czĕſkej dóſtach hiſchcze: pſchez k. fararja Herrmanna 20 nſl.; pſchez k. Innocenca 1 tol. 15 nſl.; pſchez tohoſamoho 20 nſl.; a tohorunja pſchez tohoſamoho 20 nſl.; pſchez k. Ludwika z Rózanta: Mikławſch S. z Rózanta 1 tol. 10 nſl.; Njemjenowany 1 tol.

Z nakładom ſpiſaczela je wuſchła

Hwĕzda,

modlitna knižka za katholſkich kſchcheſczanow. Str. 184.

Płaczizna 6 a 18 nſl.

Pſchiſp. Tale knižka, ze wſchĕmi nuzniſchnimi modlitwami a pobožnoſczemi hodži ſo ſwojeje małoſcze dla też derje za wojakow.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Číslo 16. **17. augusta 1872.** **Lětnik 10.**

Swjaty Bernard.

Cistercisti rjad namaka pschi rjedźe benediktinow we najkrótschim času najdalsche rozschěrjenjo we kscheszańskim swěcźe. Joho załožer je swjaty Robert, kiž so wokoło lěta 1025 we francozskej krajinje Champagne z wosobnych starschich narodźi. Do rjadu benediktinow zastupiwschi, wjedźesche krute, swjate žiwjenjo. Tola njespokoji joho tehdomnische žiwjenjo mnichow, tež nic te swojoho rjadu, a tak wobzankny wón z někotrymi towarschemi nowy klóschtyr załožicź we jenej pustej krajinje, Citeaux, mjenowanej, njedaloko města Chalons. Tola krute žiwjenjo, kiž so tudy wjedźesche, wotraschi we prěnich 15 lětach wschěch, kiž chcychu do tutoho rjadu zastupicź, tak zo bě strach wulki, zo cyły klóschtyr zas rozpadnje. Swjaty Bernard pak bu druhi załožer rjadu cisterciskich mnichow. Swjaty Bernard žadasche z 30 druhimi młodymi zemjenjami, we pschiwzaczo do klóschtra, a wot toho dnja jow, zapocza za klóschtyr Cisterc, kiž bě dotal jeno někak wobstak, nowe mócne žiwjenjo. Bernard narodźi so we lěcźe 1091 na hrodźe Fontaines pschi měscze Dijon. Joho nan rěkasche Tesselin, bě wosobny muž we burgundskim wójsku. Joho macź rěkasche Aletha, jena pobožna póccźiwa žónska z wosobnoho hrodu, kiž swojomu mužej 6 synow a jenu dźowku porodźi. Bernard bě po starobje tseczi. Hischcze prjedy hacź wón na swět pschińdźe, mějesche macź spodźiwny són. Ji so dźijesche, zo we swojim žiwocźe psyczka widźi, czischcze běłoho z czornym khribjetom, kiž pilnje schczowka. We swojim strasche praschesche so pobožnoho muža wo radu, kiž ju z tym tróschtowasche, zo budźe syna porodźicź, kiž budźe swěrnje na swjatu cyrkej kedźbowacź a z mocu swojoho słowa ju psched jeje njepschecźelemi zamłowjecź. Pobožna macź swjecźesche małoho Bernarda czischcze służbje Božej, a pschepoda joho k dalschomu wocźehnjenju do města Chatillon, hdźež bě sławna wot duchownych wjedźena wucźernja. Joho

rjane duchowne dary buchu tu zbožomnje wubudżene a kubłane; a tola mjez tym hacž won tudy pschebywasche, wumrje joho macž. Bernard wróczi so nětko domoj, na hród Fontaines, a njestojesche tu nětko pod žanym dohladom, dokelž joho nan bě stajnje we wójnskej słužbje. Wschelacy pschecželojo prócowachu so nadatoho a bohatoho młodżenca za swět zdżeržecž; a wo prawdże zda so, hako by wón na wolu swojeje maczerje zabył, kiž chcyschе joho k słužbje Božej wocžahnycž.

Zahe doscž pak spózna Bzrnard wschelake strachi we wobkhadże ze swětom, a žiwe dopomnjeczo na swoju njeboh macž wubudźi we nim z nowa krute prědkwzaczo, swět wopuschczicž, a do psched krótkim zołożenoho rjadu cisterciskich mnichow zastupicž. Dołho mějesche wón ze swojimi pschecželemi a wosobnje bratrami a tež nanom wojowacž, kiž jomu wschitcy wotradżachu, tola wopomnjeczo na joho lubu macž, kiž bě jomu huscžischo prajiła, ja tebje njejsym za swět norodżiła, doby nic jeno na nim, ale tež na joho bratrach a pschecželach. Joho wuj Galdrich, a joho bratsja Guido, Gerhard, Bartrom a Handrij a wokoło 30 zemjanskich pschecželi scžěhowachu joho pschikład, a zastupichu sami do klóschtra Cisterc. Hdyž bě so czas pruhowanja minył, wotpołożichu swoje słuby we lěcže 1114. Tola Boh tón knjez njebě joho postajił, tu cžiche samotne žiwjenjo wjescž, ale bě jeho k ważnischomu skutkowanju powołał.

Pschikład swj. Bernarda a joho wosobnych towarschow namaka wjele scžěhowarjow, tak zo bu klóschtyr Cisterc mały, wschěch pschiwzacž. Hrabja Hugo dari tohodla abtej Schczěpanej wěstu krajinu, „doł połona“ mjenowany, zo by so tu nowy klóschtyr założił. To bě pusta, dżija krajina we hłubokim lěsu, hdżež tež rubježnicy so namakachu. Tam pósła abt Schczěpan 12 mnichow, pod dohladom swj. Bernarda, a tu bu we lěcže 1115 sławny klóschtyr Clairvaux założeny. Clairvaux je nastało z clara vallis, t. r. swětły abo jasny doł. Tute město bu wot ludu tak mjenowane, dokelž so tu swj. Bernard a joho towarschojo pschez póccžiwoscž a swjatoscž swěczachu. Bernard wosobnje wjedżesche jene tak krute žiwjenjo, zo bě wón morwomu podobnischi hako žiwomu. Pschez to pak wón tež swojej strowoscže, kaž sam wuznaje, schkodżesche. Tohodla wuprosy sebi joho pschecžel Wilhelm Campeaux, biskop we Chalons, zo by na lěto klóschtyr wopuschcził a pschi nim žiwy byk. Pschez to posylni won zas swoju strowotu a do swojoho klóschtra so wróczo mějesche won wulke wjesele swojoho nana Tesselina, kiž bě nětko próznoscž a njewobstajnoscž swěta spóznał a wopuschcził, do swojoho klóschtra hako mnicha pschiwzacž. Z cyła sława joho swjatoscže rozschěri so daloko a wschěch stronow pschińdżechu próstwy we założenjo nowych klóschtrow.

Haczrunje wěrny pschecžel cžichoho žiwjenja, wopuschczi tola tež klóschtyr, hdyž bu k rjadowanju ważnych cyrkwinskich a swětnych należnoscžow žadany. Njemóžne je jo, wopisacž schto je wón we tutym nastupanju skutkował na cyrkwinskich zhromadžiznach, we radach kralow a wjerchow a biskopow, we wojowanju a pschedobyczu błudnych a schkodnych wucžbow, we wobroczenja cžežkich hrěschnikow. Najważnische należnoscže dowěrja so jomu. Won mjenuje so wot někoho „orakel

swojoho cžasa", t. r. tak wjele hako muž, kotryž so wot wschitkich za radu prascha, a kotryž tež wschěm dobru radu wudžělecž wě.

Pschi swojim skutkowanju pak wosta Bernard khorowaty. We lěcže 1153 pak pschibjerasche joho khoroscž, a wěste znamjenja blizkeje smjercze počžinachu so pokazowacž. Hdyž bě swojich klóschtyrskich bratrow Božej mikoscži poruczil, so samoho pak k poslenej hodžinje derje pschihotowak, wusny won we l. 1153 20. augusta dopołdnja po 11, we 63 lěcže swojeje starosby. 38 lět bě hako abt klóschtyr Clairvaux wjed. 160 nowych klóschtrow bychu we tym cžasu założene. Wulke džiwy, kiž so joho smjercži stachu, kaž joho swjate we należnoscže kscheschcžanstwa tak zasłužbne žiwjenjo pohnuchu bamža Alexandra III. we lěcže 1174, swjatocžnje do cžródow swjatych pschiwzacž a wěriwym k zjawnomu cžeschcženju poruczecž.

Wot swj. Bernarda so powjeda, zo je wot njeho rjany paczeŕ: „Budž powitana kralowna." Wěc powjeda so takle: Junu we noch, mjez tym hacž wschitch spachu, bě Bernard sam wotucženy, a tu zaslyscha wón we cyrkwi spodžiwne hłosy, kaž hłosy jandželow, kiž najswjeczischu knježnu khwalachu a cžeschzachu. Tu poda so won mjelczo do cyrkwje, zo by zhonił, schto so tu stanje, a tu widži swj. Mariju wot jandželow wobdatu a slyschi jich spěwacž: „Budž powitana kralowna." Won je sebi khwalbny khěrlusch we pomjatku skhował a druhi dżeń napisał a bamžej Eugenej III. z prostwu póslał, zo by so tutón paczeŕ powschitkomnje we cyrkwi zawjedł.

Tak lubuje měschnik njepschecželi.

Lěta dołho pschikhadžesche k wrotam jeneje cyrkwje we Parizu wschědnje we wěstym cžasu stary proscheŕ, kóždy joho pod mjenom „Jaques" znajesche. Stajnje z cžmowym wobliczom, njerycžesche žane słowo, a tež potom, hdyž jałmožnu dósta, dżakowasche so jeno z pokhilenjom hłowy. Pod lapami, z kotrymiž swoju nahotu pschikry, móžesche jedyn na wutrobje złoty kschižik widžecž.

We tejsamej cyrkwi swjecżesche młody duchowny, abbé Paulin de ... wschědnje Božu mschu, a njezaby ženi, hdyž z cyrkwje dżěsche, wbohomu proscherjej mały dar sobudželicž. Syn wosobneje a bohateje swójby, bě so abbé Bohu tomu Knjezej hako měschnik swjecżił, a nałožowasche swoje cyłe zamoženjo k dobrym skutkam. Bjez toho zo by joho bliže znał, měješche joho stary proscheŕ jara lubo. — Junu njebě tu Jaques na swojim měscze, a dokelž so tu za wjacy dnow njepokaza, bojesche so młody pilny duchowny, zo snadž je so jomu něschto stało, praschesche so za joho wobydlenjom, zo by joho tam junu wopytał.

Lohcy je wón zhoni, a junu rano po kemschach, dżěsche do khěže, hdžež Jaques bydlesche. To bě schěscž skhodow wysoko, we jenej komorcy pod tsechu. Wón klepasche na durje a słaby hłós zawoła: „Dale," a měschnik zastupi. Wón namaka proscherja khoroho na khudym lěhwje, joho licy běschtej zbłědnjenej, wóczcy we wuhasnjenju. „Wy je scže, duchowny knježe" prajesche wón k zastupjenomu měschnikej. „To je prawje pschecželnje wot was, zo k tak hubjenomu cžłowjekej pschindžecže, kaž ja sym, wo prawdže ja waschoje dobroczživoscže hódny

njejſym.“ — „Schto tak rycžicze, luby Jaques, njewěſcze zo je měſchnik pſcheczel wſchěch njezbožownych? Wyſche toho,“ pſchiſtaji wón pſcheczelnje, „ſmoj moj ſtarej znatej.“

„O knježe, hdy byſchcze mje znał, njebyſchcze tak k mi rycžał, ja ſym njezbožomny cžłowjek, wot Boha zaklaty“ — „Wot Boha zaklaty? kak mózecze tajke myſle we ſebi měcž, luby pſcheczelo. Njeprajcze wjac tak ſurowe słowo. Scze zło cžinili, wobželnoſcze je a ſpowjedajcze ſo, Bóh je ſmělny, won želnoſcžiwym wſcho woda.“ „Ně, ně, mi ženi wodacž njebudže.“ A cžohodla nic, njewobželnoſcžicze ſnadž to, ſchtož ſcze zło cžinili?“ — „Hacž ja to wobželnoſcžu,“ zawoła Jaques, ſo njeměrnje na ſwojim lěhwje pozběhnjo, „o ju, ja wobželnoſcžu; 30 lět dołho martrowje mje hižom želnoſcž, ale ja ſym tola wot Boha zaklaty.“ Podarmo prócowaſche ſo měſchnik, joho tróſchtowacž a změrowacž. Surowy ſtutk dyrbjeſche jomu ſwědomjo porokowacž, a ſtrach zankny jomu hort, to wuznacž. Wſcha nadžija bě joho wopuſchcžiła. Na poſledku pſchez dobrocžiwe słowa měſchnika hnuty powjedaſche z mrějachym hłoſom ſwoju ſtawiznu. „Ja běch domownik we hrodže bohateje ſwójby, hdyž revolucija zandženoho lětſtotetka wudyri. Moje knjejſtwo bě dobrocžiwoſcž ſama. Hrabja, hrabina, jeju dwě džowcy, jeju ſyn — ja mějach ſo jim wſcho džakowacž, za moje město a zamoženjn. Tu nětko pſchińdže knježenjo tamnych ſurowych muži, kiž pſcheczjiwo zemjanſtwej a duchownſtwu zakhadžeſche. Hrabja a joho ſwójba ſo pytaſche, njenamaka pak ſo, dokelž bě ſo ſkhowała, a ja wjedžach, hdže. Ja džěch, a jich pſcheradžich; ja, ja ſym jich pſcheradžił a cžohodla? Zo bych jich kubła dóſtał, kotrež běchu pſcheradnikej ſlubjene. Woni buchu wſchitcy k ſmjercži wotſudžene, kotrymž mějach ſo za wſcho džakowacž, kotrychž ſym wſchěch pſcheradžił, wſchěch z wuwzacžom małoho Paulina, kiž bě tehdom jara młody.“ Młody abbé zawoła pſcheczjiwo ſwojej woli wótſe, a zhmny pót ſtupuſche na joho cžoło. „Knježe,“ tak powjedaſche mrějacy dale, kiž wulki njeměr abbé-a pytnył njebě, „knježe, ach to je ſurowa wěc! Ja ſym pſchipoſłuchał, kak buchu ſmjercži wotſudženi. Ja ſtejach pſchi wrotach jaſtwa, a widžach, kak jedyn po druhim na wóz lěžeſche, a cžiſchcžach ſo z cžródami za wozom, ja widžach kak buchu pſchez nóž jich hłowy wot cžěła džělene. O, ja njekhmanik. Wot toho cžaſa nimam žanoho měra a wotpocžinka. Ja płakam, ja ſo modlu za nich, ale ja widžu jich ſtajnje pſchede mnu. Tamle woni ſu, tamle pod tym płatom.“ A proſcher pokazowaſche na pſchedwěſchk, kiž džěl ſcženy pſchikry. „Boža martra wyſche mojoho łoža ſłuſcheſche hrabi, mały złoty kſchižik na mojej wutrobje, kiž mje njewppuſchcži, noſcheſche něhdy hrabina. O mój Božo, ſchto ſym ja tola cžinił! A kak ſym je ja wobželnoſcžił. Knježe, mějcze ſobuželnoſcž ze mnu, njezaſtorcze mje, modlcze ſo za mnje, najnjezbožowniſchoho cžłowjeka.“ Blědy kaž ſmjercž poklakny měſchnik ſo modło, k łožej, a modleſche ſo tak pok hodžiny, bjez toho zo by ſłowo prajił. Potom ſo pozběhny, ſcžini znamjo ſwj. kſchiža, a wocžahny pſchedwěſchk wot ſcženy. Tu wuhlada dwaj wobrazaj. Proſcher wótſe a cžežko zawoła, hdyž to widžeſche, a pany na ſwoje hubjene lěhwo. Měſchnik płakaſche. „Jaques,“ prajeſche wón z tſchepotatym hłoſom, „ja chcu waſchu ſpówjedž ſłyſchecž, zo bych wam pſchez Božu miłoſcž

wodaczo waschich hrěchow sobudźělił.“ Hdyž bě mrějacoho wot joho hrěchow wotwjazał, prajesche dale k njomu: „Jaques, Bóh je wam wodał, z luboscże k njomu wodam też ja wam, dokelž wěscże wy, koho scże wy k smjercźi pschepodali? — To běchu mój nan, moja macź, mojej dwě sotse. Cžežke zdychnjenjo bě słyschecź, wotewri hischcże junu swój hort k rycžam, ale zynki běchu njezrozemliwe, potom bu z měrom. Hdyž měschnik, so dale modlo a tleczo, so na joho skhili, bě proscheŕ mordły.

Tak lubowasche měschnik swojoho njepscheczela.

Nowinki a powjescże.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Hnadny knjez biskop je po radże lěkarjow na započatku měsaca na schtyri njedźeli do kupjeli Karlsbada wotjěł.

Z Budyschina. Wutoru dósta nascha redakcia dźakny list wot centralnoho pomocnoho wubjerka hłownoho města Prahi, na kotryž běchmy nahromadźene pjenjezy za pschez powodźenjo wobschkodźenych Cžěskeje wotpósłali. Podpisany je Fr. Dittrich, kiž je hako měschczanosta pschedsyda wubjerka. Po nětko skónczenej zběrcy tak hischcże junu wutrobny dźak za wschě smělne dary!

Z Budyschina. Psched někotrym czasom wundże z Barlina pscheproschenjo na wschě města Němskeje, podpisane wot nahladnych mužow wschěch krajinow a powołanjow, kiž chce 2. september, dźeń na kotrymž bu psched dwěmaj lětomaj khěžor Napoleon z swojim wojskom pola Sedana jaty, a tak francózska móc złamana we cyłej Němskej swjatocžnje wobeńdźeny měcź. Tola kaž jedyn ze wschelakich wjetschich a mjeńschich městow słyschi, njenamaka spomnjeny namjet wschudźom spodobanjo, a tak drje budże nowy swjeczen z cyła k stronje położeny, abo njebudże k najmjenschom žadyn powschitkomny. Mudrischo by wěscże było, jelizo dyrbi swjeczene bycź, zo by dźeń, na kotrymž bu měr wobzanknjeny a tak wójna skónczena, so k swjeczenej postajił.

Z wukraja.

Z Wrótsławy. Tudy budże wot 9. do 12. septembra generalna zhromadźizna katholikow Němskeje, z cyła dwajadwacyta.

Z Barlina. Tu cžinja so wulke pschihotowanja k wosobnym wopytam, kotrež Barlin na započatku septembra woczakuje. K wojeŕskim manövram pschińdże tu rakuski khěžor Franc Józef, a też ruski car Alexander, wobej pschewodźanej wot někotrych pryncow swojej domow, ministrow a generalow. Snadź też tón abo druhi mjeńschi němski wjeŕch swoju pschiskuschnosću k němskomu khěžorstwej do Barlina pokazacź pschińdże. Zo so to we Barlinje žada, je znate, nic pak hischcże hacź so tuta khěžorowa žadosću wot někotrěch wjeŕchow dopjelni. — Wysche wojeŕskich manövrow pak so wot monarchow a jich ministrow też wěscźi ważne wuradźenja we politiskich należnosćach stanu. Bóh daj, zo bychu tamne srědki namakali, kotrež bychu jich ludy k wěrnomu zbožu pschiwjesću móhli, dokelž to

móża spóznacź, zo nětko nastupjeny pucź, na kotrymž so wosobnje we nowej Němskej spěschnje dale krocži, lud k spokojnosczi njewjedże.

Z Barlina. Kultusminister Falk měješe njedawno konferency z wuczerjemi cyrkwinskoho prawa, zo by z nimi dalsche krocżele wuradźił pschecźiwo katholskej cyrkwi a wosobnje pschecźiwo jeje swěrnym biskopom, kiž swoju winowatosczź, Boha so bóle bojecź hacź człowjekow, a tutej najwyschschej wyschnosczi bóle posłuchacź a swětnej wyschnosczi, derje dopjelnja. Tajke konferency so jeno tohodla powołaja, zo by minister wjacy zwonkowneje winy měł, cyrkwi napschecźiwne kaznje dawacź, hdyž móże so na tutych muži podpjeracź. Tola pak běchu sobustawy konferency luczi mużojo, kiž su hižom prjedy swoju spokojnosczź ze zakonjemi kultusministra wuprali. Mjez nimi bě tež jedyn professor z Lipska, kiž je we psched krótkim wudatej knižcy swoje dobre rady wudźělał. Jelizo kultusminister Falk na tute rady posłucha, schtoż njemóżna wěconjeje, mamy we blizkim czasu hischcże hórsche zakonje woczakowacź, kiž katholskej cyrkwi we Němskej czežke czasy pschihotuju.

Z Barlina. Nowy zakoń pschecźiwo jesuitam so wschudżom krucże nałożuje. Nic jeno, zo so jim dźerżenjo missionow a wschěch prědowanjow zakuzuje, ně, jim njeje ani dowolene khorych wopytowacź, spowjedź słyschecź, Bożu mschu swjeczicź. A schtoż je pschi cyłej wěcy najnjehódnische, to je njehańbite zadźerżenjo najnižschich zastojnikow pschecźiwo mużam, kiž so pschez póccźiwosczź, zdźěławosczź a wědomosczź wuznamjenjuja; kotsiž husto wosobnym a wo kraj a lud zasłużbnym swójbam kraja słuscheja. To je dźak za wopory, kiž su wosobnje we poslenej wójnje pschinjesli.

Z Mnichowa. 1. augusta a na sczěhowachych dnach bu 400lětne jubileum tudomneje universitty swjatoczńje wobeńdżene. Za wschěch němskich universitow běchu tu wotposłani wot professorow kaž tež schtudentow. We cyrkwinskich swjatoczńosczach njebě niczo słyschecź, za to pak bu we korczmach wjele pite, a rycżane a spěwane.

Z Mnichowa. Abt Haneberg, kiž je za biskopa we Speyeru pomjenowany, wot swjatoho wótca tež wobkrucżeny, budże 1. septembra wot arcbiskopa Gregorija konsekrirowany, a nastupi na to swoje biskopske zastojnstwo.

Francózska. Nowy schulski zakoń je wot k tomu postajeneje kommissije we hłownym pschehladże wuradżeny. Pschedsyda kommissije bě sławny biskop Dupanloup. Ze hotowoho pschehlada móże jedyn spóznacź, zo su we Francózskej druhe nahlady we woczehnjenju młodosczże, kaž we Němskej a Rakuskej. Wěrne woczehnjenjo młodosczże móże jeno so podpjeracź na nabożnistwo. Cyrkej a schula dyrbitej sebi pschi tutej najwažnischej należnosczi rucy zawdacź, a pschecźelnje hromadu skutkowacź, zo byschtej dźěczo k zbożownomu a k wužitnomu człowjekej woczahnyłoj. Na to podpjera so nowy francózski zakoń.

Serbiska. Na 25. augusta budże w Belgradże, hłownym měsczże serbskoho wjerchowstwa, wjerch Milan IV. ze swójby Obrenowiczow za poknolětnoho wuprajeny. Dotal běsche po smjerczi joho wuja Michała knježerstwo z někotrych muži (Blaznawac, Ristícź atd.) wobstejace. Serbiska je najwažnischi kraj za

kſcheſczanow w turkowſkej; tohodla prócuja ſo druhe knjeżerſtwa z njej w dobrym pſchecżelſtwje bycź a póſczełu tohodla k ſpomnjenomu ſwjedżenjej połnolětnoſcże ſwojich zaſtupjerow. Serbiſka je wjacy hacź tſikrócź tak wulka, kaž Saksſka, njeje pak hiſchcże tak wobhydlena. Zwonka Serbiſkeje je Serbow we hiſchcże turkowſkich krajinach, potom w Čzornohórſkej a w Rakuſkej. Tutym Serbam ſu k połnocy najbližſchi Khrowatojo, kiž maja z nimi tu ſamu piſmowſku rycź, a na połodniſchej ſtronje Bołharjo, kotſiž ſo tež wo wjetſchu njewotwiſnoſcź prócuja. *Γ.*

Danſka. Wot njedawnoho czaſa je we Danſkei katholikam dowolene, zjawnje ſwoju wěru wuznacź a Boże ſłużby ſwjeczicź. Hacź do lěta 1849 běchu katholſke Boże ſłużby krucże zakazane. Katholikojo, kiž tak rozpjerſcheni mjez lutherſkimi bydłachu, njemóżachu ſwoje nabożne winowatoſcże dopjelnicź, tak bu jich czródka pſchecy mjenſcha. Tak khětſe hacź bu tuton njeznjeſliwy zakoń zběhnjeny buſchtej dwě miſſionſkej ſtaciji założenej, jena we Kopenhagenje, druha we Friderícia. Wot toho czaſa hromadżachu ſo katholikojo wokoło tutej dwej městow a wucżinichu tak drje jenu mału, tola pak pilnu a horliwu woſadu. Wjele ſo tež zas k cyrkwi wróczi; we dwěmaj městomaj Kopenhagen a Fridericia ſu ſo wjacy hacź 1000 woſobow zas do klina cyrkwje wróczili, we jenym lěcże móżeſche japoſchtołſki präfekt jeno we měſcże Kopenhagen 37 wotroſczenych do cyrkwje pſchiwzacź. We poſleminaj lětomaj buſchtej dwě nowej ſtaciji założenej, we Randers we połnócnym Jütlandże a we Odenſe na kupje Fünen. Tola je czródka katholikow pſchecy hiſchcee mała. Cyła japoſchtołſka präfektura ma 2100 duſchi z 10 měſchnikami, z tutych je jeno jedyn rodżeny Danſki. Hdyž japoſchtołſki präfekt we zańdżenym lěcże ſwj. firmowanjo wudżeleſche, dóſtachu tutón ſwj. ſakrament we Odenſe 14, we Fridericia 86 a we Randers 18 woſobow. Sotry ſwj. Józefa namakaja ſo tu na 4 městach; we Kopenhagenje rozwucżeja we 4 ſchulach 250 dżěczi, mjez kotrymiž ſu tež někotre lutherſke. Tak pſchibjera tež we Danſkej z nowa, byrnje tež pomałku ſwj. cyrkej.

Ze Chile. Někotromu czitarjej „Katholſkoho Poſoła“ je ſnadź hiſchcże we pomjatku, kajke njerozomne wěcy wěſta mała nowina ze ſpomnjenoho kraja pſchinjeſe, ſwojim czitarjam powjedawſchi, zo ſu tamniſchi duchowni wulku czmu wěſchczili, kiž budże ſo wodnjo pſchez cyły kraj rozſchěricź, njeſprawnoſczow dla, kiž ſo ſwj. wótcej wot ſardinſkoho knjeżerſtwa ſtanu atd. Pſchez tutu wot liberalneje ſtrony wunamakanu łżu, dyrbjeſche ſo tamniſche duchownſtwo hanicź, a katholſki lud hako lohkowěriwy a njezdżěłany pſchedſtajicź. Tola tute blady rozomny człowjek njewěri. Czohodla pak ma ſo lud jenoho tak zdalenoho kraja hanicź a wuſměſchecź? Tohodla, dokelž we republiky Chile dobre katholſke knjeżerſtwo knježi, a dokelž je wobhydleŕſtwo zwjetſchoho derje katholſke. Hižom prjedawſchi pſchedſyda republiki Joaquim Perez bě dobry katholſki kſcheſczan, a tež wulki dżěł wotpóſłancow běchu katholſkej cyrkwi pſchecżelnje zmyſleni. To dopokaza mjez druhim tež, zo krajny ſejm ſchtyrjom biſkopam kraja pucżowanju k vatikanſkomu koncilej 20,000 peſow (27,000 toleŕ) zwoli. Tež nětſiſchi pſchedſyda republiki Chile, Don Federic Errazuriz, je dobry katholik, je ſotſiny ſyn arcbiſkopa ze San Jago, krajnoho hłownoho města. Wón je prjedy hižom wſchelake wy-

ſoke zaſtojnſtwa zaſtał, a ſo we nich jara khmany cžłowjek wopokazał. Liberalni maja ſtrach pſched nim, dokelž je jara wucženy, ſławny ryčžnik we ſejmje, njebojazny zamłowjeŕ katholſkeje cyrkwje. Na joho ſtronje ſtoji wjetſchina chłoho wobydleŕſtwa, kiž pak tak njerozomne njejo, kaž liberalne nowiny měnja. Za to ſwědčži mjez druhim, zo we hłownym měſcžc San Jago a tež druhich měſtach ſo wulke wucžene nowiny wot katholikow wudawaja. T.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchcžena: Marija Auguſta, dž. ſchewca Karla Auguſta Salma z podhroda. — Wěrowanaj: Michał Pjech z Khroſcžic a Marija Thereſia rodž. Harbauerec zwudowjena Kilianowa z Mjedžojza. — Zemrjetaj: Michał Horjenk z B. (prjedy w Radworju), 60 l.; Mikławſch Juſt, měſchczan, khěžnik a korczmař, 39 l. 5 měſ.

Z Radworja. Kſchcženi: Marija, dž. Jana Delana z Lutowcža; Marija Madlena, dž. Pětra Domaſchki ze Sulſchec; Jan (†), ſ. Michała Hěblaka z Měrkowa; Jan, ſ. Jurija Hanczki z Bronja; Marija Madlena (†), dž. Michała Hicki z Radworja; Hańža Emilia, dž. knj. Jurija Pětrjenca w Zdžeri; Pawoł Jakub, ſ. Mikławſcha Möhna z Radworja; Hana Khryſtiana, dž. Korle Winklerja z Radworja; Jakub Auguſt, ſ. Jana Glüklicha z Kamjenej. — Zemrjetej: Korla, ſ. Michała Kocže z Kupj. Dubrawy, 8 njedž.; Józef Kunza ze Schěrachowa, 50 lět. — Wěrowanej: Mikławſch Khilan z Radworſkoho Haja, z Hańžu Kaſchporec z Kamjeneje.

Naležnoſcže towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: kk. 295. Delan z Wětenčy; 296. Hana Kudželic we Drežđžanach; 297. Kucžank z Smjerdžacej; 298. Hana Kralowa z Nowoſlic; 299. Hańža Lehmanec z Radworja; 300. stud. theol. Jak. Skala z Khróſcžic; 301. Hana Skalic z Khróſcžic.

Dobrowólny dar: Knj. P. T. 7½ nſl.

Za ſwj. wótra. N. N. 15 nſl.

Dary za cyrkej w Čžornecach abo Baczonju.

K cžeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: jena ſkužownica z Njebjelcžic 10 nſl.; „k cžeſczi Božej“ 1 tol.; M. M. z H. 4 tol.; N. N. 15 nſl.; z pſchedacža kuponow hižo mjenowanych ſtatnych a kamjenſkich dokžnych papjerow 8 tol. 17 nſl. 5 np.; na Polankec kwaſu we Bóſchicach 10 tol. 5 nſl.

Khromadže: **6214** tol. 19 nſl. 5 np.

Za powodženych w Cžěſkej hiſchcže dachu: pſchez k. kapłana Nowaka z Khróſcžic 1 tol.; Jakub Hornig z Worklec 10 nſl.; Mikławſch Rjelka z Worklec 10 nſl.; tach. hajnk Jurij Pětranc 1 tol.

Sobuſtawy a pſchecželojo ralbiczanſkeje katholſkeje bjeſady pſcheproſcha ſo z tym na njedželu po ſwj. Bartromje (25. auguſta) do łazſkowſkoho młyna na zhromadžiznu.

Pſchedſyda bjeſady.

Cžiſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa 'prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 17. **7. septembra 1872.** **Lětnik 10.**

Němske katholske towarstwo we Mainzu.

We naschim času widžimy my krucžischo hako hdy prjedy dwě stronje we nabožnischim, politischim a towarschnym žiwjenju sebi napscheczo stacź. Rozschěrjena, pschez zamoženjo a wysoke zastojnstwa mócna strona chce kschecźanstwo a wscho schtož z tuthym swjatym, po wobjeczu tak bohatym słowom hromadu wisy a z njoho sczěhuje, ze schulow, a z cyła z zjawnoho žiwjenja wupokazacź, chce ludej tak najwosobnische kubło tutoho swěta, wěru, rubicź, joho krótke zbožo tutoho swěta we spokojenju wschěch nakhilnosczow pytacź a namakacź nawucžicź. Pschecźiwo tutomu bohazabucźiwomu a lud slepjacomu prócowanju dźěła we nowischim času kusk pilnischo cźródka wěrnych wucžownikow bóžskoho mischtra, kiž móžesche ze wschěm prawom wo sebi prajicź ja sym „pucź, wěrnosćź a žiwjenjo," pschede wschim cźródka katholikow, kiž swoje mjeno też we žiwjenju wuznawa. Tola jednotliwi mužojo njezamoža pschi najlěpschej woli we wojowanju za wobkhowanjo a zamkowjenjo kschecźanstwa ze joho zdźěławosczu a dobrymi poczikami wjele dobycź. To móža jeno rozschěrjene, derje wjedźene a we sebi pschezjene towarstwa. To spóznachu też hižom kschesczenjo prěnich časow, hdyž mějachu srjedźa mjez pohanami a njewěriwymi žiwi bycź, woni dźerżachu krucžischo hromadu, podpjerachu a zamkowjachu so mjez sobu, běchu we swojim zadźerženju wschudźom pschezjeni. Potom drje, hdyž bu swět katholski, hdyž mějachu kraje katholske zakonje, katholske knježerstwa a wyschnosczе, njeběchu podobne towarstwa wjacy nuzna wěc. Ale nětko, hdyž cźłowjeske towarstwo zas pschestawa kschesczanske bycź, je za katholikow swjata winowatosćź, zas pschikład prěnich kschesczanskich časow sczěhowacź, wužscho hromadu stupicź, swoje kubła a prawa jenohlósnje zamkowjecź, a dóstate herbstwo kschesczanstwa też swojim potomnikam njeskažene zawostajicź.

We tuthym wotpohladanju bu we lěcze 1848 we Schwajcarskej tak mjeno-

wany „Pius-Verein“ założeny, zo by katholske należnoscze w kraju, hdzež ma katholska wěc hižom dołhe czasa wjele wustacz, po swojej możnoszi zakitał a zamłojał. Lětsa 20. augusta a we szczěhowachych dnach měješche swoju lětnu zhromadźiznu, we sławnym hnadnym měszcze „Maria Einsiedeln.“ Tysach sobustawow, nimale 500 duchownych ze wschěch dźělow francózskeje, italskeje a němskeje Schwajcarskej swědczachu tu za mócne a pilne žiwjenjo Pius-Vereina.

Podobne towarstwo wobsteji tež we Francózskej, a we najnowischim czasu 5. augusta bu tež we Jendželskej, we Lodonje do cyrkwje swj. Josefa pschez arcbisopa Manning-a zhromadźizna katholikow powołana, k kotrejž so tež mócne sykły katholskoho ludu zeńdże, we tym wotpohladanju, zo by so sylne katholske towarstwo założiło, zo bychu katholikojo krucze, muž pschi mužu, we njepschewinjomnych rynkach stali, zo bychu tak spomožnje dźěłali pschecziwo duchej roztohranja. Tola tež katholikojo Němskeje, kotrymž smy tež my katholscy Serbja so dźerżecz pschipokazani, su hižom psched dwěmaj měsacomaj, 8. julija so we Mainzu zeschli, a tež „towaŕstwo němskich katholikow“ założili, statuty, aby zakonje towaŕstwa zestajeli, a tež adressu na katholikow Němskeje pschez nowiny wozjewili. We adressy spomina so najprjedy na zrudne wobstejenja kath. cyrkwje we Němskej, rozestajeja so krótke winy a nuznota założenja towaŕstwa. Něschto z tejesameje, kaž pschiwzate statuty dzensa we Posołu podam, zo bychu tež joho czitarjo towaŕstwo spóznali a sebi ważili.

„Wobstejenja katholikow Němskeje, to dyrbi kóždy spóznacz, su jara czežke. Schtož hacz dotal hinak myslesche, toho dyrbja najnowische podawki tola we druhim pscheswědczicz. Dny su na katholsku Němsku pschischli, kajkež je swěrni synojo cyrkwje, kiž su we bitwach poslenjeje wójny krawili, woczakowacz njemóżachu; nazhonjenja móżachu katholikojo hromadźicz, kiž dyrbja wjesełe na dobyczu nowoho němskoho kraja kazycz. My smy we wobstejenjach žiwi, kiž może jedyn ze wschěm prawom pschesczěhanjo cyrkwje mjenowacz, byrnje tež cyrkwi njepschecželske nowiny wschědnje we wojowanju njeryczeli, pschez kotrež ma so cyrkej zahubicz.“

. . . . „Zo pak my njebychmy dale we wotpohladanju cyrkwi napschecziwnych prócowanjow we njewěstoszi wostali, woznje so cyrkwi jeje swjate tysaclětne prawo na schulu, kotrejež założerka wona je, haj jedyn zwaži so z cyła jeje bóżske prawo na woczehnjenjo prěcz. Pschi tym dawaja so wurjadne zakonje pschecziwo duchownstwej. Na rajchstagu samym zbudźi so sprawna njespokojnosz millionow katholikow, hdyž so k hańbje lětstotetka a k wusměschenju wschoho prawa czesczehódne rjady katholskeje cyrkwje pschesczěhaja, wosobnje pak hdyž so spomožnje skutkowace towarstwo Jězusowe pschez dawno porjedżene kžě z nowa hani, njesprawnomu hidżenju wustaja, a wschě zaczucza sprawnosczе poduschejo z so na tym dźěła, sławnych prědari wěrnosczе, wustojnych kubłarjow młodżiny, derje zdźěłanych wuczenych, njezranjenych czistych měschnikow, miłoscziwych samaritanow najnowischeje wójny hako straschne smjecze towaŕstwa z němskeje zemje wupokazacz.“*)

„Pschi tym so cyrkwi napschecziwne nowinaŕstwo k wojowanju pschecziwo

*) Adressa je 8. julija pisana. To schtóž so we tamnych dnach postaji, to so nětko z ytcej njesmělnosczu wuwjeduje.

cyrkwi runje won ſchczuwje. Jomu njeſtajeja ſo žane mjezy, katholikow njeſprawnje wobſkoržowacz, jich wjerćha hanicz, najſwjeczíſche wuſtawy cyrkwje wuſměſchecz, ſwoje žorty měcz ze wſchěm, ſchtož je nam ſwjate.“

„Tak dyrbimy my džen wot dnja lěpje ſpóznacz, njebychu-li je tež naſchi napſchecziwnicy z tribuny parlamenta pſchiwowali a njeznjeſliwe nowiny wſchědnje wospětowali, zo ſo wójna naſchoho czaſa pſchecziwo wobſtaczu katholſkeje cyrkwje wjedže.“

Na to ſpomina adreſſa na poczahi mjez dwojim we ſwěcze wobſtejacym knježerſtwom, mjez duchownym a ſwětnym, kiž matej po Božej woli we pſchezjednoſczi na zarjadowanju wulkoho kſcheſczanſkoho towarſtwa džěłacz. Tak ma ſwětna wyſchnoſcz cyrkwinſku we ſpomožnym wuwjedženju jeje wyſchich a važniſchich naležnoſczow podpjeracz, a k pomocy ſtacz. To je wot Boha poſtajeny rjad. Potom rěka tam dale: „Njepſchiſpóznaje ſo tónſamy wjac, dyrbimy jón my, ze wſchěmi nam po zakonju dowolenymi ſrědkami k pſchiſpóznaczu pſchinjeſcz ſo prócowacz, z džěła tohodla, zo by ſo cyrkwi ji wot Boha data ſwobodnoſcz a ſamoſtatnoſcz, a te wot Boha ji poſtajene polo ſkutkowanja wobkhowało, potom pak tež tohodla, zo bychmy z naſchimi mocami k tomu pſchinoſchwali zo by rozpadnjenju towarſchnoho rjadu, kotrež ſo hinak wotwobroczicz njehodži, ſylne haczenja napſcheczo ſtajili.“

„Za Boha a wotczinu,“ to dyrbi naſche heſło byczz, we wojowanju, kotrež we tutym važnym wokomiknjenju zapoczńjemy. Ale jeno pſchez pſchezjenoſcz móžemy my ſo dobycza nadžecz, tohodla dyrbja wſchitcy katholſcy mužojo Němſkeje we zakonjach pſchezjeni byczz, wot kotrychž maja ſo we jich zjawnym ſkutkowanju wjeſcz dacz. Maja ſo k zhromadnemu ſkutkowanju zjednoczicz, zo bychu tak na politiſke žiwjenjo pſchiſłuſchny wliw měli.“

„Jeno pſchez krute a wobſchěrne zarjadowanjo móžemy naſche nowinarſtwo pſchecziwo pſchemocy napſcheczíwnikow podpjeracz, pſchi politiſkich wólbach ſwoj hłós k płaczíwoſczi pſchinjeſcz a naſchim naležnoſczam pſchi knježerſtwach kedžbnoſcz pſchihotowacz.“

. . . . „Najſwjeczíſche kubłe,“ tak ſkónczi adreſſa, „ſu we ſtraſche. Pozběhnmy ſo tak hako ſwěrni ſynojo cyrkwje a wótczíny. Wojujmy bjez pſcheſtacza a bojoſcze za prawdu a wěrnoſcz. Prawda dyrbi prawda wostacz, a ſkónczńje tola wěrnoſcz dobudže.“

We Mainzu, 8. julija 1872.

K tomu pſchiſtajamy hnydom ſtatuty abo wuſtawki towarſtwa němſkich katholikow. Wone rěkaja takle:

§ 1. Towarſtwo chce ſwobodu a prawa katholſkeje cyrkwje zamkowjecz a kſcheſczanſke zakonje na wſchěch ſtronach zjawnoho žiwjenja k płaczenju pſchinjeſcz pſchez ſwědomjo a zakonje dowolene ſrědki, woſebje pſchez wobdžělenjo na prawach, kotrež ſu kóždomu po krajnych wuſtawach pſchipoznate a zawěſczene.

§ 2. Sobuſtawy towarſtwa ſu tamni katholikojo kiž ſu pſchi pſchileżnoſczi załožerſkeje zhromadžizny ſwój pſchiſtup z ſwojim podpiſmom wobkrucżili.

Sobuſtaw móže dale byczz kóždy ſamoſtatny muž, kiž we Němſkej bydli, kiž ſo wot pſchedſydſtwa towarſtwa do towarſtwa pſchiwoznje. Wuſtup z towar-

ſtwa je kożdomu ſobuſtawej kożdy czas dowoleny. Wuzanknjenjo ſobuſtawa może ſo ważnych winow, hdyž ſo dobrowólny wuſtup njeſtanje, pſchez pſchedſydſtwo ſtacź.

Pſchez wuſtup, wuzanknjenjo abo ſmjercź zhubi ſo prawo na zamoženjo towaŕſtwa.

§ 3. Kóždy ſobuſtaw płaczi k wuwjedźenju wotpohladanja towaŕſtwa 6 nſl. hako lětny pſchinoſchk.

§ 4. Towaŕſtwo ma ſwoje ſydło we Mainzu.

§ 5. Należnoſcże towaŕſtwa wjedu ſo wot pſchedſyſtwa, kiž wobſteji z pſchedſydy, a 12—24 ſobuſtawow, kiž dźěła městapſchedſydy, piſmawjedźerja a joho zaſtupnika a pokładnika mjez ſobu rozdźela. Pſchedſyda a ſobuſtawy pſchedſydſtwa pomjenuja ſo pſchez hłownu zhromadźiznu towaŕſtwa na czas hacž k wobnowjenju pſchedſydſtwa pſchi nowej hłownej zhromadźiznje. Hacž k tejſamej wobſadźa pſchedſydſtwo wuprózdnjene měſta.

§ 6. Pſchedſyda zaſtupuje towaŕſtwo zwonka, woſobnje we zamożenſkich należnoſcźach. Tónſamy ma prawo, we joho mjenje jednacź a ſkórźby wjeſcź.

§ 7. Pſchedſydſtwo rjaduje po wobzanknjenjach hłowneje zromadźizny wſchě należnoſcże towaŕſtwa, wuwjedwje wobzanknjenja, móże kóždy wudawk, kiž pſchez 500 toleŕ njewucźini z kaſſy towaŕſtwa ſamoſtatnje zwolicź a wobſtara wſchě druhe należnoſcże towaŕſtwa hacž k nowej hłownej zhromadźiznje ſamoſtatnje. Cźini woſobnje też pſchihoty k hłownym zhromadźiznam.

§ 8. Pſchedſydſtwo wobſtara jelizo nuzne, pokładniſkich pomocnikow, kiž maja hromadźenjo pſchinoſchkow, a pſchiſtupowanjo nowych ſobuſtawow wobſtaracź.

§ 9. Kóždolětnje dźerži ſo hłowna zhromadźizna towaŕſtwa, we kotrejž ſo rozprawa dawa a zličźbowanjo wotpołoži, ſobuſtawy pſchedſydſtwa ſo wobnowjeja a we wſchěch druhich należnoſcźach towaŕſtwa ſo wobzankuje.

Po žadanju ma pſchedſydſtwo móc, wurjadnu hłownu zhromadźiznu z tymiſamymi prawami powołacź.

§ 10. Zo bychu ſobuſtawy towaŕſtwa pſchiležnoſcź měli, ſo pſchi zhromadźiznach towaŕſtwa wobdźělicź, powołaju, jelizo nuzne po poruczności pſchedſydſtwa hromadźizny do wſchelakich městow (Wanderverſammlungen.)

§ 11. Zběhnjenjo towaŕſtwa móże jeno na namjet pſchedſydſtwa pſchez hłownu zhromadźiznu ſo wobzanknyczź.

Pſchedſydſtwo ma potom we nałożenju zamoženja towaŕſtwa poſtajicź.

§ 12. Toſamo też płaczi potom, hdy by ſo zběhnjenjo towaŕſtwa pſchez zwonkowne wobſtejenja ſtało. Njemóżeli pſchedſydſtwo we nałożenju towaŕſtwa poſtajicź, ſłuſcheja wſchě zamożniſke wěcy towaŕſtwa poſlenjomu pſchedſydźe towaŕſtwa.

§ 13. Dalſche we wuwjedźenju tutych ſtatutow poſtaji woſebity porjad towaŕſtwa kiž je pſchedſydſtwo nakhwilnje wudało.

§ 14. Pſcheměnjenja tutych ſtatutow móża ſo jeno na namjet pſchedſydſtwa pſchez hłownu zhromadźiznu ſtacź. Dyrbjało tajke pſcheměnjenjo bjez wotſtorka nuzne bycź, ma pſchedſydſtwo móc, teſame nakhwilnje ſcźinicź.

We Mainzu, 21. meje 1872.

Franc Riedel. †

Z Čzech pschińdże njenadżita powjeścź, zo je nasch dobry pschečzel wot schtudentskich lět, knjez farař Franc Riedel w Luku pola Karlsbada po dležschej khoroscźi 16. augusta zemrjeł.

Njeboh k. Riedel narodźi so 2. meje 1832 w Kukowje a bě jeniczki syn swojeju starscheju. Hdyž bě klóschtyrsku schulu wukhodźił, poda so na cisterciski gymnasium do Khomatawy a pschińdże nazymu 1848 do serbskoho seminara w Prazy, hdźež wosta hacź do skónczenja gymnasialnych schtudijow. Hdyž bě dleschi czas schudije wustajił a we wótcnym kraju k druhomu powołanju so pschihotował, pschińdże w lěcze 1855 znowa do Prahi a zastupi tam do arcbiskopskoho seminara, hdźež na duchownstwo wuschtudowa. Wón dosta w Prazy měschnisku swjeczižnu a dżerżesche na s. Marije do njebjes wzacźa l. 1859 w klóschtrje Marijnej Hwězdże prěnju Božu mschu. Potom pschińdże za kapłana do Dupawy pola Karlsbada. Wottam bu w lěcze 1868 za fararja w Luku präsentirowany a wuzwoleny. Žadasche sebi pschecy, zo by joho macź za nim do Luka pschiczahnyła; tola wona lětsa wumrje a njemóżesche myslicź, zo budże ju jeje luby syn tak bórzy scźěhowacź. Kaž wjele smy zhonili, je njeboh k. farař naléto skhorił. Hdyž wjac nadżiju njemějesche so wustrowicź, sczini swój testament a da so domawobstaracź. Dżeń po 13lětnym wopomnjeczu swojeje primicy 16. augusta wón wumrje. Requiescat in pace.

M. Hórnik.

Nowinki a powjescże.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Hnadny knjez biskop je so na zapoczatku tydżenja zas strowy z kupjel Karlsbada domoj wróczil. —

Z Budyschina. Wopomnjenski dżeń 2. septembra, na kotrymž bu psched dwěmaj lětomaj khěžor Napoleon z francozskim wojskom pola Sedana jaty, bu bornje też nic kaž bě prjedy wotmyslene officielnje tola privatnje swjedżensch wobońdżeny. We wschelakich wuczernjach mějachu su na wopomnjenski podawk poczahowace ryczże, a potom mějesche schulska a schtudowaca młodosczź swobodny dżeń. Z wěžow a z něschto khěžow zmahowachu so khorowje. We katholskej cyrkwi běchu 9. hodźinje dżakowne spěwane kemsche.

Z pruskej Łužicy.

Z Kulowa. Nasche schtyri miłosczźiwe sotry, kiž dżewjecź lět na podrostwje bydlachu, maju nětko wobsedżeństwo a samotnu khěžu. Gusta Seifertowa a jeje njeboha sotra, knjeżna Josepha Seifertec, wotstupischtej jim swój nanowy dom, kiž blizko pschi farskej cyrkwi a měschczanskej schuli steji. Tónle dom pak njebě dotwarjeny a njedosahasche za wjacore knjeżny a cuze dźěczi, kiž so tam wotczahnu a rozwuczuju. Bě tohodla trjeba, te nowe wobsedżeństwo dotwaricź, powjetschicź a nuznym potrjebnosczam pschirunacź. Pod dohladom prědkstejerki Hanże je so

wſcho to ſtało a zbožomnje dokonjało z nakładom wjac hacž 1000 tolerjow, kiž z dźělom požčžowane, z dźělom wot miłych dobročerjow we Sakſkej a Schleſinſkej darjene buchu. Na wukubłanjo cuzych dźěčźi, kiž prěnjoho ſwj. woprawjenja dla do Kulowa pſchińdu a pſchi naſchich duchownych knježnach bydło, blido a wothladanjo maju, hromadźi ſo wot pobožnych duſchow 372 tolerjow. Mjez tymi dobročerjemi je tež Jeje Majeſtoſcž, zwudowjena ſakſka kralowna Marija a knjeni krónprinceſſina Karola. Poſlenja cžeſcže doſtojna pſcheceželnica khudoby da, zwjetſcha za ſwoje pjenjezy, hubjenu, cyle wopuſchczenu holcu z Drježdžan, dźěczo katholſkej ſtarſchej, kotraž ma khorej nozy a do ſchule khodźicž njemóže wot naſchich miłoſcźiwych ſotrow wotcžahnycž. — We naſchim nowym klóſchterſku je rjana kapałka, hdžež woſadne ſwětne knježny, pod duchownym wjedźenjom prěnjoho knjeza kapłana, kóždu druhu njedźelu w pſchipołdnju pobožnoſcže wotdźerža a ſo mjez ſobu k pokornomu a poccźiwomu žiwjenju pohnuwaju.

Wſchědne dźěło naſchich miłoſcźiwych ſotrow, kiž dźěcźi wotcžahnu, khorych wothladaju, we dwěmaj ſchulomaj holcžata rozwucžuju a cykej woſadže najkraſniſchi pſchikład pobožnoſcže dawaju, tež we wójnomaj wot pruſkoho a ſakſkoho krala z dwěmaj medaljomaj cžeſcžowane ſu, je jara ſprócniwe, ale božoho žohnowanja połne; pſchi tym wone naſchomu khudomn městacžkej k cžeži njejſu, pſchetož jich mzda za lěto wjac njewucžini hacž 330 tolerjow, tak zo na jenu knježnu 82½ tolerja pſchińdže. Wot tajkeje ſnadneje mzdy wuzbytkuju knježny hiſchcže tak wjele, zo móža, podpjerane wot dobročerjow, nimale 40 khudych ſchulerjow k božomu dźěſcžu z draſtu a z druhimi potrjebnymi wěcami wobdarjecž.

Zawěrno, naſche duchowne knježny ſu wulka dobrota za naſchu woſadu. A tola je bohužel ſtrach blizki, zo budža nam naſche lubowane knježny wutorhnjene! Storki, kotrež němſkokrajne knježerſtwo pſcheceźiwo klóſchterſkim rjadam a duchownym wucžerkam cžini, ſu hižon cžucž we naſchej zdalenej, měrnej a khudej gmejnje. Wutroba ſo rudźi, hdyž budže cži rubjene, ſchtož cži drohe je. Pozběhujmy we ponižnym modlenju naſchej ruch k Bohu, zo bychu dny domapytanja pſchikrótſchene byłe a zo by ſłónco ſłódkoho měra a praweje jednoty znowa ſkerje a lěpje we lubym wótcnym kraju ſwěcźiło!

Z Kulowa. Zandźenu wutoru, 3. ſeptembra bu naſchej měſchczanſkej młodoſcži rjany ſchulſki ſwjedźeń pſchihotowany. Pſchipołdnju zhromadźi ſo młodoſcž pſched ſchpitalſkej ſchulu, cžehnjeſche pſchez rjenje wupyſchene torhoſchczo a kamjenſke pſchedměſto na paſtwiſchcža pſchi kamjenſkim pucžu. Tu běchu ſtanje z nuznym wěcami k jědži a k picžu, ptaki a hwězdy k tſělenju a wſchelake druhe naſtroje k hradžu a k zawjeſeluju młodoſcže zeſtajane. Pod dohladom knjezow duchownych, miłoſcźiwych ſotrow a wucžerjow radźi ſo wſchitko nanajpſchiſtojniſcho. Wjecžor bě wohnjoſtroj a pſchi dom pucžu bu cžah pſchez fakle rozſwětleny. Pjenjezy za nuzne wudawki buchu wot měſchczanow nahromadžene.

Z wukraja.

Z Barlina. Njeznjeſliwy zakoń pſcheceźiwo jeſuitam ſo z wulkej ſpěſnoſcžu a hiſchcže z wjetſchej njeſmělnoſcži wot za to poſtajenych wyſchnoſcžow wuwjedwje.

Tak pilne drje teſame we nałoženju toho abo druhoho zakonja ſo ženi njewopokazachu. Strachi, kiž nowomu němſkomu kněžorſtwej wot někotrych ſtow jeſuitow hroža, kiž we nim měrnje a ſpomožnje ſkutkowachu, dyrbja tak tola jara wulke bycź!? Zakoń poſtaji, zo maja ſo klóſchtry jeſuitow we cžaſu 6 měſacow zběhnycź, a hlej lěhdoma ſtej ſo dwaj měſacaj minyłoj, a za wyſchnoſcže je cžežke dźěło dokonjane, něſchto muži, kiž ſo njewobaraja, ale kiž ſu tež ſwětnej wyſchnoſcži, a to kóždej poſłuſchni, z cžichich měſtow jich ſkutkowanja wupokazacź. Wſchudžom dawaſche katholſki lud, wſchelake bratſtwa a kongregacije, kiž buchu wot nich wjedžene pſchez woſebite deputacije a adreſſy ſwoju zrudobu a ſobuželnoſcź k ſpóznaczu, kiž wupokazanjo jeſuitow we katholſkich wutrobach wubudži, wuprajichu nutrny džak za wſche nałožane procy a pſchinjeſene wopory. Tež wſchitcy biſkopojo, we kotrychž diöceſach, jeſuitojo ſkutkowachu wuprajichu zjawnje ſwoju ſpokojnoſcź z nimi a khwala jich ſkutkowanjo. Wſchudžom pak woſta katholſki lud pſchi tutych znamjenjach ſwojeje zrudoby, nihdže njezbudži ſo tohodla njeměr. Jeno we Eſſenje naſtachu někotre wjeczory za ſobu zběžki, tola pak tež nic, kaž je to nětko pſchez pſchepytanjo dopokazane wot kathólſkoho ludu, ale z druheje ſtrony wubudžene. — Rjad jeſuitow je tak prěni wopor pſchi potłoczowanju katholſkeje cyrkwje we němſkim kněžorſtwje, ale njewoſtanje pak jenicžki, dokelž hižom tamny zakoń wot 4. julija dowoli tež podobne (verwandte) rjady potłoczecź. Kotre ſu tu měnjene, njeda ſo derje wobmjezowacź, dokelž wſchě rjady katholſkeje cyrkwje maja mjez ſobu podobnoſcź, dokelž ſu załožene na tſi znate ſcžeńſke rjady, doſpołnu khudobu, ſtajnu cžiſtotu, poſłuſchnoſcź. Tohodla drje budže we ſwojim cžaſu ſo tež wichor pſchecžiwo druhim rjadam zběhnycź. Pſchihoty k tomu ſo hižom cžinja. Wot wſchelakich rjadow žadaja ſo wot wyſchnoſczow ſtatuty (kaznje), mnohoſcź ſobuſtawow a druhe podobne wěcy, hacž runje to niczo potajne njejo, dokelž kóždolětnje wudawaja ſo zapiſki ſobuſtawow wſchitkich rjadow. — Tola tež něſchto dobre ma tute zakhadženjo pſchecžiwo rjadam katholſkeje cyrkwje. Wone wocžini tež wſchěm katholikam a z cyła wſchěm ſprawnje zmyſlenym mužam wocži, zo nětko jaſnje ſpóznaja wotpohladanja, kaž maja ſo pſchi tym wuwjeſcź. Katholikojo budža kak nuzowani, krucžiſcho hromadu džeržecź, a ſwěrnje ſwoje prawa zamłowjecź. Mócniſche katholſke žiwjenjo pokazuje ſo tak hižom we krajinach pſchi Rheinje a Weſtphalſkej, z džěła wubudžene pſchez poczíſchczowanjo, kiž ſo z wyſcheje ſtrony ſtanje.

Z Fuldy. 17. ſeptembra zhromadža ſo tu cyrkwinſcy wjerchojo němſkoho kraja k wuradženjam cyrkwinſkich należnoſczow. Tuta zhromadžizna biſkopow njeſtawa ſo jeno nětſiſchich zrudnych wobſtejnoſczow we němſkim kněžorſtwje dla, ale je to rjadna konferenca, k kotrejž ſo biſkopojo kóždej dwě lěcze zeńdu. Poſlenja bě we ſeptembru 1870.

Z Němſkeje. Pruſke nowiny „Kreuzzeitung“ džěli pſched krótkim z tak mjenowanoho „hrabinſkoho Taſchenbucha“ wot lěta 1870 ſcžěhowace ſobu, k cžomuž ſwoje „Bohu žel“ pſchiſtaji. We nowiſchim cžaſu ſu w němſkich a rakuſkich krajach 14 hrabjow a 13 hrabinkow wot proteſtantſkeje do katholſkeje cyrkwje pſcheſtupili, z wuwzaczom 2 madžarjow a 1 němſko-ruſu, ſtuſcheja wſchitcy

druzy k němſkim hrabinſkim ſwojbam. Wot tutych 27 hrabinſkich woſobow je jich 20 prjedy lěta 1848 a cźi druzy 7 po tutym lěcźe pſchestupiło. We tutym cźaſu ſu jenoż 3 hrabinſkich wot katholſkeje cyrkwje wotpahnyli a to wſchitcy w rakuſkich krajach. — Dale namaka ſo tam, zo ſu mjez němſkimi hrabinſkimi ſwojbami 140 w měſchanych mandźelſtwach žiwi, a to 56, hdźež je muž, a 84, hdźež je žona katholſka. Wo tutych ſu 115 mandźelſtwow z dźěcźimi žohnuwane. W 37 mandźelſtwach ſu hólcy po nanach a holcy po macźerjach, pola 45 mandźelſtwow njejo hiſchcźe niczo wěſte poſtajene. Tola w 30 mandźelſtwach ſu wſchitke dźěcźi katholſke, a jenoż 3 mandźelſtwach, ſu wſchitke dźěcźi proteſtantſke. Wot druhich zemjanſtich ſwojbow, kiž njejſu hrabinſke, tam pomjenowane ſtatiſtiki njejſu. K.

Z Roma. Zakoń, pſchez kotryž ſo wſchě klóſchtry we Italſkej zběhnu, płacźi też nětko za Rom. Też wulki klóſchtyr jeſuitow, al Gésu, bu z wjetſchoho dźěla k wojerſkim kaſernam pſchewobroćeny. Cyrkej a najnuzniſche měſtna za generala jeſuitow a někotrych měſchnikow bu jim woſtajeny.

Z Roma. Na 27. auguſta je tu 70lětny kardinal Quaglia zemrjeł. Dokelž je nětko 27 kardinalſkich měſtow wuprózdnjenych, budźe drje bamž w bliżſchim cźaſu zaſy někotrych nowych pomjenowacź.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchcźenaj: Hańža Marija, dź. kublerja Mikł. Müllera ze Słoneje Borſchcźe; Richard, Bernharda Schmidta z B. — Wěrowani: Karl Fiſcher, ſchewſki miſchtyr w B. a Hańža Mjenjec z Radworja; Franc Hürba a Marija Horakec z Cźech. — Zemrjecźi: Hana rodź. Polankec, mandź. Jakuba Haſche, khěžnika w B., 34 l. 10 m.; Hana, dź. Auguſta Salma, ſchtrymparja na Židowje, 1 l. 10 m.; Madlena, mandź. Michała Nejtſcha, hajnika w Cźornych Noſlicach, 72 l. 8 m.; Hana rodź. Cyžec, Jana Mühlbacha w B. zawoſt. mandź., 62 l.

Naležnoſcźe towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1892: kk. 302. ſtud. Franc Měrcźink z Běłcźec; 303. Marija Kalic z Budyſchina; 304. Jakub Domaſchka z Dobroſchic; 305. Michał Jeſchki z Kopſchina; 306. Jan Buk z Wětrowa; 307. Pětr Nowak z Kozaric; 308. Jakub Schołta z Wudworja; 309. Michał Schołta z Wudworja; 310. Jakub Zarjenk z Wudworja; 311. Mikławſch Jórſch z Wudworja; 312. Mikławſch Bryl z Wudworja; 313. Jakub Schołta z Khróſcźic; 314. Pětr Nötig z Kanec; 315. Mikławſch Cyž z Žuric; 316. Jakub Kuſcźanſki z Wotrowa; 317. Michał Bobik z Wotrowa; 318. Mikławſch Cźornak z Wotrowa; 319. Mikławſch Schołta z Wotrowa; 320. Mikławſch Koch z Krjepjec; 321. Jan Pjetaſch z Žuric; 322. Jakub Krawcźik z Žuric.

Zemrjety ſobuſtaw towarſtwa: knj. farar Franc Riedel.

Dary za cyrkej w Cźornecach abo Baczońu.

K cźeſcźi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: N. a N. 10 nſl. Katha Koklic z Pozdec 5 toleř.

Hromadźe: **6219** tol. 29 nſl. 5 np.

Cźiſchcźak L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 18. **21. septembra 1872.** **Lětnik 10.**

Zhromadźizna katholikow we Wrótsławje.

Generalna zhromadźizna katholikow Němskeje, kotraž so wot lěta 1848 kóžde nazymjo powoła, wotdźerža so lětsa wot 9.—12. septembra druhi króć we Wrótsławje (Breslau). Z cyła bě to XXII. generalna zhromadźizna. Wobstejnosćze, pod kotrymiž so katholikojo we lěcze 1849 prěni króć we Wrótsławje zeńdźechu, su z nětsischimi jara wschelake. Tehdom bě cyłe město we njemērje a zběžku pscheczíwo swojej wyschnosczi a so zdasche, zo budże tež katholikam zakazane, so zhromadźecź. Kommandant města, we dowolnosćź praschany pak wotmłowi: „Ja bych chcył, zo by cyłe město tajka katholska zhromadźizna była.“ Tak mózachu katholikojo bjez wschoho zadźěwka, bjez wschoho wobkedźbowanja ze strony policajow we zjawnych zhromadźiznach swoje należnosćze wuradźecź. Wyschnosćź njeje wobžarowacź trjebała, zo je tamnu dowolnosćź dała. Tehdom měješche jedyn katholikam k dowěru a znajesche jich hako swěrnych poslušchnych poddanow, a hacž runje su woni tosame pschez 20 lět dołho we cžasu měra a cžežkich wójnow nanajzjawnischo wobkrucźili, je tola nětsische pruske knježerstwo njesmělnje zakhadźecź započzało a wudawa jich hako za kraj straschnych ludźi. Zo tesame tohodla tajke rjane znamjenja katholskoho žiwjenja, kaž katholske zhromadźizny su, rady njewidźi, móże drje sebi kóždy myslicź, zo tohodla něktoryžkuli zastojnik so wotraschi, so pschi zhromadźiznje wobdźělicź, je runje tak derje znate, tola pschi tutych pscheměnjenych cžežkich wobstejnosczach bě poslenja katholska zhromadźizna we Wrótsławje jara derje wopytana, wokoło 2000 kath. muži. Khwalobnje zastupjene bě tu němske, wosobnje schlezynske katholske zemjanstwo a duchownstwo; wjele hosczi bě tež z dalokeje Westphalskej pschischło, ménje bě jich tu z južneje Němskeje a katholskich krajinow pschi Rheinje a z Rakuskeje.

Pschihotowach wubjerk, kotrohož pschedsyda bě wysokodostojny generalvikar

Neukirch, bě tež swj. wótcej zhromadźiznu wozjewił, jeje swěru a podwolnosć pschecźiwo japoschtolskomu stolej wobkrucźił a we joho žohnowanjo prosył. Swjaty wótc je na to wubjerkej wotmkowił, khwali wotpohladanjo a prócowanjo zhromadźizny, posylnjuje katholikow we wojowanju „dobroho wojowanja", a wudźěli zhromadźiznje japoschtolske požohnowanjo.

Hižom njedźelu wječor 8. septembra zhromadźichu so pschitomni hosczo we rjenje wupyschenym domje towarstwa swj. Vincenca k postrowjenju. Pschedsyda wubjerka prälat Neukirch, powita pschitomnych po postrowjenju „Bódź khwaleny Jězus Khrystus" z dlěschej ryczu. Tež někotsi druzy knjeza z daloka pschinjesechu postrowjenja ze swojich krajinow, z wulkej radosczu bu dlěžscha ryčž skawnoho domkapitulara Dr. Moufanga pschiwzata. Na druhi dźeń, rano zeńdźechu so hosczo na tymsamym měscze, a cźehnjechu we zrjadowanym cźahu do biskopskeje cyrkwje, hdźež mějesche wjerchbiskop Heinrich pontifikalne kemsche. Zhromadźizny same běchu, kaž tež we prjedawschich zhromadźiznach, zjawne, k kotrymž mějesche kóždy pschistup, a tajke wuradźenja, kotrymž so jeno sobustawy zhromadźizny pschipuschczichu. Pschi tym pak stawachu so tež wuradźenja we wubjerkach. Zjawne zhromadźizny běchu kóždy dźeń wječor 7. hodźinje, druhe pak dopołdnja 11. hodźinje. K pschedsydze zhromadźizny bu swobodny knjez z Frankenstein wuzwoleny, kiž tež prěnju zjawnu zhyomadźiznu z dlěžschej ryczu wotewri. Na to pak bu pschitomny najdóstojnischi knjez wjerchbiskop Heinrich proscheny, z někotrymi skowami zhromadźiznu poczeszczicź, schtož so tež k wulkej wjesołosczi wschěch pschitomnych sta. We swojej krasnej ryczi rozestaja wón najprjedy z krótka znate zrudne wobstejnosczе, we kotrychž so bjez wschitkeje samotneje winy katholska cyrkej nětko namaka, a wotmkowi potom na praschenjo: schto radźi nam pod tajkimi wobstejnosczemi kschesczanska mudrosczź. Strachi, kiž cyrkwi a kschesczanskej wěry hroža, su wulke a dołhe czasy hižom pschihotowane. Cyrkej so hidźi a pschesczěha, dolelž je jeniczka móc, kiž tamnomu njekschesczanskomu duchej, kiž nětko wschudźom knjezicź so prócuje, napschecźo stupa. Wysche sylneje dowěry na pomoc Božu, dyrbja wschitcy kiž chcedźa rozschěrjenju tamneje straschneje khorosczе naschoho czasu, njekschesczanskomu duchej napschecźo dźěłacź, krucze hromadu dźerżecź. Wscha połojczнosczź a limkosczź dyrbi so zhubicź, mjez limkimi a lěnimi dyrbi so wosobnje pschez dobry pschikład wjacy lubosczе a horliwosczе za kschesczanske žiwjenjo, za należnosczе katholskeje cyrkwje wubudźicź. K tomu dyrbi pak tež wopornіwosczź za naschu swjatu wěc pschistupicź. We nałoženju srědkow, kiž je nam Bóh dał, duchownych a czělnych mocow, prócy a zamoženja njesměmy my skupi byczź. Podpjeracź mamy prjedy wschoho swj. wótca, podpjeracź naschich bratrow, kiž su mjez druho wěrimymi žiwi, podpjeracź tež katholske nowinarstwo. Pschi tutym wojowanju za nasche prawa pak njesměmy nikoho ranicź a wot Boha postajenej wyschnosczi so nic pschecźiwjecź. To je wěrny kschesczanski duch, kiž dyrbi wschěch wožiwicź, wschěm móc a sylnosczź we wojowanju, wutrobitosczź a sczernosczź we domaphytanjach podawacź. Tute mysle rjenje rozestajene a ze znatej ryčznіwosczе pschednjesene zahorichu mócnje cyłu zhromadźiznu. We druhej hłownej zhromadźiznje, kotrejž bě tež zas wjerchbiskop Heinrich pschitomny, wuznamjenjesche so njez druhimi wosebje ryčž Dr. Moufanga. We

tſeczej ryczeſche mjez druhimi znaty katholſki zemjan z Loë a we poſlenej, kiž bě ſchtwórtk dopołdnja 11. hodźinje wosebje tež redaktor znateje we Barlinje wukhadźacej wulkeje katholſkeje nowiny „Germanije" Majunke, kiž wosebje winowatoſcź njekſcheſczanſke nowiny zacpěcź, katholſke pak pilnje podpjeracź, pſchitomnym na wutrobu kładźeſche. — We druhich njezjawnych zhromadźiznach dawaſche ſo rozprawa we wſchelakich katholſkich towaŕſtwach, kaž ſwj. Bonifacija, ſwj. Michała, ſwj. Raphaela, we nowym towaŕſtwje němſkich katholikow we Mainzu, a t. d., druhe należnoſcźe ſo wuradźowachu, kaž adreſſa na biſkopow Němſkeje, kiž ſo 17. ſeptembra we Fuldźe zhromadźa, nowe namjety za wſchelakore wěcy ſo ſtajeja a t. d. Swjedźenſki wobjed a towaŕſchna zabawa ſchtwórtk 12. ſeptembra ſkónczi na rjane waſchnjo 22. generalnu katholſku zhromadźiznu we Wrótſławje. Bóh daj, zo by rjane bohate płody pſchinjeſła, katholſke žiwjenjo wſchudźom mócniſcho zahoriła, wſchěm we ſtrachach a domaphytanjach wutrobitoſcź a wobſtajnoſcź pſchinjeſła.

Cyrkwinſke ſwjatoczńoſcźe a jubilej we Kulowje.

Lubym ſerbſkim bratram a ſotram ſo z tuthym najpodwolniſcho wozjewi, zo ſo we kulowſkej faŕſkej cyrkwi ſwjatoczńoſcź kermuſche prěnju njedźelu oktobra a ſwjatoczńoſcź ſwjatoho rózarija druhu njedźelu oktobra wobeńdźetej.

Swjatoczńoſcź ſwjatoho rózarija je lětſa jara ważna, pſchetož arcbratſtwo najſwjeczíſchoho rózarija změje ſwój 200lětny jubilej.

Wone ſo załoži z dowolenjom ſwjatoho wótca bamža Klemenſa X. a budyſkoho knjeza tachanta Pětra Longina z Kyffenberga pſchez prócowanja knjeza kanonika fararja Voſcźija Nykele a kapłana Jana Serbina we lěcźe 1672 we kulowſkej cyrkwi k cześcźi Jězuſa a ſwjateje Macźerje Božeje, k nakazanju rěſchnikow a błudnjewěriwych, kaž k zdźerženju katholſkeje wěry we ſerbſkim kraju. Załoženſki liſt na pergamencźe a we łaczońſkej ryczi je wuſtajeny we Romje na 11. julija 1671 a wot generalnoho prědkſtejerja Dominikanarjow (abo prědowaŕſkich mnichow) Domaſcha Rakoberta podpiſany; tónle liſt wopſchimnje tež wſchě wotpuſki, kiž bratram a ſotram arcbratſtwa wot ſwjatoho wótca poſkiczene ſu. Druhi liſt, wot tohoſamoho dnja a tež na pergamencźe, poſtaji kulowſkoho fararja hako prědkſtejerja arcbratſtwa a poda jomu połnu móc, paczeŕki z wotpuſkami woſwjeczicź a we naſtupanju arcbratſtwa wſcho to cźinicź, ſchtož Dominikanarjo we ſwojich božich domach z bamžoweje dowolnoſcźe cźinicź ſmědźa.

Zmolom po załoženju ſwjatoho arcbratſtwa dachu ſo jich jara wjele pobožnych duſchow we cyłym ſerbſkim kraju do njoho horjewzacź a zapiſacź, ſpěwachu ſami abo ze ſwojimi domjachymi ſwjate rózarije a wobeńdźechu hłowny ſwjedźeń ſwjatoho rozarija (prěnju abo druhu njedźelu oktobra) we bratrowſkej cyrkwi we Kulowje pſchez zhromadne ſwjate woprawjenjo.

Nowozałożene arcbratſtwo doſta tež wſchelake rjane a wužitne dary: wyſokodoſtojny knjez tachant a biſkop Měrcźin Brücknar z Brückenſtejna we Budyſchinje (z Kulowa rodźeny) darjeſche 100 tolerjow na potrěbnoſcźe pomjenowanoho duchownoho zjenoczeńſtwa; hnadna knjeni Khata Bjenadźic z klóſchtra Marijneje Hwězdy

darjesche czerwjene somotne ze slěbrow wobite knihe k zapisanju mjenow bratrow a sotrow (tele knihe kładuju so dźensa hischcze na kaschcź zemrjetych sobustawow arcbratstwa); grunawski knjez farař Jurij Molitor (Möller — z Kulowa rodźeny) darjesche na Mariny woltar krasny a kumschtnje mołowany wobraz, tak swj. Marija z Jězusdźěćźatkom swjatomu Dominikej (prěnjomu załožerjej rózarija) a swjatej Brigicze paćerki wudźěła, wokoło wobraza pak cźahnu so pjatnacze pótajnosćze swjatoho rózarija.

Pohladajo na zańdźene dwě sćě lět, kiž so wot załoženja swjatoho arcbratstwa hacź na dźensischi dźeń minyłe su, dyrbi so we wěrnosćźi wuznawacź: Marine arcbratstwo je serbskomu ludej wulke boże žohnowanjo pschinjesło. Zrudne cźasy su nimo nas cźahnyłe; wojny, mór, drohotu, woheń, zapuscźenjo polow pschez krupy a wodu su naschi prjedomnicy widźeli a widź chmy z dźělom tež my: a tola wobstoja hischcze wschě nasche serbske wosady njeposłabjene a katholska wěra, tak husto nadpanjena, we nich rjenje kcźěje. To su płody zastupjenja patronki swjatoho arcbratstwa. A we wichorach nětcźischoho cźasa, we pschescźěhanjach, kiž so wot wschěch bokow na nas waleja, we žadławej, z njepscheczelskeje strony z kwaltom a z pscheklepanosćźu wubudźenej měschency swjateje wěry dla: hdźedha móhli my wěscźischo troscht a pomoc namakacź, hacź pschi božich woltarjach a pschi Marinej wutrobje? Na Jězusa a na swjatu Mariju chcemy swoje cyłe dowěrjenjo stajicź; wonaj staj we zańdźenych, husto straschnych cźasach naschich wótcow wobwarnowałoj a budźetaj tež nas we naschich tyschnosćźach zakitacź a z mócu z wysokosćze wobrónicź.

Cźescźowani bratsja a sotry swjatoho arcbratstwa pscheprosca so tohodla prěnju a druhu njedźelu oktobra do Kulowa na swjedźeń a jubilej pomjenowanoho arcbratstwa. Kaž we zańdźenych lětach budźa po dopołdnischich božich słužbach na Marinym woltarje paćerki a skapulíry woswjecźene, kiž so mjez swjecźenjom we rukomaj dźerźecź maju. Zapisanjo do arcbratstwa swjatoho rózarija a do bratstwa swjatoho skapulira stanje so na farje.

Swjata Marija, Macźeŕ Boža, prosch za nas!

Nowinki a powjesćze.

Z naschеje diöcesy.

Z Budyschina. Hnadny knjez biskop je so wutory do Fuldy k biskopskim konferencam podał. Kaž so wot tam pisa, budźa tesame tež tón tydźeń hižom skónczene.

Z Budyschina. Na 9. septembra zemrje tudy po krótkej khorosćźi k. rychźnik Ernst Rychtař, w prjedawschich cźasach tež sudniski direktor. My wosebje na njoho spominamy, dokelž wón wjele za Serbow dźěłasche a běsche pschedsyda towarstwa Macźicy Serbskeje.

Z Budyschina. Runje bu tudy knižka we rjanym łacźonskoserbskim pismje wudata, kotraž naschomu serbskomu pismowstwu cźesćź cźini. Wona ma na-

pismo: Psalmy, z hebrejskeje ryczje pschełožił Jan Laras (nětko kandidat filosofije). Tónle pschełožk je jara wustojny a prěni po možnosczi dosłowny we naschej ryczi. Wón je wudaty k wopomnjeczu 25lětnoho wobstacza serbskoho schtudentskoho towarstwa abo zjenoczenstwa w Prazy. Kóždy z 150 psalmow na swoje wopismo k lóžschomu zrozemjenju wopschijecza. W pschidawku je spomnjene, pschi kajkich pobožnosczach so psalmy trjebacz hodza. Skónczinje su tam te psalmy we katzonskim pschełožku woczischczane, kotrez so na njedzelskim abo swjatodzenskim nyschporje we někotrych cyrkwjach spěwaja. Tak hodza so tute „psalmy“ wosebje hako nyschporna knižka trjebacz. Dokelž stej w naschim czasu czischcz a papiera wjele drózschej dyžli hdy prjedy, je z wudaczom tuteje knižki dosczc wulki wopor zjenoczeny; schtož snadz toho abo tamnoho Serba abo katholika k kupjenju tuteje knižki a tak k skutkownomu pschipóznaczu za pschełožerja a wudawarja pohnuje!

Z Budyschina. K rozpósłanju na sobustawy naschoho towarstwa so pschihotuje nowy 10. zeschiwk k. Duczmanowych „Žiwjenjow Swjatych“. W dalewjedzenju prjedawschoho wotdželenja mamy tam wobschěrnischo wopisanych: swj. Benedikta, s. Mariju egiptowsku, s. Juliju, s. Pelagiu, s. Genovefu a t. d. Nowe wotdželenjo rěka: Wot Muhameda hacz do założenja romskoho khěžorstwa, a hischcze druhe: hacz k pschikhadej słowjanskeju japoschtołow (do l. 863). Wobschěrnischo su wopominani: s. bamz Měrczin, s. Hrehor II. a III., s. Zacharias, s. Marija Rustikola, s. Herta, s. Eligius, Audomar (Othmar), s. Isidor, s. Ildefons, s. Bonifacius, japoschtoł Němcow, s. Hawoł, s. Othilia, s. Anastasius, s. Eulogius, s. Wałpora atd. atd. *Γ.*

Z klóschtra Marijneje Hwězdy 10. septembra. Rjana swjatoczinosczi běsche dzensa wjele luda w klóschtyrskej cyrkwi zhromadziła: 4 knježny (Thekla Hanža Nowakec z Njebjelczic, Juliana Marija Hauffec z Rózanta, [wobej hako khorskej sotse], Mechthildis Madlena Biesoltec z Worklec a Herta Marija Žurec z Lupoje [tutej hako běłej sotse]) wotpołožichu zjawnje swjate sluby a buchu do klóschtyrskoho zjenoczeństwa na stajne pschijate. Schtyri dotal swětne knježny (Hana Franciska Langec z Nowoho Ossega, Madlena Hana Müllerec z Jasency, Ida Marija Liebischec z Vorwerka pola Rumburga a Franciska Theresia Wohlmanec ze Seifersdorfa, [poslednja hako běła knježna]) dóstachu klóschtyrsku drastu a nastupichu z tym czas swojoho pruhowanja. Hako zastupnik wysokodostojnoho prälaty z Ossega dzerzesche tule swjatoczinosez wysokodostojny probst k. Jan Chrysostomus Eiselt we pschitomnosczi hnadneje knjenje Edmundy Marije Hany May a tudomnych klóschtyrskich knježnow. Wysche tudomnych 3 klóschtyrskich kapłanow, a róženczanskeju duchowneju běchu tez 4 swětni duchowni (k. farar Schmidt z Litoměrca hako duchowny swat, k. Kasper, kapłan w Georgswaldze, k. Wohlmann, kapłan w Reichenbergu a radworski kapłan) pola woltarja a k. Dr. Hanel, professor moralki w Olmützu běsche mjez hosczemi. Swjatoczinosez trajesche wot ¼9 hacz do ½12. Hako straž k zdzerzenju porjada běsche tudomna wóhnjostraž we swojim wuhotowanju wuczahnyła. Nadrobnische wopisanjo tajkeje swjatoczinosczje podamy snadz we jednym sczěhowachych czisłow Pósła. Wěsczje kóždy katholski Serb sobu hłosuje do próstwy, kiž so pschi nutswjedzenju knježnow spěwa:

„Knjeże, zhromadź nas z ludow, zo bychmy Twoje swjate mjeno wuznawali a so we Twojej khwalbje zradowali.“ H. D.

Z pruskej Łužicy.

Z Kulowa. Na 3. septembra swjeczesche nascha schulska mkodosćz schulski swjedźeń. Ninale 400 schulerjow a schuleŕkow — hólcy z khorhojczkami a holcy z wěncami na běłym kijeschku — zhromadźichu so w pschipołdnju na nowym torhoschczu pschi schtifczanskej schuli a czehnjechu we schěsćz wotdźělkach ze schěsćz wulkimi zmahomacymi khorhojemi, wjedźeni wot swojich wuczerjow a wot dweju duchownych knjezow, kaž pschewodźeni wot starschich, schulskich a měschczanskich prědkstejerjow a mnohoho ludu, najprjedy na hłowne korhoschczo, hdźež so někotre schtuczki spěwachu, a potom po wjetschich hasach městaczka, kiž z wěncami, pletwami a mejkami wudebjene běchu, na łuku pódla dubrjeczanskeje drohi, hdźež so z tsělenjom do hwězdy a tarcze, kaž ze wschelakimi hrajkami zwjeselichu. Wyschi, po wojeŕsku woblekani, pionira abo czěsla ze sekeru a z mocnej brodu, schtyrjo bubnarjo w prědku a hudźba wosrjedźa wožiwjachu dołhi rjany czah. Pschez pola a hory zynczesche juskanjo a wołanjo z młodych wutrobow, wosobnje hdyž wuschikny tsěleŕ na hwězdźe a tarczi schto trjechesche. Wjac hacž 50 tolerjow bu so wot měschczanskich a wjesnych dobroczerjow k pschidaram nawdało, tak zo kóžde schulske dźěczo wysche swojoho dobytka hischcze małe wopomnjeczo dosta a sej domoj bjerjesche. Stany běchu po rjedźe na łucy postajene, kiž młodych a starych z piwom, z caktami a ze słodkim pjeczwom wokschewjachu. Wjeczor we sydmej hodźinje poda so zrjadowany schulski czah zasy do městaczka a bu pschi kamjeńskich wrotach wot kulowskich młodźeńcow, kiž zapalene smólnicy noschachu, powitany. Na torhoschczu spěwachu so někotre khěrlusche, wunjese so khěžorej a kralej hrimotaca Skawa a wotpali so rjany wohnjostrój. Tež z Ralbic, Nowoslic a ze Schunowa běchu lubi pschecźeljo k nam pschischli, zo bychu nasch schulski swjedźeń z rady widźanej pschitomnosczu czesczowali. To běsche krasny dźeń a joho cziste hnujace wjesela njeńdźa so z pomjatka minyćz.

Z wukraja.

Pruska. Po woteńdźenju khěžorskoho wopyta běsche němski khěžor a pruski kral někotre dny w Marienburgu we nawjeczornej Staropruskej a swjeczesche tam 100lětne wopomnjeczo toho dnja, na kotrymž je sebi tehdomnischi pruski kral Friedrich II. pschi prěnim dźělenju Pólskeje sebi wot swojeju susodow abo sobudźělerjow tamny kraj, 700 schtyrirózknych mil wulki, kiž bě 300 lět k Pólskej słuschał, wotstupicz dał. Tajki swjedźeń mózachu wězo jenoz tamnischi Němcy swjeczicz; Polacy dyrbjachu pschecźiwo tomu bycz a su tohodla tež we wschěch swojich nowinach protest wozjewili. Tu so njeprascha, hacz to schto pomha; wuprajenjo protesta je jeniczka mózność pschi tajkim swjedźenju.

Z Barlina. K czesczi khěžorskich hosczi běchu tu wulke, wosebje wojeŕske swjedźenje. Car Alexander pschińdźe ze swojimaj synomaj schtwórtk 5. septembra a rakuski khěžor Franc Józef pschewodźany wot sakskoho krónprynca Alberta pjatk

6. ſeptembra; powitanjo bě jara ſwjatoczne. Sobotu bě pyſchna wojerſka parada a po tym ſwjeczenſki wobjed, a wjeczor wulki koncert, pſchi kotrymž wſchitke tudomne wojerſke khapale, hromadu 1124 muži hrajachu. Cziſchczeńca bě pſchewulka, a je k wobžarowanju, zo bě tak hubjeny rjad, zo bu pſchi cziſchczeńcy wjacy parſchonow poteptane a zakkoczene a tak we žiwjenjo pſchiňdže, druzy buchu czežcy wobſchkodzeni. Na ſczěhowacych dnjach běchu druhe ſwjeczenje. Waznijſche hacž zwonkowne ſwjatoczno ſeże, pſchi kotrymž móżeſche ſo tola jeno jara mały dżěl poddanow tſjoch khěžorow wobdżělicz, ſu drje druhe wujednanja, kiž ſo mjez tutymi tſjomi mócnymi wjerchami a jich prěnimi radżiczelemi ſtachu, chcemy ſo nadżecz k zbožu jich ludow a krajow. Hacž runje wſchelake nowiny wjele we tym piſaja, njehodži drje ſo tola z wěſtoſczu hacž dotal niczo prajicz. Hacž je ſo we Barlinje měr za pſchichodne lěta zawěſczik, ſo wjele ludži z dwělom praſcheja. Zo by ſo pſchez wěrnu pſchezjenoſcz mjez tutymi tſjomi wjerchami to ſtacz mohło, je wěſte, ale potom pak njebychu cziſami tež tſi milijony wojakow trjebali, potom bychu woni ſwojim ludam pſchechy nowe wudawki za nowe dróżſche wobrónjenja wójſka zalutowacz móhli. To bychu najwěſcziſche dopokazy za wěſtoſcz měra byli. Hacž je ſo tu ſchto we zhromadnych krocželach napſchecżo katholſkej cyrkwi poſtajiło, budże drje najbliżſchi czas wucżicz. Skoro zo bycz zdaſche, hako by ſo Bismark ſam ſłaby czuk, dalſche njepſchecżelſke pucże pſchecżiwo biſkopam cyrkwje naſtupicz, a zo tohodla tak dołho czakaſche zhroženjemi, z kotrymiž chcyſche biſkopa Krementza a wojerſkoho biſkopa Namſzanowſkoho zatraſchicz.

Z Mnichowa. Tudy pytaja zas nowych miniſtrow. Strona, kiž ſo Pruſkej bliżeſche a wſchelake krajne prawa k woli zjenoczenoho khěžorſtwa puſchczi, je ſpodobanjo krala ſhubiła, a miniſter Lutz tak wotſtupi. Gaſſer dóſta poruczność nowe miniſterium zrjadowacz, tola dotal ſo jomu to hiſchcże njeradži.

Z Speiera. Nowy biſkop Dr. Haneberg bu 10. ſeptembra we ſwojej biſkopſkej woſadże nanajſwjatoczniſcho powitany, ſchtož je wſchěch wěrnych katholikow jara zwjeſeliło. Někotre dny prjedy bě tu Guſtav-Adolf-Verein ſwoju zhromadżiznu měł, tola mjez wſchěmi, tež lutherſkimi měſczanami bě jedyn hłós, zo ſo ſwjatoczność, pod kotrymž bu biſkop Haneberg do ſwojoho wažnoho zaſtojnſtwa wjedżeny z tutej ani pſchirunacz njehódži. Jedyn wyſokoſtajeni lutherſki duchowny we Speieru prajeſche jenomu znatomu katholſkomu duchownomu, pſchi tutej pſchileżnoſczi: „Wy njetrjebacże za waſchu cyrkej ſtracha měcz, wona hiſchcże njeda ſo pſchewinycz.“ Bóh zdżerž woſadże dołhe, dołhe lěta dobroho paſtra.

Z Elſaßa ſo piſa, zo młody lud wot tam do Francózſkeje a do druhich krajow ſo we czródach podawa. Nowe njeznjeſliwe nabożne wukazy a wojerſke zakonje ſtej hłownej winje, kiž tónſamy k wuczahej z wótciny pohnuwatej. We někotrych wſach, we krajinach hdżež fabriki wjele dżěłaczerjow trjebaju, je tohodla nuza na dżěławych mocach. — Tamny znaty njeznjeſliwy zakoń, kiž jeſuitam a jim podobnym rjadam ſkutkowanjo zakaże, trjechi woſobnje tuton kraj. Ludowe ſchule běchu z wulkoho dżěła tak mjenowanym ſchulſkim bratram dowěrjene, a jeſuitojo mějachu tu wulke kollegije, do kotrychž możachu ſtarſchi ſwojich ſynow wotczehnjenju dacz, bjez bojoſcże, zo ſo pſchez woſebje młodoſcże hrożace ſtrachi zabłudża.

We Metzu mějachu jesuitojo collegium, we kotrymž 500 schtudentow bydlesche a so we wědomosczach kublasche, kiž swoje pozdźische schtudije we wschelakich wyschschich schulach z najwjetschej częsczu dokonjachu a we wschelakich powołanjach potom dale skutkowachu. Tola 1. oktobra dyrbja też jesuitojo tu swoje skutkowanju pschestacz k wulkej zrudobje swojich wuczencow a wosobnje jich starschich.

Italska. We Neapelu dobychu pschi wólbach za měsczansku radu katholikojo. Też we druhich městach bychu měsczi wjetschinu hłosow dóstali, hdy bychu wschitcy wuzwolili, a hdy by italske knježerstwo, pschez wschelaku lesch, kiž nałožuje, kaž posleni krocz we Romje, wjetschinu za swoju stronu njedobyło. — Stary Garibaldi je, kaž so powjeda, na czasy czischcze wrótny, a wobczežuje swojich wokołnych na surowe waschnjo. — Wondanjo pschińdżechu też wosobne dary z Konstantinopola do Roma, kiž bě sultan swjatomu wótcej poslał. Tola swj. wótc njepschija tesame, dokelž je so turkowske knježerstwo we zwadze, kiž mjez Armenischkimi a jich patriarchu wudyri, japoschtolskomu stolej njepschecželske wopokazało, a dokelž hischcze wuhlady njejsu, zo so nastata pschekora bórzy skónczi.

Z Ameriki. Němscy katholikojo we Americy nadźija so, zo někotsi z jich europiskeje wotczizny wupokazani jesuitojo so do Ameriki wobrocza. Tu pobrachuja duchowni, za wulke czrody, kiž kóždolětnje Europy a we nowischim czasu wosobnje z Němskeje pschiczahnu. By za duchowne potrěbnosczе tutych pschiczenjenych lěpje starane było, by Nordamerika někotre millijony katholikow wjac měcz mohła.

Należnosczе towarstwa.

Sobustawy 1872: kk. 323. Michał Bětka z Smjeczkec; 324. Michał Haschka z Sulschec; 325. Marja Domschowa ze Zehic; 326. Jan Knebel z Huslowa; 327. Jurij Großman z Luha.

Dary k dale wobstaranju: Za swj. wótca Michał Haschka ze Sulschec 5 nsl.; „Magnus et laudabilis nimis,“ 1 tol.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: S. z J. 3 tol., pschez k. Ludwika z Rózanta njemjenowany z Nowoslic 1 tol.; Boscjij Pjech ze Smjeczkec 1 tol.; W. z R. 1 tol.; na kschcziznach pola k. wuczerja Krala w Czornecach 4 tol. 10 nsl.

Hromadze: **6230** tol. 9 nsl. 5 np.

Z nakładom M. Hórnika su wuschłe a móża so pschez expedije za 15 nsl. dostacz:

Psalmy, z hebrejskeje ryče přełožił Jan Laras. (Z přidaćom łaćanskich nyšpornych psalmow.) Budyšin 1872.

Rózowc

najzbóžnischeje knježny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobožnoscz zrjadował Handrij Duczman. Zeschity płaczi 15 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 19. **5. oktobra 1872.** **Lětnik 10.**

Wobrjady a modlitwy*) pschi nutswjedźenju, drasćenju a stajenju knjeżnow cisterskoho rjada.

Klóschtyrske žiwjenje je wažny dźěl we žiwjenju cyrkwje, dokelž je dospołne sćěhowanjo Jězusa Khrystusa we dopjelnjenju joho swjatych rjadow. Katholski lud waži sebi, tež wosrjedź schćuwanjow njepscheczelow, tele wustawy modlitwy a swjatosćenja wysoko. Tež nasch serbski lud ma luboscź k klóschtram, hdźež stawy wschelakich joho swójbow Bohu swjećene žiwjenjo wjedu. Tutym pscheczelam klóschtyrskoho žiwjenja njebudźe njelubo, nadróbnischu powjescź wo waschnjach a modlitwach dóstacź, kotrež cyrkej pschi nutswjedźenju, drasćenju a stajenju knjeżnow cisterskoho rjada nałožuje.

I. Nutswjedźenjo kandidatkow**).

Swětne knjeżny, kotrež chcedźa do klóschtra zastupicź čakaja w njewjesćinskej pysche, nawjedowane wot duchownoho swata a kóžda wot swojeje družki pschewodźana we pschitwarku klóschtyrskeje cyrkwje. Celebrant***) (prälat abo probst) w plucialu dźe z duchownymi k cyrkwinym durjam a knjeżny z hnadnej knjenju dźeja za nim. Durje so wotewrja a swětne knjeżny dóstanu, na prozy kleczo, kóžda nowe klóschtyrske mjeno, zaswěczenu swěczku a božu martru.

Pschi pschepodaczu swěczki so praji: „Wzmi, najlubscha sotra N., cźelesne swětło k znamjenju nutskownoho swětła, k wotehnaczu wschěch cźěmnosćow nje-

*) Spisowar tutoho nastawka je za Posoł jeno někotre z tutych modlitwow wubrał a chce druhe modlitwy do wosebitej knižki, kiž we krótkim cźasu wuńdźe, pschistajicź. Red.

**) Kandidatki rěkaja swětne knjeżny, kotrež maja do klóschtra zastupicź.

***) Celebrant mjenuje so duchowny, kotryž cyrkwinsku swjatocźnosćź božeje mschě wukonja.

wědomoſcze abo błuda, zo by ze ſwětłom bójſkeje mudroſcze rozjaſnjena, ze zahorjenjom Ducha ſwjatoho wěczne towarſtwo Jězuſa Khryſtuſa, nawoženje cyrkwje, zaſłužiła, kotryž z Bohom Wótcom w jednoſczi tohoſamoho Ducha žiwy je a kraluje Bóh wěki na wěki. Amen.“

Pſchi pſchepodaczu božeje martry ſo praji: „Moja ſotra N., wzmi khorhoj ſwjatoho kſchiža, znamjo twojoho dobycza, zo by tele woſobne znamjo, kiž je po pſchikładze tamneje prěnjeje najſwjeczišcheje khorhoje pſchez drohu dobyczerſku krjej naſchoho Knjeza Jězuſa Khryſtuſa poſtajene, tebi było woſebne lěkarſtwo, krutoſcz wěry, pospěch dobrych ſkutkow, wukupjenjo duſche, wudospołnjenjo a ſchkit napſcheczo wótrym kłokam njepſcheczelow a zakit twojeje duſche. Kotryž z Wotcom a ze ſwjatym Duchom žiwy je a kraluje Bóh wěki na wěki. Amen.“

Hdyž je kóžda takle woſebje wobdžělena, ſpěwaja ſo zhromadnje ſczěhowace hrónczka z modlitwu: „Mjeno Knjeza budź khwalene wot nětka a hacž do wěcznoſcze. — Naſcha pomoc je we mjenje Knjeza, kotryž je njebjeſa a zemju ſtworił. — Knježe, zhromadź nas z ludow, zo bychmy Twoje ſwjate mjeno wuznawali a ſo we Twojeje khwalbje zradowali. — Knjez zakitaj waſch zaſtup a wukhod wot nětka a hacž do wěcznoſcze. — Sczjń zbóžne Twoje ſłužownicy, kotrež ſo Tebi, mój Božo dowěrjeja. — Póſczel jim, Knježe! pomoc ze ſwjateńcy a ze Siona je zakitaj. — Budź jim, Knježe! twjerdy hród napſcheczo njepſcheczelej. — Njepſcheczel njech niczo napſcheczo nim njezamoži, a ſyn njeſprawnoſcze njech jim njeſpyta ſchkodžecź.

Knježe Jězu Khryſchcze, Kralo kralow a Knježe knježerjow, kotryž ſy z Wótca wuſtupicy a do tohole ſwěta zaſtupicy najczišcziſche mjaſo z njewoblakowaneje knježny pſchijał, zo by nas z rukow njepſcheczela wumožił a do wótczizny paradiſa naſpjet zawołał: pohladaj na tele Twoje ſłužownicy, kotrež ſu wobzamknyłe, ſwět a joho pychu wopuſchczicz. Daj, zo bychu Tebi, ſwojomu Knjezej a Bohu a wěrnomu nawoženjej ſwjatych duſchow we ſwjatym klóſchtrje pſchecy ſłužiłe. A wuliń do jich wutrobow najdobroczliwſchu hnadu ſwjatoho Ducha, kotraž by je k ſpóznawanju a doſpołnje lubowanju Tebje, jich Boha ſtworiczerja, rozſwětliła, tak zo bychu, hdyž Twój dżeń a kónc jich žiwjenja pſchińdże, wurjedżene wot wſchěch ſwojich hrěchow, do njebjeſkoho kraleſtwa pſcheńcz móhłe. Kotryž žiwy ſy a kraluješch z tymſamym Wótcom w jednoſczi tohoſamoho Ducha Bóh wěki na wěki. Amen.

Na to ſo ze ſwjeczenej wodu pokrjepja, pſchi czimž ſo praji: „Požohnuj was Bóh ze Siona, zo byſchcze kubła Jeruſalema widżałe wſchitke dny ſwojoho žiwjenja.“

Kadża ſo z wóruchom, pſchi czimž ſo praji: „O Knježe, moja modlitwa ſo pozběhń kaž kadźidło pſched Twoje wobliczo.“

Nětko wjedu ſo we zrjadowanym czahu pſched wołtař, hdżež maja za ſo a druzki městna pſchihotowane. Duchowni dżeja ſo k božej mſchi pſchihotowacz a knježny woteńdu na khór.

II. Profeß abo wotpołoženjo ſłubow novickow.

Boža mſcha ſo zapoczina a pokracżuje hacž po ſczenju. Po wotſpěwanju ſczenja zhromadża ſo knježny pſched wołtarjom a Celebrant a hnadna knjeni ſo

pſched woltarjom ſydnjetaj. Novicmiſchtyrka*) pſchiwjedże novicki, kotrež ſo na woltarnych ſkhodżenkach na woczi lehnu.

Celebrant ſo praſcha: „Schto żadacże?“ A novicki hromadże wotmkowja: „Smilnoſcź Boha a joho rjada.“ Po dóſtatej poruczʒnoſczi novicki ſtanu a ſłyſcha hiſchcże junu dlĕjſche rozwucżenjo wo klóſchtyrſkich ſlubach a żiwjenju.

Pſchi ſkhodżeńkach ſpĕwa ſo kleczo hymnus: Veni Creator Spiritus t. r. Pſchińdź ſwjaty Ducho ſtworiczel. A pſchida ſo modlitwa wo ſwjatym Duchu.

Celebrant ſedźi zaſy pſched woltarjom a novicka jena po druhej pſchiſtupi a ſpĕwa hłóſnje klóſchtyrſki ſlub we łaczonſkej ryczi. Bĕłe knjeżny jón we nĕmſkej ryczi praja.

Na to dżeja, wot ſwata a novicmiſchtyrki wjedżene, wokoło woltarja a podpiſaja na ſtronje epiſtle ſwój ſlub a pſchiſahu ze ſwojim mjenom, pokazaja piſmo Celebrantej a wotedadża je hnadnej knjeni.

Pſched woltańne ſkhodżenki ſo wróczʒiwſchi zaſpĕwaja z hłoſom: „Wzmi mje, o Knjeże! po ſwojim ſłowje, a budu żiwa, a Ty mje njezaſtorczʒiſch wot mojoho woczakowanja.“ Mjez tym zo ſo poklaknu a hłuboko pokłonja, woſpjetuje khór knjeżnow tute ſłowa. Teſame ſłowa ſpĕwaja druhi a tſeczi krócź pſchecy z wyſchſchim hłoſom a khór je woſpjetuje. Skónczʒnje pſchiſtaji khór: „Czeſcź budź Wótcej a Synej atd.“

Na to ſo ſpĕwa: „Knjeże, ſmil ſo nad nami. Khryſchcże, ſmil ſo nad nami. Knjeże, ſmil ſo nad nami. Wótcże naſch . . . Khór ſpĕwa pſalm 50. Miserere mei Deus. Smil ſo nade mnu o Bożo“, mjez tym zo profeſki**) jedna po druhej pſchitomnych duchownych (kóżdoho woſebje) kleczo a z hłubokim pokłonjenjom wo pożohnowanjo a wſchĕ ſobuknjeżny (tež kóżdu woſebje) wo zaſtupnu próſtwu proſcha.

Po tuthym ſo profeſki pſched woltarjom na wocʒi lehnu, mjez tym zo ſo poſtajene hrónczka a modlitwy ſpĕwaja.

Na to ſo zboka leżace draſczenjo (cuculla, nahłowjeńk) z modlitwu ſwjeczi a ze ſwjeczenej wodu pokrjepi.

Profeſne knjeżny klaknu ſo jedna po druhej pſchi woltarju a ſleku ſo z pomocu druhich knjeżnow draſtu novickow (krótki bĕły ſkapulir a bĕły pas), mjez tym zo Cellbrant kóżdej praji: „Knjez wuſlecz tebje ſtaroho cżłowjeka z joho ſkutkami. Amen.“

Knjeżny wobleku je cżorny ſkapulir, cżorny pas a bĕły nahłowjeńk a bĕły płaſchcź, mjez tym zo ſo kóżdej praji: „Knjez woblecz tebje nowoho cżłowjeka, kotryż je po Bohu ſtworjeny we ſprawnoſczi wĕrnej ſwjatoſczi. Amen.“

Hdyż ſu tak pſchewoblekane, ſpĕwa ſo modlitwa:

„O Bożo, najſwĕrniſchi ſlubjerjo a najwĕſcziſchi wudżĕlerjo wĕcżnych kubłow, kotryż ſy ſwojim wĕriwym draſtu zbóżnoſcże a wobleczenjo wĕcżneje radoſcże ſlubił! Twoju miłoſcź ponižnje proſymy, zo by Ty tele draſczenjo, kotrež ponižnoſcź wutroby a zacpĕczo ſwĕta woznamjenjuje, a z kotrymż ſu Twoje ſłużownicy we

*) Novicmiſchtyrka rĕka knjeżna, kotraż młode knjeżny (novicki) rozwucżuje.

**) profeſka mjenuje ſo knjeżna, kotraż je ſlub (proſes) cżiniła.

ſwjatym prědkwzaczu widžownje wuhotowane, pſchechy žohnowak, tak zo bychu draſtu ſwjateje cžiſtoſcže, kotruž ſu na Twoje nutsdawanjo pſchijake, z Twojim zakitom wobwarnowake; a zo by Ty zbožnu njeſmjertnoſcž woblekk te, kotrež draſtu cžeſcžownoho ſlubjenja woblekaſch we cžaſnoſcži. Pſchez naſchoho Knjeza Jěžuſa . . .“

Na to ſo ſchlewjery pſchez modlitwu ſwjecža.

Pſchi nawěſchenju ſchlewjera Celebrant praji: „Wzmi ſwjecženy ſchlewjeŕ, a pſchinjes jón bjez woblakowanja pſched ſudny ſtół naſchoho Knjeza Jěžuſa Khryſtuſa, pſched kotrymž ſo wſchitke kolena zhibuja w njebjeſach a na zemi a pod zemju wěki na wěki. Amen.“

Hiſchcže ſo dwě modlitwje wuſpěwatej.

Profeſki woteńdu z knježnami na khór a boža mſcha ſo z „Credo“ pokracžuje.

Pſchi woprowanju džeja kandidatki, wjedžene wot ſwata a novicmiſchtyrki a kóžda ze ſwojej družku wokoło woltarja; hdyž na ſtronje epiſtle pjerſchcžeń, wěnc a druhu ſwětnu pychu wopruja.

Po woprawjenju měſchnika džeja profeſki a kandidatki k božomu blidu.

III. Draſcženjo kandidatkow do nooiciata.

Po požohnowanju (prjedy poſlednjoho ſcženja) zeńdu ſo knježny zaſy pſched woltarjom a Celebrant a hnadna knjeni ſedžitaj pſched woltarjom. Kandidatki pſchiſtupja k woltarjej a lehnu ſo pſchi ſkhodžeńkach na wocži.

Celebrant ſwjecži zboka pſchihotowanu klóſchtyrſku draſtu a ſchlewjeŕ za novicki.

Hdyž je draſta pſchez modlitwu poſwjecžena, ze ſwjecženej wodu pokrjepjena a z wóruchom pokadžena, praji ſo pſchihotowaca modlitwa: „Proſchmy, najlubſchi bratſa, naſchoho Knjeza Jěžuſa Khryſtuſa za tele joho ſłužownicy, kotrež z luboſcže k njomu k wotpołożenju włoſow ſwojeje hłowy khwataja! zo by wón jim dak ducha ſwjatoho, kotryž by ſwojoſcž rjadniſtwa we nich pſchechy zdžeržak, jich wutrobu pſched zadžěwkom ſwěta a ſwětnymi žadoſcžemi zakitak; zo by, kaž ſo pſcheměnja na hłowje a wobliczu, tak wón jich prawej ruey pſchiroſtk póccžiwoſcže wudžělił a wot wſchitkeje duchoweje ſlepoſcže jich wocži wotewrił a ſwětło wěcžneje kraſnoſcže do nich wulinyk. Kotryž žiwy je a kraluje z Bohom Wótcom w jednoſcži ſwjatoho Ducha Bóh wěki na wěki. Amen.“

Kandidatka klaknje ſo k woltarjej, a Celebrant a hnadna knjeni wottſihnjetaj kudžerje włoſow, mjez tym ſo knježny ſpěwaja: „Tale dóſtanje žohnowanjo wot Knjeza a ſmilnoſcž wot Boha ſwojoho zbóžnika, pſchetož tole je ſplah tych, kotſiž Boha pytaju, pytaju wobliczo Boha Jakubowoho.

Na to ſleku njewjeſcžinſku draſtu, pſchi cžimž ſo praji: „Knjez wuſlecž tebje ſtaroho cžłowjeka z joho ſkutkami. Amen.“ Knježny wobleku ju klóſchtyrſku draſtu novickow (ſuknicu, krótki běły ſkapulir, běły pas, podhubnicu, khapicu a nahłowjenk, mjez tym zo ſo praji: „Knjez woblecž tebje nowoho cžłowjeka, kotryž je po Bohu ſtworjeny we ſprawnoſcži a wěrnej ſwjatoſcži. Amen.“

Hdyž ſu wſchitke kandidatki pſchewoblekane, ſpěwa khór knježnow pſalm 142 „Domine exaudi orationem meam“ a novicki*) jedna po druhej pſchitomnych

*) Novicki rěkaja z nowa draſcžene knježny, kiž maja pruhowanſki cžas cžinicž.

duchownych (kóždoho wosebje) kleczo a z hłubokim pokłonjenjom wo požohnowanjo a wschě knjeżny (tež kóždu wosebje) wo zastupnu próstwu prosch a.

Potom so pschi woltarnych skhodźenkach na woczi lehnu a spěwa so za nje modlitwa.

Po poslednim sćenju pschistupja profeski a novicki psched woltar. Celebrant, sedźo pschi woltarju, zaspěwa: „Veni sponsa Christi“, t. r. „Pój njewjesta Khrystusowa“. Knjeżniczka stupi k woltarjej, klaknje so a dóstanje wot Celebranta zeleny wěnczk na hłowu stajeny, kotryž hnadna knjeni a druha knjeżna pschiczinitaj. Knjeżny pak mjez tym dospěwaja: „a dóstań krónu, kotruž je tebi Knjez pschihotował do wěcznosce.“ A tak so z nowa spěwa hacz su wschitke (profeski a novicki) z wěnczkami wudebjene.

Cyłu swjatocznosć skónczi „Te Deum laudamus“ ze wschelakimi modlitwami.

Skónczinje prosy hnadna knjeni: „Požohnuj nas, wótcze!“ a Celebrant wschitke knjeżny požohnuje, prajicy: „Póccziwosć wobstajnosćze a pokoj Boha wschohomócnoho Wótca, a joho Syna, naschoho Knjeza Jězusa Khrystusa, a Ducha swjatoho pschińdź na was a zwostań pschecy. Amen.“

Bóh zakitaj swój klóschtyr we wschitkich wichorach czasow a pschiwodźej jomu stajnje dusche, kotrez we nim pokoj pytaja, kotryž swět dacz njemóże. Bóh žohnuj a pschewodźej ze swojej hnadu sobustawy klóschtra, zo bychu wschitke něhdy Jehnjo scześowake a joho khěrlusch spěwake do wěcznosćze.

H. D.

Nowinki a powjesćze.

Z nascheje diöcesy.

Z Khróscżic, 30. septembra. Dzensa wobeńdże nascha wosada swjatocznje rjane wopomnjeczo na dźeń, na kotrymž nasch powschitkomnje czesczeny wucžeŕ a cyrkwinski organista knjez Jakub Pjetasch psched 25 lětami swoje zastojnstwo mjez nami nastupi. Hižom rano powita joho psched krótkim czasom tudy z nowa założene serbske spěwarske towarstwo „Jednota“, a pschewodżany wot tohosamoho a wjedżeny wot schulskeje młodosćze poda so knjez jubilar do domu Božoho. „Jednota“ pschewodżesche Boże służby ze swojim spěwom. Po kemschach zhromadżichu so pschecželojo a dobri znaczi, kaž tež schulska młodosć we prěnjej rjadomni nascheje schule, zo bychu k. jubilarjej swoje wutrobne zbožapschecza pschinjesli a wschelake czesne dary, hako rjane dopokazmy swojeje lubosćze k zasłużbnomu wosadnomu wucžerjej, pschepodali. Knjez kapłan Nowak powita najprjedy k. jubilara a rozestajesche z krótka ważnosć dnja za jubilara a wosadu a spominasche na to, schto je wosada knjezej Pjetaschej za joho swěrne skutkowanjo we schuli a cyrkwi winojta. Jedyn schuleŕ pschinjese jomu we mjenje schulskeje młodosćze zbožopschecza, kaž tež nutrny dźak za nałożenu prócu a jena schulska holczka pschepoda pschi tym knjezej jubilarjej krasny rub na blido. Wokołni knjeża wucžerjo, kiž běchu so zeschli, wuprajichu pschez knjeza wucžerja Hauffu z Róžanta zacżucża wěrnoho pschecželstwa a swěrneje pschiwisnosćze kaž wutrobnoho wjesela; we jich mjenje pschepoda knjez

wučeŕ Kleiber z Schunowa cžesny dar, we slěbornym wěncu a dołhim slěbornym rjecžasku za cžasnik wobstejacy. Knjez wučeŕ Kral z Cžornec měješche k. jubilarjej na próstwu pschitomnych gmejnskich pschedstojicžerjow we mjenje wosady, kiž bě jomu jara rjany sekretaŕ wudžěłacž dała, pschipóznaczo z joho skutkowanjom wozjewicž. Knjez hosczencaŕ J. Wenka pschinjese k. jubilarjej rjany regulator hako pschecželny dar swojich hosczi, we kotrychž towaŕstwje tež k. Pjetasch swoje wjecžory pschecžini. Pschi swjedženskim wobjedže, na kotrymž so wysche k. wučerjow tež k. kapłan Nowak a k. kapłan Schołta, někotsi schtudentojo a tež druzy znaczi knjeza jubilara wobdžělichu, knjeješche wjesołe towaŕschne žiwjenjo, kiž so we spěwje a rycži wozjewi. Bóh zdžerž knjeza Pjetascha hischcže dołhe lěta hako nabožnoho wučerja nascheje młodžiny, hako swědomitoho zakitarja psched ji hrožacymi strachami.

Z Radworja, 2. oktobra. Dženja smy cžěło swěrnoho wučerja wotpocžinkej we khłódnej zemi pschepodali. Knjez Jan Žur, kotryž běsche so 9. decembra 1812 w Zdžeri narodźił a wot 27. oktobra 1838 schulski wučeŕ we Zdžeri, je po dlějschej khorwatoscži sobotu, 28. septembra popołdnju běrtlk na 5 swój pucž do wěcžnosce nastupił. Joho schulska wosada joho zrudžena pschewodžesche a z Budyschina běschtaj wysokodostojny knjez can. cap. senior Hoffmann a k. faraŕ Hórnik na pschewodženju. Knjez faraŕ Nowak wopominasche we pohrjebnej rycži dobre pocžinki a samotnosce zemrjetoho. Haj, wón běsche dobry, swěrny, sprócniwy wučeŕ, kotryž we ródnym dopjelnjenju swojich wučerskich a kscheścžanskich winowatosczow sebi pokłady hromadžesche, kiž so zapisuja we knihach žiwjenja. Bóh daj jomu nětko myto, kotrež je tym pschilubjene, kotsiž móliczkich we Jězusowym mjenje pschijimaju. H. D.

Z drježdžanskeje diöcesy.

Z Lipska. Njedželu 22. septembra wobońdže tu katholska wosada 25 létne jubileum swjecženja swojeje cyrkwje. Pschez woporniwosczi jenoho farskoho džěsca dósta wona k rjanomu swjecženej k tsjom prjedawschim molowanym woknam dwě nowej jene pschedstaja swj. Vincenca, druhe swj. Hilžbjetu, stej to patronaj dweju we wosadže tak spomoženje skutkowaceju towaŕstwow swj. Vincenca a Hilžbjety. Na swjecženju samym bě cyrkej z różemi a wěncami rjene wudebjena. Knjez faraŕ a superior Schlegel měješche swjecženska rycž, a superior Stolle z Drježdžan, kiž je we wosadže pschez swoje 16 lět dołhe pilnje skutkowanjo we najlěpschim wopomnjeczu, měješche wulku Božu mschu. Z khwalbnym khěrluschom „Te Deum“ bu žadna swjatocžnosczi skónczena.

Z wukraja.

Z Barlina. Dołhi cžas komdžesche so ministerium, biskopej Krementzej z Ermlanda biskopske dołhody zapręczi, kaž bě jomu to hižom psched połlětom hrozyło, jelizo wón krajnym zakonjam so njepocžisnje, tak kaž ministerium sebi to žada a njewuznaje, zo je pschecžiwo nim so pschehrěschił, hdyž je tamnej dwej duchownej swojeje diöcesy, Michaelis-a a Wollman-a, kiž so postajenjam vatikan-

ſkoho koncila napſchecźiniſchtaj, z cyrkwje wuzanknył. Tola we poſlenich dnjach ſeptembra doſta biſkop wot kultusminiſtra piſmo, kiž jomu wozjewi, zo miniſterium njemóže zamłowicź, někomu z krajnych dokhodow mzdu dawacź, kiž krajne zakonje pſchipóznacź njecha. We prawdże na tajkich ſwědomitych miniſtrach móże kraj ſwoje wjeſelo měcź! Jeno wobžarowacź jich jedyn hiſchcże móże, zo jich pomjatk tež tak ſwěrny njejo, dokelž potom bychu ſo lohcy dopomnili, zo ſo biſkopoju katholſkeje cyrkwje, a woſobnje biſkop we Ermlandże z krajnych dokhodow njepłacźi, ale z wunoſchkow tamnych kubłow, kiž je kraj cyrkwi bjez wſchitkeje winy wzał. Duchowne abo cyrkwinſke kubła, kiž ſu wot kraja wzate, pak ſu tak wulke, zo wone wjele wjacy pſchinjeſu, hacž mzda, kotruž wſchelacy wyſchſchi a nižſchi zaſtojnicy kath. cyrkwje wot kraja nětko dóſtawaja. Woſobnje bohata na duchownych kubłach bě krajina, kiž nětko k diöceſy Ermland ſłuſcha. Po tajkim njejo mzda, kotruž kraj biſkopam katholſkej cyrkwje dawa, hnada, kotruž móže wón jim po ſwojim ſpodobanju zapřěcź, ale wón je winowatoſcź na ſo wzał, z wunoſchkow wot njoho wzatych cyrkwinſkich kubłow jim tamnu mzdu dawacź, njejo ſebi pſchi tym wuměnił, zo maja biſkopoju krajne zakonje tež kóždy cźas tak zrozemicź, kaž miniſterinm, kiž dźenſa knježi a jutſe wotſtupi. Biſkop Krementz budże tohodla tež na puczu ſkóržby ſwoje prawa zakitowacź, a ma nadźiju, zo pruſke ſudniſtwa jomu k ſprawnej wěcy dopomhaja. — Liſty, kiž ſo mjez biſkopom a pſchedſydu miniſteria Bismarkom ſcźelechu a kiž ſo nětko pſchez nowiny wozjewichu ſwědca nanajjaſniſcho, zo bě biſkop wſcho cźinicź hotowy, ſchtož ſo z joho wyſokim zaſtojnſtwom znjeſe, zo by zas pſchezjenoſcź mjez nim a krajnej wyſchnoſcźu była, tola Bismarkej by tuta nowa pſchezjenoſcź pſchi dalſchich krocźelach pſcheczíwo katholſkej cyrkwi zadźěwki do pucźa położiła, a tohodla ſtajeſche wón tajke wuměnjenja, kiž biſkop dopjelnicź njemóżeſche. Kaž ſo praji je pruſki kral jara njeradu tamny wukaz, kiž biſkopej Krementzej dokhody zapřěje, podpiſał.

Z Barlina. Pruſkomu ſejmej, kiž ſo we najbližſchim cźaſu zapocźnje, pſchedpołoża ſo z nowa wſchelake nabožne zakonje we naſtupanju civilnoho mandźelſtwa, we pſchihotowanju k duchownſtwej, a we naſtupanju klóſchtyrſkich rjadow. Kajke tute zakonja budża, móże kóždy prjedawſchich ſudźicź. Civilne mandźelſtwo, kiž je tež nětko hižom pſched krajnymi kaznjemi dowolene, budże ſo po nowym zakonju wot kóždoho žadacź; mandźelſtwo pſched poſtajenej duchownej wyſchnoſcźu wobzanknjene, njebudże pſched krajnej wyſchnoſcźu płacźicź, prjedy dońž mandźelſkej tež pſched njej ſwoju wolu, do mandźelſtwa ſtupicź, njewozjewitej. Tak podpjera krajna wyſchnoſcź we Pruſkej pſchez nowe zakonje prócowanja tamnych ludźi, kiž chcedża kſcheſcźanſtwo z joho wucźbami, a wuſtawami a poczinkami ze zjawnoho žiwjenja wupokazacź.

Z Kölnja. Tudy mějachu proteſtkatholikoju wot 19. – 22. ſept. ſwoju zhromadźiznu, k kotrejž běchu ſo hižom pſchez dołhi wſchelake pſchihotowanja ſtali. To běchu ſo tu nětko jara wſchelacy ludźo zeſchli. Prjedawſchi katholſcy duchowni, kiž běchu tak hordźi na ſwoju wědomoſcź, zo ſo na vatikanſkim koncilu wuprajenym wěrnoſcźam ponižnje podcźiſnycź njechachu, kaž pſchikładej Döllinger, Michelis, Reinkes a. t. d., anglikanſcy biſkopoju a duchowni ze Jendźelſkeje a z Ameriki,

janſeniſki biſkop Loos z Utrechta, duchowni ruſkeje cyrkwje, tež znaty Bluntſchli tu bě, kiž je dawno kſcheſczanſtwo zaczíſnył, haj jomu bu na tuthym piſanym koncilu tež dowolene dołhu rycž ryczecz. Rycže a wſchelake pſchiwzate poſtajenja pokazaja z nowa, zo kóždy kiž wot ſwj. cyrkwje, ſtołpa wěrnoſcže ſo dźěli, njepſcheſtawajcy hłubſcho do wſchelakich błudow panje. Tak njepřeja proteſtkhatolikojo jeno bamžowe njezmólne wuczeŕſtwo, ale tež hižom wſchelake druhe katholſke wěrnoſcže, kaž wuczbu we wotpuſtku, czeſczenju ſwjatych a t. d. Za lěto chcedźa ſebi nowoho biſkopa wuzwolicz. Tola hdže budże tutón ſwoju woſadu namakacz, to nichton njewě. Katholſkomu ludej ſu nětko k najmjeńſchom woczi wotewrjene, zo wě kajcy japoſchtołojo běchu we Kölnje zhromadźeni.

Schwajcarſka. We měſcze Genf je mjez pſchecźiwnikami katholſkeje cyrkwje wulki njeměr, dokelž ſo powjeda, zo je bamž dotalſchoho ſwjecźacoho biſkopa a fararja Mermilloda k biſkopej we Genfje pomjenował a tak prjedawſchu diöceſu Genf z nowa zrjadował. Hacž dotal bě kanton Genf dźěl diöceſy biſkopa we Lauſanne a Mermillod bě farař a ſwjecźacy nic pak ſamoſtatny biſkop we Genfje. Hacž je ſo we tutej wěcy we najnowiſchim czaſu něſchto pſcheměniło, njejo hacž dotal znate a wěſte, tola pak móže knježeŕſtwej we kantonje Genf wſcho jene bycz, hacž ſo biſkop Mermillod mjenuje a piſa biſkop we Hebronje kaž dotal, abo biſkopa we Genfje. Joho poczahowanja knježeŕſtwej ſo pſchez to njepſcheměnja. Z njeprawdu pak jeno móżeſche knježerſtwo jomu mzdu zapřecz a wſchě zaſtojnſke ſkutkowanjo zakazacz. Katholikojo ſu proteſt pſchecźiwo tomu zapołożili. Kanton Genf ma po poſlenim ludulicženju 44,377 proteſtantow, 961 židow a 47,857 katholikow. Kak njedyrbjeli tuczi ſwoje cyrkwinſke należnoſcze ſami rjadowacz ſměcz!

Należnoſcze towaŕſtwa.

Sobuſtawy 1872: kk. 328. Michał Smij z Baſlic; 329. Brankanczk z Kanec; 330. Marja Miczkec z Czornoho Hodlerja; 331. Michał Běrk z Radworja.

Dobrowolny dar za towarſtwo: knjes Donnerhak 10 nſl.

Smilne dary k dale wobſtaranju: za Lyonſke towaŕſtwo 2 tol.

Za Bonifacijowe towaŕſtwo 1 tol.

Za ſwj. wótca 1 toleŕ.

Za powodźenych we Czěſkej: Mich. Bětka z Smjeczkec 10 nſl.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Bożej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Někotſi 1 tol. 11 nſl.

Hromadże: **6231** tol. 20 nſl. 5 np.

Z nakładom M. Hórnika ſu wuſchłe a móża ſo pſchez expedije za 15 nſl. dóſtacz:

Psalmy, z hebrejskeje ryče přełożił Jan Laras. (Z přidaćom łaćanskich nyšpornych psalmow.) Budyšin 1872.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 20. **19. oktobra 1872.** **Lětnik 10.**

Wopomnjenske pismo

pschi rowje swj. Bonifacija zhromadženych arcbiskopow a biskopow we nětsischich wobstejnosczach katholskeje cyrkwje we němskim khěžorstwje.

Němscy biskopojo su pschi swojich zhromadnych wuradženjach we Fuldže mjez druhim tež wažne pismo zestajeli, we kotrymž so wot nich wschě we poslenimaj lětomaj pschecžiwo katholskej cyrkwi wot swětnoho knježerstwa cžinjene krocžele rozsudžeja. Tesama je wobschěrne a tohodla njemóže je Katholski Posoł doskownje pschinjesć, radži pak swojim cžitarjam, pschez knihikupstwo sebi je pschiwzać dać.

Na zapocžatku spomina pismo na wobžarowanja hódnu njepschezjenosć, kiž je we němskim khěžorstwje mjez knježerstwom a katholskej cyrkwju wudyriło, na kotrejž pak biskopojo a z cyła katholikojo žaneje winy nimaja. We wotpohladanju, prawa katholskeje cyrkwje zamkojecź, a k wotstronjenju a k wurunanju tamneje njepschezjenosće skutkowacź, su biskopojo tute pismo zestajeli.

Na to dopokazuje pismo, zo ma katholska cyrkej we němskich krajach prawo wobstacža, kiž je ji wjacy krócž pschez powschitkomne němske wustawy, kaž pschez wustawy jednotliwych němskich krajow, wosebje Pruskeje zawěsczene a pschipóznate. Wažne podawki poslenich lět, pschez kotrež je so nowe němske khěžorstwo założiło, njejo na tamnych wobstejnosczach niczo pscheměniło. Katholska cyrkej měješche wjele wjacy wschu nadžiju, zo budže nowe khěžorstwo jeje stare prawa mócnje zakitacź. Bjez wschitkeje winy je so tohodla prajiło, zo je zmyslenjo katholikow nětsischomu khěžorstwej njepschecželske, dokelž je khěžorska króna na luthersku swójbu pschescheła, a tohodla njemóže tež němski khěžor katholskej cyrkwi tesame prawa pschizwolicź, kotrež je ji prjedy pruski kral pschizwolił. Bjez wscheje winy so tak sudži, dokelž bě sebi pruska kralowska swójba a pruske knježerstwo pschez

wustawu z lěta 1850 džak a dowěru katholikow dobyła. Ale też pruski kral, kaž wschitcy němscy wjerchojo a jich knježerstwa mózachu ze wschěm prawom katholskomu ludej, joho biskopam a duchownym dowěru měcz, dokelž su pschi wschitkich pschileżnoszach z najwjetschej swěru winowatoszże pschecziwo wótczinje dopjelnili a husto wulku wopornjwoscz wopokazali. Czim bóle dyrbjesche so jedyn dziwacz, zo hižom we czasu posleneje wójny wěste hłosy katholikow hako njepschecželow nowoho rjadu wobskorżowachu a lědoma bě měr wuczinjeny, ryczesche a pisasche so, kaž na poruczność, zo ma so nětko po pschewinjenju jenoho njepschecżela, druhi hórschi pschedobycz, mjenujcy katholicismus. Tajke rycże dyrbjachu katholikow zrudzicz, ale jich też spóznacz dacz, zo su wobstejnoszże za nich we nowym khěžorstwje czežke, zo mócna strona na tym dźěła tamne prawa, kiž bě katholska cyrkej dotal we Pruskej měła, ji zas wzacz, a z cyła wliw kschesczanstwa na zjawne žiwjenjo bóle a bóle woskabjecz. To so hnydom pschi wuradżenjach prěnjoho němskoho rajchstaga wozjewi, hdyž bu namjet katholskeje strony, zo bychu so tamne artikle pruskeje wustawy, kiž we prawach katholskeje cyrkwje rycża, do wustawy němskoho khěžorstwa so pschiwzali, wot wjetschiny zacżisnjeny. Bórzy pokaza so, zo su wschě prawa, kiž je katholska cyrkej dotal měła, we wulkej njewěstoszi, zo chce swětne knježerstwo same bjez rady cyrkwje jeje należnoszże rjadowacz.

Biskopske pismo rycži dale we pschecželnym zadżerżenju knježerstwa pschecziwo tak mjenowanym „Altkatholikam“, kotrychž je wone zamkojake a podpjerake, mjez tym zo wone biskopam katholskeje cyrkwje prawo prěje, tamnych z cyrkwje wuzanknycz, kiž so jeje wuczbam njepodczisnu, ale pschecziwo thymsamym skutkuja. Na należnoszże biskopa z Ermlanda spominajo, praji so: „Schtož je biskop Krementz czinił, to je wón z dobrym swědomjom jomu pschisłuschnoho prawa a we winowatoszi swojoho pastyrskoho zastojnstwa czinił, bjez toho, zo by sebi myslicz mohł, zo budże pschez to do njepschezjenoszże ze swětnej wyschnoszu pschińcz. My sebi też njebychmy pod thymi samymi wobstejnoszemi tesame prawo wzacz dali.“ Wosobnje je biskopow też zadżerżenjo knježerstwa we należnoszi wojerskoho biskopa Namszanowskoho zrudźiło. Też tu bu horska „Altkatholikow“ zjawnje podpjerana, a hacz runje wójski biskop mjezy swojoho prawa pschestupił njebě a niczo zawinył, hacz jeno swoje biskopske winowatoszże dopjelnił, bu wón tola, psched wojerski sud stajeny, jomu wschě skutkowanjo zakazane a też wojerscy duchowni, kiž swojomu biskopej posluschnoszcz zapowjescz njechachu, swojeje służby wotsadżeni.

Wopomnjenske pismo rozsudźuje potom nowe njeznjeslíwe zakonje a to najprjedy tamny, kiž rjad jesuitow a druhe jomu podobne, we němskim khěžorstwje zakazuje. Poroki, kiž so tutomu rjadej czinja, njepodpjeraja so na dopokazane podawki, a tohodla su njesprawne. K tutomu zakonjej pschistupi wukaz kultusministra, kiž cyrkwinskim rjadam pschisłuschnych wuczerjow a wuczerki ze schulow wupokaza. Pschez tónsamy czini so kschiwda wuczerjam a wuczerkam samym, kiž hacz runje wschě żadanja nanajswěrnischo dopjelnichu, we wudokonjenju wuzwolenoho powołanja so nětko zadźěkaju, z njedżakom so płacża a snadź nuzy a hubjenstwej so pschewostaja. Pschez tónsamy pak ranja so też prawa katholskeje cyrkwje, a katholskich starschi. Tutón wukaz podpjera prócowanja tamnych muži, kiž chcejdża

ſchulu wot kſcheſczanſtwa a cyrkwje cžiſcze dželicz. Ze zrudobu dyrbja wſchitcy wěriwi katholikojo ſo napjelnicz, hdyž widža, kak ſo wliw cyrkwje na ſchulu pſchecy bóle a bóle woſkabuje, duchowni dohladowarjo ſo ze ſwojich městow wotſtronjeja, haj wſchudžom bjezwěriwe ſchule ſo załožecz zapoczna. Wěſte znamjo cyrkwi njepſchecželſkoho zadžerženja knježeŕſtwa je tež, zo je ſchulſkim džěczom a ſchtudowacej młodoſczi zakazane, na wſchelakich nabožnych towaŕſtwach ſo wobdželicz, hacž runje tola kóždy wě, zo tajke nabožne towaŕſtwa ze ſwojimi krótkimi paczerjemi, z małymi jałmožnami k dobrym wěcam za němſki kraj ſtraſchne njejſu, zo pak ſu jara ſpomožne ſrědki, wutroby młodoſcze k dobromu, k pobožnoſczi, njewinowatoſczi, a kſcheſczanſkej póccživoſczi dowjeſcz. Mjez ſrědki, z kotrymiž ma ſo katholſka cyrkej cžiſchczecz, ſłuſcha tež tamny znaty pſchiſtawk khoſtacomu zakonju, kiž duchownym z khoſtanjom hrozy, jelizo woni we zaſtojnſtwje njepſchecželnje we krajnych naležnoſczach rycža. We tutym pſchiſtawku praji biſkopſke pismo, zo drje je nimale prózny, dokelž prědař, kiž po pſchikaznjach cyrkwje prěduje, njebudže we politicy rycžecz. Tola pak dyrbi tamny pſchiſtawk katholikow ranicz a woſtanje pſchileżnoſcz k ſchkódliwomu wobſkoržowanju prědarjow.

Tak rozſudžuja biſkopojo zjawnje tamne pſchecživo katholſkej cyrkwi wot ſwětnoho knježeŕſtwa we poſlenim cžaſu cžinjene krocžele, njezamjelcža tež, zo pſchichodny cžas ſo hiſchcže zrudniſchi wopokaže. Dokelž nětko knježaca ſtrona žada ſebi, zo cyły dotalſchi rjad mjez krajnym knježeŕſtwom a cyrkwju ſo pſchewobrocži, a pſchez krajne zakonje bjez wſchoho dalſchoho wuradženja a cyrkwju a jeje wjeŕchom z nowa ſo poſtaji, cyrkwi ma ſo wſchón wliw wzacz, a wſchudžom hdžež nětko cyrkej knježeſche, ma krajna wyſchnoſcz poručzecz haj tež woczehnjenjo, poſtajenjo a pſchesadženjo duchownych, cyłe cyrkwinſke žiwjenjo ma ſo wot ſwětnoho knježeŕſtwa wobknježicz. Prawo, tuto cžinicz ſměcz, namaka ſo we nowej wucžbje, zo ma kraj ſam wſchu połnomóc, wſchě, tež cyrkwinſke naležnoſcze po ſwojim zpodobanju rjadowacz. Wopaczność tuteje wucžby dopokaza biſkopſke pismo na praje zjawne waſchnjo. Runje tak derje wotpokaza wone tež tamny njezprawny porok, zo ſu katholikojo nowomu khěžorſtwej njepſchecželnje zmyſleni, abo zo ſu za kraj ſtraſchni ludžo. Stawizny, woſobnje ſtawizny poſlenich wojnow ſwědca, zo ſu katholikojo, hacž runje wſchelako wopaczńje wobſkožowani, a njeluboznje do zady ſtajeni, k najmjenſchom runje tak wulke wopory za kraj pſchinjeſli, kaž jich druhowěriwi bratſja. „Bjez wſchoho poroka,“ tak rěka we biſkopſkim pismje, „je ſo katholſka cyrkej, je ſo ſwj. wótc we podawkach naſchoho cžaſa zadžerżak, kiž wſchě wobſtejnoſcze zatſchaſechu a pſchewobrocžichu. Swjaty wótc je ſtajnje pſchecživo jomu cžinjenjej kſchiwdže proteſtirowak, ale runje tak wobſtajnje je won tež wſchitke ludy k ſwěrje pſchecživo Khryſtuſej a joho cyrkwi, k ſprawnoſczi a k poſłuſchnoſczi pſchecživo ſwětnej wyſchnoſczi napominak. Bjez wſchoho poroka je ſo we wſchitkich tutych cžaſach tež katholſke duchownſtwo a katholſki lud we Němſkej zadżerżak a ſchtož biſkopow naſtupa, myſla ſebi, zo ſu hacž do najmjenſchich wěcow, wſchitke winowatoſcze, kiž jim jich zaſtojnſtwo napołoži, pſchecživo wjeŕchej a wótcžinje dopjelnili.“ Bjez wſchitkeje winy ſu tak tamne njeſprawne wobſkorżowanja. Tónſamy porok podpjeraja pak njepſchecželojo cyrkwje tež na wucžby vatikanſkoho

koncila, wosobnje na wuczbu we njezmólnym wuczeŕstwje bamžowym. Na kóncu swojoho pisma biskopojo dopokazaja, zo by so porok jeno potom z tamnych wucžbow zběhnycz hodžał, hdyž so wone z dobrej wolu wopaki zrozemja a wukkaduju, kaž je so to pschez tak mjenowanych „altkatholikow“ stało. We prawdze pak njejo vatikanski koncil we poczehnjenjach cyrkwje a jeje wjerčha pschecžiwo krajnym wyschnoszam niczo pscheměnił. Z krótka wupraja hischcze wjerchojo katholskeje cyrkwje Němskeje swoje žadanja a pschecza we nastupanju cyrkwinskich należnoszow a skóncza swoje pismo ze słowami: „To je zjawne a pschezjene swědczenjo, kotrež my psched Bohom, kotromuž budžemy my něhdy zamkowjenjo we wjedženju naschoho pastyrskoho zastojnstwa dawacz dyrbjecz, a psched cyłym swětom zjawnje a swjatocžnje wotpołožicz za nuzne dżerżachmy. My myslimy, zo smy cžiniłi po słowach swj. pisma: „Credidi, propter quod locutus sum“ (ja sym krucze wěrił, a tohodla sym ryczał). Tu wot nas wuprajene zakonje budžemy sebi my pschecy k prawidłam naschoho skutkowanja wzacz, a mamy za swoju winowatoscz, za nje kóždy wopor, tež najczežschi pschinjescz, dokelž to su zakonje, kiž je nas nasch bójski wuczeŕ sam wucził, kiž je prajił: „Dajcze khežorej, schtož je khežorowe, a dajcze Bohu, schtož je Boże.“

Nowinki a powjescze.

Z naschoje diöcesy.

Z Budyschina. Z pschecželnoho lista wužijemy sczěhowace: W serbskim seminarju w Prazy je lětsa 25 schtudowacych młodzencow. Mjez nimi su tsjo bohoslowcy prěnjoho lěta: Jakub Skala z Khróscžic, August Rönsch a Józef Keil ze Seitendorfa. Cžzi druzy 22 wophtuja gymnasium, a to: Franc Měrcžink z Bělcžec, Jurij Nowak z Njebjelcžic, Pawoł Pech a Alois Schäfer z Drežđžan VIII. rjadomnju; Reinhold Bocksleitner z Radeberka, Mikławsch Bräuer z Worklec, Michał Knježk z Krjepjec a August Noack z Drežđžan VI., Franc Löbmann ze Schěrachowa, Jurij Kummer z Laska, Michał Bjedrich ze Smjerdžaceje, Richard Zmij z Drežđžan, Pawoł Richter z Freiberka a Emil Buck z Chemnicy V., Jan Bergmann z Zwikawy, Jakub Kilank ze staroho Luscža a Józef Seifert ze Seitendorfa IV., Jakub Bart z Kukowa a Mikławsch Hila ze stareje Cyhelnicy III.; a skónczinje Gotthelf Berndt z Wostrowca, Jakub Delenczka z Kukowa a Franc Czornak z Panczic II. rjadomnju. Mjez nimi su cžzi, kotrychž mjena su tudy pschez cžiscz wuznamjenjene, Serbja, potajkim 12. — Kaž je znate, maja Serbja serbskoho seminarja w Prazy mjez sobu zjednoczenstwo „Serbowku“, po kotrejež wustawkach so kóždy tydžeń zhromadža, zo bychu pschez pschednoschki, wosebje z ryczenicy, pschez deklamacije a pisomne dźěła, nastawki, so we swojej maczeŕnej ryczi wuwuczowali a wudospołnjeli a tež na te waschnjo k pschichodnomu powołanju so pschihotowali. Krótka rozprawa we tydženskich zhromadžiznach, tak mjenowany Dženik, a lěpsche dźěła sobustawow, kotrež so „Kwětki“ mjenuja, zwjazaja so kóždolětnje, a tajkich lětnikow khowa so hižo 26 w seminarskej knihowni. Zańdženu njedželu zapocza so 27. lěto tutoho

zhromadnoho skutkowanja. Bóh žohnuj dźěło a próchy młodźencow, zo bychu něhdy dostojnje mjez swojimi sobubratrami skutkowacź móhli. Sk.

Z Budyschina. Z Laza pschińdże nam zrudna powjescź, zo je tam znaty serbski basnjer a jara pilny spisowaćel farař Handrij Seiler 15. oktobra po krótkej khorosczi wumrjeł.

Z dreždźanskeje diöcesy.

Z Dreždźan. Naschej lubowanej kralowskej swójbje a cyłomu sakskomu krajej bliži so rjany, žadny swjedźeń, 50lětny mandźelski jubilej Jeju majestosczow krala Jana a kralowny Amalie. Tónsamy wobóndźe so wot 7.—10. novembra. Po nětko postajenym rjedźe budźa 7. a 8. novembra wschelake krajne deputacije k zbožopscheczu a pschepodaczu jubilejskich darow pschipuschczene. 9. novembra pscheczinitej najwyschschej jubilejskej mandźelskej we klinje swojeje swójby, kaž we towarstwje wysokich hosczi, kiž budźa z druhich wjerchowskich swójbow k Jeju swjedźenju pschincź. Njedźelu 10. novembra je cyrkwinske požohnowanjo jubilejskoho mandźelstwa we hrodźe, hdźež so wulki sal k khapali pschihotuje, na to Boże słužby we kralowskej cyrkwi. Z khwalbnym khěrluschom Te deum laudamus, skónczi so cyrkwinska swjatocznosćź. Popołdnju je wulki swjedźenski wobjed. Bóh wobradź naschimaj lubymaj krajnymaj starschimaj po wschelakich zrudobach, kotrež stej we prjedawschim žiwjenju z podaczom do Božeje wole njeskoj, wjesoły wjeczor žiwjenja.

Z Dreždźan. Dokelž bu knjez M. Wowczerk za fararja do Hubertusburka powołany, je knjez Józ. Plewka dotal kapłan pschi dwórskej cyrkwi we Dreždźanach za farskoho administratora do Annaberka postajeny a dotalschi farski administrator we Freiberku, knjez Hoffmann, na khwilu do Dreždźan powołany a knjez Salm, dotal pomocny duchowny we Plauenje za farskoho administratora we Freiberku pomjenowany; na joho město pak bu knjez kapłan Manfroni póslany.

Z wukraja.

Z Barlina. Wopomnjenske pismo němskich biskopow je pola nětsischo knježerstwa wulku njezpokojnosćź zbudźiłe, kaž to joho nowiny wozjewjeja. We swojich złobach na tutej krocželi biskopow njenamakaja dosćź sylne murazy, zo bychu pismo hanili. Někotre su tež tak njeswěrne, zo tesame ani njewocźischcźa, pschi tym pak tola na nje swarja, druhe zas hroža, zo budźe knježerstwo nětko hischcźe krucźischo pschecźiwo katholikam wustupowacź dyrbjecź, hdyž biskopojo sebi tak ryczecź zwaža a krajne zakonje a wukazy ministerija tak njepschecźelnje rozsudźeja. Wscho to pak pokaže, zo su wjerchojo cyrkwje na prawy město trjechili, zo jich pismo njejo jeno katholskomu ludej jich pschezjene smysłenjo we tak wažnych praschenjach naschoho czasa pokazało, ale tež wozjewiło, na kotrej stronje je we tutej bjezbóžnej njepschezjenosczi prawda. Kaž so powjeda, njejo pschi knježerstwje we Barlinje we tutych wěcach prawa pschezjenosćź, wschelacy wyschschi zastojnicy we ministeriju su wotstupili, dokelž njechachu we poczischczowanju katholikow sobuskutkowacź, z cyła knježi we najwyschschich a kralowskomu dworjej najbližschich wokołnosczach njezpokojnosćź z tutymi krocželemi Bismarka, kotrež su ze wschěm prawom wutroby

wulkoho dźěła najswěrnischich poddanow, z knjeżerstwom znjepscheczelili. Nadźijmy so, zo so tute zpóznaczo pschechy dale rozscheri.

Z Barlina. „Reichsanzeiger“ wozjewjuje mjena tamnych žonskich, kiž su za wopornimu słužbu we poslenej wojnje zasłužbny rjad dóstali, mjez nimi su 22 pschedstejiczerkow diakonissow a 43 pschedstejeczerkow wschelakich katholskich duchownych rjadow a kongregacijow, kiž su tesame czesne znamjo dostali z postajenjom, zo by so tesame we jich wustawach wobkhowało k stajnomu wopomnjeczu na służby, kiž su we czasu posleneje wójny we wothladanju ranjenych a khorych czinili. — Tež jesuitojo we Paderbornje dóstachu z tejsameje winy cyku czrodu wopomnjenskich kschižow, a to někotre dny prjedy hacz dyrbjachu swoje města wopuschczicz, dokelž jich dalscha pschitomnoscz a skutkowanjo němskomu khežorstwej tak wulke strachi pschihotuje.

Z Kölna. Towarstwo němskich katholikow, kiž je so we Mainzu założiło, a we wschitkich katholskich krajinach wjele sobustawow namakało, mějesche 6. oktobra we Kölnje swoju prěnju zhromadźiznu, kiž bě jara derje wophytana. Towarstwo chce pschez to, zo do wschelakich městow tajke zhromadźizny powoła, wschudźom mócnische žiwjenjo za katholsku wěc wubudźicz, wjacy pschezjednosczże a rjadu do njoho pschinjesc. Zo tute towarstwo nětsischomu pruskomu knježerstwu so njezpodoba, drje hakle so wobkruczecz njetrjeba.

Němska. Zasłužbny rjad jesuitow, kiž je swoje spomožne skutkowanje we Němskej k najmjenschom na njewěsty czas pschetorhnycz dyrbjał, a kotrohož stawy maja hacz do najposledka 1. novembra swoje dotalsche města wopuschczicz, namaka we Francózskej a tež we Belgiskej pschecželnu hozpodu. Hrabja Geloes je jim hród Exaten we Baexen pschi měscze Hoorn z wulkej zahrodu a druhimi twarjenjami pschewostajił. Tohorunje za je znaty hrabja Hoensbroek swój hród Hellenrath jim wotstupił, zo bychu we nim novicojo a professorojo jesuitow domowiznu namakali.

Z Elsaßa. Hacz do 1. oktobra bu kóždomu we Elsaß-Lothringen dowolene, so za francózsku narodnoscz wuprajicz, potom dyrbjesche kóždy, kiž to czinjesche, tež do Francózskeje czahnycz. K tomu bu tež jara wjele wosobnje młodoho ludu pohnute njeznjeslibych nabožnych a schulskich wobstejnosczow dla, kaž wosebicze tež ze bojosczu psched słužbu we pruskim wojerstwje. Rany kiž su so krajinomaj z tym nabiłe, njezažija borzy. We někotrych wsach Elsaßa njenamaka so žadyn abo k najmjenschom jara mało młodych ludźi wot 18—21 lět. We jenej wosadze, hdzež druhe łěta 90—100 młodźencow wojersku starobu dosahnychu, bě lětsa 4, kiž k assertirowanju du, a wot tuthych stej dwaj, kiž khorowatosczże dla służicz njemóžetej.

Z Roma. Pjatk, 20. septembra běsche lětny dźeń napadnjenja a pschemocowanja města Rom pschez Viktorowe wobronjene czródy. Kardinalojo, duchowni, romscy zemjenjo, wotpósłani katholskich towarstwow, něhduschi bamžowi wyschkojo a zastojnikojo a mnohoscz nahladnych měschczanow podachu so do Vatikana, zo bychu na tuthym zrudnym dnju swjatomu wótcej swoju luboscz a wobstajnu podatoscz z nowa wobswědczili. Pius jim prajesche: „Rady wudźělu swoje požohnowanjo dobrym, kotsiž su tudy pschitomni, a nadźijam so, zo Knjez tute požohno-

wanjo tež na tych wupschestrje, kotsiž njejsu pschitomni, ale kotsiž maja z wami tesame zmyslenjo a tesame skutki z wami cžinja. Spominajmi na to, zo smy we swěcže žiwi, kotryž je polny tyschnoscžow a pschecžiwnoscžow. Schto mózemy zapocžecž, zo jim wucžeknjemy? Tele dny je duchownstwo we cžitanjach breviara žiwjenjo Tobiasowe cžitało, luboznu stawiznu, w kotrejž nahladne poczinki nanowe a synowe widzimy, kaž tež mytowanja, kotrež je jimaj Bóh za jeju dobre skutki wudzělił. To dha su krótke słowcžka, kotrež wo tym k wam ryczu. We tyschnoscžach swojoho luda wopytowasche Tobias wobstajnje swójby, zo by jich cžerpjenja wolózował, bojaznych wokhróblił, a tych napominał, kotsiž běchu wobkedzbowanjo bozoho zakonja z woczow puschcžili. Tež my smy w cžasu tyschnoscžow a pschecžiwnoscžow žiwi a wy scže kaž wěnc wuzwolenych rózicžkow, kotrež je Bóh sem póstał, zo byschcže słowa joho naměstnika słyscheli, kotryž wam praji: „Hdyž so domoj wrócžicže, cžińcže wscho, schtož je wam mózno, zo by nichtó z waschich pschibuznych, pschecželow a znatych wosrjedž tak wjele a tak wulkich pohórschkow, njeporjadnoscžow a wabjenjow k złomu na swoju kschescžansku hódnoscž a na dopjelnjenjo swojich winwatoscžow njezabył. Nanojo a macžerje njech wschitko na to nałoža, schtož je w jich mocach, zo by hrěch wot jich domow zdaleny wostał. A tosame njech napschecžo swojim pschibuznym, pschecželam a znatym cžinja, zo by pokaženjo poczinkow a hrěch zastup do jich domow njenamakał. Dale wam niczo njepraju. Tole je mała pomnjenka, kotruž wam sobu dam. A zo bychu moje słowa žadany wusléd měle, wudzělu wam hischcže junu pożohnowaujo a kazam wam, zo byschcže je tež swojim pschepodali.“ H. D.

Z Roma. Z nowa so sylnje we tym ryczi, zo budže we Pětrohrodže z nowa japoschtolska nuntiatura założena a ruske khěžorstwo so zas pschi swjatym wótcu pschez wosebitoho zaposłanca zastupicž dacž. Hrabja Orloff z Pariza pschindže, kaž so praji do Roma, zo na tu wěc so poczahowace wujednanja swojomu kóncej pschiwjed. Stanje so to, budže japoschtolski stoł biskopa Howard-a kiž hižom tohodla tež pilnje ruscy wuknje, za nuncija we Ruskej postajicž.

Z Roma. 20. september, na kotrymž dnju psched dwěmaj lětomaj italske wójsko na njesławne waschnjo do Roma pschicžahny, bě za swjatoho wótca lětsa tež pschez smjercž swojoho bratra, hrabje Giuseppe Mastai hischcže zrudnischi hacž pschez njehódne zadžerženjo italskoho knjeżerstwa a tamnych we joho służbje stojacych cžródow. Swjaty wótc měješche jenu sotru, kotraž hako mandželska hrabje Giraldi we Pesaro wumrje, a tsjoch bratrow: Gabriele, Giuseppe a Gaetano. Tutym tsjom bratram pisasche won 16. junija 1846 někotre wokomiknjenja po swojim wuzwolenju k bamžej: „Bóh, kiž powyscha a poniža, je moju slaboscž k najwyschschej hódnoscži tuteje zemje wuzběhnycž chcył. Njech so stanje joho swjata wola.“ Wón jich proschesche, zo bychu so za njeho modlili a modlicž dali, a skónczi ze słowami: „lubi bratsja, njewjeselcže so, ale wobžarujcže wjelewjac waschoho bratra.“ Swj. wótc je wot toho cžasa wjele wustał. Wot tsjoch bratrow stej nětko dwaj, Gabriele a Giuseppe, woboj we wysokej starobje wumrjełoj. Katholska nowina: Unitá catt. pisa tohodla, jelizo Pius IX. tak dołho žiwy wostanje a tak wysoku starobu dosahnje, kaž joho dwaj zemrjetej bratraj, kaž so my to

nadžijemy, njebudże won jeno Pětrowe lěta we Romje, ale tež hischcze tamne, kotrež je wjerch swj. japoschtołow we Antiochije kscheszczanskej wosadze pschedstał, wohladacz. Swjaty Pětr je mjenujcy z cyła 33 lět cyrkej Božu wjedł, runje tak wjele lět, kaž nasch zbóžnik na zemi pschebywasche, a my mózemy so nadžecz, zo budże tež Pius IX., kiž je we wschelakich druhich wěcach swj. Pětrej tak podobny, runje tak dołho joho nastupnik hako wjerch cyrkwje.

Francózska. We južnej Francózskej we diöcesy Tarbes je make prjedy njeznate město z mjenom Lourdes. We joho blizkoszi wozjewi so we lěcze 1858 wot 11. februarja hacz do 5. haprila njewoblakowanje podjata knjezna Marija 17 krocz jenej 14 lět starej holczcy. Wjele zjawnych dźiwow, kiž so tu stachu pschiwjedże kóždolětnje wjele pobožnych k tutomu hnadnomu městej. Krasna cyrkej bu tu k czeszczi najzbóžnischeje knjezny twarjena. Četsa bě tu na njedzeli 6. oktobra wulka cyrkwinska swjatoczność k wuproschenju zastupnjeje próstwy maczerje Božeje. Pschez sto tysac pobožnych běchu tu z blizka a z daloka we swjatoczných processionach pschischli. Pschi wschitkej czischczenych knjezesche dobry rjad. Biskop z Tarbes bě tu sam pschitomny a wjedżesche cyrkwinsku swjatoczność, kotraz bě jeno nabožna. Nic jeno we Lourdes ale tež wschelake druhe hnadne města buchu na tamnym dnju jara bohacze wopytowane. Z cyka je mjez francózskim ludom nowe nabožne žiwjenjo wotuczilo.

Jendzelska. We Liverpool-u wumrje njenadzichy katholski biskop Dr. Goß. Njemějesche jeno mjez katholikami wulku nahladnosch, bu tež wot druhowěrlwych wysoko waženy. Kaž najdobroczliwschi wótc starasche so wosobnje we khude iriske wobydlerstwo we Liverpool-u. Joho pohrjeb, kotryž měješe arcbiskop Manning, bě jara swjatoczny.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczena: Jan Jurij, s. Michała Rjenczki z B.; Marja Helena, dź. Jak. Lukascha z B.; Jan Ernst, s. Jana Schustera z Budestec; Friedrich Theodor Max, s. schewca Gustava Wendschlaga z B. — Zemrjety: Michał Lukasch, s. Jana Lukascha ze Zidowa, 34 l.

Naležnosche towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: kk. 332. cand. theol. Jurij Cyž z Nowoslic; 333. Michał Matijeschk z Baslic; 334. Jakub Bensch z Baslic; 335. Pětr Wawrik z Baslic; 336. Jakub Cyž z Konjec; 337. bětnar Michał Kocor z Schunowa; 338. Jan Czorlich z Zdzerje.

Na lěto 1869, 1870, 1871 dopłaczi Jakub Herrmann z Njebjelczic.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeszczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Pětr Duczman z Bozankec 25 tol.

Hromadze: **6256** tol. 20 nsl. 5 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 21. **2. novembra 1872.** **Lětnik 10.**

Stolětne jubileum swjeczenja Wotrowskeje cyrkwje.

Z njewuprajomnej wjesołoszu a dźakownoszu pschecziwo Bohu swjeczesche Wotrowska wosada 22. njedźelu po swjatkach, 20. oktobra stolětne jubileum, stolětne wopomnjeczo swjeczenja swojeje cyrkwje, kiž bu ji něhdy twarjena pschez staroszciwoscz wysokodostojnoho tachantstwa we Budyschinje a wosobnje pschez luboszciwu woporniwoscz tehdomnischoho tachanta a biskopa Jana Jakuba Wóskoho z Bärenstamma, rodźenoho z Khróscžic, kotrohož budże dźakowna Łužica we wschěch cžasach hako jenoho ze swojich najlěpschich synow cžeszczicz. K hódnomu wobeńdźenju tutoho žadnoho a za wosadu tak ważnoho swjeczenja běchu so hižom prjedy wschelake pschihotowanja stali. Z dowolnoszu wysokodostojnoho tachantstwa hako patrona Wotrowskeje cyrkwje móżesche so cžasnik na wěži porjedźicz, tak so nětko tež k wjecžornej stronje cžas pokazuje a wysche hodźinow tež schtwórthodźiny bije. Toho runja buchu we cyrkwi khory z nowa barbjene a stafirowane a tež swjecžata swjatych, tak daloko hacž bě to nuzne, rjenje wobnowjene, lute dźěła, kiž mózachu so jeno pschez darniwoscz hnadnoho patrona dokonjecz. Tola pak tež farska wosada sama je swoje dźakowne zmyslenjo a swoju luboscz k swojomu domu Božomu na rjane waschnjo wopokazała pschez to, zo je cyrkwi nowe staciony wobstarała. Tesame buchu we Mnichowje skazane a mjez tym k tomu nuzne pjenjezy hromadźene. Na hnujomne waschnjo wobdźělichu so skoro wschitke wosadne dźěcži, haj we někotrych domach bě so tež cželedź zjednocziła, zo by k dobromu skutkej wěsty pschinoschk dała. Na tajke waschnjo njenahromadźi so jeno tak wjele, schtoż bě k nowym stacionam trěbne, ale wosta hischcże tak wjele wysche, zo mózachu so prjedawsche na kerchowje so namakace staciony tež rjenje wobnowicz.

Swjeczeń samy bu hižom sobotu wjecžor ze zwonjenjom a tšělenjom tež wokolnoszi wozjewjeny. Pschi najrjeńschim wjedrje bu njedźelu potom stolětna ker-

muſcha ſwjeczena. K powyſchenju ſwjeczenſkoho wjeſela a wopokazanju ſpokojnoſcze duchowneje wyſchnoſcze z Wotrowſkej woſadu pſchijědże wyſokodoſtojny knjez can. cap. senior J. Hoffmann, zo by tu dopołniſche kemſche dżeržał. Hdyž bě ſo kemſchi wotzwoniło, pſchińdże woſada ze khorowjemi na faru po wyſokodoſtojnoho zaſtupnika patrona a wjedżeſche joho pod pſchewodżenjom knjeza fararja a pod ſpěwanjom khěrluſchow do rjenje wudebjenoho domu Božoho. Pſched cyrkwju běchu wulke cżeſne wrota twarjene, kiž jara rjenje wuwjedżene napiſmo njeſechu: Dajće dźak a khwalbu Bohu Wjerſnomu. Cyrkwinſke durje běchu z dołhimi wěncami, guirlandami, wupyſchene, kotrymž bě woſobnje ſchulſka młodoſcź jara pilnje róże hromadu noſyła. Nutskomne we cyrkwi poſkiczżeſche luboznу, wokſchewjacy napohlad, jedyn ſpózna tu, zo je we prawdże dźěczowſka luboſcź tu ſwoju macź ze wſchej prócu a pilnej ſtaroſcźiwoſczu wudebiła. Najrjeńſcha deba bě tu pobożna woſada ſama, kiž cyrkej hacž do poſlenjoho měſta wupjelni. Božu mſchu mějeſche z aſſiſtencu knjeza fararja wyſokodoſtojny knjez ſenior, khěrluſche z poſawnami pſchewodżane buchu wot woſady rjenje a mócnje ſpěwane. We ſwjeczenſkim prědowanju rozeſtajeſche k. farař Herrmann dobroty, kotrež je farſka cyrkej ſwojim woſadnym dźěczom we cżaſu wot jeje ſwjecżenja ſem wopokazała a ſtajnje hiſchcże wopokazuje, a winowatoſcź, kotruž maja tute pſchecźiwo ſwojej farſkej cyrkwi hako ſwojej zhromadnej macżeri. We něktorymžkuli wóczku pokazowachu ſo ſylzy wěrnoho dźaka a ſwjatoho wjeſela pſchi dopomnjeczu na bohate hnady a dobroty, kiž ſu ſo tu wudżělili. We cżaſu wot wotdżělenja Wotrowſkeje woſady wot Khróſcżanſkeje a zarjadowanja farſkich prawow bu we Wotrowſkej cyrkwi 1452 dźěczi pſchez kupjel ſwj. kſchcżeńcy do cyrkwje Khryſtuſoweje pſchiwzate, 318 mandżelſtwow dóſtachu tu cyrkwinſke požohnowanjo a 1219 woſobow buchu na farſki kěrchow k wěcżnomu wotpocżinkej donjeſene. Po prědowanju bu khwalbny khěrluſch Te deum laudamus ſpěwany a pſchez cyku ſwjatocżnoſcź a woſobnje pſchez prědowanjo we wutrobje zbudżene zacżucża wuprajichu ſo pſchez tutón kraſny khěrluſch ſwj. Ambroſia nanajpſchihodniſcho. Boże požohnowanjo z Najſwjecżiſchim ſkónczi dopołniſchu cyrkwinſku ſwjatocżnoſcź. — Wjecżor wotpali ſo wot woſady z khětrymi wudawkami pſchihotowany wohnjoſtroj, zwonkowne cyrkwje a fary bu rjenje wobſwětlene.

Póndżelu buchu ſpomnjene nowe ſtaciony ſwjeczene. Hižom dżeń prjedy pſchijědże k tomu wyſokodoſtojny knjez P. guardian kapucinſkoho rjada z Rumburka wot Radworja jow, hdżež bě na tymſamym dnju tež nowe ſtaciony ſwjecził. Swjecżenjo ſame móżeſche ſo, dokelž to wjedro dowoli, na kěrchowje ſamym ſtacź, ſchtož pobożnoſcź pozběhny. Jara bohacże wobdżěli ſo woſada tež na tutej žadnej ſwjatocżnoſczi. Njech jeno lubi woſadni tež pſchichodnje z wěrnej ponižnoſczu a pobożnoſczu kſchižowy pucź naſchoho zbóżnika wopytuja a tak ſo hodnych ſcżinja huadow, kotrež cyrkej pobożnym wopytowarjam kſchižowoho pucża wudżěla. Bóh ſam pak, kiž je nětko ſto lět dołho na potajne waſchnjo bydlił ſrjedź nas we naſchim domje božim, njech jón tež pſchichodnje kaž dotal hnadnje zakita pſched wſchěmi ſtrachami. Njech je a woſtanje tak naſcha farſka cyrkej jene měſto Božoho žohnowanja za wſchitkich, kiž ju z pobożnej wutrobu wopytuja.

Połstalětny měschniſki jubilej k. kan. fararja Jakuba Bartha.

W Khróſczicach je ſo zańdzenu kermuſchnu njedzelu jara žadny ſwjedzeń ſwjecził; wyſokodoſtojny k. farař kanonikus Barth mějeſche swój połstalětny měſchniſki jubilej. Wón je tutón cyły czas, połne połſta lět za khróſczanſku woſadu ſkutkoniſki jubilej. Wón je tutón cyły czas, połne połſta lět za khróſczanſku woſadu ſkutkowal, najprjedy hako druhi a prěni kapłan a wot l. 1834 hako farař. Tohodla pſchiſtejeſche też woſadze, zo ſo z tak powſchitkownym czeſczowanjom a dzakom na tymle ſwjedzenju wobdzěli. Tola nic jeno woſada czeſczeſche z prawom swojoho duſchipaſtyrja, też biſkop z cyłym duchownſtwom wopokaza ſwoje dzělbraczo a wjeſołoſcz na tym, zo je Bóh k. jubilarej tajki ſwjedzeń wobradził a jomu duchowne a czěłne mocy w 77. lěcze joho žiwjenja zdzeržał k zbožu swojeje cyrkwje. Na tule ſwjatoczność běchu pak pſchiſchli: hnadny k. biſkop, k. kanonikus kantor Kuczank z Budyſchina, k. probſt Dr. Eiſelt z klóſchtra, k. farař Benſch z Ralbic, k. duchowny radziczeŕ a farař Schneider z Kulowa, k. farař Nowak z Radworja, k. farař Žur ze Schěrachowa, k. farař Hórnik z Budyſchina, k. farař Herrmann z Wotrowa; duž bě z khróſczanſkimaj kapłanomaj k. Nowakom a k. Scholtu z cyła 11 duchownych wokoło k. jubilara. Hdyž ſmy tak pſchitomnych duchownych pomjenowali, wopiſamy nětko, kak je ſo jubilej ſwjecził. Hižo ſobotu na pſchedwjeczoru bu pſchikhadzacy ſwjedzeń z tſělenjom wozjewjany a ſpěwarſke towarſtwo „Jednota“ pſchinjeſe k. jubilarej ſerenadu (wjeczorne zaſtaniczko). Na ſwjedzeńſtim dnju ſamym pſchińdzechu duchowni, wuczerjo, gmejnſcy prědkſtejiczerjo, pſcheczeljo a znaczi k. jubilarej zbožo pſchecz; też bu jomu wjele zbožopſchecžow z daloka a blizka z liſtami pſchipóſłanych. Wokoło dźewjeczich pſchijědže hnadny knjez biſkop z Budyſchina a bu hižo nazdala ze zwonjenjom wſchitkich zwonow witany. Huydom podachu ſo wſchitcy zhromadzeni duchowni po k. jubilara a dźěchu z nim k. biſkopej hacž k wrotam kerchowa napſcheczo. Po powitanju k. biſkopa dźěſche ſwjedzeńſki czah, z khorhowjemi a ſpěwanſkim khorom w prědku, do cyrkwje, pſched kotrejž běchu zelene czeſtne wrota z napiſmom. Pſched wupyſchenym wokta-rjom zeſtupachu ſo duchowni, z k. jubilarom w ſwojej ſrjedźiznje. Nětko dźerżeſche k. biſkop dlěſchu ſwjedzeńſku ryczž, w kotrejž wón ſwěru a zaſłužby k. jubilara wopominaſche a dobre pſchecza za joho czaſnu a wěczną pſchichodnoſcz wuprajeſche. Na to pſchedewza k. biſkop rjane ceremonije a modlitwy, kaž ſu wot cyrkwje poručzene pſchi ſekundich (50lětnym měſchniſkim jubileju). Pſchepodawa ſo mjenujcy tajkomu jubilarej myrthowy wěnczk na hłowu a podpjera ſtaroby (kij) do ruki; po wſchelakich modlitwach pak žohnuje jubilar ſam pſchitomny lud z wupſcheſtrjenej ruku. Po tutej hłuboko hnujacej ſwjatoczności dźěſche k. jubilar na klětku a dźerżeſche ſam mócne prědowanjo po ſłowach: Ty dyrbiſch te pjeczdźeſate lěto ſwjeczicz. Wón rozeſtaja po pſchihódnym zawodze, kak joho hako woprowacoho měſchnika tón ſwjedzeń napomina, najprjedy k horcomu dzakej a potom k nutrnomu wotproſchowanju, pſchi czimž wón też ſwoju woſadu proſchesche, zo by wona, kaž wón za nju, tak też za njoho w njepſcheſtawacej luboſczi proſyła. Po prědowanju mějeſche k. jubilar ſwjatoczny Božu mſchu z wuſtajenjom Božoho czěła; pſchi tym běchu aſſiſtentojo: k. probſt a dwaj młódſchej fararjej, k. Hórnik a

k. Herrmann. Dokelž bě cyrkej jara połna kemscherjow, buchu khěrlusche tež wosebje sylnje spěwane a běchu k tomu tež z posawnami wustojnje pschewodžane. Responsorije (wotwołwjenja) so tež wosebje wuznamjenjachu. Wscho to zawěscze pozběhowasche pobožnosćz wschitkich pschitomnych. Tu dyrbju hnydom spomnicz, zo buchu pschi Božej służbje někotre swjedźeńske dary prěnikrócz trjebane. Drohotny kheluch, jara krasnje w Prazy wuhotowany (na podstawku je Khrystus na wolijowej horje kaž w khapałcy a pod nim tsjo japoschtołojo), běsche k. jubilar sam k wopomnjeczu swojoho jubileja cyrkwi darił; rězwo (kasula) běsche židžane a ze złotom wuschiwane a je dar klóschtra Marijneje Hwězdy; monstranca za Boże Cźěło, slěborna a sylnje pozłoczana, běsche dar z pschinoschkow wschěch wosadnych wsow; khanki ze slěbora běchu kapitularowje z Budyschina darili; missale w pyschnym zwjazku bě dopomnjeczo wot 16 duchownych w sakskej Łužicy. Po Božej mschi zanjese k. jubilar Te Deum, kotrež bu w serbskej ryczi dale spěwane a z džakownej modlitwu wobzamknjene, z czimž so cyrkwinska swjatoczność krótko psched 12. hodźinu skónczi. Na farje pschepoda k. biskop z krótkej ryczu k. jubilarej ryczeŕski kschiž Albrechtskoho rjada, kotryž běsche jomu Joho Majestosćz kral Jan w pschipoznaczu joho dołholětnych zasłužbow wo cyrkej a kraj spožcził. To sta w pschitomnosczi hižom mjenowanych duchownych, kotrymž so hischcze k. farař Smoła z Njebjelczic pschiwda, a tež někotrych swětnych knjezow; běchu to grofa Franc Stolberg z Worklec, k. klóschtyrski syndikus Spann a k. konsistorialny assessor Seyfert z Budyschina. Psched wobjedom buchu hischcze wschelake swjedźeńske dary, wot krejnych a druhich pschecželow k. jubilara pschepodate, wobhladowane. Bjez druhimi běsche tam tež jedyn swjedźeński cźischczany a do somota zwjazany serbski pschispěw, rukopisny němski spěw, łaczańska votivna tafla a wschelake druhe wopomnjeńske wěcy. Po wobjedźe, pschi kotrymž prěnja sława sakskomu kralej a druha k. biskopej wot k. jubilara, a tsecza wot biskpopa k. jubilarej so wunjese, pschijědźe k. hamtski hejtman ze Salza a Lichtenau k. jubilarej cźesćz wopokazacz. Tež póndželu a wutoru bu k. jubilar hischcze wot wjele zbožopschejacych hosczi, duchownych (knjezow kapłanow Ducžmana, Róle, Innocenca a Lipicža ze serbskeje wokołnosczе a k. präsesa Buka a k. direktora Buka z Drježdžan), a swětnych (k. Dr. Geißlera ze Žiczenka, k. sudniskoho hamtmana a k. měschczanosty z Kamjenca, Dr. Ducžmana z Budyschina, k. Dr. Kalicha z Wujezda, atd.) wopytany. Bóh zdžerž k. kanonikusa Bartha hischcze dołho pschi mocy a strowocze, dopjelń na nim wschitke dobre pschecza, kiž buchu jomu wuprajene, a wusłyschi wschitke próstwy, kiž buchu wot k. jubilara, wot joho wosady a wot wschitkich pschi joho jubileju pschitomnych k njebju słane za czas a wěczność!

M. H.

Žiwjenjo jenoho missionskoho biskopa.

Psched někotrym czasom běsche biskop, kiž we tak mjenowanych połnócnych missionach, na pomjezach Europy a Asije skutkuje, we swojej europskej wótczinje na wopytanju a wopisowasche pschi pschiležnosczi swoju diöcesu takle:

„Moja diöcesa, kiž we blizkosczi polar-krajinow leži, je wjetscha, dyžli Fran-

cózſka. My mamy 7—8 měſacow lód, jedyn měſac błóto a druhe měſacy wulki proch. Wjele nocow ſym pod hołym njebjom hoſpodował pſchi 45 gradach zymy; druhdy ſym měſacy dołho we ſněhu a lodźe pucźował. Ja ſpju tehdom na zemi, nimam ani khlěba k jědźi, ani wina k napowjej, ale žiwju ſo wot ſuſchenych a napoł zmjerzłych rybow a piju k tomu mazanu ſněhowu wodu; druhdy mam k pſcheměnjemu kuſk ſuſchenoho mjaſa abo łoja. Tajkele žiwjenjo wjedu hižom z mojimi towaŕſchemi 15 lět, hacž runje ſo hiſchcźe k tajkom žiwjenju pſchecy cyle pſchiwucźicź njemóžachmy. Hdyž dyrbimy noch na lodowni hoſpodowacź, tak lehnjemy ſo hromadźe pod naſche wołmjane płachty, a bórzy pſchikryje nas ſněhowy płachcź. Naſche twjerde kožane draſty zdźerža nas trochu cźopłych; tola je ſpaŕ jara njedoſpołny. Huſto mam jenoho dźiwjoho na prawej a druhoho na lěwej ſtronje; ale huſto dyrbimy, zo bychmy ſo zhrěli, pſy, kiž naſche draſty na ſanjach cźahnu, mjez nas wzacź. Tudomni dźiwi ludźo ſu njewuprajomnje mazani a połni wſchow a druhoho njerjada. Kóždy krócź, hdyž z miſſionſkoho pucźowanja domoj pſchindu, njejſym ženi ſam. Tež tam, hdźež wobſtajnje bydlu, nimam wjele położnoſcźe. Ja ſym tam moleŕ, cźěſla, rybak, krawc, ſchewc, wucźeŕ a z cyła wſchitko hromadźe. Mam hiſchcźe tam pódla wjele mjerzanja z Europſkimi, kiž tam wikowanja dla pſchindu, a z jich njewěru a hroznymi ryczemi wulki pohorſchk dawaja. Woni na mojimi dźiwimi kſcheſcźanami zaſy to ſkaža, ſchtož ſym ja a moji towaŕſchojo z njewurjeknitej prócu dokonjał. Hacž runje ſo mi w Europſkej jara lubi, tak mje tola zas tam do dalokoſcźe z mocu cźehnje, a moja žadoſcź je, bórzy zas tamnej lodowej puſcźinje pſchebywacź mjez mazanymi pſami a njerjodnymi dźiwjimi, dokelž ja wěm, cźomu je moje žiwjenjo tam ſpomožne a wužitne. Do tamnej nocy njeſu wěrne ſwětło, do tamnoho lodu wohrjewacu luboſcź, do ſmjercźe nowe žiwjenjo. Ja mam drje tam dźiwich kſcheſcźanow a dźiwich pohanow. Bohu dźak, kſcheſcźenjo ſu pak też dobri kſcheſcźenjo, maja wěru a ſu poſłuſchni ſwj. cyrkwi, doſtawaju porjadnje ſwj. ſakramenty a dźerža kaznje boże ze ſwěru. Haj, ja ſo nadźiju, zo budźe najwjetſchi dźěl wot nich zbóžny. Pola nich namakaſch tajke poczinki, kiž we jich wobſtejenjach ženje woczakował njeby. Tola mam pak też pohanſkich dźiwich. Tutym prócuju ſo, kſcheſcźanſtwo pſchinjeſcź, a wojuju pſchecźiwo hrěchej a błudej. Drje je khětro cźežke, jich k Khryſtuſowej wěrje pſchiwobroczicź; ale ſkónczńje ſo mi tola radźi k wulkej wjeſołoſcźi, a tuta wjeſołoſcź zaruna wſchitke wobcźežnoſcźe.“ J. K.

Nowinki a powjeſcźe.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Kaž druzy biſkopja Němſkeje, je też naſch hnadny knjez biſkop wot ſwjecźenja wſchitkich ſwjatych hacž do poſta woſebitu pobožnoſcź wupiſał, kiž ma ſo kóždy pjatk k cźeſcźi najſwjecźiſcheje wutroby Jěžuſowej dźeržecź k wuproſchenju Božeje pomocy we nětſiſchich cźěſnoſcźach ſwj. cyrkwje. We tachantſkej cyrkwi budźe tuta pobožnoſcź kóždy pjatk po dopołniſchich Božich ſłužbach.

Z Radworja. Naſcha farſka cyrkej je pſchez darniwoſcź nětkotrych dobro-

czerkow nowu pychu we ſtacionach kſchižowoho pucza dóſtaka. Njedželu, 20. oktobra buchu tute ſtacionу pſchez guardiana rumburgſkich kapucinow ſwjeczene a z tym tež we naſchej cyrkwi pobožnoſcz kſchižowoho pucza zrjadowana. Tamne dobroczerki ſu ſebi z tym rjany pomnik we woſadze a pſched Bohom myto dobroho ſkutka pſchihotowake. Bóh zapłacz jim we czaſu a wěcznoſczi. H. D.

Z wukraja.

Z Barlina. 12. oktobra měješche Dr. Räß, biſkop we Straßburku audiencu pola němſkoho khěžora we Baden-Baden. Wón pſchedſtajeſche khěžorej zrudne wobſtejenja Elſaßa, a proſcheſche, zo tamne nabožne a ſchulſke zakonje, kiž ſo we nowiſchim czaſu k póczischczenju katholſkeje cyrkwje dawachu, ſo tola njebychu we Elſaßu nałożeli, dokelž dyrbja mjez ludom wulku njezpokojnoſcz zbudzicz. Woſobnje lubuje lud tak mjenowanych ſchulſkich bratrow a ſchulſke ſotry, a dowěri jim rady ſwoje dźěczi. Tohorunja proſcheſche biſkop, zo by ſo katholikam dowoliło, tež wjetſche katholſke nowiny wudawacz. Hacz dotal drje mějachu tamne nowiny dowolnoſcz, we Elſaß-Lothringen ſo rozſchěrjecz, kiž na znate njehanbite waſchnjo katholſku cyrkej hanja, tamne pak, kiž za jeje prawa wojuja, běchu zakazane. Wo wotſtronjenjo tuteje njezprawnoſcze biſkop khěžora proſcheſche. Hacz je ſo jomu radžiło, něſchto wuſkutkowacz, drje ſo bórzy pokaza.

Z Barlina. Biſkop Krementz z Ermlanda, kotromuž je kultusminiſter zaſtojnſke dokhody wot 1. oktobra wupłaczecz zakazał, je we wobſchěrnym piſmje nanajjaſniſcho dopokazał, zo knježerſtwo k tomu žanoho prawa nima. Na puczu zkórzby dyrbi tak biſkop ſwoje a ſwojoho biſkopſkoho ſtoła prawa zamkojecz.

Z Barlina. 21. oktobra zapoczina pruſki ſejm z nowa ſwoje dźěła; we druhich němſkich krajach ſtanje ſo teſame we najbližſchim czaſu. To budze jedyn z nowa wot liberalnych zapóſłancow, kiž ſwoju czeſcz we wobſkorzowanju katholſkeje cyrkwje a hanjenju jeje należnoſczow pytaju, pſchi kóždej pſchiležnoſczi dźiwne ryczе ſłyſchecz. To ſchtož ſu jich nowiny nětko měſacy dołho piſali a pſchihotowali, to budze we ſejmach zas klinczecz a we tychſamych nowinach hiſchcze junu wothłoſowacz. Katholſcy biſkopja ze ſwojim we prawdze japoſchtolſkim wopomnjeńſkim piſmom budza drje tež huſto wobjeczo liberalnych ryczow. We komorje knjezow pruſkoho ſejma bu nowy pſchedſyda wuzwoleny. Liberalna ſtrona knjezow je tu ze 84 pſcheczіwo 81 hłoſam na conſervativnej ſtronje dobyła a hrabju Otto ze Stolberg-Wernigerode za pſchedſydu wuzwoliła. — We wſchelakich nowych zakonjach ſo ryczi, kiž ſo ſejmej pſchedpołoża. Hacz ſo ważny zakoń we tak mjenowanym civilnym mandželſtwje, kiž ſo nětko wot jeneje wot miniſtra k tomu wuzwoleneje komiſſije wuradžuje, hižom nětſiſchomu ſejmej pſchedpołoži, njejo wěſte. Wěſte pak dyrbi byc, zo ſo zakoń pſcheczіwo duchownym, kiž ſwoju zaſtojnſku moc njewužitnje wužiwaju, pſchihotuje, a hiſchcze nětſiſchomu ſejmej pſchedpołoži.

Rakuſka. Dokelž ſtej delegaciji wobeju połojcow khěžorſtwa ſwoje dźěło dokonjałoj, ſu na 5. novembra zaſy ſejmy jednotliwych kraleſtwow a krajow powołane. Z Wina piſaja, zo budza zapóſłancy na krajnu wuſtawu, kotraž njeje hiſchcze powſchitkownje pſchipóznata a ſebi porjedženjo jara žada, pſchiſahacz dyr-

bjecź. Ale też tónle recept k zjednanju a k zmĕrowanju krajow njebudże niczo pomhacź; Czechowje njepóńdża na sejm, Polacy, Słowjencowje a też nĕkotsi föderalnje zmysleni Němcy, kotsiž tohorunja jednanjo połojcow khěžorstwa z lěta 1867 za spomožne njedżerża, budża so też na sejmach spjeczowacź. Też we wuherskej połojcy roscze móc tych, kiž su z knjeżerstwom njespokojni, pschetoż Serbja, Khrowatojo, Słowakojo a Rumunojo maja hischcze wschelake żadacź, schtoż jim po prawdże słuscha. We Winje ryczi so wo tym, zo je khěžor z nĕtczischim ministerstwom też njespokojny a zo je pak zasy nowe ministerstwo mózne.

Z Prahi. Arcbiskopski generalny vikar, kanonikus Adalbert Hron je, 68 lĕt stary, zemrjeł. Wón bě wot arcbiskopa a wot cyłoho duchownstwo jara czescheny. Hako zapósłanc na czĕskim sejmje dżerżesche so wón k historiskej prawozakitacej stronje a je też czĕsku znatu deklaraciju podpisał.

Z Prahi. Tudy wumrje po krótkej khorosczi sobotu 19. oktobra nahle professor bibliskich studijow knjez Dr. Velhartický, kotryż bĕsche jedyn z najmłódschich professorow tudomneje universitу. sk.

Z Wina. Kardinal-arcbiskop Rauscher je z dowolnosczu bamża a khěžora 280,000 schĕsnakow z pschedatych arcbiskopskich leżownosczow a hischcze 80,000 schĕsnakow ze swojoho zamoženja k fundaciji postajił, z kotrejež ma so nizka mzda duchownych winskoho arcbiskopstwa powyschecź. — Z Wuherskeje pisaja, zo je nĕkotrych mĕstach cholera wudyrika, tola jenoż słabje.

Z Roma. Bamż wudżĕlesche 18. oktobra wschelakim knjeżim z Italskeje, Jendżelskeje, Francózskeje, Němskeje a Ameriki powschitkownu audiencu, pschi kotrejż buchu wschitcy hromadże bamżej pschedstajeni. Swjaty wótc pschi tym italscy, francózscy a jendżelscy ryczesche. Mjez pschitomnymi bĕchu też tsjo „quäkerojo“ we swojich dołhich suknjach a bĕłych rubischkach wokoło schije. Hdyż bamż k nim pschistupi, poklaknychu so pokornje, a bamż skiczi jim ruku, kotruż woni ponižnje wokoschachu. Wón jich proschesche, zo bychu stanyli a ryczesche z nimi z najwjetschej pschecżelniwosczu, kotraż jomu wschĕch wutroby dobudże, kotsiž k njomu pschińdu. Jedyn Francóza, kotryż bĕsche też pschitomny, woprascha so pschi nim stejacych quäkerow: „Njejscze wy protestantojo? Kak mózecze wy psched bamżom so poklaknycź?“ Wotmołwichu na to njeczasnomu prascherjej: „Smy pschischli, zo bychmy krala postrowili. Czesczowajo njezasłużene njezbożo kłonichmy swoje kolena, a tak póccziwje dosahnjena wysoka staroba, każ też dokelż wĕmy, zo jo Pius IX. dlĕje hacź 26 lĕt duchowny wjerch nad wjacy hacź 200,000,000 naschich sobuczłowjekow, pohnu nas, zo joho ruku wokoschachmy.“ Hdyż so na to swjaty wótc trochu pschekhodżowasche, powjedasche, zo jo w młodych lĕtach rady hodżiny dołho so pschekhodżował a też hako biskop hischcze so na tym zwjeselak, a skónczi ze słowami: „W tamnym czasu by mje wjele bóle bolało, hacź dżens, zo mam k tomu tajke małe mĕstno pschipokazane, każ tule zahrodu.“ Potom ryczesche wo pohorschku, kotryż sebi czasopisy a nowiny na joho ryczach pschi audiencach bjeru a prajesche: „Moje słowa so sudża, dokelż wĕrnoscź wupraja. Wĕrnoscź pak so bjezbóżnym njelubi.“

Z Roma. Wobydlerjo jenoho dżĕła mĕsta Roma, kiž so Trastevere

mjenuje, proſchachu ſwj. wótca we audiencu, zo bychu jomu wobkruczili, zo ſo njejſu na tamnej njehódnej harje wobdźělili, wjele mjenje ju zapoczeli, kiž bě ſo 20. ſeptembra ſwjeczenju wobſadźenja Roma z italſkimi wojakami we jich dźělu města ſtała. Wjac hacž 3000 woſobow bě ſo we jenym ſalu Vatikanſkoho hrodu zhromadźiło, kiž ſwj. wótca z wulkej wjeſołoſczu powitachu. Rycz kiž měješche ſwj. wótc w zhromadźiznje tuthych ſwěrnych Traſteverinow je italſke knježerſtwo jara mjerzako, kaž to joho nowiny piſaja.

Francózſka. Bjez tym zo mějachu na ſejmje we Verſaillesu monarchiſtojo (kiž chcedźa kraleſtwo abo khěžorſtwo) malu pſchewahu, změje pſchichodnje ſejm, hdyž ſo dotalny rozpuſchczi, ſkoro ſamych republikanarjow. Nowe dopjelnjowace wólby ſu ſo mjenujcy nimale wſchitke na tajkich, kiž ſu za republiku, doſtałe. Thiers, prjedy ſam monarchiſta, praji w najnowiſchim ſwojim ſpiſu, zo je monarchiſke knježenjo we Francózſkej wěru do ſebje ſamoho zhubiło, dokelž bu tam za połſta lět pjecz krócz zwróczene; duž bu kožda nowa monarchija we Francózſkej k nowej revoluciji wjedła. Tak je nětko wěſte, zo ſu wſchě tſi prjedawſche knježerſke familije ſwój kredit nimale doſpołnje zhubili a zo ſo republika tam pſchecy bóle wobkrucži. — Kaž Napoleonej tak ſo joho pſchiwiſnikam hubjenje dże. Prync Napoleon je z kraja wupokaſany; general Bazain ſedźi we wojerſkim jaſtwje, dokelž jemu winu dawaja, zo je Metz njetrjebawſchi a pod njepſchiſłuſchnym wuměnjenjom pſchepodał; wójnſki miniſter Leboeuf, kiž bě pſched wójnu prajił, zo je wſchitko derje k wójnje pſchihotowane, je ſkónczńje wowrótnił; wójwoda z Grammont je na płuca ſtraſchnje khory atd.

Naležnoſcze towarſtwa.

Sobuſtawy ua lěto 1872: kk. 339. farař Jak. Benſch z Ralbic; 340. Michał Czunka z Khelna; 341. Mikławſch Khilan z Lutowcza.

Smilnje dary k dale wobſtaranju: Za ſwj. wótca. Njemjenowany z Khróſczic 5 nſl.

Za powodźenych we Czechach podachu hiſchcze: Jan Ducžman 1 tol.; Marija Ducžmanowa 15 nſl.; pſchez Jak. Schoktu we Wudworju hromadźene 5 tol. 3 nſl. 5 np.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Quidam 9 nſl. 5 np
Hromadźe: 6257 tol.

Z nakładom ſpiſacźela je wuſchła

Hwězda,

modlitna knižka za katholſkich kſcheſczanow. Str. 184.

Płaczizna 6 a 18 nſl.

Pſchiſp. Tale knižka, ze wſchěmi nuzniſchimi modlitwami a pobožnoſczemi hodźi ſo ſwojeje małoſcze dla też derje za wojakow.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 22. **16. novembra 1872.** **Lětnik 10.**

Złoty kwas Jeju majestoscžow krala Jana a kralowny Amalije.

Žadny swjeczeń, kotryž je Boža hnada naschimaj wysokocžescženymaj krajnymaj starschimaj docžakacž daka, swědczesche prawje zjawnje wo wulkej luboszi a krutej swěrje cykoho kraja k kralowskej swójbje a jeje nětsischomu wjerchej, kralej **Janej.** Wón pokaza znowa, kak wysoko sebi sakski lud swojoho krala waži a cžeszi. Cyły kraj cžujesche a zadžerža so hako jeniczka wulka swójba, kotrejež sobustawy we njetajenej luboszi wutrobny dźěl bjeru na wjesołym podawku, kiž jeje staroszciwy a dobroczinwy wjerch z dźakownej wutrobu pschecžiwo Bohu swjeczi. Lětstotetki su rjany zwjazk, kiž mjez krajom a wjerchowskej swójbu knježi, zwjazake a zrudne cžasy a hórke dopuschczenja, kiž wobeju potrjechischtej, su tónsamy jeno wobkruczike. Tola lětstotetki stary zwjazk sam njezamoži tak žiwe, mócne zacžucža, kiž so pschez tak rjane dopokazy wozjewichu, we wutrobje ludu wubudzicž. Woprawdze kralowske počžinki to su, kiž lud za swojoho krala **Jana** a joho najwyschschu mandželsku **Amaliju** tak mócnje zahori. Sprawnoscž Joho debi, tamna swědomnita sprawnoscž, kiž nic jeno prawdu znacž ale ju tež cžinicž wucži. Mudroscž wuznamjenja wschě joho krocžele a skutki, tamna mudroscž, kotrejež zapocžatk je bohabojoscž. Tak rjane wosobne počžinki njedachu jomu tak ženi zabycž na ważne winowatoscże swojoho wysokoho powołanja, bycž jedyn staroszciwy dobroczinwy wótc za swoje krajne dźěczi. A na joho stronje, zrudne a wjesołe podawki we luboszi dźělo, skutkuje we swojej nowej wótcžinje hako smilna a luboscziwa krajna macž, nascha wysoko cžeszczomna kralowna **Amalija.** — Bjez samokhwalby smětny prajicž, zo žadyn lud na zemi njeby pschi podobnym swjeczenju rjeńsche dopokazy swěrneje pschiwisnoscze, dźěczowskeje luboscze a cžeszczomnoscze podawał, hako sakski lud pschi swjeczenju złotoho kwasa swojeju majestoscžow krala Jana a kralowny Amalije. Njech su tute žadne dopokazy zarunanja za wschě hórke nazhonjenja prjedawschich cžasow, njech stódke dopomnjeczo na nje dołho traje a wjeczor Jeju žiwjenja zwjeseli.

Wjele měſacow dołho pſchihotowaſche ſo lud wſchěch powołanjow, we wſchitkich dźělach kraja k hódnomu wobdźělenju tak žadneje krajneje ſwjatoczłnoſcze. We měſtach a na wſach pſchinjeſe kóždy dobry wótczinc mały wopor k złotokwaſnomu darej. Tyſacy pilnych a wuſtojnych rukow prócowachu ſo na zhotowjenju tychſamych. Schtwórtk a pjatk buchu wſchelake deputacije k zbożo pſchenju a k pſchepodaczu darow pſchipuſchczene. Schtwórtk pſchijědźechu 12 hodźinach ſtawy kralowſkeje ſwójby a tamni wyſocy knjeża a knjenje, kiž ſu w kralowſkej a najwyſchſchej krajnej ſłużbje, woſobnje też miniſterjo, deputacija krajnej komorow, wſchelakich wuczenych wuſtawaw, kaž Lipſkowſkeje univerſity, towaŕſtwa wědomnoſczow, gymnaſijow a ſeminarow, też deputacija katholſkoho duchownſtwa wjedźena wot hnadownoho knjeza biſkopa, deputacija lutherſkoho duchownſtwa a wjele druhich krajnych deputacijow. Pſchedſydaj krajnej komorow pſchinjeſeſchtaj we mjenje kraja rjany dar, 200,000 toleŕ wuczinjacy k tomu zo by ſo pod zarjadowanjom a mjenom Jeju majetoſczow dwoje ſtipendium, jene k lěpſchomu žónſkoho ſplaha, druhe za poſchwitkomne kubłowanjo załožiło. Hnuty dźakowaſche ſo kral deputaciji komorow a pſchiwza dar, kotryž jomu nowu pſchileżnoſcz k dobroczinoſczi dawa. Też krajne hłowne měſto pſchinjeſe pſchez ſwojoho měſchczanoſtu 20,000 toleŕ Jeju majetoſczam k dobroczinſkim ſkutkam.

Pjatk dopołdnja pſchiwza kral najprjedy pſchez wojerſke deputacije zbożopſchecza tamnych druhokrajnych regimentow, kiž joho mjeno wjedu, a na to deputaciju ſakſkoho wójſka, wjedźenu wot pólnoho marſchala, krónprynca Alberta a prynca Jurija, wobſtejacu z wójnſkoho miniſtra Fabrice, wſchěch generalow a kommandeurow. Wójnſki miniſter měješche rjanu wot wojeŕſkoho ducha wożiwjenu ryczž, we kotrejž wón zaczucza ſwěry a pſchiwiſnoſcze za kralowſku ſwójbju kaž wutrobnoho dźaka kralej nanajpodwolniſcho wupraji. Wokoło 12. hodźiny zapoczachu we wulkej paradźe poſłancojo cuzych wjerchowſkich dworow do kralowſkoho hrodu pſchikhadźecz. Najprěni bě hrabja Beuſt, kiž hako rakuſki póſłanc ſwojomu prjedawſchomu kralowſkomu knjezej zbožo pſchecz pſchińdźe. Po nim zaſtupnik francózſkeje republiki, marquis de Gontaut Biron. Na to pſchikhadźachu zapóſłancy z ſwojimi mandźelſkimi a wyſchſchimi zaſtojnikami, kiž druhe kraje pſchi naſchim knjeżeŕſtwje zaſtupja, abo kiž běchu woſebicze wot ſwojich wjeŕchow k zbożopſchenju wotpoſłani. Na to pſchińdźe deputacija, kiž po cyłym kraju hromadźeny pjenježny dar, 43,000 toleŕ wuczinjacy pſchepoda, kiž ma ſo pod mjenom „złote ſtipendium“ załožicz a kotrež móże kral po ſwojim zpodobanju zrjadowacz a ſchtudowachym wudźělecz. Też tutón dar pſchija kral z nutrnym dźakom. Dale pſchińdźechu potom hiſchcze woſebite deputacije ze wſchelakich dźělow, kotryž kral we woſebitej audiency pſchija, mjez druhim też deputacija Lipſkowſkich ſchtudentow.

Po ſkónczenju tuthych woſebithych audiencow podaſchtej ſo kral a kralowna do ſtwow wyſche Jurjowych wrotow (Georgenthor); tu běchu złotokwaſne dary wuſtajene. To ſu lute drohe, jara wuſtojne z wulkej prócu dźěłane wěcy. Wulke ruby, pyſchnje wuſchite z woponami a druhimi pſchiſłuſchnymi znamjenjemi wudebjene. Kraſny baldachin, abo kaž ſo praji, njebjeſa z złotym wuſchite, pod kotrymž budźe kral a kralowna pſchi cyrkwinſkej ſwjatoczłnoſczi ſedźecz. K tomu dwaj ſtołaj a pult k klęczenju wſcho nanajkraſniſcho zhotowjene. Najrjeńſchi wot žónſkich rukow

zhotowjeny dar je wulki rub na blido wot brunoho ſomota, darjeny a wuſchity wot knjenjow wjerchowſkich a hrabinſkich Schönburgſkich ſwójbow. Mjez wjele druhimi darami ſpomnimy jeno hiſchcze na dar łužiſkich žónſkich, pſchepodaty pſchez knjejni generalowu z Montbé, ſchpanſku ſcžénu, na ketrež je ſerbſki kwas pſchedſtajeny. Pſchi tutym daru namaka ſo jara pyſchnje a kraſnje do ſomota zwjazane Album we kotrymž ſo fotografije wſchěch ſalſkich měſtow, kiž maja wjacy hacž 2,000 wobydlerjow, namakaju. Tež dar Serbow, ſtatüja, njewjeſtu, złoty wěnc podawajo pſchedſtajaca wot deputacije Serbow pſchinjeſena zbudži kedžbnoſcž a ſpokojnoſcž.

Hdyž běſchtej ſo kral a kralowna za tute dary, hnujomne ſwědczenja luboſcže podžakowałoj, džěſchtej na balkon z kotrohož móže jedyn do hrodowoho dwora widžecž. Tu je wjeſelo a žiwjenjo. Krajna deputacija z krajiny „Voigtlanda“ pſchiwjedže howjazy ſkót z voigtlandſkeje racy a to 1 byka, 2 ſucželnej kruwje a 6 ſuczělnych jałojcow z wotroczkom a džowku na waſchnjo tamneje krajiny draſczenej. Podobny dar pſchinjeſe abo wjele wjacy pſchiwjedže a pſchiwjeze tež deputacija draždžanſkoho krajnoho ſudniſtwa; rěblowany wós z 2 ſylnymaj konjomaj, 2 kruwje z jenej jałojcu, płuh, kosu, ſudobja za mloko a butru, kurjenc z wjeſołymi kurymi, rjany honacž powita krala ze ſwojim znatym ſpěwom. Cyły czah bu woživjeny pſchez wotroczkow we ſomotowej a džowki we ſtaroněmſkej draſcže. Po dwěmaj wuſtupi kral z hrodu na balkon, ale hdyž na dworje žadne žiwjenjo wuhlada, pſchiidže tež dele do dwora; ryczeſche z jenajkej pſchecželnoſczu z knježemi deputacije a tež z wotroczkami a džowkami. Woſobne wjeſolo czinjeſche Jomu kraſny ſkót.

Sobotu pſchecžiniſchtej najwyſchſchej jubilejſkej mandželſkej we ſrjedžinje ſwojeje ſwójby kaž wyſokich hoſczi, kiž běchu z druhich wjerchowſkich ſwójbow k Jeju ſwjedženju pſchiſchli. Mjez nimi je najprjedy k mjenowanju, němſki khežor a pruſki kral a joho najwyſchſcha mandželſka, kaž tež pruſki krónprync, kiž ſobotu popołdnju tſjoch pſchijědžechu a ſo na dwórniſchczu wot krala Jana a wſchěch ſtawow naſcheje kralowſkeje ſwójby, a wjele druhich wyſokich knjezow nanajpſchecželniſcho witachu. Dżeń prjedy bě hižom pruſka kralowa wudowa, ſotra naſcheje kralownej pſchijěła. Z Rakuſkej bě tu arcwojwoda Karl Ludwig, z Bajerſkeje prync Karl Theodor, wobaj kaž je znate, pſchichodnej ſynaj najwyſcheju jubilejſkej mandželſkeju. Wjele druhich wyſokich hoſczi němſkich wjerchowſkich ſwójbow, kiž ſu z naſchej kralowſkej ſwójbu ſpſchecželeni, běchu pſchiſchli, zo bychu dźěl brali na wjeſołoſczi naſchoho kraja.

Njedžela bě za cyrkwinſku ſwjatoczноſcž poſtajena. We kralowſkim hrodže bu jedyn wulki paradeſal k khapali pſchihotowany a nanajkraſniſcho wudebjeny. Woltař z Božej matru, na kóždej ſtronje tſi ſwěcy, bě tu natwarjeny, pſched nim rjane płachty wupſcheſtrjene, tamny kraſny darjeny baldachin ſtajeny, kiž hakle ſo tu we ſwojej rjanoſczi pokaza, na woběmaj ſtronomaj běchu pulty k klečenju abo ſtoły k ſedženjn zeſtajane. ½10 zapoczinaſche ſo ſal pjelnicž z wyſokimi hoſczemi. Hnadny knjez biſkop pſchewodžany wot 8 duchownych pſchińdže w biſkopſkim ornacže, a woſta pſched woltarjom kleczo, dóńž Jeju majeſtoſcž kral Jan ze ſwojej najwyſchſchej mandželſkej a ze ſwojimi druhimi najwyſchſchimi hoſczami ńjepſchińdže. To ſta ſo hnydom po dżeſaczich we rjenje zrjadowanym pyſchnym czahu.

Hdyž běchu najwyschsche knjejstwa na swoje města, měješe knjez biskop we kedźbnje poslučhacej zhromadźiznje rjanu rycź:

„Bóh je luboscź, a schtóž we luboscźi wostanje, wostanje we Bohu a Bóh we nim.“ Tak cźitamy we wutrobje luboscźe swj. japoschtoła Jana 4, 16.

Kralowskej majestoscźi. Pozběhowaca swjatocźnoscź najźadnischoho rjadu pschiwjedźe Waju dźeńsa k wołtarjej Knjeza. Psched wjele tysac swójbow je Joho hnada Waschej kralowskej majestoscźi wuznaměnika, cźesny a wjesoły dźeń swjeczicź, na kotrymž zwjazk Waju wutrobow psched 50 lětami so we cyrkwi wobkrucźi a žohnowanjo swj. sakramenta dósta. A pod kak wysokoradostnymi wobstejnoscźemi je Wamaj dowolene, tutón swjeczeń wobeńcź. Joho swjatocźnoscź so powyschschi a powjetschi pschez pschitomnoscź a nutrne wobdźělenjo němskoho khěžora a pruskoho krala, joho najwyschscheje mandźelskeje, němskeje khěžorki a pruskeje kralowny, dweju wysokocźescźomneju kralownow, swakowej a sotrow, hordźińskoho krónprynca Němskeje a Pruskeje, dweju horcolubowaneju pschichodneju synow hako zastupnikow wysokeju wjerchow Rakuskeje a Bajerskeje a kak wjele z pschecźelnych wysokich wjerchow a wjerchowkow. Z radoscźu a ze sprawym spodobanjem wotpocźuje Wascheju majestoscźow wóczko na nutrnje lubowanych stawach kralowskeje swójby. A zo by měra wjesołoscźe połna była, pschistupi k tomu tak hnujomne wobdźělenjo cyłoho sakskoho swojej pschinarodźenej kralowskej swójbje, swěrnje podatoho luda, kiž pschez tysacore rjane znamjenja a dopokazy swoju cźescźomnoscź, dźakownoscź a luboscź kralowskimaj jubilejskimaj mandźelskimaj wozjewja. Tu je wěscźi pschisłuschne a sprawne, z žohnowanej knježnu z Nazareta prajicź: „Njech wulkoscźi moja duscha Knjeza, a mój Duch njech so zraduje we Bohu. Wulke wěcy je wón na mni cźinił, miłoscźiwy je wón wot k spłaha k splahej.“ Zo pak bychu so zacźucźa, kiž w tutej swjatocźnej hodźinje wutrobje Waschej kralowskej majestoscźow hłuboko hnuja, so hacź runje słabje wuprajili, dowolcźe mi, zo na to pokazam, kak nadobnje je so luboscź Boža we wobzanknjenju mandźelstwa a tež pschi najcźežschich pruhowanjach wozjewiła.

We wěrje do knježenja mudrjeje pschedwidźomnoscźe mózemy my za njebjeske dopuschcźenjo měcź, hdyž so dwě wutrobje namakataj, a pschez wysokowaženjo poczinkow we luboscźi pucź žiwjenja dźetej a wjesele a zrudobu mjez sobu dźěliłej. Ale hako wosebicźe hnadypołne dopuschcźenjo my khwalimy, hdźyž we tuthym swjatym zwjazku jene tajke so spóznaczo a zo zrozemjenjo a jene tak mudre a luboscźiwe skutkowanjo jenoho na druhoho, jena tak stajna pschezjenoscź we myslenju a žadanju, we rycźenju a skutkowanju so pokaže, zo je kóžde woprawdźite pschetorhnjenjo tak rjanoho zwjazka cźiscźe wuzanknjene. Jenu tak spodźinu pschezjenoscź je dobroczíwy Bóh Waschimaj kralowskimaj Majetoscźomaj darił a tohodla Joho my khwalimy. Pschi tym pak so tola tež dopomnimy na słowa wulkoho cyrkwinskoho wucźerja Hawschtyna: „Cźłowjek njezamóže niczo bjez hnady, ale tež hnada njezamóže niczo bjez njoho.“ Haj Waschej majetoscźi stej zwostałoj we luboscźi Božej, kóžde nowe ranjo a wjeczor slub stajneje luboscźe a swěry tomu Knjezej cźinjo, w najnutrnischej pschezjenoscźi Waju wutroby a duschu sebi pschibližujo a posylnujo, zo byschtaj pschecy mocnischo k tomu pozběhnyłoj, kiž je nas wschitkich sylnoscź: Jězus Khrystus.

A tak wosta wot Waju zdalene, schtož może wutroby pschekoricz. Tež we žohnowanju Waju swjatoho mandželskoho zwjazka je so Boža luboscz zjewiła. Najrjeńsche žohnowanjo mandželskoho zjenoczenja je po woli nascheje swjateje cyrkwje, zo we luboscži zjednoczenej duschi sebi pucz k njebju pokazujetej a tudy hižom pschez luboscz a pschezjenoscz njebjeske wjesela wobajetaj.! Tutomu žohnowanju najwyschschich duschow bliži so potom žohnowanjo na dźěczoch. Schtó znaje słódke wjesela nana a macerje, hdyž Najdobrocziwschi Waschimaj kralowskimaj majestoszomaj 9 nadžijepołnych, bohacze wobdarjenych dźěczi wobradži. Schtó słódke wjesela, hdyž Woj we najwěrnischim dopjelnjenju Waju winowatoszow hako starschej, we wopornjwej staroszi za zbožo dźěczi njewustanjeschtej; dobre symjo na dobru rolu, do wutroby dźěczi syjeschtaj a je skhadżecz a stotere płody pschinjeszcz widżeschtej? K tomu słuscha tež wosebje dźěczowska czeszczomnoscz, luboscz a dżakownoscz — dobrych dźěczi najrjeńscha deba — pschez kotrež tak rjane swójbne žiwjenjo we Waju najwyschschim domje so namaka. Kak słódku wjesołoscz pschinjese Waju kralowskimaj Majestoszomaj najbližschi zańdżeny czas? Ze sprawnym wjesełom hlada sakski lud na lubowaneju ryczerskeju kralowskeju synow, kiž we nuzowanej wójnje za czeszcz a prawo Němskeje swěrnje a wuběrnje swoju winowatoszcz dopjelnischtej, zo němski khěžor na najczeszczomnische waschnjo jeju zasłużby pschipózna. Ze wschěm prawom hlada tež sakski lud na jeju najwyschschej mandželskej, rjanej pschikładej žónskich poczinkow, kiž we dołhim czasu dźělenja wot lubowaneju mandželskeju we skutkach miłoscze bjez pschestacza so wuznamjenjeschtej. Kak słódke wjesela pschihotuje Wamaj kczěczo luboznych wnukow, (dźěczidźěczi), na kotrychž nadżija na wobstaczo nascheje pschinarodżeneje kralowskeje swójby wotpoczuje. Ale Bóh njewostaji Waju tež bjez tróschta we czežkich pruhowanjach, z kotrymiž wón Waschej kralowskej Majetoszi domapyta, hdyž Wamaj 6 lubowanych dźěczi we najrjeńschej starobje, 3 z nich z najzbožomnischoho mandželsta k lěpschomu žiwjenju wotwoła. Bóh dari Wamaj tež tu njewusanknite kužoły najrjeńschoho tróschta, wón lijesche hojacy balzam do ranjenych wutrobow pschez nutrnu sobuželnoscz sakskoho ludu. Hdyž swjate pismno nas wucži, zo Bóh swojim jandželam k spóznaczu dawa, schto człowjekow na zemi potrjechi, potom móżetej Waschej kralowskej Majetoszi zbóžnje wěricz, zo drohe pschekrasnjene dusche horjeka we towarstwje zbóžnych jandželow na dżensischu rjanu hodżinu žohnowajo hladaju.

O tak chcemy wysokoczeszczeni we Khrystusu zhromadżeni nětko Najdobrocziwschoho proschcz, zo by nanajbohatscho swoje žohnowanjo wulinyk do wutroby naschoho drohoho krala a nascheje droheje kralowny, zo byschtaj hischcze wjele lět k wjeselu swojeje najwyschscheje swójby, k czeszczi nascheje swjateje cyrkwje, k zbožu a žohnowanju nascheje lubeje wótczizny mjez nami pschebywałoj.

Po tutej wschěch wutroby hnujazy ryczi, bu jubilejske mandželstwo po waschnju swj. cyrkwje požohnowane, a jubilejskej starschej dźěschtaj, pschewodżanej wot wschitkich pschitomnych do dwórskeje cyrkwje, hdyž tu nanajswjatocznischno khwalbny khěrlusch: „Tebje my Boha khwalimy“ spěwany. Cyrkwinsku swjatoczność roznjese hrimace tselenjo kanonow a mócnje klinczata wojerska hudżba po cyłym hłownym měscze a joho wokołnoszi, a zbudži we wutrobach mjele tysacow nutrne zaczucza

wjesela a dżaka. Draždżany běchu z cuzymi pschepjelnjene, a zwonkowne swjatoczʒnoscze, kaž krasne wudebjenjo mosta, namèsta psched hrodom a khatolskej cyrkwju, hrodowneje hasy, czesny wrota, kiž běchu k powitanju němskoho khěžora na Wilhelmowym naměscze natwarjene a wosebnje wjeczorne wobswětlenjo, su wěsczi kóždeho zwjeselike a wulcy spokojike.

Tež we wschitkich druhich městach a wsach Sakskeje běchu wysche cyrkwinskich swjatoczʒnoscʒow tež wschelake zwonkowne, cyły kraj wobdżěli so tak na žadnym swjeczenju lubowaneje kralowskeje swójby, cyły lud proschesche z pobožnej wutrobu za czasne a wěczʒne zbožo wysokoczʒesczenej krajnej starschej. Bóh chcył joho nutrne próstwy hnadnje wusłyschecʒ.

Nowinki a powjescze.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Kaž je znate, běchu tež saksey Serbja za czestny dar k złotomu mandżelskomu jubileju Jeju Majestoscʒow hromadżili. Za nahromadżeny wunoschk je dreždżanski dwórski złotnik Wigand rjanu figuru hako blidowu nastawu (Tafelaufsatz) ze slěbora khumschtnje wudżěłał, mjenujcy serbsku njewjestu w borcze a ze wschěmi podrobnoscʒemi wuphyschenu, kotraž złoty wěnc w rucy dżerži. Na podstawku su róże hako znamjenja luboscze a kužiski wopon, kaž tež tele poswjeczace napismo: „Jeju Majestoscʒomaj kralej Janej a kralowej Amalii k złotomu kwasej 10. nooembra 1872 strowjo a zbožo pscheja swěrni saksey Serbja. Sława!“ Pschihotowacy wubjerk w Budyschinje (kk. Smoleŕ, Hórnik a Jakub) bě so za to starał, zo by deputacia Serbow směła Majestoscʒomaj tónle dar pschepodacʒ a zbožo pschecʒ. Dokelž so 12 deputirowanych pschizwoli, wubra pschihotowacy wubjerk (hdyž so krótkoscze czasa dla zhromadżizna dżeržecʒ njehodżesche) mužow ze wschelakich serbskich stronow, w kotrychž běsche so poměrnje najwjacy woprowało. Běchu to tucʒi katholscy: Wagner ze Smolic, Libsch z Hunjowa, M. Kokla z Khróscʒic, Wawrik z Kanec, M. Czorlich z Jawory, a Kummer z Łazka; lutherscy Serbja běchu: Kerk (Strauch) z Rodec, Hanowski z Budyschina, Pjetrasch ze Židowa, Albert z Rachlowa, Smoła z Leschawy a Schrybaŕ ze Stachowa. Tale deputacia mějesche z druhimi tu czescʒ, pjatk 8. novembra w kralowskim hrodże Majestoscʒomaj pschedstajena bycʒ. Wjednik a ryczʒnik běsche k. kubleŕ Kerk hako zapósłanc druheje komory naschomu kralej hižom znaty. Po němskim zbožopscheczu prajesche kral pschecʒelnje: „Běch wocʒakował, zo mje w serbskej ryczi postrowicze;“ na czož k. Kerk praji: „zo mohło tón krócʒ Joho Majestoscʒi dwoje, serbske a němske postrowjenjo (kaž je mjenujcy hewak pschi serbskich deputaciach było) pschedołhe bycʒ.“ Na to wobroczi so kral k wschitkim sobustawam deputacije, woprascha so, hacʒ su wschitcy Serbja a podżakowa so skónczʒnje za wopokazanu luboscʒ a wschitkich Serbow swěrnu pschiwisnoscʒ. Deputirowani dostachu wot dwórskoho marschalstwa billety do swjedżeńskoho pschedstajenja, kiž bě njedżelu w theatrje, hdżež mózachu zasy wschitkich wosebnych kralowskich hosczi widżecʒ a so sobu na tej czesczi zwjeselicʒ, kotraž bu z tajkej swjatoczʒnoscʒu

naschimaj kralowskimaj Majestoszomaj dawana. Pschispomnicz chcemy, zo su kužiske knjenje a žónske (zemjanske kaž druhe měschczanske a wjesne) kožowu zastawu dariše, na kotrejž běsche na pjeczich polach serbski kwasny czah wuschity ze 12 kwasnymi parschonami a z tajkimle serbskim podpismom ze swjatoho pisma (I. Chron. abo Paralip. 18, (17), 27): A sy počał nětk žohnować tón dom twojeho wotročka, zo by stajny był před tobu; přetož štož ty požohnuješ, to je požohnowane wěčnje. Tohorunja je zajimawe wjedzecz, zo pschi swjedzenju we kralowskej familii jedyn bjez „živymi wobrazami" serbski kwas pschedstajesche; pschi tym běsche mały prync Bjedrich August hako serbski braschka a prynczesna Mathilda hako serbska njewjesta wuhotowana. M. H.

Z Budyschina. Bjez tymi zasłužbnymi mužemi, kotrymž je nasch kral pschi składnoszi swojoho jubileja rjad wudželił, je tež nasch najdostojnischi k. kanonikus kapitular a senior Hoffmann; wón dosta ryczerski kschiž zasłužbnoho rjadu.

Z Budyschina. „Krajan" nowa serbska protyka na lěto 1873 so czischczi a budže so za někotre tydzenje móc rozpósłacz. Pschecželow teje sameje na to kedžbnych czinimy.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Jeju majestoszi, kral Jan a kralowna Amalia, staj k džakownomu wopominanju swojoho mandželskoho jubileja 10000 toler k tomu postajiłoj, zo by so dań kóždoho lěta mjez hódnych mandželskich rozdželiła, kiž swój połstalětny mandželski jubilej swjecza.

Z Dreždžan. Němski khěžor je pschi pschileżnoszi mandželskoho jubileja naschoho krala a kralowny Dreždžanam wulke wjesele a dobrotu pschihotował, dowolo, zo móža so hrodžischcza, kiž běchu we wokolnoszi Dreždžan we lěcze 1866 natwarjene, wottorhacz.

Z Dreždžan. We prěnjej komorje naschoho sejma wuradžuje so nětko nowy schulski zakoń. Pschichodnje wjac wo tym.

Z wukraja.

Z Barlina. Knježerstwa su nětko tež spóznali, zo dyrbi pschechy dale so rozschěrjacej powschitkomnej nuzy mjez dželawym ludom na někajke waschnjo so napschecžo stupacz, zo njeby cyłe człowjeske towarstwo do najwjetschoho stracha pschischło. Tu khwilu maja so tohodla we Barlinje konferency, na kotrychž so tež wot rakuskoho knježerstwa wotpósłani mužojo wobdželа. Tola wulku nadžiju, zo budže we tutych konferencow prawy pucz namakacz, nichtón nima. Ze zakonjemi so tomu wotpomhacz njehodži. Jeno cyrkej a nabožnistwo ze swojimi wuczbami a srědkami zamoži zas lěpsche czasy pschinjesez. Tak dołho pak, hacž budže so cyrkej we jeje skutkowanju zadžewacz a jeje móc na towarschne živjenjo łamacz kaž hacž dotal pschez liberalne zakonje, tak dołho budže tež hubjenstwo mjez człowjeskim towarstwom pschibjeracz.

Würtembergska. Tudy njespokojnosez pschibjera dokelž so za wójsko tak wulke wudawki czinja. 17 millijonow žada sebi minister wójny a to je za

kraj, kiž ma jeno 2 millijonaj wobhydlerjow jara wjele. Prjedy wuczinjachu wudawki za wójsko jeno 2½ millionow.

Naležnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: kk. 342. Mikławsch Bjedrich z Hasłowa; 343. Mikł. Kubica z Hory; 344. Jakub Hornig z Radworja; 345. Michał Kocor z Schunowa; 346. Jan Schäfer ze Schunowa; 347. Pětr Kurjat z Schunowa; 348. Mikławsch Lebza z Nowoslic; 349. Michał Manjok z Pěstec; 350. Jurij Kózleŕ z Nowoslic; 351. Jan Kubasch z Zdžerje; 352. Jan Grubert z Radworja; 353. zankaŕ Schokta z Panczic; 354. młónk Schliž ze Swinarnje; 355. Jakub Schela z Khožanta; 356. Hana Mužikowa z Budyschina.

Dobrowólny dar za towarstwo: H. M. 5 nsl.

Dobrowólny dar k dalewobstaranju: Za powodženych we Czechach: Mikł. Lebza z Nowoslic 15 nsl.

Dokelž lěto k kóncej běži, prosymy wo zapłaczenjo wschitkich zastatych pschinoschkow.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Jurij Hempel z Baczonja 15 nsl.; pschez k. P. Innocenca 1 tol. 20 nsl.; J. J. P. 25 nsl.

Hromadze: 6260 tol.

Wóndanjo buchu tute akcije „gesellenhausa" wulosowane: 51. 32. 72. 63. 151. 37. 44. 69. 114. 17. 137. 66. 110. 52. 142.

Někotsi Serbja chcedja na swj. Handrija do Philippsdorfa hicz. Schtóž chce so pschizanknycz, tomu so wozjewja, zo so po dopołnischich kemschach we tachanskej cyrkwi z Budyschina wotendze.

Nowe knihi.

Novena, t. j. dźewjeć dnjow pobožnosć k česći zbóžnoho naroda našoho zbóžnika Jězusa Khrystusa. Wot 16.—24. decembra rano po Jutrach w Radworju dźeržana. Spisał 1764 Michał Wałda, faraŕ. Wudał H. Dučman 1872. — 10 stronow. Płaćizna: 12 np.

Wěnc Knjeżnow abo Wobrjady a modlitwy pschi nutswjedżenju, drasczenju a stajenju knjeżnow cisterciskoho rjada. Pomnjeńka na 10. dżeń septembra 1872. — H. Ducžman. 22 stronow. Płaczizna 2 nsl.

Duchowna Rózownja

Swjateje Marije maczerje bożeje a pschecy czisteje knjeżny.

Spisał **Handrij Ducžman.**

W rjanym zwjazku z barbjenym swjeczatkom 2 tol., w srěnim czornym swjeczatkom 1 tol. 12 nsl. 5 np., te same broschirowane 1 tol. 5 nsl.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 23. **7. decembra 1872.** **Lětnik 10.**

Advent a jutuje.

Advent, za nas czas pschihotowanja na wysoki swjedźeń hodow je zas pschischoł. Hacž runje wón do najzrudnischoho czasa we lěcze padnje, ma tola blizkeje wjesołoscze dla, kotrejž nas wjedże, něschto luboznе na sebi. Swjedźeń hodow napjelni dźěń kóždoho wěriwoho kscheszana ze swjatej wjesołoszu a kak njedyrbjak tež hižom advent, kiž nas na pschikhad zbóžnika pschihotuje, podobne zaczuncza we naschej wutrobje wubudźicz? Skowo „advent" rěka tak wjele hako pschikhad, a schtyri njedźele psched hodami mjenuja so tohodla tak, dokelž su postajene k wopomnjeczu na tamne 4 tysacy lět, we kotrychž pobožni wótcojo staroho zakonja žadoszachu za slubjenym swěta zbóžnikom, dokelž su postajeue tež k naschomu pschihotowanju na pschikhad Khrystosowy do naschich wutrobow. My njewoczakujemy naschoho zbóžnika wjac we mjasu, ale my žadamy, zo by do naschich wutrobow pschischoł ze swojej hnadu a mocu. A k tomu mamy so my we advencze hódnje pschihotowacz. Kaž něhdom po woboňdženym hrěchu pschez slubjenje jenoho wumožnika prěnje rańsche zerja zrudnu nóc trochu rozwětlichu, kaž tute slubjenje podźischo z nowa a wěszcźischo wozjewjane, we wutrobach ludow a wosobnje wuzwolenoho ludu Bożoho horcu žadosez za njebjeskim pomocnikom wubudźi, tak mamy tež my we czasu adventa dobroty kscheszanskoho swětka pschecy dźakownischo pschipóznacz, a pschecy nutrnischo žadacz, zo by zbóžnik nadobnje ze swojej hnadu k nam pschischoł, nas rosswětlił a posylnił. Nasche pschihotowanje we adwenczu ma wosobnje wobstacz we ponižnym pokutnym zmyslenju, we pobožnym dóstacza swj. sakramentow. Na to pokazuje nas swj. cyrkej ze swojimi zwonkownymi waschnjemi. Barba, kiž wona na njedźelach adventa, a na dnjach, na kotrež žadyn wosebite swjedźen njepanje pschi Božich słužbach trjebje, je fijołkowa, barba žarowanja a pokuty, dokelž nas advent dopomni na wótcow staroho zakonja, kiž žarowachu zo su

njebjesa pschez hrěch zanknjene, dokelž nas advent napomina, pschez pokutu sebi je zas zaslužicz a wotewricz. Na Božej mschi njespěwa so Gloria, dokelž tutón spěw bu pschi Jězusowym narodże z njebjes pschinjesjeny, tehdom hakle napjelni wjesoły měr wutroby cžłowjekow, kiž dobreje wole su. Kwosne wjesela su zakazane, dokelž so z cžichotu adventa njeznjesu. We prjedawschich cžasach poscžachu so kschescženjo tež we cžasu adventa; dokelž pak tutón spomoženy skutk we cykej cyrkwi poručeny njebě, kaž pósť pscheð jutrami, pschesta wón z kschescžanskej horliwoscžu prěnich cžasow.

Advent pak je wosebje jedyn cžas cžescženja najzbóžnischeje knježny Marije, nic jeno teho dla, zo jedyn z jeje najrjenischich swjedženjow, wopomnjenjo na jeje njewoblakowane podjeczo, do njoho panje, ale tež tohodla dokelž so we měschniskich paczerjach wschědnje cžescži a khwali. Wona je, kiž zbóžnika cžłowjestwu napscheczo njese, kiž nam pschistup k joho hnadże wotewri. Wschědnje pak pschinjese so Bohu tomu knjezej wopor Božeje mschě pschez zastupnu próstwu swjateje Marije a to hižom pscheð rańschim switanjom. Tute rańsche kemsche mjenuja so tohodla „jutnje“. Rano zahe, hdyž je we nětsischim cžasu hischcže cžma, je tuta Boža mscha, zo bychmy so my pschez to dopomnili na duchownu cžmu, we kotrejž so cžłowjeski splah pscheð Khrystusowym narodom namaka, dopomnili pak tež na cžmu, kiž we wutrobje cžłowjeka knježi, kiž je hrěchej poczisnjeny, kotrohož hnada Boža njerozswětli. Nócna cžichota leži na kraju, tola na dobo zaklinczi z cyrkwineje wěže rańschi zwón, kiž daloko swój zynk roznjese. Tutón hłós z wysoka dopomni nas na hłós swj. profetow, kiž so we pohanskej nocy słyschecz dachu a cžłowjekow na bliski pschikhad zbóžnika dopomnjachu a jich z hrěschnoho spanja wubudžachu. Ale kaž so jich hłós wschelako pschiwza, tak njenamaka tež rańschi zwón, kiž na jutnje woła wschudžom jenajku poslušchnoscz. Njech jeno lud we naschich serbskich wosadach kaž dotal rady a pilnje na njón poslucha, a jutnje tež dale tak khwalobnje wopyta. Jutnje njedžerža so we fijowkowej barbje, we barbje adventa, ale we běłej, dokelž so pschez nje wosebje najczischczischa knježna Marija cžescži. Tute jeje cžescženjo, zjednoczene z nutrnej žadoscžu za zbóžnikom a joho hnadu je najlěpsche pschihotowanjo k swjedženju hodow. Dokelž kaž je wona něhdy swětej zbóžnika pschinjesła, tak dóstanjemy my tež nětko najwěscžischo pschez nju pschistup k joho hnadże. Nyhdom na zapoczatku Božeje mschě wupraji so žadoscž za zbóžnikom. „Rosujcże njebjesa z horjeka, a mróczele njech deschczuja Sprawnoho. Zemja wotewŕ a wupłodź Zbóžnika.“ Tak zapocžina so jutna Boža mscha. We lekciji tejesameje cžitaja so słowa profety Izaje, z kotrymiž tutón swjaty muž staroho zakonja wulki dźiw pschipowjeda: „Hlej knježna budże podjecź a porodźi syna, a joho mjeno budże Emmanuel rěkacź.“ Žadoscž za slubjenym zbóžnikom, kiž so na zapoczatku Božeje mschě wupraji, namaka swoje dopjelnjenjo we radostnym posołstwje jandżela Gabriela, pschez kotrež bu Marija k maczeri dołho žadanoho zbóžnika wuzwolena. Tute posołstwo jandżela Gabriela a pschizwolenjo swj. knježny Marije k joho słowam je swjate scženjo jutneje Božeje mschě. My so we duchu wróczimy to tamnoho cžasa mjez wocžłowjeczenjom a narodom syna Božoho, do tamnoho cžasa, we kotrymž žohnowana mjez žónskimi wot ducha swjatoho podjate Słowo dźewjecź měsacow pod

swojej wutrobu noschesche. Na tute swjate potajnosczе my njemóżemy myslicz, bjez toho, zo so jedyn njeby tež dopomnił na tu, kiž k dopjelnjenju tamnych potajnosczow tak spomożnje sobuskutkowała, a tohodla czesczi so najswjeczischa knjeżna ze wschěm prawom tak rjenje na jutnjach, my wobdżělimy so na wjesołych zaczużach Marije, maczerje naschoho zbóżnika a winy nascheje wjesołosczе. Z njej a pschez nju chcemy tež my k Jězusej pschińcz. Zo pak by jutna adventska pobożnosczе za nas spomożna była, dyrbimy my żiwu żadosczе wubudzicz, zo by so zbóżnik duchownje we nami narodźił, t. r. wschu czmu wot nas zahnał a nas ze swojej swětłosczu rozswětlił, zo by wschu słabosczе wot nas wzał a nas ze swojej hnadu posylnił. Tola my czakamy tež hischcze na jedyn druhi pschikhad naschoho zbóżnika pschi dopjelnjenju wschitkich czasow, a k tudomu pschikhadej so pschihotowacz my njesmjemy zabycz. Tohodla dopomni nas cyrkej wschědnje na tutu winowatosczе spěwajo na kóncu jutnjow: „Hlejcze, tón Knjez budże pschińcz a wschitcy joho swjeczi z nim, a wone budże wulka swětłosczе na tamnym dnju, alleluja.

Duchowna różownja (Nowa paczerjaca kniha).

Starosczе za duchowne zbożo katholskich Serbow je bjez druhim tež k tomu wjedła, jich z potrěbnymi modleŕskimi knihami zastaracz; pschetoż woprawdże modlicz mózesch so tola jenoż w tej ryczi, kotruż dospołnje rozymisch. A kak wjele k dospołnomu rozymjenju słuscha, někotryżkuli njewě abo njewopomni! Wschědnu cuzu ryczе rozymicz abo ryczecz a w njej swoju duschu k Bohu pozběhowacz, je dwoja, jara rozdżělna wěc.

Tohodla dyrbimy kóżdu serbsku paczerjacu knihu z wulkim dżakom powitacz. Někotryżkuli Serb njewě hischcze, kak wulku prócu a tež kak wjele pjenjez sebi to żada, tajku abo druhu knihu wudacz. My pak njechamy jomu to tudy rozestajecz, ale chcemy jomu radscho tu nowu wjetschu knihu wopisacz, kotruż je pilny serbsti spisowař, knjez kapłan Ducżman w Radworju runje wudał a kotraż je w expedicijach Posoła we wschelakim zwjasku na pschedań.

Tale kniha je, schtoż chcemy najprjedy spomnicz, wosebje za serbski młody lud wudata a tohodla je w rjanym krótschim łaczańskoserbskim pismje abo prawopisu czischczana. Młodzi ludzo pak łaczańske pismiki ze schule hižo tak derje znaja, łaż te wurózżkowane nětko tak mjenowane němske (schwabachske). Toho runja tu hnydom pschistajamy, zo je ryczе pschistojnje czista a zo su cyrkwinske paczerje z łaczańskoho pschełożene, nic z husto njetrěbnje rozczehnjenoho němskoho pschełożka. Wucżeni Serbja wjedża, schto ma to na sebi.

Kniha, z duchownej dowolnosczu wudata (na czoż pismiki C. L. S. pokazuja) ma mjeno: Duchowna różownja swjateje Marije, maczerje Bożeje a pschecy czisteje knjeżny t. r. (łaż je w pschedsłowje wukładżene) różowa zahrodka najzbóżnischeje knjeżny a Maczerje bożeje z kwětkami, kotrež móża so k jeje czesczi schczipacz a do luboznoho wěnca pobożnosczе spletowacz. Swjate pismo, wuprajenja wschelakich Swjatych, cyrkwinske knihi (missale a brevir) a druhe spisy su pschi tym wużite; tola zestajenjo a zrjadowanjo je prěnjotne (originalne), tak zo by ta kniha kóżdomu tež wjetschomu pismowstwu czesczе czinika.

Wona wopschija na wjach hacž 500 wudebjenych stronach dwaj dźělaj. Prěni dźěl rěka:„ Žiwjenjo s. Marije wopominane na 31 dnjach mejskeje pobožnoscze z wukładowanjom lauretanskeje litanije a z rozpominanjom ważnych wěrnoscžow a winowatoscžow kschescžanskoho žiwjenja.“ Kaž z toho wukhadža, je za kóždy dźeń meje (abo też za druhi cžas) najprjedy něschto ze žiwjenja s. Marije, potom wukładowanjo jenoho abo dweju pomjenowanjow s. Marije z lauretanskeje litanije a skónczenje napominanjo za kschescžanske žiwjenjo. Wschitko je jara wustojnje a wužitnje zestajene.

Druhi dźěl ma napismo: „Cžescžowanjo s. Marije zrjadowane po jeje róczných swjedženjach, hromadže z wubjerkom wschelakich pobožnoscžow za ważne potrěbnoscze a naležnoscze pobožnoho kschescžana.“ W tym namakaja so tute wěcy: Ranischa pobožnoscž, wschelake pozdyschki wobdźeń, wjecžorna pobožnoscž, pacžerje na Božej mschi, nyschpor, spowjedna a woprawjeńska pobožnoscž. Na to scžěhuje cžescžowanjo s. Marije w advencze, w meji a na sobotach a potom na wschitke pschikazane, kaž też jenož cyrkwinske a tu a tam swjecžene swjate dny swj. Marije — Tychle swjatych dnow je z cyka 27. Pschi kóždym swjedženju je najprjedy stawizna abo wěrnoscž naspomnjena, na kotruž so swjedžeń złožuje, na to scžěhuje wosebita Boža mscha, kaž so wot duchownoho kacžonscy spěwa, a k tomu wosebite pobožnoscze, modlitwy a litanije. Skónczenje su po cžescžowanju s. Marije pschistajene wschelake pobožnoscze, hdyž su zasy modlitwy a litanije (k wutrobje Jěžusowej, wo mjenje Jěžus, wo najswjecžischim sakrameneže', k cžescži s. Józefa, k wschitkim Swjatym), pobožnoscž na pucžowanju k hnadownomu městnej, wotpuskne pacžerje atd.

K rjanym kniham je też rjane swjecžatko s. Marije ze serbskim podpismom pschidate, k jenym barbjene, k druhim na worcelu ryte. Też zwjazk knihow je wupyschcheny z wucžischczenym krasnym wobrazom s. Marije z Jěžusdźěcžatkom a ze swjatym kschižom. Tak su skónczenje też cži Serbja spokojeni, kotrymž dotalne serbske modleńske knihi też zwonkownje doscž rjane njeběchu a kotsiž jenož tohodla němske kupowachu!

Kónczimy z wutrobnym pschecžom, zo by so tale woprawdže we wschim krasna kniha bjez Serbami rozschěriła a Božu cžescž a khwalbu najzbóžnischeje knježny Marije spěchowała. M. H.

Nowinki a powjescže.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Njedželu 10. novembra swjecžesche towarstwo katholskich rjemjesniskich swój pjaty załoženski swjedžeń. Najprjedy hrajeschtej so na dźiwadle dwaj kruchaj, jedyn ważny („Meister Faustgerecht“) a jedyn žortny („Das Hunnenthal“); posleni wosobnje so jara spodobasche. Wobdźělenjo bě prawje nahladne, też hnadny k. biskop poczescži towarstwo ze swojim wophytom. Po dźiwadle běsche zhromadna wjecžeŕ, pschi kotrejž bě na 200 ludźi. Towarschna wjesołoscž wupraji so pschez wschelake pschipitki a skawy. Bal, kiž na to scžěhowasche, skónczi towarstwowy swjedžeń. Bóh žohnuj dale tute, wosebje za mkody rjemjesniski lud wužitne towarstwo.

Z klóschtra Marijneje Hwězdy. Psched wosebitej wot ministerstwa zjawnoho wuczeŕstwa wotpósłanej komissiju, wotpołožichu pjecz knejžnow naschoho klóschtra khwalobnje swoje pruhowanja za ludowe schule. Schěstej knježnje, kiž chcyschе pruhowanjo cžinicz, bu tesame spuschczene, dokelž jeje attesty, kiž bě pschi wobstatym pruhowanju w Cžěskej dostała, so za dosahace dżeržachu. Dwě z tutych knježnow běschtej za khamnej spóznatej, na wyschschich holczich schulach, kajkež je w klóschtyrskim institucže, hako wuczeŕcy pschednoschowacz.

Z Worklec. Schtwórtk 28. novembra bě za naschu wjes a cyłu wokolnosczˊ wjesoły swjedżeń. Młodej mandżelskej, knjez grofa Franc Stolberg nad Worklecami a Jaseńcu a joho knjeni mandżelska, Marija Madlena rodż. grofina Hoensbroech, buschtaj pschi jeje nutsczehnjenju swjatocznje witanaj. Pyschny cžah, wokoło połsta mužskich z Worklec, Smjeczkec, Wudworja, Hórkow, Jaseńcy, Hranicy, Serbskich Pazlic na rjanych konjach pod wjedżenjom k. schosarja Wornacža powita jeju na mjezach něhduschoho workleczanskoho knježoho poddanstwa a jěchasche potom psched nimaj k Worklecam. Pschede wsu pschepodawachu serbske druzki wěncy a bukety, a potom bě tež schulska młodżina stajena, kotrejež wuczeŕ k. Jurk powitansku rycz dżeržesche. Na dworje samym hołdowachu jimaj grofinscy zastojnicy. Hewak z wokolnosczе zhromadżeny lud spěwasche pozdżischo khěrlusch k powitanju. Mózemy so nadżijecz, zo budże so naschomu młódemu knjejstwu pschi nami prawje zpodobacz a zo budże pschebywanjo a skutkowanjo młodeje grofiny za nasch katholski serbski lud spomožne, dokelž je jej khwalba dobroczinweje knjenje k nam hižo pschischła.

Z pruskej Łužich.

Z Kulowa. Swěrny dżěkaczeŕ we božej wincy jo na 18. novembra z toho swěta so minył: knjez Mikławsch Cžorlich, wuczeŕ we Sulschecy swojeje staroby 62 lět a 22 dnjów. Wón je 1838 do schulskeje służby stupił a jo ju 34 lět z wulkim žohnowanjom zastał. Hako sczěhowaŕ a nakhwilny wuczeŕ we sulschowskej schuli jo wot duchowneje wyschnosczе knjez Hendrich Radicki z Kulowa powołany. — Tež młoda miłoscziwa sotra z Kulowa je na 9. novembra we Königshütte we hórnej Schleziskej swój czasny běh dokonjała, Bartrońka Cžažschnerec, 22 lět 5 měsacow stara.

Z wukraja.

Z Neisse. Tudy wumrje 14. novembra załožerka a prěnja powschitkowna pschedstejiczerka zjenoczenstwa zasłużbnych „schěrich sotrow“, czesczomna Marija Merkert, we starobje 55 lět. We lěcze 1842 radżi so ji zjednoczenstwo „schěrych sotrow“ założicz, a nětko ma wone hižom 450 sobustawow, kiž we 10 diöcesach we 80 khěžach hako wustojne wuczeŕki młodosczе abo miłoscziwe wothladarki khorych spomožnje skutkuja. Tež we Sakskej su pschipuschczene we Draždżanach a Lipsku. We czasu wójny w lěcze 1866 běchu tež we Budyschinje.

Němska. Jendżelscy biskopja wupraja we zjawnej adressy biskopam Němskeje swoje wjesele na njebojaznym horliwym zamkowjenju katholskeje cyrkwje a jeje prawow we wojowanju, kiž je we němskim khěžorstwje pschecziwo cyrkwi wudyriło.

Z Barlina. Pruski ſejm bu 12. novembra z nowa wotewrjeny a to prěni kórcz bjez Božich ſtužbow, za „kraj bohabojoſcże a pobožnych poczinkow" tež něſchto nowe. Druha komora, we kotrejž ma liberalna ſtrona wulku wjetſchinu, dopjelni knježeŕſtwu wſchě žadanja a tak bu tež zakoń, wokrejſny rjad naſtupach, z nowa po ſpěſchnym wuradženju po zpodobanju miniſteria pſchiwzaty. Komora knjezow pak, hižom tutón nowy zakoń w poſlenim zhromadženju ſejma zaczíſny, njebudże drje tež nětko jón pſchiwzacz, a njecha tež druhomu zakonjej, kiž ma z cyła zeſtajenjo prěnjenje komory po zpodobanju liberalneje ſtrony pſcheměnicz, pſchihłoſowacz. Tola pruſke knjczeŕſtwo wě ſebi pomhacz. Kral wuzwoli ſebi z knježerſtwu podatych wyſchſchich zaſtojnikow, bohatych kublerjow a pſchekupcow nowych knjezow a póſczele jich do prěnjeje komory a z pomocu tutych ma knježerſtwo wjetſchinu. Tak ſtanje ſo to tež najſkerje nětko, a z wulkcj czipnoſczu woczakuja ſo wſchědnje mjena tamrych zbožomnych, kiž maja doſpołnu dowěru nětſiſchoho pruſkoho knježeŕſtwa.

Z Barlina. 27. a 28. novembra jednaſche druha komora ſejma zas we nabožnych naležnoſczach a knježerſtwo měješche pſchileżnoſcz z nowa ſwoje zmyſlenjo pſchecżiwo katholſkej cyrkwi pſched cyłym krajom wozjewicz. Znaty katholſki zapoſłanc Reichenſperger bě namjet ſtajił, zo by ſo wot ſejma wobzankło, zo knježerſtwo na gymnaſiju we Braunsberku proteſtkatholſkomu a wot ſwojoho biſkopa z cyrkwinſkoho zhromadżeńſtwa wuzanknjenomu duchownemu Wollmanej dale dowoliło njeby, kſcheſczanſku wucżbu za katholſkich wucżencow pſchednoſchowacz. Na druhi dżeń ſtaji ſławny katholſki zapoſłanc Mallinckrodt namjet, zo by komora wobzankła, zo ſo wukaz kultusminiſtra, kiž ſobuſtawam duchownych zjednoczenjow a rjadow na zjawnych ſchulach wucżicz zakaza, z krajnej wuſtawu njeznjeſe. Woboj wjedżeſchtaj ſwoje namjety z wjele a ważnymi winami na ryczniwe waſchnjo zamkowjecz a a podpjeracz a njezprawnoſcz navſcheczíwnych jaſnje dopokazacz. Kultusminiſter Dr. Falk měješche złaj dnaj, dokelž dyrbjeſche jomu czežko panycz, ſwoje wukazy zamkowjecz. Nic pſchez ſwoju procu a dołhu rycz doby wón wulku wjetſchinu hłoſow za ſo, ale dokelž bě wothłoſowanjo pſchecżiwo namjetomaj Reichenſpergera a Mallinckrodta do prědka hižom wotryczane. Po prawym ſu wſchě rycże we naſchich ſejmach podarmo, dokelž wotſud zakonja a namjeta, kiž ſo do komorow pſchinjeſe, je prjedy hižom wěſty, prjedy hacz ſo wuradženjo we nim zapoczina. Wothłoſowanjo ſtanje ſo krucże po ſtronach a tohodla dobudże kóżdy krócz mocniſcha ſtrona, njech ma tež mjenſchina prawdu a wjele ważniſche winy na ſwojej ſtronje. Zo ſo ważne zakonje na tute waſchnjo dokonjeja, njebudże za kraj a lud ſpomożene.

Z Barlina. Mjena „nowych knjezow" ſu nětko znate. 25 nowych ſtawow je kral do prěnjeje komory powołał, a to woſobnje z liczby wyſokich krajnych zaſtojnikow a generalow.

Němſka. Straſchny wichor, kiž we połnócnej Němſkej 13. a 14. novembra knježeſche, je ſurowu ſchkodu naczinił, woſobnje na brohach narańſchoho morja (Oſtſee), na kupje Rügen a we Pomorſkej. Woda pſcherazy najkrucżiſche haczenja, a lijeſche ſo we mócnych żołmach pſchez ſchěroke krajiny, pſchecy wyſchſche a wyſchſche ſtupajo. Twarjenja, kiž doſcz krute njeběchu, buchu ſpowalene, do druhich ſtupaſche woda wjele łohczi wyſoko, wjele ſkotu we nich zahiny. Tež

cžłowjekojo namakachu we dźiwich žołmach zrudnu smjercz. Zamoženjo hewak nic jara bohateje krajiny bu tak zniczene, haj tež płódna zemja jich zahanow bu wotnjesena, tak so lěta zańdu, prjedy z nowa njepłódny mórski pěsk so płódnej zemju pscheměni. Wschudźom so tohodla smilne dary za wbohich powodźenych hromadźa.

Rakuska. Na město tak zahe zemrjetoho Dr. Feßlera je khěžor kanonika Dr. Bindera za biskopa we St. Pölten pomjenował, schtož we cyłej biskopskej wosadze wulku wjesołosczż pschihotowa.

Italska. Nowy miłoscziwy skutk namaka we Italskej wjele pschipóznacža, mjenuje so „Barnabasowy pjenjezk". Pschez njón ma so mjenujcy tamnym italskim biskopam, kotrymž italske knjezerstwo dokhody zapreje, k pomocy pschincz. Hromadźenjo Barnabasowoho pjenjezka zapocža so we Milanje a Cremona a za cyły skutk bu swj. Barnabas hako patron wuzwoleny, dokelž je wón hako towarsch swj. Pawoła najprjedy we wyschschej Italiji kschesczanstwo rozschěrjał. Tak su dopjelnjene tamne słowa swj. wótca, kotrež won 27. oktobra 1871 k nowopomjenowanym biskopam prajesche: „Džicže tak z dowěru k waschim wosadam a hdyž wam knjezerstwo dokhody zapreje, budža wěriwi, kiž mi Pětrowy pjenjezk dawaju, tež za was so staracz wjedźecz."

Schwejdiska. We czasu, we kotrymž so surowischo hako hdy prjedy pschecziwo katholskej cyrkwi zakhadža, zwjeseli so jedyn, kak wona we krajinach, z kotrychž bu pschez reformacion czischcze zahnata, zas nowe korjenje czěri. Tak bu katholska cyrkej we Schwejdiskej, Norwegen a Dänemark potłoczena, we Schwejdiskej so czischcze zhubi. Tola wobydlerjo tamnych krajow su nabožnischi hako wjele druhich ludow a njewěra njejo tam tak rozschěrjena. Psched 45 létami bě dowolene, zas zjawnje Božu mschu dźerżecz, a to we srjedź murjow jenoho jastwa we Stockholmje, to bu dowolene wosobnje na próstwu tehdomnische kralowny. Jeje mocy a pobožnej horliwosczi ma so wosobnje dźakowacz, zo je nětko hinak, a zo su k najmjenschom z dźěła tamne katholskej cyrkwi tak napschecziwne zakonje zběhnjene. We Stockholmje maja katholikojo nětko cyrkej a we wschelakich dźělach města tsi khapale, z jenej kóždej je tež schula za hólczata a holczata zjednoczena. Najnowischi wjesoły podawk je swjeczenjo cyrkwje we Malmö, we ważnym mésczu južneje Schwejdiskeje. Měschnik hrabja Stolberg-Stolberg, rodźeny ze Schlezynskeje ma we załoženjo cyrkwje najwjetschu zasłužbu. Swjeczena bu cyrkej na swj. Michała. Z daloka a blizka běchu so katholikojo zhromadźili, zo bychu so na žadnej swjatoczności wobdźělili, a tež wjele protestantow tu běsche. Měschnik za tutu nowu wosadu, hrabja Stolberg mějesche swjedźenske prědowanjo. Cyrkej stoji na jenym z najhłownischich blakow města, pschi njej fara a schula. Tuta nowa stacija je ważna, dokelž Malmö je pschekupske město, kiž so kóždym létom bóle zběha.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Radworja. Kschczeni: Jurij (†), s. Mikł. Donata z Radworja; Hańža (†), dz. Mikł. Järscha z Radworja; Hańža Khrystiana, dz. Jana Strehle z Měrkowa; Jakub, s. Jana Schmarandra ze Zdźerje; Hańža Madlena, dz. Jana Kubascha

ze Zdžerje; Hana Wilhelmina, dž. Bjedricha Forkera z Čžornoho Hodlerja; Michał, ſ. Jakuba Wjerahy z Khelna; Mikławſch, ſ. Ernſta Cimmera z Khelna; Madlena, dž. Michała Kmjecža z Lutowcža; Jakub, ſ. Mikł. Lukaſcha z Radworja; Hana Marija, dž. Jana Rjeczki z Kamjenjeje; Marija Madlena a Mikławſch Pětr, dž. a ſ. Auguſta Vicki z Khelna; Mikławſch, ſ. Jakuba Lubka z Bronja; Kathyrna, dž. Michała Schenka z Radworja. — Zemrjecži: Khryſtiana, mandž. Jana Suſchka z Now. Bronja, 67 l. 7 měſ.; Pětr Ryczerja z Radworja, 77 l. 7 m.; Handrij König z Radworja, 70 l.; Auguſt Arnold z Měrkowa, 45 l. 7 m. 12 dn.; Madlena, mandž. Mikł. Järſcha z Radworja, 30 l. 1 m. 2 dn.; Marija, mandž. Michała Spittanka z Radworja, 47 l.; knj. Jan Žur, wucžeŕ we Zdžeri, 59 l. 9 m. 19 dn.; Marija, dž. Michała Müllera z Khelna, 13 l. 8 m. 3 dn.; Marija, wud. njeb. Jakuba Mahra z Radworja, 77 l.; Hana, wud. njeb. Jana Wóſkoho ze Stróžiſchcža, 67 l. 10 m.; Madlena, wud. njeb. Jurija Měrczinka z Khelna, 80 l. 19 dn.; Pětr Möhn z Radworja, 49 l. 13 dn.; Hana, mandž. Jana Lorenca z Now. Boranec, 71 l. 5 m. 18 dn. — Wěrowani: Michał Nowak z Radworja z Hanu Schokczic z Kuha; Heinrich Grofa z Kulowa z Hanu Spitankec z Radworja.

Naležnoſcže towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: kk. 357. Marija Rjeczcyna z Budyſchina; 358. Mich. Buſcha z Radworja; 359. Michał Schokta z Měrkowa; 360. Franc Měrczink z Bělczec; 361. Jan Měrczink z Bělczec; 362. Buk ze Zernjan; 363. mkónk Wawrik z Kanec; 364. Hańža Lehmanowa z Radworja; 365. Marija Kaſchporka z Kamjenej; 366. Handrij Gude z Kiny; 367. ſchoſaŕ M. Kokla z Marijnoho Doka; 368. Michał Bräuer z Wotrowa; 369. Jak. Buk z Wotrowa; 370. Jakub Czumpjela z Kaſchec; 371. Jukub Džiſkawk z Wotrowa; 372. Hana Czeńjerka z Neuhoſa.

Na lěto 1871 a 1870: G. z R.

Dobrowólny dar za towarſtwo: ſch. M. K. z M. D. 7 nſl.

Dary za cyrkej w Čžornecach abo Baczońu.

K cžeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: M. Kubaſch z Pazlic 2 tol.; H. P. 1 tol.; z Borſchcže k božej cžeſczi 1 tol.; M. Müller z Borſchcže 13 tol.; M. z Čž. 5 tol.; Hańža Hěblakowa z Khaſowa 15 tol.; njemjen. z Radworja 1 tol.

Hromadže: 6298 tol.

Dokelž ſo njemóžu kóždomu woſebje za te rjane a wutrobne powitanjo džakowacz, kotrež bu mi a mojej mandželſkej pſchi naju nutsczehnjenju pſchihotowane, dha wuprajam z tutym wſchitkim, kiž ſu ſo na tym wobdželili, w mojim a mojeje mandželſkeje mjenje najnutrniſchi džak za wopokazanjo luboſcže a pſchiwiſnoſcže, kotrež bu uamaj pſchi naj powitanju zjawnje a horliwje wobſwědczene. K tomule džakej pſchiſtajam te pſcheczo, zo by tajke pſchecželne zmyſlenjo tež bjez nami dale wobſtało.

Worklecy, 30. novembra 1872.

Franc grofa Stolberg.

Cžiſchczał L. A. Donnerhaŕ w Budyſchinje.

Katholski Pósoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 17 nsl.

Ludowy cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: **Jurij Łusćanski.**

Čisło 24. **21. decembra 1872.** **Lětnik 10.**

Sejmskomu zaposłancej knjezej kublerjej Kerkej (Strauchej) w Rodecach.

Dźěłbranje, kotrež je serbski lud wótcnoho kraja na Naju złotokwasnym jubileju wopokazał, kaž tež tón charakteristiski cžestny dar, kiž je deputacia, wot Was wjedźena, Namaj pschepodała, staj Naju wysocy zwjeselikoj a Naju wutrobje derje cžinikoj. Moj so tohodla nuczenaj cžujemoj, za tole wopokazane dźěłbranje Wam, jako wjedźerjej deputacije, a wschitkim, kotsiž so na cžestnym daru wobdźělichu, Naju najwutrobnischi dźak z tutym wuprajicž.

W Dreždźanach, 30. nov. 1872. **Jan. Amalia.**

Schto maja katholikojo we naschim cžasu cžinicž?

Wot nětotrych lět jow duje mócny wětsik pschecžiwo wschomu, schtož je katholske; po zdaczu straschne cžasy su so za cyrkej pschibližili; mócni njepschecželojo wustupuja z mocu a z lescžu, zo bychu nam najdróžschi pokład, prawu wěru rubili. Tysacy tyschnych katholikow pohladuja we tutych dnjach k njebju a zdychuja knjeza cyrkwje we radu a pomoc, z tysac jazykow slyschi jedyn praschenjo, k cžomu tute njesmělne zakhadźenjo powjedźe? schto móže jedyn cžinicž za zamkowjenjo katholskeje cyrkwje, za zdźerženjo swojeje wěry, za wobkhowanjo kscheścžanskeje zdźěławoscže? Na tute praschenja chce katholski Posoł na kóncu lěta swojim cžitarjam wotmkowicž.

Kóždy ma so prócowacž wěrnoscže swojeje wěry prawje dospołnje spóznacž a tesame tež stajnje bjez bojoscže wuznacž. Cžim lěpje jedyn swoju wěru znaje, cžim krucžischo budže jedyn tež k njej dźeržecž, hako k bójskim wěrnoscžam, kiž nam cžěmnoscže tutoho swěta rozswětla a nam prawy pucž k njebjeskej wótcžinje poka-

zuja. Čžohodla wotpanje tak wjele wot praweje wěry, a zabłudźi so na wopačne schczežki, hacž jeno tohodla, dokelž wěrnoscze wěry jeno popołojcžnje znajachu. Kak móhli tak mjenowani protestkatholikojo tak pschecźiwo cyrkwi harowacź, hdy bychu wjedźeli, zo je to katholska wěrnosćź, schtož powschitkowny koncil we wěrnoscźach wěry postaji, kak móhli so pschecźiwo njezmólnomu wučerstwej bamža kak wuzběhowacź, hdy bychu wjedźeli, zo so tuta wěrnosćź na słowa swj. pisma podpjera, we katholskej cyrkwi so we wschěch czasach wěrjesche a wučesche a z druhich wěrnoscźow, wučbu we cyrkwi nastupacych, nuznje scžěhuje. Na nich hodźa so ze wschěm prawom słowa japoschtoła Judascha nałožicź: „Woni hanja, schtož njeznaja.“ We naschich czasach, hdźež so tak wjele we wěrje a nabožnistwje rycźi a pisa, tež tam, hdźež tute wěcy njesluscheja, hdźež so nabožnistwo tak hani a směscha, dyrbi jedyn dospołnischo swoju wěru znacź, zo so jedyn njeby pschez wučby a lescź napschecźiwnikow woslepicź a zawjescź dał. Ale tež bjez bojoscze wuznacź ma jedyn swoju wěru a czohodla mohł so jedyn to bojecź? abo czohodla směł so jedyn to hańbowacź? Wutrobity człowjek, kiž swoje pscheswědczenjo so wozjewicź njeboji, so wschudźom czescźi, tež wot swojich napschecźiwnikow; bojazny pak so zacpije, byrnje so jomu to tež zjawnje njewuprajiło. Abo móžemy my jenoho człowjeka czescźicź, kiž so mjelczo za katholskoho wudawa, we zjawnym žiwjenju pak so toho hańbuje, haj snadź, hdyž pschileżnosćź sobu pschinjese, we skutku swoju wěru prěje, abo snadź jeje wěrnoscze sobu hani, jeno tohodla, dokelž wětsik wot horjeka nětko runje pschecźiwo katholskej cyrkwi mócnje duje? Móžemy my człowjeka czescźicź, kiž so boji Boże słužby wopytowacź a druhe swjate waschnja swojeje cyrkwje wobkedźbowacź, dokelž mohło jomu tuta swěra pschecźiwo cyrkwi někajku czasnu schkodu abo njezpodobanjo swojich pschedstajenych pschinjesć. Tajki człowjek njepschihotuje sebi tež žanu czesć pschez tajke njerozomne zadźerženjo. Tajka bojosć psched człowjekami njepschinjese niczo druhe, hacž hańbu a zacpěczo, cyrkwi pak wulku schkodu. Njepschecźelojo cyrkwje njebychu tak wjele zamožili, njebychu so zwěrili, tak njehańbicze wustupowacź, njeby-li jich k tomu lěnjosć a bojosć katholikow zkhroblika. Lěpsche spóznaczo nascheje swjateje wěry a njebojazne wuznawanjo tejesameje je tak ważna winowatosć za nasch czas.

Zo jedyn njeby we naschim za wěru tak straschnym czasu we tutón najdróžschi pokład swojoho žiwjenja pschischoł, dyrbi so jedyn tež njewěriwych a skaženych ludźi pasć, psched wschitkimi cyrkwi njepscheczelskimi pismami na kedźbu bracź. Schtož towarstwo tajkich ludźi rady pyta a dołho we nim pschebywa, njebudże je wopuschczicź bjez toho, zo njeby na jenej abo druhej wěrnosczi dwělowacź započinał. Kaž dobre czerstwe jabłuko we korbje zhniwych dołho czerstwe njewostanje, tak tež njemóže wěriwy człowjek we towarstwje njewěriwych dołho swoju wěru wobkhowacź. Tohodla poruczi Bóh Abrahamej, swoje pscheczelstwo a swoju wótcinu wopuschczicź, zo njeby wot pschibojstwa natyknjenu, swoju prawu wěru pschisadźił. Tohodla je tak wužitna wěc, zo nowe towarstwa, katholske kasina so załožeja, we nich so pschez dobre pschednoschki a pscheczelne rozmłowjenja wschitcy wě wěrje wobkrucźeja. Jedyn njesmě prajicź, tajke towarstwa njejsu prjedy byli, a tola smy my naschu wěru wot naschich wótcow dóstali. Czasy su so nětko pscheměnili, njepscheczelojo na-

kožuja wschelake nowe frědki, tohodla dyrbimy tež my nowe brónje trjebacź, a kajke nowe brónje zamožeja derje zrjadowane a mudrje wjedźene katholske towarstwa do rukow podacź. Runje tak straschne, kaž wobkhad z njewěriwymi ludźimi, je tež cźitanjo njewěriwych pismow. Wot japoschtolskich cźasow jow njejo cyrkej pschestała napominacź, zo bychu wěriwi tutomu strachej cźěkali. Kak zrudne scźěhwki njejsu runje tajke njewěriwe pisma na kraj a lud hižom pschinjesłe. Francózska měješche na kóncu zandźenoho stotetka zrudne swědcźenjo za to dawacź. Je njemóžna wěc, zo mohł jedyn pschi wschědnym cźitanju njewěriwych nowinow cźistoscź wěry wobkhowacź. A hdyž něchtón praji, ja sym tak kruty we mojej wěrje, zo mi cźitanjo njewěriwych pismow schkodźecź njemóže, tón runje tak njerozomnje rycźi, kaž tamny, kiž praji zo ma tak strowy žołdk, zo smě k swojim jědźam tež wschědnje něschto jědu wzacź bjez schkody za swoju strowotu. Tón zapłacźi swoju njerozomnoscź we krótkim ze žiwjenjom. We žanym dobrym katholskim domje njedyrbi tohodla dobra katholska nowina pobrachowacź, we kotrejž so najwažnische podawki we cyrkwi a kraju rozestajeja a rozsudźeja a pschecźiwo cyrkwi cźinjene napady wotražeja. Tuta potrěbnoscź je tež wosebje potrěbnoscź naschoho cźasa, dokelž hdyž njepscheczelojo cyrkwje pschez wulke a małe nowiny, brožurki a nawěschki, błudy a łžě rozschěrjeja, dyrbja so zamkowjenju wěrnoscże tež k najmjenschomu něschto stacź. Tež wschědny dźěwały muž, kiž ma pschi dźěle tež pschileżnoscź swoju wěru husto hanicź a pschimacź słyschecź, dyrbi njedźele abo druhe swobodne hodźiny wužicź, zo by pschez cźitanjo dobrych pismow tamny pschiwzaty jěd zas zhubił.

Jena tsecźa winowatoscź, na kotruž pak so jeno spomni, dokelž we naschich wobstejnoscźach kajkeje ważnoscże nima, je, zo kóždy tež swoje prawa do krajnych komorow a němskoho rajchstaga wuzwolecź, pilnje a swědomicże nałožuje. Hdy bychu we wschěch krajach wěriwi katholikojo so na wólbach wobdźělili a zapósłancow do komorow słali, kiž bychu so za wěrne zbožo kraja a nic za wužitk jeneje strony starali, kak by potom móžno było, zo by liberalna strona wschudźom tajku pschewahu měła a ju stronischi k wudawanju tak njeznjeslíwych zakonjow wužiwacź mohła, kaž smy to Bohu žel zhonicź dyrbjeli. My katholscy Serbja njebudźemy wěc pscheměnicź, tola pak mamy tež tute prawo swědomicże nałožecź, zo nam nasche swědomjo njeby lěnjoscź porokowało.

We cźasu pak, we kotrymž tak drohe kubło, kaž nascha wěra je, we straschе stoji, dyrbimy pak my tež hotowi bycź, małe wopory tež rady k jeje zamkowjenju pschinjescź. To stanje so najpschihodnischo, hdyž tamne towarstwa podpjeramy, kiž su załožene k zdźerženju abo k rozschěrjenju kscheścźanskeje wěry, abo k podpjeranju swj. wótca. Tajke towarstwa zamóža, kaž nazhonjenjo to dopokaza wjele dobroho a spomožnoho skutkowacź. Wjele krasnische płody pak bychu wone hischcże pokazowali, hdy bychu wschitcy katholikojo za swoju winowatoscź spóznali, hako sobustawy tutym we naschim cźasu tak nuznym towarstwam pschistuschecź, a tak małe wopory za powschitkomne naležnoscże swj. cyrkwje pschinjescź. Tu wosobnje poručamy Lyonske missionske towarstwo k rozschěrjenju katholskeje wěry mjez pohanami, towarstwo swj. Bonifacia, k podpjeranju katholikow, kiž mjez druhowěriwymi něm-

ſkich krajow bydła a towarſtwo ſwj. Michała, kotrohoż ſobuſtawy chcedża pſchez małky lětny pſchinoſchk ſwj. wótca, kotromuż ſu k wjedźenju cyrkwje nuzne dokhody ze ſwojich krajow rubjene, podpjeracź. To ſu tſi towarſtwa, kotrež dyrbi we naſchim cźaſu kóždy wěrny katholik podpjeracź. My ſmy we jenym cźaſu žiwi, we kotrymž jedyn ze ſamym modlenjom ſwoju winowatoſcź hako katholik njedopjelni. Bóle hacź hdy prjedy dyrbi jedyn hotowy bycź, za katholſku wěru dźěłacź a ſkutkowacź a tež woporу pſchinjeſcź, zo jedyn njeby něhdy trjebał dźělicź wotſud tamnoho lěnjoho wotroczka, kiž bu na nohomaj a rukomaj zwjazany, do najhórſcheje cźmy cźiſnjeny.

Nowinki a powjeſcźe.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Naſche towarſtwo je ze ſwojim nakładom zaſy katholſku protyku „Krajan“ wudało, kotraž ſo w expedicijach Póſła a pola klamarjow za 2½ nſl. pſchedawa. Wona je wot k. kapłana Ducźmana jara derje ſpiſana. W protycźnym dźěle namakaſch wſchě trěbne abo wužitne wěcy, kaž w prjedawſchich lětnikach; jenož „cyrkwinſka protyka“ je krótſcho podata, dokelž běſche tak wot wſchelakich ſtronow žadane było. W pſchidawku nadeńdżeſch najprjedy rjane powjedańczko z wjeſnoho žiwjenja, kiž budźe ſo ſtarym a młodym wěſcźe lubicź. Zajimawy je tež zapis wobydlerſtwa městow a wſow, do ſerbſkich katholſtich cyrkwjow zafarowanych a pſchipokazanych. Tam móżeſch widźecź, kak wjele hdźe kataſtrowych cźiſłow, kak wjele wobydlerjow a kak wjele w tym katholikow je. Wopomnjenja hódne ſu tež „złote ſłowa z horta Piusa IX.“, wucźahi ze 14 wot njoho dźeržanych ryczow, kaž tež „Pohlad na ważniſche podawki zańdźenoho lěta“. Pſchidate ſu někotre mjeńſche naſtawki a ſměſchki. Móżemy z pſcheſwědczenjom wuprajicź: Tale protyka njedyrbjała w žanym katholſkim ſerbſkim domje pobrachowacź! M. H.

Z Budyſchina. Srjedu 18. decembra bu we wurjadnej hłownej zhromadźiznje, k. komthur J. Smoleŕ jenohłoſnje za pſchedſydu „Macźicy Serbſkeje“ wuzwoleny.

Z Radworja. Dotalſchi pomócny wucžeŕ we Radworju, k. Pětr Scholta bu 6. decembra hako ſtatny wucžeŕ wot tachantſkoho konſiſtorija wobkrucźeny a 16. decembra pſchez k. fararja Nowaka do ſwojoho zaſtojnſtwa zapokazany.

Z dreždźanſkeje diöceſy.

Z Dreždźan. Kaž óh ſwojim cźaſu powjedane (hl. Kath. Poſ. cź. 5) ſu wěſtym ludźom ſotry kſcheſcźanſkeje luboſcźe, kiž nětko dwě lěcźe w Joſefinſkim wuſtawje z dowolnoſcźu ſwětneje wyſchnoſcźe tak ſpomožnje ſkutkuja, wot zapoc̣atka jow na pucźu byli a liberalny zapoſłanc Ludwig ſtaji namjet we druhej komorje, zo by ſo knježerſtwo proſyło, zo bychu ſo tamne ſotry ze ſłužby puſchcźili, dokelž ſo jich ſkutkowanjo z § 56 krajneje wuſtawy njeznjeſe. Joho namjet bu tehdom jenej deputaciji k dalſchomu wuradźenju pſchepodaty. Po wjacorych wuradźenjach we tutej wěcy chcyſche nětko deputacija Ludwigowy namjet we komorje k pſchiwzacźu

poruczecź, haczrunje móże jeno njeznjeſliwe wukładowanjo abo wjele wjacy wjerczenjo tamnoho paragrafa krajneje wuſtawy ſotry kſcheſczanſkeje luboſcze potrjechicź. Tola pſchi poſlenim wuradźenju deputacije wozjewi kultusminiſter, zo budźe kral ſam ſo ſtaracź, zo ſo ſotry kſcheſczanſkeje luboſcze z druhimi wuczeŕkami pſcheměnja. Z tym bě Ludwigowy namjet njetrěbny a tohodla ſo tež na ſtronu połoži. Liberalna ſtrona we Sakſkej tak znowa pokaza, zo ſwoje mjeno z njeprawdu noſy, zo nje jo njeſliwa pſchecźiwo druhowěriwym a hinak zmyſlenym, ale zo na to dźěła, tychſamych potłoczecź. Hdyž knjeżeŕſtwo, kiž ma tola najprěnje prawo, ſwoje zakonje wukładowacź, ſkutkowanjo tamnych ſotrow pſchez krajnu wuſtawu zakazanu njedźerži, mohł ſebi jedyn tola nadźecź, zo tež wjetſchina komory, kiž ſo liberalna khwali, zakoń njeznjeſliwſcho nałożecź njebudźe, woſobnje hdyž ſebi jedyn pomyſli, zo bě ſkutkomanjo ſotrow we Joſefinſkim wuſtawje tunje, a pſchi tym tola tak wužitne a ſpomožne. Wot miniſteria wotpóſłana kommiſſija je hakle lětſa ſo ſama we wubjernym zarjadowanju a wjedźenju ſchulow pſcheſwědcziła. Pſchez zawjedźenu mudru zlutniwoſcź bě móžno, nětko wjac khudym dźěcźom pſchileżnoſcź dobroho wocźehnjenja podacź hacž prjedy, tak zo bě lětſa 88 khudych dźěcźi a 24 khudych zemjanſkich dźowkow we wuſtawje. Swětne katholſke wuczeŕki, kiž ſu woſobnje nětko jara cźežcy k dóſtacźu, njemóża za tuſamu mzdu ſkutkowacź, a tak budża ſo dyrbjecź dźěcźi z wuſtawa puſchcźicź, zo bychu tola pſchiměrjene pjenjezy doſahali.

Z Dreždżan. Knjez ſuperior kan. Franc Stolle, kiž je pſched 14lětami „Katholiſches Kirchenblatt“ we Lipſku wudawacź zapoczał, a kiž je dotal tak khwalobnje redakciju wjedł, je ju nětko złożił, a dwórſki prědar k. Ludwig Wahl, budźe nowinu na teſame waſchnjo dale wudawacź.

Z wukraja.

Z Philippdorfa. Z pſchecźelnoho liſta zhonimy, zo budźe nětko dohotowjena hnadna khapałka we Philippsdorfje 13. januara, na 7. wopomnjenſkim dnju ſpodźiwnoho wozjewjenja najzbóžniſcheje knjeżny Marije, ſwjecźena a pſchi tym prěni krocź wopor Bożeje mſchě Bohu tomu Knjezej pſchinjeſeny. Wot jenoho duchownoho z Wiena bě k tomu jedyn rjany, z drohimi kamjenjemi a rjanymi ſwjecźatkami wudebjeny kheluch darjeny. Kraſne rězwo (Meßgewand) ſo k tomu we klóſchtrjc ſwj. Worſchle we Prazy dźěła a dari ſo wot jeneje zemjanki z Němſkeje. Khapałka ſama, po byzantinſkim waſchnju molowana, podawa ze ſwojim z hwězdami poſytym wjelbom, ze rjenje ze złotym wudebjenym ſtołpami a woſebicze ze kraſnje molowanymi woknami luboźny pohlad. Na ſcźěnje pſchi woltarju je niſcha, do kotrejež ſtatua z kararińſkoho marmora pſchińdże, kiž ſo we Münſteru dźěła a wozjewjenjo ſwj. Marije pſchedſtaja. Tuſama dari hrabinka Raczyńſka, rodźena prynceſna Oettingen Wallerſtein. — Naleczo wuńdże 5. zeſchiwk piſma „Maria, Heil der Kranken“, kiž zas wſchelake wuſłyſchenja pobożnych paczeri a ſpodźiwne wuſtrowjenja powjeda, kiž ſu ſo we lětomaj 1871 a 1872 ſtałe. — Za twarjenjo cyrkwje kiž z khapałku hromadu wiſy, a kotrejež murje ſo hižom pſchez prěnje wokna wuzběhnu, dari ſo we lěcźe 1872 hacž dotal 10,000 ſchěſnakow, a to bjez toho, zo by ſo najmjenſcha próſtwa cźiniła. Pſchetwari tak ſo 25000

schěšnakow. Tola Bóh pomha dake, kaž je hacž dotal tak widžownje pomhak a na hnadnym měscze we Philippsdorfje budža tysach we cžělnych a duchownych należnoscžach wucžek pytacž, a pschez zastupnu prostwu macžerje Božeje tež pomoc namakacž.

Z Barlina. Kaž je znate, je pruske knježerstwo wojerskomu biskopej Namszanowskomu pschi wupokazanju z joho wysokeje służby tež znamjenja biskopskeje hódnoscze, mitru a biskopski stab wzało. Towarstwo němskich zemjanow je jomu nětko nowy krasny stab a mitru wóndanjo dariło. Pschi jeju pschepodaczu wupraji so wosebje, kak złě je katholikam tamne njepschecželske zadžerženjo knježerstwa cžiniło. Zo by so ranjenej biskopskej hódnoscži pschistuschna cžescž wopokazała, dowoli sebi towarstwo němskich zemjanow stab a mitru znamjenja biskopskoho zastojnstwa daricž, a pschez to tež japoschtolsku wutrobitoscž, kaž swěrnu wobstajnoscž pschipóznacž, z kotrejž je biskop prawa cyrkwje tak njebojaznje zamkowjak.

Němska. Z wschěch džělow Němskeje pschindu nowinki, zo maja schulske sotry wschelakich kongregaciow we wěstym, najbóle jara krótkim cžasu swoje skutkowa we schulach zastajicž, a zo maja so jich města ze swětnymi wucžerjemi wobsadžicž. Schkoda, kiž so pschez tutón njeznjesliwy wukaz jednotliwym schulskim wosadam stanje, kaž tež wosobnje katholskej młodoscži, njeda so nětko derje wobliczicž. Sotry zpokojichu so jeno z małej mzdu a cžinjachu tež wot tuteje khudym džěcžom wschelake dobroty, pschi khoroscži buchu z druhimi strowymi pscheměnjene a hdyž njemóžachu staroby abo druhich winow dla schulske města wjac zastacž, njepanychu schulskim wosadam k wobcžežnoscži. Z luboscžu dowěrichu jim starschi swoje džěcži, wjedžo zo je lěpschim a staroscžiwschim rukam pschepodacž njemoža. Swětna wyschnoscž, kiž ma dohlad schulow, njezamoži sotram najmjenschoho poroka cžinicž. Za katholsku młodoscž a jeje wócžehnjenjo njemóžesche so schulska wosada lěpje staracž, hacž, hdyž swoju schulu sotram duchownych kongregaciow dowěri. Kak budže pak nětko móžno schulske města wobsadžicž. Hacž dotal bě hižom wjac tysac městow we rukach pomocnikow, dokelž pruhowani wucžerjo pobrachowachu, a tola zwaži so knježerstwo z wjele stow městow wuschikne wucžerki wuhnacž, bjez toho zo by wjedžało, kak budže tute města wobsadžicž móc. Na kschiwdu, kotraž so wbohim sotram stanje, kiž dyrbja tak knježerskej namocy so podacž, swoje wuzwolene powołanjo wopuschcžicž, na to ani njespominamy. Wo prawdže tutón zakoń njejo wuschoł z wótcowskeje staroscže za ludowe zbožo, to dyrbi kóždy spóznacž, a lud dyrbi cyłu dowěri tajkomu knježerstwu zhubicž, kiž tak stronischy knježi.

Rakuska. Sejmy jednotliwych kralestwow a krajow su zasy rozpuschcžene a nětko je so rajchsrat (krajna rada) zhromadžił, do kotrohož prěnjeje komory bachu tež 11 nowi knjezojo, kaž so wóndanjo w Pruskej sta, powołani. Samo so rozymi, zo su to knjezojo, na kotrychž móže so nětcžische ministerstwo spuschcžecž. Tola tutón rajchsrat wostanje njedospołny, dokelž wschelake sejmy a jich kraje, tak mjenowana strona prawa (Rechtspartei) njecha wo nim niczo wjedžecž. Su to wosebje Słowjenjo w Cžěskej a Morawje, Němcy w Tyrolskej a Hornjej Rakuskej. Zo pak by nětcžischa němskocentralistiska strona knjejstwo wobkhowała, chce na rajchsracže nowy wólbny zakoń muradžicž a wobzanknycž, po kotrymž so hnydom

po wokrjesach do rajchsrata wuzwola, nic wjacy ze sejmow. Tola to budże nowe spytanczko, kiž też wobstacza měcź njemóże. Nětczjische knjeżerstwo podczjischczuje dotal z najwjetschej surowiscźu wschitkich hinak zmyslenych, wosebje nowiny, kotryž druhi pucź k zbožu khěžorstwa radża. — Wuherski rajchsrat, kiž hižo dawno wuradžuje, dawasche wóndanjo wulki pohórschk pschez zwadu bjez minister-pschedsydu Lonyayom a zapósłancom Esermatonyiom. Tutón wumjetowasche ministrej, zo je wón na njehódne waschnjo swoje wysoke zastojnstwo k rozmnoženju swojoho bohatstwa nałožował a wjedżesche to też dopokazacź; na czož dyrbjesche minister wotstupicź, haczrunje so jara zapjerasche, dokelž pschi tajkich porokach njemóżesche joho ani joho strona psched kralom zamołwjecź.

Z Roma. Swjaty wótc, kiž je Bóhu džak, pschecy strowy, dóstawa skoro wschědnje ze wschěch džělow swěta rjane dopokazy wěrneje luboscże a swěrneje pschiwiznoscże. Mjez tym hacž swětne knjeżerstwa we někotrych krajach pschecy zjawnischo na tym džěłaja, katholikow wot Roma džělicź, a pschez katholsku cyrkej cźiscże zběhnycź, dawaja katholikojo pschecy wěscźischo znamjenja wobkrucźeneje swěry k swojomu widżownomu wjerchej. Tak pschinjese deputacija žonskich na swjecźenju njewoblakowanoho podjecża swj. Marje nic jeno bohaty pětrowy pjenježk, ale też krasne album, do kotrohož běchu wjac hacž 100000 žonskich a knjeżnow z Italskej, Rakuskej, Němskeje, Jendželskeje a t. d. swoje mjena zapisali.

Z Roma. Wědomoscź pod italskim knjeżerstwom we Romje kcźěcź njecha. Prjedy tak sylnje wopytana universita ma jeno 70 pschiposlucharjow.

Z Roma. 11. decembra zemrje tudy general dominikanow, V. Jandel.

Francózska. Politiske žiwjenjo je tu jara zaschmjatane a njewěste je hischcże, kotra strona skónczinje dobudże, hacž Francózska republika wostanje abo so zas do monarchije pschemění. Bycź so zda, hako by monarchija na pschecźelach wosobnje mjez wyschschimi generalami pschibjerała. Nabožne žiwjenjo pak za to we wschěch džělach wobydlerstwa pschibjera. Pokazaja to wosobnje też zwonkowne cyrkwinske swjatocźnoscże a processiony. Tak pschinjesechu na dnju njewoblakowanoho podjecża najzbóžnische knjeżny 708 namórskich (matrosow) Bohu tomu knjezej swój džak pschez zjawny procession, na kotrymž so też wjele druhich wobdžěli. Procession wjedżesche so do noweje cyrkwje we Aurey we krajinje Bretagne.

Amerika. Arcbiskop a duchownstwo we San Francisko je też protest wudało pschecźiwo pschescźěhanju klóschterskich rjadow katholskeje cyrkwje we nowym němskim khěžorstwje.

Naležnoscże towarstwa.

Sobustawy na lěto 1872: kk. 373. Pětr Czumpjela z Wotrowa; 374. Jakub Bräuer z Budyschina; 375. Jakub Czemjera z Czemjeric; 376. Pětr Bjarsch z Czemjeric; 377. Jan Kócża z Bremjenja; 378. Madlena Wawrikowa z Radworja; 379. Mikławsch Žofka z Bronja; 380. Jan Schmarander z Zdžerje; 381. Hańža Müllerowa z Borschcże; 382. Mikławsch Nowak z Hraincy; 383. Michał Jurk z Rózanta; 384. Boscźij Lehman z Rózanta; 385. Jakub Klimant z Rózanta; 386. Mikławsch Czěsla z Horkow; 387. Michał Kuba z Pěskec; 388. Jakub Klimant z Pěstec; 389. Boscij Khěžka z Rózanta; 367. rendant Besser z Marijneje Hwězdy.

Na lěto 1871 dopkaczi: M. L. z R.
Dobrowólny dar za towarſtwo: M. W. z R. 5 nſl.
Zemrjety ſobuſtawy: wučeŕ M. Čžorlich we Snlſchecach.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: Hana Katha, dž. Jakuba Rězaka z Bělczec; Emma Marija Hańža, dž. Pětra Zarjenka z Dżeznikec; Jan Jakub, ſ. Jakuba Wencela z Dżeznikec; Pawoł Józef, ſ. Julia Künaſta z Budyſchina. — Zemrjeczi: Michał Pjetaſch abo Čjarſch z Radworja, 62 l.; Hana zwudowjena Renczowa z B., 79 l.; Jan, ſ. njeboh Jana Lorca z B., 22 lě 8 měſ.

Dary za cyrkej w Čžornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale nuprowali: Jan H. z Kozaric 4 tol.; J. Pjech ze Smjeczkec 1 tol.; pſchez k. Innocenca 1 tol.
Hromadże: **6304** tol.

Z nakładom naſchoho towarſtwa je wuſchła a pſchedawa ſo we expedicijach Pósła a pola klamarjow za $2\frac{1}{2}$ nſl.:

Kalendar.

Katholſka protyka za Hornju Łužicu na lěto 1873.

Z nakładom ſpiſaczela ſu wuſchłe a hodża ſo pſchez expedicije dóſtacz:

Duchowna Różownja

swjateje Marije maćerje božeje a přecy čisteje knježny. Spisał Handrij Dučman. 1872. 518 stronow.

W rjanym zwjazku z barbjenym ſwjeczatkom 2 tol.; w ſrěnim zwjazku a z czornym ſwjeczatkom 1 tol. 12 nſl. 5 np.; broſchirowane 1 tol. 5 nſl.

Z tutym cziſłom dokonja „Katholſki Poſoł“ ſwój dżeſaty lětnik. Tež we nowym lěcze budże won na teſame waſchnjo, kaž dotal wukhadżecz a nadżija ſo, zo ſebi nowych pſchecželi dobudże. Hacz runje je we poſlenim lěcze papjera a cziſchcz drózſchi, njecha tola Poſoł płaczizny powyſchicz, zo by tak tež kóždomu móżno było, ſebi jón dżerżecz. Zo pak njeby pſchi tym towarſtwo ſchkodu měło, dyrbjał ſo kóżdy pſchecżel Poſoła za joho rozſchěrjenjo ſtaracz, zamożiczſchi czitarjo pak tež dobrowólnje małe dary wyſche płaczizny podawacz. Pſchez to budże towarſtwo tež móc ſpěſchniſcho „Żiwjenja Swjatych“ wudawacz. „Katholſki Poſoł“ bu tež we nětko dokonjanym lěcze wot znatoho czuſchlerja wſchelako pſchimany, wěſte ſady z dobrej wolu z naſtawkow wzate, zo bychu ſo potom hanicz mohle. My njejſmy żeni tajkomu człowjekej wotmłowjeli, dokelż joho podobnoho nakażenomu jeju dżerżimy, kotrež hdyż ſo narazy, hroznu żadławu wón rozſchěrja.

Cziſchczak L. A. Donnerhak w Budyſchinje.